

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
PROGRAMI

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ALANINDA
LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE BİREYLE PSİKOLOJİK DANIŞMA
UYGULAMASI VE SÜPERVİZYONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

MÜCAHİT AKKAYA

ANKARA
ARALIK, 2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
PROGRAMI

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ALANINDA
LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE BİREYLE PSİKOLOJİK DANIŞMA
UYGULAMASI VE SÜPERVİZYONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

MÜCAHİT AKKAYA

DANIŞMAN: DOÇ. DR. GÖKHAN ATİK

ANKARA
ARALIK, 2024

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Mücahit AKKAYA adlı öğrencinin hazırladığı “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı / Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Doç. Dr. Selen Demirtaş Zorbaz	.....
Üye	Doç. Dr. Gökhan Atık	.....
Üye	Doç. Dr. Gamze Ülker Tümlü	.....
Üye	Doç. Dr. Nesime Can Angın	.....
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağ	.....

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca, jüri üyeleri tarafından 23/12/2024 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulu tarafından ise .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Mehmet İkbâl YETİŞİR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Mücahit Akkaya

ÖZET

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ALANINDA LİSANSÜSTÜ DÜZEYDE BİREYLE PSİKOLOJİK DANIŞMA UYGULAMASI VE SÜPERVİZYONUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

AKKAYA, Mücahit

Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gökhan ATİK

Aralık, 2024, xx + 250 Sayfa

Bu araştırmanın amacı lisansüstü düzeyde yürütülen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin ve süpervizyonunun değerlendirilmesidir. Araştırma durum çalışması olarak tasarlanmış olup araştırma kapsamında yüksek lisans öğrencileri, doktora öğrencileri ve süpervizörler katılımcı olarak yer almıştır. Katılımcılardan anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Araştırmanın anket kısmına 30 yüksek lisans, 23 doktora öğrencisi ve 14 süpervizör katılırken; nitel kısımda her bir katılımcı grubundan altışar kişiyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Anket bulguları ortalama, yüzde ve frekans tablolarıyla ortaya konarken, nitel araştırma bulguları tematik analiz kodlama rehberi esas alınarak MAXQDA 24 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın anket boyutunda bulgular dört alt başlık halinde sunulurken, nitel boyutta yüksek lisans öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda yedi ana tema ve bu temalara bağlı oluşan 13 alt temada, doktora öğrencileriyle yedi ana tema ve bu temalara bağlı oluşan 13 alt temada ve süpervizörlerle sekiz ana tema ve toplamda 15 alt temada bulgular sunulmuştur. Araştırma sonucunda yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin çoğunlukla birbirine benzer biçimde yürütüldüğü, farklılaşmanın görüldüğü konular arasında yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde desteklenmeye daha fazla ihtiyaç duydukları; doktora öğrencilerinin ise yönlendirilmeye daha az ihtiyaç duydukları noktada olduğu görülmektedir. Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde öğrenci sayısının fazla olmasından kaynaklı güçlük çektiği, meslektaşlarından aldıkları destek ve öğrencilerinden aldıkları olumlu

geribildirimlerle danışanların hayatlarına dolaylı yoldan dokunmalarının onlara katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması, süpervizyon, süpervizör

ABSTRACT

EVALUATION OF INDIVIDUAL COUNSELING PRACTICE AND SUPERVISION AT THE GRADUATE LEVEL IN THE FIELD OF COUNSELING AND GUIDANCE

AKKAYA, MÜCAHİT

Doctoral Dissertation, Department of Educational Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gökhan ATİK

December, xx + 250 Pages

The aim of this study was to evaluate the individual counseling practice and supervision conducted at the graduate level. The research was designed as a case study and master's students, doctoral students and supervisors were included as participants. Data were collected from the participants through a questionnaire and a semi-structured interview form. While 30 master's students, 23 doctoral students and 14 supervisors participated in the questionnaire part of the research; in the qualitative dimension, interviews were conducted with six people from each participant group. While the survey findings were presented through mean, percentage and frequency tables, the qualitative research findings were analyzed through MAXQDA 24 program based on the thematic analysis coding guide. In the questionnaire dimension of the study, the findings were presented in four subheadings, while in the qualitative dimension, the findings were presented in seven main themes and 13 sub-themes related to these themes as a result of the interviews with master's students, seven main themes and 13 sub-themes related to these themes with doctoral students, and eight main themes and 15 sub-themes in total with supervisors. As a result of the research, it was seen that the supervision processes of master's and doctoral students are mostly carried out in a similar way, and among the issues where differentiation was seen, it was seen that master's students need more support in their supervision processes, while doctoral students need less guidance. It was concluded that supervisors had difficulties due to the high number of students in the supervision process, and that the support they received from their colleagues and the

positive feedback they received from their students contributed to them indirectly touching the lives of their clients.

Key Words: Graduate individual counseling practice, supervision, supervisor

ÖNSÖZ

Doktora eğitimi, uzun ve meşakkatli bir yolculuğun son adımı olarak görülebilir. Bugün, bu satırları yazarken meşakkatli bir yolculuğu başarıyla geride bırakmanın mutluluğunu ve gururunu yaşıyorum. Üzerimde emeği olan kişilere teşekkür ederek bu satırları okuyan herkesin ise bu duruma şahitlik etmesini istiyorum. Süpervizyon alanıyla tanışmamı sağlayan ve süpervizyon alanıyla ilgili beni cesaretlendirip, destekleyen; sıcak, samimi ve içten tavrıyla yorucu ve stresli doktora tez sürecimi kolaylaştıran tez danışmanım Doç. Dr. Gökhan Atik hocama minnettarım. Kendisiyle tanıştığım günden beri desteğini her zaman yanımda hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Selen Demirtaş Zorbaz'a, süpervizyon alanındaki bilgi ve birikimiyle, tez önerisi sürecinden tezin teslimine kadar benle çok kıymetli paylaşımlarda bulunan ve tezin çok daha nitelikli hale gelmesinde büyük emekleri olan Doç. Dr. Gamze Ülker Tümlü hocama, tez jürimde bulunmayı kabul ederek katkılarıyla doktora tezimin okuyucu dostu bir görünüme kavuşmasını kolaylaştıran değerli hocalarım Doç. Dr. Nesime Can Angın ve Dr. Öğr. Üyesi Pınar Çağ'a teşekkürü bir borç bilirim. Uzman görüşüyle, zorlandığım noktalarda sağladığı katkılarla tezimi güçlendiren kıymetli hocam Doç. Dr. Zeynep Erkan Atik hocama teşekkür ederim.

Doktora eğitimine başladığım ilk üniversite olan Anadolu Üniversitesi PDR anabilim dalındaki değerli hocalarım Prof. Dr. Baki Duy, Prof. Dr. Esra Ceyhan ve Prof. Dr. Aydoğan Aykut Ceyhan hocalarıma gelişimimi destekledikleri için teşekkür ederim. Lisans eğitimim süresince desteklerini üzerimde hissettiğim ve benim için rol model olan İnönü Üniversitesi'nden değerli hocalarım Prof. Dr. Abdullah Atli ve Prof. Dr. Emine Durmuş hocalarıma bana kattıkları için, her daim yanımda oldukları için teşekkür ederim. Yeterlik jürimde yer alıp grupla psikolojik danışma uygulamaları dersi süpervizyon sürecinde bilgilerinden istifade ettiğim Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. İlhan Yalçın hocama teşekkür ederim. Dicle Üniversitesi'nde Grupla Psikolojik Danışma Uygulaması yapmama imkân tanıyan ve tanıştığımız günden bu yana destekleyici tavrıyla yanımda olan Dicle Üniversitesi Psikoloji Bölüm Başkanı değerli hocam Doç. Dr. Özlem Tolan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Bugün geldiğim noktayı borçlu olduğum, değerli sınıf öğretmenim Nurten Akan, karakter gelişimimdeki katkılarınız, okuma hevesimi her daim diri tuttuğunuz için size

minnettarım. Yüksek lisans tezimde olduğu gibi doktora tezimde de okuyucu dostu bir görünüm konusunda bana yardımcı olan, desteğini her daim yanımda hissettiğim değerli dostum Uzman Psikolojik Danışman Burak Erkenekli'ye, lisans eğitimimizden beri akademik açıdan birbirimizi her zaman desteklediğimiz ve doktora tezimde de alan uzmanı olarak katkı sağlayan kıymetli arkadaşım Feyza Kılınç Tayfun'a, Bilgisayar Mühendisi olma sürecine ilk günden tanıklık ettiğim ve tezimdeki tablolara ince dokunuşlarıyla katkı sağlayan değerli kardeşim Yusuf Turhan'a teşekkürü bir borç bilirim. Amed Bulut, Aykut Karakuzu, Emre Turhan, Mazlum Noyan, Uğur Yıldız, Sıdar Turan, Yakup Şeker, Veysel Necük ve Esat Egemen Ağar; sizlerle daha fazla zaman geçiremediğim için zaman zaman bana gücenseniz de ilginiz ve alakanızla her zaman yanımda olduğunuzu biliyorum. İyi ki varsınız. İş hayatımdaki katkıları paylaşmasam olmaz, kurucusu olduğum için gurur duyduğum Psikolektif'teki arkadaşlarıma yanımda oldukları için teşekkür ederim. Kazım Karabekir Ortaokulu'ndan çalışma arkadaşlarım Gülşah Karakedi Beydoğan, Ömer Çiçek ve Berfım Övün ile Kayapınar Bilsen'den çalışma arkadaşım Hüseyin Akel sizlerle birlikte çalışmak, bilgilerinizden istifade etmek ve sizlerle tanışmak benim için bir şeref.

Son olarak ailemi ve kıymetlilerimi anmadan geçemeyeceğim. Oğlu olmakla gurur duyduğum, güçlü akademik merak duygumu ve azimli oluşumu borçlu olduğum annem Leyla Akkaya'ya, eğitim hayatımı her daim destekleyen babam Abdulhalık Akkaya'ya, babacan tavrını, destekleyici yaklaşımını üzerimden bir gün eksik etmeyen değerli abim Cihat Akkaya'ya, her şeyin en iyisini hak eden ve doktora eğitimim boyunca ayakta kalmamı, motivasyonumu artırıcı tavırlarıyla sağlayan değerli ablam Yasemin Akkaya ve değerli kardeşim İrem Akkaya'ya teşekkürü bir borç bilirim. İyi ki varsınız! Doktora tez sürecinden kaynaklı kendilerine yeterince vakit ayıramadığım kıymetli yeğenlerim Havin Başak ve Görkem Aslan, sizi çok seviyorum. Bundan sonra daha fazla oyun oynayabileceğiz! Hayatıma adım attığı ilk andan itibaren, her zaman yanımda olan, sevgisiyle ve ilgisiyle beni destekleyerek zorlukları aşmamda yol gösteren değerlim Sena'ya sonsuz teşekkürlerimle. Tez savunmamdan kısa bir süre sonra vefat eden, hasta yatağında bile tezimi soran ve son bir yılda neşesiyle, canlılığıyla yanımda olan kıymetli dayımız Emrullah Halifegil'e teşekkür ederim. Yattığın yer incitmesin. Mekânın cennet olsun dayıcım.

Son söz niyetine, “Gayret bizden, başarı Allah'tan” şiarıyla çabalamaya, yol yürümeye devam edeceğim!

Kıymetli yeğenlerim Havin Başak ve Görkem Aslan'a...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xviii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xix
KISALTMALAR	xx
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
Problem.....	7
Amaç.....	9
Önem.....	11
Sayıtlar.....	13
Sınırlılıklar	13
Tanımlar.....	14
BÖLÜM 2.....	15
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	15
Süpervizyon: Tanımı ve Amacı	15
Süpervizyon Modelleri	17
Psikoterapi Kuramları Temelli Modeller.....	19
Psikodinamik Süpervizyon	20
Birey Merkezli Süpervizyon	21
Bilişsel Davranışçı Süpervizyon	21
Sistemik Süpervizyon	22
Yapılandırmacı Süpervizyon.....	22
Öyküsel Süpervizyon	23
Çözüm Odaklı Süpervizyon	23
Bütünleştirici Süpervizyon.....	24
Gelişimsel Modeller.....	24
Loganbill, Hardy ve Delworth'ün Modeli	25
Bütünleşik Gelişimsel Model (Stoltenberg ve McNeill).....	27
Yansıtıcı Gelişimsel Model.....	29
Yaşam Boyu Gelişim Modeli.....	29
Mesleki Eğitimi Olmayan Kişi.....	30
Başlangıç Aşamasındaki Öğrenci.....	30
İleri Düzey Öğrenci	30
Yeni Başlayan Meslek Çalışanı.....	31
Deneyimli Meslek Çalışanı	31
Kıdemli Meslek Çalışanı	31

Sistemik Bilişsel-Gelişimsel Süpervizyon Modeli (Rigazio-DiGilio ve Anderson)	32
Bilişsel Gelişimsel Model (Blocher'ın Modeli)	32
Süreç Modelleri	33
Bernard'ın Ayırıştırıcı Modeli	33
Süpervizyonda Kritik Olaylar	35
Hawkins ve Shohet'nin Modeli	36
Holloway'ın Süpervizyon Sistemleri Modeli	36
Süpervizyon Yöntemleri	37
Bireysel Süpervizyon	37
Grup Süpervizyonu	39
Grup Süpervizyonunun Yapılandırılması	40
Grup Süpervizyonu Aşamaları	41
Grup Süpervizyonu Modelleri	42
Borders'ın Yapılandırılmış Akran Grup Süpervizyonu	43
Edwards ve Heshmati'nin Grup Süpervizyonu Modeli	44
Akran-Süpervizyon Grupları	44
Üçlü Süpervizyon	45
Canlı Süpervizyon	48
Süpervizyon Teknikleri	51
Öz Bildirim (Sözel Aktarım)	51
Süreç ve Vaka Notları	52
Ses ve Görüntü Kaydı	53
Deşifre (Not Dökümü)	53
Mikro Eğitim	54
Canlı Gözlem	54
Kişilerarası Süreci Hatırlama	55
Yaşantısal/Yansıtıcı Teknikler	55
Metafor	55
Rol Oynama	56
Kum Tepsisi (Sandtray)	56
Süpervizyon Müdahaleleri	57
Süpervizyon İlişkisi	58
Etkili Süpervizörün Özellikleri	60
Süpervizörün Gelişimi	61
Süpervizyonda Çokkültürlülük	62
Süpervizyonda Değerlendirme	64
Biçimlendirici (Formative) Değerlendirme	67
Özetleyici-Durum Belirleyici (Summative) Değerlendirme	67
Değerlendirme Biçimleri	68
Biçimlendirici (Formative) Değerlendirmede Yararlanılan Değerlendirme Biçimleri	68
Süpervizör Notları	68
Akran Değerlendirmesi	68

Süpervizyon Alan Kişinin Öz-Değerlendirmesi.....	69
Süpervizyon Alan Kişinin Süpervizöre Geribildirim Vermesi.....	69
Durum Belirleyici-Özetleyici (Summative) Değerlendirmede Yararlanılan Değerlendirme Biçimleri.....	69
Süpervizyonda Geribildirim	70
Süpervizyonda Etik ve Yasal Konular.....	71
Yetkinlik	72
Yasal Süreç	72
Değerlendirme ve Mesleğin Koruyuculuğunu Üstlenme	73
Görevi Kötüye Kullanma.....	73
Çoklu İlişkiler	74
Etik Karar Verme.....	74
İlgili Araştırmalar	75
Süpervizyon Eğitimi ile İlgili Araştırmalar	75
Süpervizyon Modelleri ile İlgili Araştırmalar	77
Süpervizyon Yöntemleri ile İlgili Araştırmalar	80
Süpervizyon İlişkisi ile İlgili Araştırmalar	81
Süpervizyonda Çokkültürlülük ile İlgili Araştırmalar	85
Süpervizyonda Değerlendirme ile İlgili Araştırmalar	87
Süpervizyona İlişkin Görüşlerin Ele Alındığı İlgili Araştırmalar	88
Süpervizyonda Etik ve Yasal Konular ile İlgili Araştırmalar.....	91
BÖLÜM 3.....	94
YÖNTEM	94
Araştırmanın Modeli.....	94
Durum Çalışmasındaki Birim	95
Çalışma Grubu	95
Nicel Araştırma Katılımcıları	96
Süpervizyon Alan Yüksek Lisans Öğrencilerinin Kişisel Bilgilerine Ait Veriler	96
Süpervizyon Alan Doktora Öğrencilerinin Kişisel Bilgilerine Ait Veriler.....	98
Süpervizörlerin Kişisel ve Akademik Bilgilerine İlişkin Veriler.....	100
Nitel Araştırma Katılımcıları	102
Veri Toplama Araçları	103
Nicel Veri Toplama Araçları	103
Yüksek Lisans Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Anket.....	103
Doktora Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Anket	104
Süpervizörlere Yönelik Hazırlanan Anket	104
Nitel Veri Toplama Araçları	105
Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerine Yönelik Nitel Veri Toplama Aracı ...	105
Süpervizörlere Yönelik Nitel Veri Toplama Aracı	106
Yüksek Lisans Öğrencileriyle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler...	106
Doktora Öğrencileriyle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler	108
Süpervizörlerle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler	109
Verilerin Toplanması	111
Verilerin Çözümlemesi	115

İnandırıcılık Önlemleri	116
Araştırmacının Rolü.....	118
Tez Danışmanının Rolü	119
BÖLÜM 4.....	120
BULGULAR VE YORUMLAR	120
Yüksek Lisansta Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin BPDU Dersinin Yürütülüşü ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri ..	120
TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması.....	122
Alt tema -1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler	122
Alt tema- 2: Psikolojik danışma uygulaması ve süreci	123
Alt tema-3: Gizlilik	124
TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi	125
Alt tema-1: Süpervizyonun yürütülme biçimi	125
Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi	126
TEMA-4: Süpervizyon Alanların İhtiyaç ve Beklentileri.....	126
Alt tema-1: Daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı	126
Alt tema-2: Desteklenme ihtiyacı	127
Yüksek Lisansta BPDU Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutuna İlişkin Algılarını İçeren Bulgular	128
TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri	129
Alt tema- 1: Deşifre.....	129
Alt tema -2: Görüntü kaydı	130
TEMA-5: Süpervizyon İlişkisi.....	131
Alt tema-1: Süpervizörün yaklaşımı	131
TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme.....	132
Alt tema-1: Geribildirim	133
Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri	133
Yüksek Lisansta Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizyonda Çokkültürlülüğe İlişkin Algıları.....	135
TEMA -6: Süpervizyonda Çokkültürlülük	135
Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	135
Doktorada Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin BPDU Dersinin Yürütülüşü ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri ..	136
TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması.....	138
Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler	138
Alt tema-2: Uygulamaya ilişkin etik konular	139
TEMA – 2 Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi	140
Alt tema-1: Dersi alan kişi sayısının etkileri	140
Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi	141
TEMA – 5: Süpervizyonda Öğrenme Hedefleri	143

Alt tema-1: Beceri ve teknik geliştirme hedefi	143
Alt tema-2: Sürece bağlı gelişen öğrenme hedefi	144
Doktorada BPDU Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutuna İlişkin Algılarını İçeren Bulgular	144
TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri	146
Alt tema-1: Farklı tekniklerin kullanımına duyulan ihtiyaç.....	146
Alt tema-2: Grup süpervizyonu	147
TEMA-4: Süpervizyon İlişkisi.....	148
Alt tema-1: Süpervizör yaklaşımı	148
Alt tema-2: Süpervizörün mesleki ve kişisel gelişime etkisi	149
TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme.....	150
Alt tema-1: Geribildirim	150
Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri	151
Doktorada Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizyonda Çokkültürlülüğe İlişkin Algıları.....	152
TEMA-6: Süpervizyonda Çokkültürlülük	152
Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	152
Süpervizörlerin BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri	153
Yüksek Lisans BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeler...	153
Doktora BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeler	154
TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması	156
Alt tema-1: Süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri.....	156
Alt tema-2: Etik ve yasal sorumluluklar	157
Alt tema-3: Süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme.....	158
Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular	159
Yüksek Lisans BPDU Dersini Yürüten Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular.....	159
Doktora BPDU Dersini Yürüten Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular.....	161
TEMA-1: Süpervizyon Teknikleri ve Yaklaşımları	162
Alt tema-1: Grup süpervizyonunun yapılandırılması.....	163
TEMA-4: Süpervizyonda Değerlendirme.....	164
Alt tema-1: İhtiyaç odaklı değerlendirme	164
Alt tema-2: Formal değerlendirme.....	165
Alt tema-3: Süpervizyonda geribildirim kullanımı	166
TEMA-6: Süpervizörün Katkıları ve Müdahaleleri.....	167

Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiyi cesaretlendirme-güçlendirme	167
Alt tema-2: Öğrenciyi yakından tanıma isteği	168
Süpervizörlerin Süpervizyonda Çokkültürlülük ile İlgili Paylaşımlarını İçeren Bulgular	169
TEMA-3: Süpervizyonda Çokkültürlülük	169
Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	169
Süpervizörlerin Süpervizyon Uygulamalarına Yönelik İhtiyaç ve Beklentilerine İlişkin Bulgular	171
TEMA-5: Süpervizör İhtiyaç ve Beklentileri	171
Alt tema-1: Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasına duyulan ihtiyaç.....	172
Alt tema-2: Süpervizör olarak kendi kişisel gelişimini artırmaya duyulan ihtiyaç	172
Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Yaşadıkları Güçlüklerle İlişkin Bulgular ..	174
TEMA-7: Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler	174
Alt tema-1: Süpervizyon alan kişi sayısının fazla olması	174
Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecindeki Destek Kaynaklarına İlişkin Bulgular ..	175
TEMA-8: Süpervizörlerin Motivasyon Kaynakları	175
Alt tema-1: Süpervizyon alanların mesleki gelişimini gözlemleme ve meslektaş desteği alma.....	175
Alt tema-2: Dersi yürütmenin verdiği doyum.....	176
Yorumlar.....	177
Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Yorumlanması.....	177
Süpervizör Bulgularının Yorumlanması.....	186
BÖLÜM 5.....	195
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	195
Sonuçlar	195
Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Sonuçları	195
Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Sonuçları	195
Süpervizör Bulgularının Sonuçları	197
Öneriler.....	199
Psikolojik Danışman Eğitimcilerine/Süpervizörlere Yönelik Öneriler	199
Politika Yapıcılara Öneriler	200
Araştırmacılara Öneriler	200
KAYNAKLAR.....	202
EKLER	214
EK 1. Yüksek Lisans Öğrencilerine Yönelik Anket Formu	215
Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Yüksek Lisans- Süpervizyon Alan Kişi Değerlendirmesi	215
EK 2. Doktora Öğrencilerine Yönelik Anket Formu.....	221
Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Doktora- Süpervizyon Alan Kişi Değerlendirmesi	221
EK 3. Süpervizörlere Yönelik Anket Formu	226

Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Süpervizör Değerlendirmesi.....	226
EK 4. Süpervizyon Alan Kişiyeye Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ...	234
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması Dersi Süpervizyonunun Değerlendirilmesi	234
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Süpervizyon Alan Kişi).....	234
EK 5. Süpervizöre Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	237
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması Dersi Süpervizyonunun Değerlendirilmesi	237
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	237
(Süpervizör)	237
EK 6. Etik Kurul Onayı	241
EK 7. Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama Yapma İzni.....	242
EK 7. Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni	243
EK 8. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni	244
EK 9. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni	245
EK 10. Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni.....	246
EK 11. Ege Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni	247
BENZERLİK BİLDİRİMİ	248
ÖZGEÇMİŞ.....	249

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1 Yüksek Lisans Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri	97
Tablo 2 Doktora Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri	98
Tablo 3 Süpervizörlerin Kişisel ve Akademik Bilgilerine İlişkin Veriler.....	100
Tablo 4 Yüksek Lisans Öğrencileriyle Yapılan Nitel Görüşme Bilgileri	107
Tablo 5 Doktora Öğrencileriyle Yapılan Nitel Görüşme Bilgileri	108
Tablo 6 Süpervizör Nitel Görüşme Bilgileri	110

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. Süpervizyon Modelleri	19
Şekil 2. Süpervizyon Yöntemleri.....	37
Şekil 3. Süpervizyon Teknikleri	51
Şekil 4. Süpervizör Müdahaleleri (Cassedy, 2010)	57
Şekil 5. Veri Toplama Sürecine İlişkin Akış Şeması	114
Şekil 6. Yüksek Lisans Öğrencileri Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları	122
Şekil 7. Doktora Öğrencileri Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları	138
Şekil 8. Süpervizör Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları	156

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
PDR	Psikolojik Danışma ve Rehberlik
CACREP	Council for the Accreditation of Counseling and Related Educational Programs
BPDU	Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları
YÖKAK	Yükseköğretim Kalite Kurulu
EPDAD	Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği
PDR-EPDAB	Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Birimi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türkiye’de psikolojik danışma mesleğinin kuruluş süreci, psikolojik danışma ve rehberlik mesleğinde öncü konumunda olan Amerika Birleşik Devletleri’nden (ABD) gelen psikolojik danışman eğitimcileri aracılığıyla başlamıştır. Ankara Üniversitesi’nde 1965’te Eğitim Fakültesi bünyesinde açılan Eğitim Psikolojisi ve Rehberlik programı ile lisans düzeyinde, 1966–1967 Eğitim ve Öğretim yılında Hacettepe Üniversitesi’nde ise lisansüstü düzeyde psikolojik danışman yetiştirilmeye başlanmıştır. Hacettepe Üniversitesi’nde 1981’de, diğer beş üniversitede ise 1982’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) lisans programları açılmış ve programların sayıları 1989’a kadar 11’e ulaşmıştır (Yeşilyaprak, 2007). 2023 yılı itibarıyla 98 üniversitede (70 devlet, 28 vakıf) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programının bulunduğu ve toplam 6083 kontenjanın 5643’üne öğrenci yerleştiği bilinmektedir (YÖK ATLAS, 2022). 2023-2024 akademik yılı çerçevesinde üniversitelerin Lisansüstü Eğitim Enstitüleri, Eğitim Bilimleri Enstitüleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tek tek araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bunun sonucunda 57 üniversitede lisansüstü düzeyde Psikolojik Danışma ve Rehberlik programının bulunduğu görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora programının birlikte bulunduğu üniversite sayısı 32 iken, 25 üniversitede ise sadece yüksek lisans programı bulunmaktadır. Bu üniversitelerin 45’i devlet üniversitesi olup 12’si vakıf üniversitesidir.

Lisansüstü düzeyde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık eğitiminin kapsamının giderek artması, lisansüstü düzeyde verilen Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık eğitiminin niteliğini artırmayı daha da önemli hâle getirmiştir. Psikolojik danışman eğitiminin lisansla sınırlı görülmesi, bütün ağırlığın lisans eğitime verilmesi, program sayısında artışın olduğu ve psikolojik danışman eğitimi verecek kişilerin yetişmesinde kritik bir yere sahip olan lisansüstü eğitimin rolünün anlaşılmamasına yol açacaktır. Lisansüstü eğitimin meslekte uzmanlaşmadaki rolü düşünüldüğünde, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programlarının bu önem doğrultusunda ele alınması, bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi gibi psikolojik danışman eğitiminde kritik bir öneme sahip derslerin nasıl yürütüldüğünün incelenmesi, dersi alan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin sorunlarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, bireyle psikolojik

danışma uygulamaları dersinin ihtiyaca göre yeniden yapılandırılmasının sağlanması, süpervizyon sürecinin ve süpervizörlerin ihtiyaçlarının tespit edilmesi önemli görülmektedir.

Psikolojik danışman eğitimi ile PDR’de uzmanlaşma konuları gerçekleştirilen kongrelerde, sempozyumlarda ele alınmıştır. Nitekim 2018’de Samsun’da gerçekleşen 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi’nin ana teması ‘‘Geçmişten Geleceğe Psikolojik Danışman Eğitimi’’ olarak belirlenmiştir. Kongrede okul psikolojik danışmanlığı, kariyer psikolojik danışmanlığı, aile psikolojik danışmanlığı, rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı, bağımlılık psikolojik danışmanlığı ile ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı uzmanlık alanları gündeme gelmiştir. Bununla birlikte psikolojik danışman eğitiminde akreditasyon, psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu alt temalarına da kongrede yer verilmiştir (Samsun Valiliği, 2018). Nisan 2023’te Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne getirilen Ruh Sağlığı Kanun teklifinde psikoterapi eğitimi standartlarına yer verilmiştir. Buna göre temel psikoterapi eğitimi 200 saat teorik eğitimi, 500 saat klinik deneyim ve eğitim içeren, eğitim ve araştırma hastanelerinde gerçekleştirilecek pratik ile 150 saati süpervizyon eğitimi olmak üzere 750 saat klinik psikoterapi uygulamasını da içeren toplamda 1450 saatlik eğitimi içermektedir. Ayrıca kanun taslak metninde meslek ve programların lisansüstü eğitimleri için gerekli olan uygulama ve süpervizyon eğitimlerini sağlayabilmeleri için Sağlık Bakanlığı ile YÖK arasında iş birliğinin yapılması öngörülmektedir (TBMM, 2023). Bir yandan psikolojik danışman eğitimi ile PDR’de uzmanlaşmayla ilgili yürütülen çalışmalar; öte yandan ruh sağlığı yasa teklifi ile psikoterapi eğitiminin uygulama boyutunun, süpervizyon süreçlerinin nasıl olacağına ilişkin çalışmaların yapılacak olması psikolojik danışman eğitiminin önemini artırmakta; bireyle psikolojik danışma uygulamaları başta olmak üzere uygulama derslerinin yürütülme biçimlerinin ortaya konmasını, ihtiyaçların belirlenmesini ve yapılandırma süreçlerini odak haline getirmektedir.

Psikolojik danışman eğitiminin niteliğini artırmada süpervizörlerin ihtiyaçlarının belirlenmesi, süpervizörlerle süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmelerinin öğrenilmesi, lisansüstü düzeyde süpervizör-süpervizyon alan kişinin ihtiyaç, beklenti ve sorunlarının bir arada keşfedilmesi, bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin yüksek lisans ve doktora programlarında yürütülme düzeyinin süpervizör ve süpervizyon alan kişi pencerelerinden ayrı ayrı öğrenilmesi psikolojik danışman eğitimi açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte, Doğan (2000) tarafından nitelikli meslek elemanı yetiştirilmesi amacıyla rehberlik ve psikolojik

danışmanlık lisans, yüksek lisans ve doktora programlarının standartlarının yükseltilerek akredite edilmesinin kaçınılmaz olduğu belirtilmiştir.

Akreditasyon çalışmalarına bakıldığında, ABD’de 1960’ların sonu, 1970’lerin başında Psikolojik Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu Derneği gönüllü olarak psikolojik danışma programlarının akreditasyonunu sağlamaya ilişkin bir dizi standart ve belge oluşturmuş, 1981’de ise Amerikan Psikolojik Danışmanlar Derneği’nin öncülüğünde Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programlarının Akreditasyonu Kurulu [Council for the Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (CACREP)] kurulmuştur. Günümüze kadar CACREP (2023), ABD’de yer alan —906’dan fazla psikolojik danışma ve ilgili yüksek lisans-doktora programını akredite etmiştir. Türkiye’deki akreditasyon çalışmalarına bakıldığında ise 2015’te kurulan Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun (YÖKAK) üniversitelerin eğitim-öğretim, araştırma, idari faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre yürütülüp yürütülmediğini değerlendiren çalışmalara öncülük ettiği görülmektedir. YÖKAK tarafından üniversitelerin ilgili fakültelerini akredite etmek amacıyla akreditasyon kuruluşlarına yetkilendirilme tescil belgesi verilmektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programının yer aldığı eğitim fakültelerinin akreditasyonu ise 2014’te ilk tescilini alan Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) tarafından yapılmaktadır (YÖKAK, 2023).

Eğitim programlarının değerlendirme ve akreditasyonunun yanında Türk PDR-Derneği tarafından 2019’da Psikolojik Danışman Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Komisyonu kurulmuştur. İlgili kurulun ilk toplantısında psikolojik danışman eğitiminin akreditasyonu ile ilgili çalışmaların dernek çatısı altında yürütülmesinin faydalı olacağı yönünde karar alınmıştır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Birimi (PDR-EPDAB) 2021’de Türk PDR Derneği tüzüğüne eklenen bir madde ile resmen kurulmuş, 2022’de ise YÖKAK tarafından iki yıl tescil edilmiştir. PDR-EPDAB tarafından lisans eğitimi standartları ile uygulamalı derslerin standartları gerçekleştirilmiştir (Türk PDR Derneği, 2023).

Lisansüstü eğitimin standartları ile lisansüstü programda bulunan uygulamalı derslerin standartları incelendiğinde ise, Türkiye’de bu yönde gerçekleştirilen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışındaki lisansüstü psikolojik danışma alanındaki standartlara bakıldığında, ABD’deki standardizasyon çalışmalarının büyük bir bölümünü yürüten CACREP’in standardizasyon çalışması öne çıkmaktadır. CACREP (2016)

standardizasyonunda yüksek lisans düzeyinde yürütülen psikolojik danışma uygulama dersi (practicum) ile kurum deneyimi (internship) dersinin ölçütleri detaylı bir biçimde ortaya konmuştur. Buna göre, öğrencilerin en az 10 hafta süren bir akademik dönem boyunca psikolojik danışma uygulamalarının en az 100 saatini süpervizyon denetiminde; bu 100 saatin 40 saatini ise gerçek danışanlara psikolojik danışma hizmeti sunarak/sağlayarak gerçekleştirmesi beklenmektedir. Süreç boyunca öğrencilerden haftada ortalama bir buçuk saat grup süpervizyonuna katılmaları beklenmektedir. Psikolojik danışma uygulamalarında başarılı olan öğrencilerin uzmanlık alanlarıyla ilgili rol ve ortamlarda, süpervizyon denetiminde 600 saatlik kurum deneyimini tamamlamaları beklenmektedir. Staj uygulamasının 240 saatlik kısmının ise doğrudan hizmet alanlarında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Staj öğrencilerinin; tıpkı psikolojik danışma uygulamasında olduğu gibi bireysel-üçlü veya grup süpervizyonuna düzenli katılım göstermesi koşulu vardır.

Yurt dışındaki diğer ülkelerde ise uygulama ve süpervizyon süreçlerine ilişkin kriterler şu şekildedir: İngiliz Psikolojik Danışma Birliği tarafından lisansüstü düzeydeki psikolojik danışma yeterlikleri belirlenmiştir. Buna göre, tüm öğrencilerden süpervizyon denetiminde 450 saat uygulama deneyimini başarı ile tamamlamaları beklenmektedir (The British Psychological Society, 2023). Kanada Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Derneği (2021) tarafından Yeterliğe Dayalı Klinik Uygulama Modeli hazırlanmıştır. Söz konusu modele göre, psikolojik danışmanlardan 90 saati uygulama olmak üzere 450 saatlik eğitimden geçmeleri beklenmektedir. Avustralya Psikolojik Danışma Derneği tarafından hazırlanan psikolojik danışma eğitimi standartlarına bakıldığında ise, lisans düzeyine denk gelen Seviye 7 ile yüksek lisans düzeyine denk gelen Seviye 9 arasındaki psikolojik danışmanların en az iki yıllık süreçte 75 saati süpervizyon denetiminde olmak üzere 750 saat uygulama yapmaları gerekmektedir (Australian Counselling Association, 2021). Yeni Zelanda Psikolojik Danışma Derneği tarafından oluşturulan Psikolojik Danışman Eğitimi Standartları incelendiğinde, iki yıl içinde en az 200 saatlik profesyonel psikolojik danışma deneyiminin tamamlanması beklenmektedir. Bu 200 saatin en az 20 saatinin akredite olmuş bir süpervizör denetiminde gerçekleştirilmesi ve danışma uygulamasının en az 10 saatinin de kültürel süpervizyon çerçevesinde akredite olmuş bir süpervizör tarafından sağlanması gerekmektedir (New Zealand Association of Counsellors, 2020).

Lisansüstü düzeyde psikolojik danışma uygulama standartlarına bakıldığında, ABD, İngiltere, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda'da Psikolojik Danışma dernek ve

kuruluşları tarafından standardizasyon çalışmalarının yapıldığı ve süpervizör denetiminde gerçekleştirilen uygulama çalışmalarının öneminin vurgulandığı görülmektedir. Türkiye’de PDR programının lisans düzeyinde örgütlenmiş olması ve koşullardan dolayı ağırlığın lisans eğitime verilmesi, yüksek lisans ve doktora düzeyinde akreditasyon çalışmalarının gecikmesine yol açmıştır. Ruh sağlığı kanun teklifi, ulusal PDR kongreleri ile PDR-EPDAB gibi kuruluşların çalışmaları, lisansüstü düzeyde PDR programlarının akreditasyon sürecinin başlayabileceğini düşündürmektedir. Bu süreçte süpervizör ve süpervizyon alan kişilerin görüşlerine birlikte başvuran, bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin ihtiyaç, eksiklik ve mevcut durumunu bütüncül bir biçimde ortaya koyacak çalışmanın yapılması bu araştırmanın önemini artırmaktadır. Uygulama derslerinin ihtiyaca göre yapılandırılması, sorunların ortaya konması, süpervizörlerin ve süpervizyon alan kişilerin görüşlerine birlikte başvurulması psikolojik danışman eğitimi alanının gelişimine katkı sağlaması beklenmektedir. Bu araştırma sayesinde bir yandan süpervizörlerin, süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri, paylaşımları öğrenilecek; bir yandan da süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecini, süpervizörlerini ve gerçekleştirdikleri psikolojik danışma uygulamasını değerlendirmeleri sağlanmıştır. Böylelikle lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamaları bütüncül bir perspektifle ortaya konulmuştur.

Psikolojik danışmanların, uygulamalarını gerçekleştirirken kendilerinden daha deneyimli, psikolojik danışma alanında uygulama yapma geçmişine sahip profesyoneller tarafından denetlenmeleri verdikleri hizmetin niteliğini artırmaktadır. Süpervizyon, daha kıdemli bir kişi (süpervizör) tarafından daha az kıdemli (süpervizyon alan kişi) meslektaşına yapılan müdahaledir. Süpervizyon ilişkisi, değerlendirici ve hiyerarşiktir. Zamana yayılır. Süpervizyon altındaki kişinin yaptığı çalışmanın niteliğinin izlenmesi ve mesleğin niteliğinin korunması süreçte amaçlanmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizyon sürecinde süpervizörün etik açıdan ilk odaklandığı şey danışanın uygun bir hizmetten yararlanması olup, süpervizyon alan kişinin gelişimini sağlamak da ana odaklar arasında yer almaktadır (Loganbill vd., 1982). Süpervizyon alan kişinin gelişmesi ve ilerlemesi için öz farkındalığı anahtar konumda gören süpervizörler vardır. Süpervizyon alan kişinin davranışlarının ve becerilerinin değiştirilmesi duygu ve düşüncelerinde de değişime yol açacaktır (Borders ve Brown, 2005). Psikolojik danışman, süpervizyon aracılığıyla alanında yetkin bir uygulayıcı olabilmektedir (Erkan-Atik vd., 2014). Alanında yetkin kişilerin yetiştirilmesi konusunda kilit bir role sahip olan süpervizörler, lisans eğitiminden doktora eğitime uzanan süreçte önemli bir sorumluluk

üstlenmektedir. Süpervizörlerin, uygulama derslerinde süpervizyon alan kişilerin yürüttüğü çalışmaları denetlemeleri, ilk başta danışanın fayda görmesini sağlamaktadır. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları dersi ise gerek lisans gerekse lisansüstü düzeyde danışanlarla doğrudan temas kurmayı sağlama özelliğine sahiptir. Lisans düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde, mesleğe girmeye hazırlanan aday psikolojik danışmanların becerilerinin gelişimi, kaygılarının ele alınması ve bir uygulayıcı olarak temel niteliklere sahip olması amaçlanırken; lisansüstü düzeyde yürütülen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları (BPDU) dersinde ise mesleğini icra eden, hizmet alanlarla çeşitli kurumlarda çalışma yürüten psikolojik danışmanlar öğrenci olarak yer almaktadır. Bilhassa doktora düzeyinde eğitimlerine devam eden psikolojik danışmanların, akademisyen aday kimliğine sahip oldukları düşünüldüğünde, uygulama dersinde aldıkları süpervizyonun niteliği ve gerçekleştirdikleri uygulamaların başarı düzeyi önem arz etmektedir. Doktora düzeyinde eğitim alan psikolojik danışmanlar bir yandan iyi bir uygulayıcı olarak yetişmeyi arzu ederken bir yandan da uygulayıcıları yetiştirme rolüne hazırlanmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunun değerlendirildiği bu araştırmada, süreç iki boyutlu yürütülmüştür. Bir yandan ders yürütücülerinin, bir başka deyişle süpervizörlerin görüş, öneri ve değerlendirmelerine başvurulmuştur. Bir yandan da lisansüstü düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları dersini alan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin psikolojik danışma sürecine ve süpervizyona ilişkin görüş, öneri ve değerlendirmeleri öğrenilmiştir. Süpervizörlerin lisansüstü düzeyde süpervizyon sürecini yürütürken esas aldıkları süpervizyon modellerinin, yararlandıkları süpervizyon yöntem ve tekniklerinin ne olduğu, süpervizyon sürecini nasıl yürüttükleri ve değerlendirdikleri, süpervizyonda ilişki boyutunu nasıl ele aldıkları gibi hususlar aydınlatılmaya muhtaçtır. Bununla birlikte lisansüstü düzeyde süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecinden ne anladıkları, süpervizyonun gerçekleştirdikleri psikolojik danışma oturumlarına etkisini nasıl gördükleri, süpervizyonu ve süpervizörü algılama biçimleri, süpervizyon sürecinden beklentileri, süpervizyonu nasıl değerlendirdikleri gibi konular belirsizlik içermektedir. Bu araştırma sayesinde belirsizlik içeren, aydınlatılmaya muhtaç kısımlar aydınlatılmış, elde edilen bulgular ışığında alanyazındaki boşluk doldurulmaya çalışılmıştır. Araştırma nicel ve nitel olarak iki ayrı boyutta tasarlanmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda süpervizör ve süpervizyon alan kişilerin lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonuna ilişkin değerlendirmeleri betimsel istatistikler aracılığıyla sayısallaştırılmış; nitel boyutta ise

süpervizör ve süpervizyon alan kişilerin hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri yanıtlar derinlemesine araştırılmıştır.

Problem

Psikolojik danışma mesleği, Türkiye’de lisans düzeyinde meslek çalışanı yetiştirmektedir. Psikolojik danışma mesleğinin doğduğu yer olan ABD’de ise meslek elemanları lisansüstü düzeyde eğitim almaktadır (Korkut-Owen vd., 2013). Lisans düzeyinden itibaren yetiştirilen psikolojik danışmanların nitelikli meslek elemanı olarak mezun olmalarına katkı sağlayan bireyle psikolojik danışma uygulama dersinin (practicum), çeşitli araştırmalar aracılığıyla ele alındığı görülmektedir. Psikolojik danışma uygulamalarına yönelik bir süpervizyon modeli: Mikro Beceri Süpervizyon Modelini ortaya koyan (Meydan, 2014), mikro beceri süpervizyon modeline ilişkin uygulama (Meydan, 2015), psikolojik danışman adaylarının yapılandırılmış akran grup süpervizyonu sürecindeki metafor kullanımına ilişkin görüşlerini ele alan (Atik vd., 2016), psikolojik danışmanların bireysel psikolojik danışma uygulamaları ve bu uygulamalardaki yeterliklerine ilişkin algılarını inceleyen (Pamuk ve Yıldırım, 2016), psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonuna ilişkin değerlendirmelerini ele alan (Atik, 2017) çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte, psikolojik danışman adaylarının danışma uygulamasına yönelik kaygılarını ortaya koyan (Özteke-Kozan, 2018), gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeline ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşlerinin inceleyen (Eryılmaz ve Mutlu, 2018), Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde grup süpervizyonu sürecini inceleyen (Koçyiğit, 2020), psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecine ilişkin görüşlerini ele alan (Erbaş vd., 2020) çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Son olarak, psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma yürütme deneyimleri ve ihtiyaçlarını ortaya koyan (Parlak, 2021), kişilerarası süreci hatırlama tekniğine dayalı süpervizyonun psikolojik danışman adaylarının beceri, özyeterlik ve kaygılarına olan etkisini inceleyen (Koç, 2022) ve psikolojik danışman adaylarının algılanan süpervizör tarzları ile süpervizyon doyumunu arasındaki ilişkiyi ele alan (Aydın, 2022) araştırmaların yapıldığı görülmektedir. İlgili araştırmaların tümü, psikolojik danışman adaylarının bireyle psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin deneyim, değerlendirme, gelişim, ihtiyaç ve yeterliklerine odaklı iken, bu araştırmalardan farklılaşan bir başka çalışmada ise, bireysel psikolojik danışma uygulamaları lisans dersi

süpervizörler bağlamında ele alınmıştır (Aladağ ve Kemer, 2023). Lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamalarını ele alan araştırmalara bakıldığında Büyükgöze-Kavas (2011) tarafından lisansüstü düzeydeki öğrencilerin bireysel ve grupla psikolojik danışma uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerini ele alan bir araştırma, yüksek lisans düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması süpervizyonunda ayrıştırıcı süpervizyon modeline dayalı grup süpervizyonu sürecini yapılandıran (Ülker-Tümlü, 2019) ve COVID-19 sürecinde psikolojik danışma ile süpervizyonu, lisansüstü öğrenimine devam eden öğrencilerin görüşlerine dayandırarak inceleyen bir çalışma (Koçyiğit-Özyiğit ve Erkan-Atik, 2021) yapılmıştır. İki araştırmada ise, lisans ile lisansüstü düzeyde eğitim alan katılımcıların görüşlerine birlikte başvurulmuştur. Aladağ (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada psikolojik danışman eğitiminin farklı düzeylerinde bireyle psikolojik danışma uygulaması süpervizyonunda kritik olaylar ve Yıldırım-Kurtuluş (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde eğitimini tamamlamış psikolojik danışmanların eğitim düzeyleri bağlamında süpervizörlerin davranışları, etkili psikolojik danışman nitelikleri, mesleki kıvançları ve mesleki doyumları arasındaki ilişki incelenmiştir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında, lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları ve süpervizyonunu konu edinen araştırmaların sınırlı olduğu, lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamalarının ise süpervizörler ve süpervizyon alan kişiler bağlamında ele alınmadığı görülmektedir. Lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları birçok boyuttan önem arz etmektedir. Bir yandan mesleğini icra eden psikolojik danışman, diğer yandan yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrencilik yaşamına devam etmektedir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde aldığı bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi ise uygulayıcının kurumunda yürüteceği çalışmaların niteliğini artırabilir. Doktora düzeyinde eğitim gören psikolojik danışmanların, gelecekte psikolojik danışman eğitimcisi olacakları göz önüne alındığında, lisansüstü düzeyde verilen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları dersinin nasıl yürütüldüğüne dair bir araştırma yapılması önemlidir. Bu dersin, süpervizör, süpervizyon alan kişi ve süpervizyon süreci bağlamında ele alınması, meslek çalışanlarının niteliğini artırmak ve danışanlara sunulan hizmetin verimliliğini yükseltmek açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye’de, lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamalarının süpervizör ve süpervizyon alan kişi boyutunda incelenmemiş olması psikolojik danışman eğitimi açısından dikkate

değer bir eksiklik olarak görülebilir. Psikolojik danışman eğitiminin lisans düzeyinde yürütülen çalışmalarla sınırlı olmaktan çıkarılıp lisansüstü düzeyde de önemi anlaşılabilecek hâle gelmesi, psikolojik danışman eğitiminin bütüncül bir biçimde ele alınması açısından da değerlidir. Süpervizyon alan kişiler ile süpervizörlerin lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu değerlendirmeleri, süreçteki etkili ve etkisiz boyutları verdikleri yanıtlarla ortaya koymaları lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin yapılandırılması, standardizasyonunun oluşturulması, süpervizörlerin süpervizyon sürecini yeniden ele almaları ve danışanlara sunulan hizmetin niteliğinin artırılması açısından da katkı sağlayıcı olacaktır.

Amaç

Psikolojik danışma mesleği, yurt dışında lisansüstü eğitimde örgütlenmiş olmasına rağmen Türkiye’de lisans temelli bir eğitim anlayışına sahiptir. Türkiye’deki psikolojik danışma ve rehberlik lisans programından mezun öğrencilerin sayıları ile ilgili net bir bilgiye ulaşılmasa da 2023 yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi’ne giren psikolojik danışman sayısı 24 bin 678 kişi olarak açıklanmıştır (ÖSYM, 2023). Programa 2022 YKS ile 5643 öğrencinin yerleştiği bilinmektedir (YÖK, 2023). Lisans programından mezun olan kişi sayısının 25 binlere yaklaşması, lisansüstü programlar aracılığıyla yetiştirilecek nitelikli meslek çalışanı ihtiyacını artırmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunu ele alan bu çalışmada, lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin nasıl yürütüldüğü ilk olarak incelenecektir. Başkent Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans programında *bireyle psikolojik danışma uygulamaları* dersinin tanımı şu şekilde ifade edilmiştir: psikolojik danışmanların bireyle psikolojik danışma sürecinde terapötik koşulları sağlamaları, bireyle psikolojik danışma oturumlarına uygun terapötik becerileri ortaya koymaları, gerçek danışanlarla yürüttükleri bireyle psikolojik danışma oturumlarını ise başlatma, sürdürme ve bitirme dinamiklerine uygun bir şekilde gerçekleştirmeleri, danışanın ihtiyaç duyduğu müdahaleleri yapabilmeleridir (Başkent Üniversitesi, 2023). Ege Üniversitesi (2023) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programında ise *ileri bireyle psikolojik danışma ve uygulaması* adını taşıyan dersin amacı, yüksek lisans ders programında yer aldığı haliyle ifade edilmiştir. Dersin amacı açısından bakıldığında yüksek lisans ve doktora programları açısından bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Bu

araştırmanın odağında yer alan bir diğer kavram olan süpervizyonun tanımına bakıldığında ise literatürde çeşitli tanımların ön plana çıktığı görülmektedir. Eğitim ve denetimin birlikte yürütüldüğü ayrı bir mesleki faaliyet olarak tanımlanan süpervizyon; gözlem, değerlendirme, geribildirim içerir. Süpervizyonun tanımına ve içeriğine bakıldığında, psikolojik danışma hizmetinden yararlanan kişilerin ruh sağlığı hizmetinden alacakları yararı artıran, onların davranışsal amaçlarına ulaşmasını kolaylaştıran bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmanın temel amacı olan psikolojik danışma ve rehberlik alanında lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunu incelemek bir yandan dersin lisansüstü düzeyde standardizasyonunun sağlanmasında kılavuzluk yapacak öte yandan süpervizyon sürecinin süpervizyon veren kişi ile süpervizyon alan kişi perspektifini bütüncül bir biçimde ele alarak değerlendirilmesine olanak tanıyacaktır.

Araştırmanın alt amaçları ise aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

1. Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
2. Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algıları nasıldır?
3. Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin algıları nasıldır?
4. Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
5. Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algıları nasıldır?
6. Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin algıları nasıldır?
7. Süpervizörlerin BPDU dersi ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?

8. Süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutu nasıldır?
9. Süpervizörlerin süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili paylaşımları nelerdir?
10. Süpervizörlerin süpervizyon uygulamalarına yönelik ihtiyaç ve beklentileri nelerdir?
11. Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde yaşadıkları güçlükler nelerdir?
12. Süpervizörlerin süpervizyon sürecindeki destek kaynakları nelerdir?

Araştırmanın anket ve nitel görüşme soruları bu alt amaçlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Araştırmanın bulguları ve bulguların yorumlanması da alt amaç soruları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Önem

Bu araştırma ile lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi ile süpervizyon sürecinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ile süpervizörlerin ve süpervizyon alan kişilerin değerlendirmeleri, süpervizyon sürecinin katılımcılar tarafından nasıl yorumlandığına ilişkin çerçevenin sunulması ve bir yandan da yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin niteliğini artıracak sonuçların ortaya konması amaçlanmaktadır. Büyükgöze-Kavas (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversiteler arasında süpervizyon sürecine yönelik uygulamaların farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye’de lisansüstü düzeyde psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) eğitimi öğrenci görüşlerine göre ele alan bir çalışmada (Avcı vd., 2020) lisansüstü eğitimin uzmanlık eğitimi vermek yerine genel bir eğitim sunduğu; öğrencilerin lisansüstü eğitim almalarında akademisyen olma ve PDR alanında kendilerini geliştirme istekleri ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın sistemini yetersiz bulmalarının etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Katılımcıların %64.8’i lisansüstü eğitim alma isteklerini bu başlıklarda ifade ederken araştırmaya katılan psikolojik danışmanların %77.7’si, lisansüstü düzeyde aldıkları eğitimi bilgi ve nitelik açısından yetersiz bulmaktadır. Lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyon sürecini inceleyen bu araştırmayla yüksek lisans ve doktora programındaki psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonu süreçleri yakından ele alınmış ve her iki programla ilgili yürütülen çalışmalar ayrı ayrı ortaya konulmuştur. Bu araştırmanın alana yapacağı muhtemel katkılardan biri de lisansüstü düzeyde yürütülen

bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonun standardizasyonunun sağlanması konusunda bir başvuru kaynağı sağlamaktır. Bu araştırmadan elde edilecek bulgulardan yararlanılarak yüksek lisans ve doktora düzeyindeki bireyle psikolojik danışma uygulamaları ders ölçütleri yeniden yapılandırılabilir. Bu araştırmayla birlikte, süpervizörlerin lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulamaları sürecinde karşılaştıkları güçlükler, deneyim ve değerlendirmeleri öğrenilecek sorunların fark edilip çözülmesine olanak sağlanacaktır. Bununla birlikte süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecini algılama biçimleri, süpervizyon sürecini değerlendirmeleri, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde yapılan uygulamaların niteliğini artırmada süpervizörün rolünü nasıl gördükleri gibi başlıklar yanıt bulacaktır. Lisansüstü düzeyde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamalarını bütüncül bir biçimde ele alan bir çalışmanın olmaması, bu araştırmanın alanyazındaki boşluğu doldurması açısından kıymetli görülebilir. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunu ele alan bu çalışma hem süpervizörleri hem de süpervizyon alan kişileri bilgi kaynağı olarak görüp onların bakış açılarını ortaya koyması açısından önemlidir. Psikolojik danışman eğitimcilerinin en önemli hedefi olan etkili psikolojik danışmanlar yetiştirme (Daniels ve Larson, 2011) hedefi düşünüldüğünde, yapılacak bu araştırma psikolojik danışman eğitimcilerine çalışmalarını lisans düzeyiyle sınırlandırmayıp lisansüstü düzeydeki uygulama çalışmalarına yönelte olanağı da sağlayacaktır. Ayrıca süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmelerinin, ihtiyaçlarının ve isteklerinin öğrenilmesi açısından bu araştırma dönüştürücü bir işleve sahiptir. Özetle, lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinin yapılandırılmasında, standardizasyonunun sağlanmasında, süpervizörlerin ihtiyaçlarının belirlenip desteklenmesinin sağlanmasında süpervizyon alan kişilerin ise danışanla doğrudan temasa geçen kişiler olarak yaptıkları çalışmaların niteliğini artırma konusunda bu araştırmadan elde edilecek sonuçların yol gösterici olması beklenmektedir. Yurt dışında lisansüstü düzeyde örgütlenen Psikolojik Danışma ve Rehberlik programı, Türkiye’de lisans düzeyinde örgütlendiğinden lisansüstü düzeyde gerçekleştirilen araştırmalar ve psikolojik danışman eğitime ilişkin yürütülen çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu araştırma, literatürdeki bu boşluğu da giderebilecektir. Bu çalışmadan elde edilen bulguların, lisansüstü düzeyde yürütülen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin standardizasyonunun sağlanmasında kılavuzluk etmesi beklenmektedir. Araştırmanın hem süpervizörlerden hem süpervizyon alan kişilerden toplanan verilere dayalı olması, araştırmacılara, uygulamacılara ve saha çalışanlarına

yapılacak çalışmalarda ışık tutacaktır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak Sağlık Bakanlığı, ruh sağlığı yasası doğrultusunda saha çalışanlarının süpervizyon ihtiyaçlarını belirleme, süpervizörlerin ve süpervizyon alan kişilerin beklenti ve değerlendirmelerini öğrenmede, ruh sağlığı hizmetinden yararlanan kişilerin ise nitelikli ruh sağlığı hizmeti almalarında kapsamlı bir model hazırlayabilir. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, PDR-EPDAB birimi lisansüstü programların akreditasyon sürecinde araştırma bulgularından yararlanabilir.

Sayıtlar

- Araştırma katılımcılarının anket ve nitel görüşme sorularını samimi bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Araştırma katılımcılarının süpervizyon alanıyla ilgili kendilerine sorulan soruları doğru anladıkları, süpervizyon alanıyla ilgili yeterince bilgi sahibi olmamaktan kaynaklı eksik veya hatalı bir paylaşımda bulunmadıkları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamasının ve dersinin değerlendirilmesini bir durum olarak ele aldığından bu kapsamın dışındaki yaşantılar ele alınmamıştır, dolayısıyla bulgular bu alanla sınırlıdır.
- Araştırma, veri toplama araçlarının vurguladığı alan ve sorularla sınırlı olup araştırmanın anket ve nitel verileri benzer katılımcı grupları dışında geniş katılımcı gruplarına genellenemez.
- Nitel araştırmanın çalışma grubu çoğunlukla kurumsal kimliği güçlü, köklü üniversitelerde öğrenim gören ya da öğretim üyesi olarak çalışan kişilerden olduğundan iyi örnek ve uygulamaların yansıtıldığı söylenebilir. Nitel araştırmanın kurumsal kimliği gelişme aşamasında olan grupları temsil eden daha fazla katılımcıyla yürütülmemesi bir sınırlılık olarak ifade edilebilir.
- Araştırmanın süpervizör formuna “Lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapıyor musunuz?” sorusunun eklenmemesi araştırma formuna verilen yanıtlar incelendikten sonra iki katılımcının bulgularının veri setinden çıkarılmasına yol açmıştır. Bu durum iki katılımcının zaman ve emeklerinin israf edilmesine, araştırmacının da zaman kaybı yaşamasına yol açmıştır.

Tanımlar

Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları: Yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürütülen, psikolojik danışmanın en az bir gerçek danışana verdiği psikolojik danışma hizmetinin süpervizör denetiminde gerçekleştirilmesidir.

Süpervizyon: Yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında süpervizyon alan kişinin gerçekleştirdiği psikolojik danışma oturumlarına süpervizörün verdiği geribildirimleri ve müdahaleleri içeren süreçtir.

Süpervizör: Yüksek lisans ve doktora düzeyinde bireyle psikolojik danışma uygulamasını gerçekleştiren süpervizyon alan kişilere gerektiğinde müdahalede bulunan, danışanın korunmasını ve süpervizyon alan kişinin gelişimini önceliklendiren bir profesyoneldir.

Süpervizyon Alan Kişi: Yüksek lisans ve doktora düzeyinde bireyle psikolojik danışma uygulamasını süpervizör denetiminde gerçekleştiren ve danışana psikolojik danışma hizmeti veren uygulayıcıdır.

Program Akreditasyonu: Bir akreditasyon kuruluşu tarafından, önceden belirlenmiş akademik ve mesleğe özgü standartların ilgili yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını bilimsel ölçütler çerçevesinde ölçen, değerlendiren dış kalite güvence sürecidir (YÖKAK, 2023).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde süpervizyona ilişkin kuramsal çerçeve, tezin kapsamı, süpervizyon alanı ile ilgili otorite kaynaklar olan Borders ve Brown (2005) ile Bernard ve Goodyear'ın (2019) kitaplarındaki akış sırası doğrultusunda süpervizyon tanımı ve amacı, süpervizyon modelleri, süpervizyon yöntemleri, süpervizyon teknikleri, süpervizyon müdahaleleri, süpervizyon ilişkisi, etkili süpervizörün özellikleri, süpervizörün gelişimi, süpervizyonda değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizyonda etik ve yasal konular ile süpervizyonda çokkültürlülük başlıkları ile açıklanmıştır. Bununla birlikte bu başlıklar çerçevesinde yapılan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Süpervizyon: Tanımı ve Amacı

Ruh sağlığı profesyoneli mesleki becerilerinin gelişim seyrini görmek ve yaptığı işin ne derece etkili olduğunu bir başka meslektaşından öğrenmek isteyebilir. Doğasında destekleyici, geliştirici ve değerlendirci ilişkiyi barındıran, bu yönüyle psikolojik danışma, psikoterapi ve mentörlükten ayrılan süpervizyon, süpervizyon alan kişinin performansı hakkında düzeltici geribildirim verme, bilgi-beceri kazandırma ve iş birliğine dayalı hedef belirlemeyi içermektedir (Aasheim, 2012). Süpervizyon, süpervizyon alan kişinin güçlü yönlerini ve yeteneklerini geliştirerek öz yeterliliğin gelişmesini destekler (Falender ve Shafranske, 2004). Corey vd. (2010) ise süpervizyonu süpervizyon alan kişilerin danışanlara verdikleri hizmetin tutarlı, bilgi ve beceriye dayalı gözlemler yapılarak değerlendirilmesi olarak tanımlamıştır. Süpervizyon alan kişinin yaptığı psikolojik danışma süreci, deneyimli ve yetkin süpervizyon veren kişi tarafından denetlenir. Süpervizyon veren kişiler süpervizyon verdikleri kişiye göre farklı rol ve sorumlulukları üstlenirler. Söz gelimi öğrencilere verilen süpervizyon ile sahada çalışan profesyonellere verilen süpervizyon, aynı şekilde yürütülmeyecektir. Bir başka tanımda ise süpervizyon meslekteki daha deneyimli bir kişinin, meslekte daha az deneyimli olan kişi veya kişilere yönelik gerçekleştirdiği müdahale olarak tanımlanmıştır. Müdahaleyi içeren bu ilişki, doğasında değerlendirmeyi ve hiyerarşiyi, daha az deneyimli olan kişinin

profesyonel yeterliklerini geliştirmeyi ve ruh sağlığı profesyonelinin neyi yapıp neyi yapamayacağı, ruh sağlığı uzmanının taşıması gereken niteliklere sahip olup olmadığı ile ilgili karar verici olmayı barındırır (Bernard ve Goodyear, 2019, s. 9). Süpervizyon, danışanın iyiliğini sağlamanın ve süpervizyon alan kişinin gelişiminin artırılmasının amaçlandığı bir süreç olarak da tanımlanabilir. Bu amaçların yerine getirilebilmesi için süpervizyon alan kişinin belirlenen standartları yerine getirmesi, desteklenmesi ve değerlendirilme işlevlerini tamamlaması gerekmektedir (Scaife, 2019). Süpervizyonun temel amacı psikolojik danışma sürecini ve etkililiğini danışanın yararına olacak şekilde geliştirmektir. Bununla birlikte süpervizyon alan kişinin yansıtma, anlayış ve öz-farkındalığını artırmak, sorun çözme kapasitesine katkıda bulunmak da hedeflenmektedir. Süpervizör bu süreçte mesleğin niteliğini ve itibarını korumaya çalışan, bilgi akışını düzenleyen bir rol (*gatekeeping*) üstlenir (Fleming ve Steen, 2004). Süpervizyon, süpervizyon alan kişinin kendini önemsemesinde, yeni öğrenmelere açık olmasında, iyi oluşunun, öz gelişiminin, öz farkındalığının artmasında ve gelişime olan bağlılığın sürdürülmesinde önemlidir (Hawkins ve Shohet, 2006). Süpervizyon sürecinde, süpervizör psikolojik danışma becerilerinden yararlanır ancak süpervizyon alan kişinin psikolojik danışmanı olmaz, bilgi aktarma becerilerini kullanır ancak süpervizyon alan kişinin öğretmeni değildir. Süpervizyon alan kişiye psikolojik danışma becerilerinin nasıl ve ne zaman kullanılacağına öğretilmesi, süpervizyon sürecinin yürütülmesinde bir çerçevenin oluşturulması, süpervizyona özgü müdahalelerden, öğrenme süreçlerinden, etik ve yasal konulardan yararlanılması gerekmektedir. Bütün bu yönleri ile süpervizyon, kendine özgü ayrı bir çalışma alanı olarak ön plana çıkmaktadır (Borders ve Brown, 2005). Süpervizyonda, süpervizyon alan kişinin becerilerini artırmak ve danışana mümkün olan en iyi hizmeti sunarak onun süreçten herhangi bir zarar görmesini engellemek başlıca amaçlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte süpervizyon alan kişilerin sorun çözme kapasitelerini artırmalarına yardımcı olmak da önem arz etmektedir. Süpervizyon sürecinde değerlendirme, süpervizyon alan kişinin ihtiyacı doğrultusunda ilişkinin merkezinde yer alabileceği gibi daha az da vurgulanabilir. Süpervizör her zaman danışana sunulan hizmetin niteliğini değerlendirmeli ve sürecin gelişimi için gerekli desteği vermelidir (Campbell, 2006).

Süpervizyonun amacının ne olduğu ile ilgili araştırmacılar farklı açıklamalarda bulunmuştur. Corey ve diğerleri (2010), süpervizyonun amacını dört başlıkta açıklamıştır. Bunlar a) süpervizyon alan kişinin gelişimini ve büyümesini teşvik etmek, b) danışanın iyilik halini korumak, c) süpervizyon alan kişinin performansını izlemek ve

süpervizyonun düzenleyicisi, denetleyicisi olarak hareket etmek ve d) süpervizyon alan kişiyi öz-değerlendirme yapması için teşvik ederek kendi kendinin süpervizörü olması için güçlendirme ve bu hedefleri bağımsız profesyonel bir uzman olarak yürütmek. Süpervizörün en önemli görevi danışan ve süpervizyon kişinin iyiliğini gözetmek üzere, süpervizyon alan kişinin performansını izlemektedir (Falender ve Shafranske, 2004). Cassedy (2010) ise süpervizyonun amacını psikolojik danışma oturumlarının güvenli bir şekilde yapılmasını sağlamak, süpervizyon alan kişinin becerilerini geliştirmek, birey ve uzman olarak gelişimini desteklemek şeklinde açıklamıştır.

Son yıllarda ruh sağlığı uzmanlarının şefkat yorgunluğu, dolaylı travmaya maruz kalma, mesleki tükenmişlik gibi risklerin farkına varmaları ve etik konularla ilgili daha deneyimli bir meslektaşın yardımına ihtiyaç duymaları, süpervizyon desteğini almayı artırmaktadır (Pelling vd. 2011). Önemi gün geçtikçe artan süpervizyon, süpervizyon alan kişi ile yapılan oturumlar aracılığıyla danışanın süreçten en çok faydayı alması amacı ile yapılmaktadır. Süpervizyonun hiyerarşik ve biçimlendirici doğası onu psikolojik danışma, psikoterapi gibi süreçlerden ayırmaktadır. Süpervizyon amaçlı, planlı, belli bir sisteme sahip olan esnek yapısıyla süpervizyon alan kişi ya da kişilerin ihtiyaçlarına duyarlıdır. Gelişimsel ve bireye özgü bir yapıya sahiptir. Bununla birlikte süpervizyon çokkültürlü bir yapıya da sahip olup ilişkisel-etkileşimsel bir yapıda şekillenir (Aladağ vd., 2023).

Süpervizyonun tanımı ve amacı, süpervizyon kavramının doğasını anlamaya katkı sağlarken, süpervizyon modelleri ise süpervizyon alan kişilerin ihtiyaç ve beklentilerini belirlemeye ve onların gelişim düzeylerine uygun süpervizyon sunulmasında süpervizörler için değerli bir kaynak oluşturmaktadır. Aşağıda süpervizyon modelleri açıklanmıştır.

Süpervizyon Modelleri

Süpervizyon veren kişiler, süpervizyon sürecini yürütürken kavramsal bir çerçeveye ihtiyaç duyarlar. Bu noktada, süpervizyon modelleri, süpervizörlere ihtiyaç duydukları yapıyı sunmaktadır. Süpervizyon modelleri sayesinde, süpervizörler süpervizyon alan kişinin ihtiyaçlarına yönelik süpervizyon verirler. Süpervizyon modelleri, süpervizörlerin tutarlı bir şekilde hareket etmelerine de olanak sağlar (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizyon modeli, süpervizyonun ne olduğunu ve nasıl yapıldığını açıklamaya yardımcı olur. Süpervizyon alan kişinin öğrenme deneyimine ve

mesleki gelişimine katkı sağlar. Bazı süpervizyon modelleri, öğrenme ve gelişimi bir bütün olarak açıklarken, diğerleri öğrenme ve gelişimin gerçekleşmesi için süpervizyonda nelerin yapılması gerektiğini detaylı bir biçimde açıklar. Bütünleşmiş bir model hem öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini hem de süpervizör ve süpervizyon alan kişilerin öğrenmenin gerçekleşmesi için neler yaptığını ele alır. Etkili süpervizörler, açıkça ifade edilmiş süpervizyon modeline sahip olup, süpervizyon alan kişi ile nereye gittiklerini ve amaca ulaşmaları için ne yapmaları gerektiğini bilirler (Corey vd., 2010). Psikolojik danışma kuramlarına dayalı süpervizyon modelleri, süpervizyon alan kişinin ihtiyacına ya da oturuma özgü müdahale belirlemede, süpervizyon alan kişinin değerlendirilmesinde süpervizöre yol göstericilik yapar (Borders ve Brown, 2005). Geleneksel süpervizyon uygulamalarında ise usta-çırak modeli uygulanmaktadır. Kıdemli uygulayıcının danışanları ile çalışmasını gözlemleyen, yaptığı çalışmalarda onu takip eden meslek elemanı, böylelikle yetismeye başlamıştır. Freud ile usta-çırak modeli genişlemeye başlamış ve ruh sağlığı uzmanı olmak isteyen kişilerin, uzman bir ruh sağlığı çalışanıyla analizde bulunması gerekli hâle gelmiştir. Yeni süpervizörlerin ise hâlen kendi deneyimlerine güvenerek süpervizyona özgü modellerden yararlanmak yerine geleneksel yaklaşımlardan yararlandıkları bilinmektedir (Campbell, 2006). Kapsamlı bir süpervizyon modelinin ise şu alt başlıkları karşılaması beklenmektedir: a) Süpervizyonda bireysel ve çok kültürlü farklılıkların rolü, b) süpervizyonun amacı, c) süpervizörün rolü, ç) süpervizörün süpervizyon hedeflerine ulaşmada süpervizyon alan kişiye yardım etmek için kullanacağı müdahale stratejilerini belirlemesi, d) süpervizörün tarzı ve e) süpervizyonda değerlendirmenin rolü (Corey vd., 2010).

Süpervizyon modelleri genel olarak üç başlıkta açıklanabilir. Bunlar *psikoterapi kuramları temelli süpervizyon modelleri*, *gelişimsel modeller* ve *süreç modelleri*dir. Tüm bu modellerin amacı süpervizyon sürecini açıklamaktır. Bernard ve Goodyear (2019) süpervizyon modellerini Şekil 1’de özetlemiştir:

SÜPERVİZYON MODELLERİ

Şekil 1. Süpervizyon Modelleri

Psikoterapi Kuramları Temelli Modeller

Süpervizyon başlangıçta klinik yaklaşımları ve teknikleri içermiştir (Falender ve Shafranske, 2004). Psikoterapi kuramları temelli modeller, psikolojik danışma ve psikoterapi için geliştirilen kavramları kullanır ve bunları süpervizyona uyarlar. Danışanlarla çalışırken yarar sağlayan kuramların, süpervizyon alan kişiyle çalışırken de faydalı olabileceği varsayımına dayanır. Bu modeller, psikoterapi/psikolojik danışma yönelimine bağlı olarak süpervizörün tarzına uygun olan modeli süpervizyon sürecinde kullanmasını esas alır (Corey vd., 2010). Süpervizörün kuramsal yönelimi, süpervizyon sürecine de yansır. Bilişsel davranışçı terapi temelli süpervizyon modelinden yararlanan süpervizör, süpervizyon alan kişinin gözlemlenebilir düşünce ve davranışlarına odaklanırken; duygusal tepkiler ile öznel deneyimler psikodinamik temelli süpervizyon modelinden yararlanan süpervizörün dikkatini çekmektedir (Falender ve Shafranske, 2004).

Psikodinamik Süpervizyon

Psikodinamik süpervizyon, uzun bir geçmişe sahiptir. Süpervizyonun kuram ve uygulama yönünü diğer modellere göre daha fazla etkilediği düşünülen psikodinamik süpervizyon, Freud'un ilk psikoterapi süpervizörü olarak anılmasını da sağlamıştır. Freud'un 1902 yılında gerçekleştirdiği psikoterapi oturumlarını birkaç hekimle birlikte ele alması onlarla bilgi ve deneyimini paylaşması süpervizörlüğün ilk örneklerini beraberinde getirmiştir. Psikodinamik süpervizyon, çalışma uyumu, paralel süreçler gibi kavramları da süpervizyon alanyazınına kazandırmıştır (Bernard ve Goodyear, 2019). Psikodinamik süpervizyon, süpervizyon alan kişinin danışanları, süpervizörleri, meslektaşları ile diğer kişilerle olan ilişkilerindeki içsel ve kişiler arası dinamiklere odaklanan terapötik bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Bradley vd., 2001). Psikodinamik süpervizyonda *direnç*, *danışanlara tepki verme biçimleri (karşıt aktarım)* ve *danışanın psikolojik danışmana verdiği tepkiler (aktarım)* gibi süpervizyon alan kişi dinamiklerine vurgu yapılır. Psikolojik danışma/psikoterapi sürecinde aktarım yaygın olduğu için süpervizyon oturumlarında tepkilerin anlamının kavramsallaştırılması ve süpervizyon alan kişinin danışanın aktarımına verdiği tepkileri anlayıp fark etmesi önemlidir (Corey vd., 2010).

Psikodinamik süpervizyonda ele alınan bir diğer olgu ise paralel süreçlerdir. Bu kavram ilk olarak Searles tarafından ifade edilmiş olup, süpervizyon alan kişi ile danışan arasındaki ilişkinin, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkiye yansıtılması olarak tanımlanmaktadır (Searles, 2015). Süpervizyon ilişkisindeki süpervizör ve süpervizyon alan kişi rolleri, uzman ve yardım alan rolleri ile yer değiştirmekte, böylelikle, süpervizyon ilişkisinde, süpervizyon alan kişi danışan rolünü üstlenirken süpervizör de psikolojik danışman rolünü üstlenmektedir (Tracey vd., 2012). Bununla birlikte, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkinin, psikolojik danışmanla danışan arasındaki ilişkiye yansıtılması durumu da paralel süreçler bağlamında ele alınmaktadır (Jacobsen, 2007). Psikolojik danışmanın terapötik ilişkideki sorun ve duyguları süpervizyon ilişkisine getirmesi aktarımı meydana getirirken; süpervizörün, tıpkı psikolojik danışmanın danışana karşılık vermesi gibi, süpervizyon alan kişiye karşılık vermesi ise karşıt aktarımı meydana getirmektedir. Bunlar ise örtük bir biçimde gerçekleşmektedir (Sumerel, 1994).

Birey Merkezli Süpervizyon

Birey merkezli süpervizyon, süpervizyon alan kişideki yaşantısal farkındalığı artırmayı ve değişimi gerçekleştirmek için terapötik ilişkiden yararlanmayı merkezine alır. Birey merkezli süpervizyonun önde gelen temsilcisi olan Carl Rogers, yaptığı görüşmeleri kayıt altına alan ve görüşmelerin deşifresini çıkaran ilk uygulayıcı olarak bilinir. Birey merkezli süpervizyonda gerçekleştirilen oturumlar yönlendirici olmayıp psikolojik danışma süreciyle benzerlik taşır (Bernard ve Goodyear, 2019). Yardım eden konumundaki kişinin, yardım alan kişiye yönelik koşulsuz olumlu saygıya sahip olması ve değer vermesi gerekmektedir. Süpervizör, süpervizyon alan kişiyi danışanı ile gerçekleştirdiği oturumlarda daha empatik bir yaklaşım içinde olmaya teşvik ettiğinde, süpervizyon ilişkisi, süpervizyon alan kişinin danışanına yardımcı olmak için yararlanabileceği bir yaşantı haline gelecektir. Süpervizörün, süpervizyon alan kişi ile süpervizyon sürecindeki sorumluluğu ve gücü paylaşması, süpervizyon alan kişinin kendi kendini yetiştirmesine olanak sağlayacaktır (Myers, 2020).

Bilişsel Davranışçı Süpervizyon

Bilişsel davranışçı süpervizyon, psikolojik danışman olarak bilişsel davranışçı terapidenden yararlanan süpervizyonların yararlanabileceği bir çerçeve sunmaktadır. Süpervizyon alan kişinin ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir ve esnek bir yapıya sahip olan bilişsel davranışçı süpervizyon, süpervizörlerin bilişlerden, öğretme becerilerinden faydalanmasını sağlar. Süpervizör, süpervizyon ilişkisindeki biliş ve davranışları keşfetmeye çalışır. Süpervizör, süpervizyon alan kişinin uyumsuz düşünce ve davranışlarını azaltmaya çalışırken uygun psikolojik danışman davranışlarını geliştirmeyi amaçlar (Shaughnessy vd., 2010). Bilişsel davranışçı süpervizyon, süpervizörlere sistematik ve yapılandırılmış bir çerçeve sunar. Bilişsel davranışçı süpervizyon, şu başlıklarda yapılandırılmaktadır: *Giriş-buz kırıcı etkinlikler, gündem belirleme, önceki süpervizyon oturumu ile köprü kurma, süpervizyon alınan önceki vakalar hakkında bilgi edinme, ev ödevlerinin gözden geçirilmesi, gündem maddelerinin önceliklendirilmesi ve bu maddelere dikkat edilmesi, yeni ev ödevlerinin verilmesi, süpervizörün kısa-kapsayıcı özetleri ve biçimlendirici geribildirim vermesi, süpervizyon alan kişiden geribildirim alma* (Bernard ve Goodyear, 2019, s.25). Bununla birlikte, bilişsel davranışçı süpervizör, dinleme, bilgi toplama, geribildirim verme, özetleme, kuramsal bilgiyi kontrol etme,

meydan okuma, eğitim, yaşantısal öğrenmeyi kullanma, kendini açma, video gözlemden ve diğer aktivitelerden yararlanır (Corey vd., 2010).

Sistemik Süpervizyon

Sistemik süpervizyon, aile terapisi ile eş anlamlı görülebilir. Yapısal, stratejik, Bowen'in aile sistemleri yaklaşımıyla karakterizedir. Sistemik süpervizör, aile sistemi içindeki, aile ve süpervizyon alan kişi arasındaki ve süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki dinamiklere uyum sağlar. Süpervizyon, canlı gözlemi içerdiğinde sistem dinamikleri daha karmaşık hâle gelmeye başlar ve süpervizörün sorumlulukları artar (Bernard ve Goodyear, 2019). Çift ve aile terapisi süpervizyonunun bütünleştirilmiş temel bileşenleri şu şekilde sıralanabilir: Sistemik bir formülasyon geliştirmek, süpervizyon alan kişinin sistemik bir terapötik ittifak kurmasına yardımcı olmak, yeniden çerçeveleme sürecinin tanıtılması ve güçlendirilmesi, terapi sırasında ortaya çıkan olumsuz etkileşimleri yönetmede, aile üyeleri arasında uyum oluşturmada ve ailenin yeniden yapılandırılmasında, ebeveynlik becerilerine yardımcı olmada süpervizyon alan kişiye yardımcı olma, mevcut kanıta dayalı aile terapisi modellerinin anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlama (Celano vd., 2010). Ayrıca, sistemik süpervizyonda, süpervizyon alan kişi, kendi kök ailesi ile ilgili dinamikleri keşfetmesi konusunda cesaretlendirilir. Süpervizör, bunu yaparken genogram, aile geçmişi ve kum terapisi gibi tekniklerden yararlanır (Corey vd., 2010).

Yapılandırmacı Süpervizyon

Süpervizyonda yapılandırmacı yaklaşımlar, süpervizörün müşavirlik rolüne büyük ölçüde önem veren, süpervizör ve süpervizyon alan kişi arasında görece eşitliği korumaya çalışan (hiyerarşinin önemsizleştirilmeye çalışılması), süpervizyon alan kişinin güçlü yönlerine odaklanan, onların kendi cevaplarını bulmalarına yardımcı olurken yansıtıcı etkinliklerden yararlanan, süpervizörün değerlendirmesi ile birlikte süpervizyon alan kişinin öz değerlendirmesini de vurgulayan bir yapıya sahiptir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Öyküsel Süpervizyon

Öyküsel süpervizyon, öyküsel terapi ile büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır. Öyküsel terapide vurgu danışanda, yani öyküsünü anlatacak olan kişidedir. Kişi, öyküsünü anlatarak daha güçlü hâle gelir. Öyküsel süpervizyona bakıldığında, süpervizyon sözcüğünün kendisine bakılarak sürece ilişkin bakış açısı sunulmaya başlanır (Neuger, 2015). Süpervizörün, süpervizyon sürecindeki rolü, süpervizyon alan kişiye danışanların hikayelerini düzenlemede ve kendi profesyonel hikayelerini geliştirmede yardımcı olmak, bilen yerine keşfettiren bir duruş sergilemek (örneğin “Danışanla o an ne yaşadığınızı merak ediyorum.”) olarak tanımlanabilir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizyon sözcüğü, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki yukarıdan aşağıya bir bilgi hiyerarşisini ima eder. Süpervizör olarak tanımlanan kişinin üstün bir bilgi ve vizyona sahip olduğunu varsayar (Neuger, 2015).

Çözüm Odaklı Süpervizyon

Çözüm odaklı süpervizyon, sorun yerine çözüme ve süpervizyon alan kişinin güçlü yönlerine odaklanan bir yapıya sahiptir. Süpervizör, öğretmenden çok müşavir rolüne yakındır. Çözüm odaklı süpervizyonun nihai amacı, süpervizyon alan kişinin neyi iyi yaptığını belirlemesine yardımcı olmak ve işlevsel becerileri kullanmaya devam etmesini teşvik etmektir (Shaughnessy vd., 2010). Çözüm odaklı süpervizörler, süpervizyon alan kişilerle çalışırken işbirlikçi bir çerçeve sağlamaya çalışırlar. Süpervizyon alan kişilerin, süpervizyon hedeflerine ulaşmada yetenekli ve becerikli oldukları varsayılmaktadır. Süpervizyon alan kişiyi güçlendirmeye, geliştirmeye odaklanır (Corey vd., 2010). Çözüm odaklı süpervizyon yedi bileşenden oluşmaktadır. Bunlar şöyledir: 1) Olumlu bir açılışın ardından sorunun tanımlanması, 2) olumlu süpervizyon hedeflerinin tanımlanması, 3) hem süpervizyon alan kişi hem de danışanlar için istisnai durumların araştırılması, 4) süpervizyon alan kişinin en kötü senaryo hakkındaki kaygılarının ele alınması, 5) geribildirim verme ve klinik eğitim, 6) süpervizyon alan kişinin yaklaşan ilk danışma oturumu için plan oluşturmaya yardımcı olma ve 7) sonraki süpervizyon oturumlarında hem süpervizyon alan kişideki hem de danışandaki değişiklikleri çözüm odaklı teknik ve kurama dayalı olarak izleme (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizör bununla birlikte, mucize soru, istisnai durumlar ve derecelendirme sorularından da süpervizyon sürecinde yararlanır (Corey vd., 2010).

Bütünleştirici Süpervizyon

Süpervizyon alan kişinin ihtiyaçlarına göre süpervizyon sürecinin kuram ve teknik bağlamında düzenlendiği bir yaklaşımdır (Bernard ve Goodyear, 2019). Bütünleştirici süpervizyon, bütünleştirici psikoterapi modelinde olduğu gibi birden fazla kuram ve tekniğe dayanır. Çeşitli bütünleştirici yaklaşımlar, tekniklerin, ortak ilkelerin ve farklı kuramlardan gelen kavramların kombinasyonuna dayalı olarak tasarlanabilir. Çeşitli tekniklere dayalı bütünleştirici yaklaşımlar ise tek bir yaklaşıma göre süpervizöre daha fazla esneklik sunar. Müdahalelerin, terapötik süreç ve danışanın ihtiyaçları ile süpervizörün değişim hakkındaki inanç ve değerlerine uyacak şekilde bütünleştirilmesi önemlidir (Corey vd., 2010). Süpervizyon alan kişiyle onun ihtiyaçları doğrultusunda çalışma yapılması, süpervizyon sürecinin verimliliğini artıracaktır (Bernard ve Goodyear, 2019).

Psikoterapi kuramlarına dayalı süpervizyon modelleri, psikodinamik süpervizyonun öncü olduğu, zamanla birey merkezli, bilişsel davranışçı, sistemik ve yapılandırmacı süpervizyon gibi yaklaşımlarının da eklendiği modelleri ifade etmektedir. Psikoterapi kuramlarından kendi psikolojik danışma süreçlerinde yararlanan süpervizörler, kuramsal anlayışlarını yansıtan psikoterapi temelli süpervizyon modellerinden de yararlanabilmektedir.

Gelişimsel Modeller

Gelişimsel süpervizyon modelleri Fleming (1953) ve Hogan'a (1964) kadar uzanmaktadır (Akt., Bernard ve Goodyear, 2019). O zamandan günümüze, süpervizyon alan kişinin gelişimini anlamak ve süpervizyon sürecini kavramsallaştırmak için gelişimsel bir çerçeve kullanan çeşitli süpervizyon modelleri de ortaya çıkmıştır. Loganbill ve diğerleri (1982), Skovholt ve Ronnestad (1995) ve Stoltenberg'in (1997) yaklaşımları bunlar arasında yer almaktadır (Chang ve O'Hara, 2010). Gelişimsel modellerin hepsi aynı tip değildir. Bunlardan bazıları büyük ölçüde psikososyal gelişim kuramına dayalı iken Loganbill ve diğerleri (1982), bazıları Eriksoncu bir yaklaşımla gelişim aşamalarını doğrusal bir şekilde Stoltenberg (1997) ele almaktadır. Bilişsel öğrenme kuramı, kişiler arası etki ve sosyal öğrenme, motivasyon kuramı, insan gelişimi modellerinin katkıları ile oluşturulan bütünleştirici gelişimsel modelden de söz etmek mümkündür (Bernard ve Goodyear, 2019). Bu başlıkta süpervizyon alan kişinin

süpervizyon süreci ile gelişip değişmesini odağa alan (Campbell, 2006) gelişimsel modeller ele alınmıştır.

Loganbill, Hardy ve Delworth'ün Modeli

Bu model psikolojik danışmanın gelişiminin kişinin meslek yaşamı boyunca sürekli ve devam eden bir süreç olduğu varsayımından yola çıkmaktadır. Bu modelde süpervizyon alan kişinin çeşitli aşamalar arasında giderek daha çok derinleşmesi söz konusudur. Sürecin aşamaları, her bir konu daha da derinleştirilerek tekrar gözden geçirilebilir. Süpervizyonun değerlendirme aşamasında süpervizörün görevi, süpervizyon alan kişinin önemli konuların her birinde hangi gelişim aşamasında olduğunu ortaya koymaktır. Üç aşamadan oluşan süpervizyon aşamalarının her biri farklı konulara uygulandığında benzersiz özellikler taşımaktadır. Bu üç aşama *durgunluk*, *karışıklık* ve *bütünleştirmedir* (Loganbill vd., 1982).

Durgunluk aşaması, süpervizyon alan daha acemi bir kişi için durgunluk ve eksikliklerinin veya güçlüklerinin farkında olmamasıyla karakterizedir. Daha deneyimli süpervizyon alan bir kişi için ise bu aşama, durgunluk veya takılıp kalma durumlarıyla ilişkilendirilebilir. Kişi belli bir alan ile ilgili işleyişine dair kör bir nokta algılar. Bu noktadaki süpervizyon alan kişinin bilişsel açıdan basit, siyah ya da beyaz düşünce yapısı ile hareket etmesi ve süpervizör ya da danışanı üzerindeki etkisine dair içgörüyü sahip olması muhtemeldir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizyon alan kişi bir şeylerin genel olarak yanlış gittiğine dair belirsiz bir farkındalığa sahip olabilir çünkü işler istenildiği gibi gitmemektedir. Süpervizyon alan kişinin daha fazla gelişmesini engelleyen zihinsel veya duygusal bir engellenme ve kaçınma örüntüsü vardır. Bu aşamada bulunan süpervizyon alan bir kişi için psikolojik danışma süreci azalan bir ilgiye ya da yoğunluğa sahip olabilir. Durgunluk aşamasındaki süpervizyon alan kişi bu açıdan bakıldığında eski düşünce ve davranış kalıpları arasında donup kalmıştır (Loganbill vd., 1982). Bu aşamadaki süpervizyon alan kişilerin hem düşünceleri hem de davranışları oldukça katı olabilmektedir. Dikkatin büyük çoğunluğu kurallara ve tek doğru yola verilir. Bununla birlikte uygulamaya yeni başlayan (acemi) süpervizyon alan kişiler, kendi güçlü ve zayıf yönleri ile motivasyonları hakkında çok az farkındalığa sahip olup becerilerine de güvenmezler. Süpervizyon aldıkları sırada genellikle çok fazla kaygılanırlar (Borders ve Brown, 2005). Durgunluk aşamasında yer alan süpervizyon alan kişiler, süpervizyon sürecinde iki davranış örüntüsü sergileyebilmektedir. İlki

süpervizörlerine bağımlı olup, onu idealize etme davranışı gösterebilmektedirler (Bernard ve Goodyear, 2019). İkinci olarak süpervizörlerinin davranışlarını, yaşadıkları sorunlarına ilgisiz davranma olarak algılayabilirler. Süpervizörün, süpervizyon alan kişinin gelişime ihtiyaç duyduğu alanları ne ölçüde kavrayıp anladığını dikkatle değerlendirmesi gerekmektedir (Loganbill vd., 1982).

Karışıklık aşaması, bu aşamadaki süpervizyon alan kişiler yavaş yavaş bağımsızlaşmaya, süpervizörlerine koşullu bir bağımlılık göstermeye başlamaktadır. Aynı sorunu yaşayan danışanlarının bireysel farklılıktan kaynaklı algılarındaki ayrışmaları tanımaya başlamıştır. Müdahalelerinde ve danışma sürecini planlamada daha esnek, değişken ve bireysel farklılıklara duyarlıdırlar. Gelişimsel modeller, meslekten yeni mezun olmuş ya da mesleğinin ilk yıllarında olan kişilerin muhtemelen karışıklık aşamasında olduğunu belirtir (Borders ve Brown, 2005). Durgunluk aşamasından karışıklık aşamasına geçiş istikrarsızlık, düzensizlik, düzensiz dalgalanmalar, bozulma, karışıklık ve çatışma ile karakterizedir. Süpervizyon alan kişinin katı bir inanç sisteminden, kendini geleneksel yollardan görme, başkalarına geleneksel değer yargıları ile yaklaşmaktan çıkıp özgürleştiği bir süreci barındırmaktadır (Loganbill vd., 1982). Ayrıca karışıklık aşaması süpervizyon ilişkisi açısından inişli-çıkışlı olabilmektedir. Süpervizörün, süpervizyon alan kişinin kafa karışıklığını ilerleme-gelişme olarak çerçevelemesi önemlidir. Süpervizyon alan kişinin durgunluk aşamasının ötesine geçebilmesi için ruh sağlığı profesyoneli olarak yeni becerileri edinmesi, eğilimleri öğrenmesi önemlidir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Bütünleştirme aşaması, karışıklık aşamasından bütünleştirme aşamasına geçiş hem süpervizör hem de süpervizyon alan kişi açısından genellikle memnuniyetle karşılanan bir durumdur. Bu geçiş kademeli olarak gerçekleşebildiği gibi aniden de gerçekleşebilir, süpervizörün dışarıdan müdahalesi ile de tetiklenebilir. Bütünleştirme aşaması, *fırtına sonrası sessizlik* olarak ifade edilebilir (Loganbill vd., 1982). Bu aşamada, süpervizyon alan kişi, süpervizörünü gerçekçi bir açıdan güçlü ve zayıf yönleri ile görür. Süpervizyon alan kişi süpervizyon oturumlarının sorumluluğunu alır ve süpervizörünün zamanını ve uzmanlığını en iyi şekilde kullanmayı öğrenir. Süpervizyon sürecinden beklentileri tutarlıdır (Bernard ve Goodyear, 2019). Bu aşamada süpervizyon alan kişilerin danışanlarını kavramsallaştırmaları hem daha kapsamlı hem daha belirgindir. Süpervizyonun doğasında yer alan kutupları ve paradoksları algılama konusunda daha rahat davranırlar (Borders ve Brown, 2005). Loganbill ve diğerlerinin (1982) geliştirmiş olduğu bu model, aşamalar arasında doğrusal bir ilerlemenin var

olduğunu öne süren diğer gelişimsel modellerin aksine, süpervizyon alan kişinin danışma sürecinde durgunluk, karışıklık ve bütünleşme aşamaları arasında döngü yaptığını ve her döngüde bütünleştirme seviyesini artırdığını ifade etmektedir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Bütünleşik Gelişimsel Model (Stoltenberg ve McNeill)

En kullanışlı gelişimsel modellerden biri olarak bilinen bütünleşik gelişimsel model, süpervizyon alan kişinin gelişimini tanımlayan üç düzeyi ve her bir gelişim düzeyi için süpervizörün buna karşılık gelen rolünü içermektedir (Corey vd., 2010). Birinci düzey, eğitime yeni başlayan aday psikolojik danışmanlara karşılık gelmektedir. Başlangıç düzeyindeki bu kişiler, genellikle kuram ve tekniklere odaklanırlar. Bu düzeydeki süpervizyon alan kişilere, danışanla çalışırken yararlanabilecekleri, davranış ve strateji repertuarı edinmelerini sağlayan beceriler öğretilir. Bu beceri ve stratejilerin öğrenilmesi, danışanın ağırlıklı olarak kendine odaklanması ile sonuçlanma eğilimindedir. Süpervizyon alan kişinin performansı genellikle belirli bir tekniği uygun bir şekilde uygulama ve genel yönergeleri takip edebilme derecesine göre olumlu olarak değerlendirilir. Danışanın, süpervizyon alan kişiye yönelik tepkilerine ve bakış açısına daha az dikkat edilir (Stoltenberg, 1997). Birinci düzeydeki kişiler, destek verme ve cesaretlendirilme olarak tanımlanan kolaylaştırıcı müdahalelerden yararlanmaktadır. Yapılandırılmış süreçlere duydukları ihtiyaçtan ötürü birinci düzeydeki süpervizyon alan kişiler, reçete sunan (kuralları belli), süpervizörün öneri ve tavsiyelerini içeren müdahalelerden yararlanırlar. Bununla birlikte kuramı uygulamaya dökmeyi öğrenme ve tanı ile tedavi arasındaki bağlantıyı anlama sürecinde, birinci düzeydeki süpervizörler için kavramsal müdahaleler yararlı olabilir (Bernard ve Goodyear, 2019). Bu aşamada becerilerin geliştirilmesi de önemlidir. Becerilerin edinilmesinde tekniklerin/müdahalelerin sunulmasının gözlenmesi, canlandırma, uygulama ve tekrarlardan yararlanılabilir. Süpervizör, süpervizyon alan kişinin kaygısını azaltacak ve süpervizyondan en verimli şekilde yararlanmasını sağlayacak şekilde süpervizyonun yapısını oluşturur (Stoltenberg, 1997).

İkinci düzey, süpervizyon alan kişilerin önceki düzeye göre daha özgüvenli olduğu, kendi yeteneklerine ve karar verme süreçlerine güvenmeye başladıkları düzeydir (Corey vd., 2010). Süpervizyon alan kişi temel dinleme ve katılım (danışana bütün dikkatini verebilme) becerilerinde ustalaşmış, danışanlarla gerçekleştirdiği çalışmalarda

(müdahale becerileri yeterlik alanı) bazı başarıları deneyimlemiştir. Süpervizyon süreci, süpervizyon alan kişinin sadece güçlü yönlerini değil aynı zamanda zayıf yönlerini de ortaya koymuştur (Stoltenberg, 1997). İkinci düzey, danışanın sorunlarını kavramsallaştırmanın çeşitli yollarını tanıtan kavramsal müdahaleleri, süpervizörün süpervizyon alan kişinin duygu, tutum ve davranışlarında gözlemlediği tutarsızlıklara işaret eden yüzleştirici müdahaleleri içermektedir. Bununla birlikte psikolojik danışma ve süpervizyonda anbean yaşanan aktarım ve karşıt aktarım tartışmalarını içeren katalitik müdahalelere de yer verilir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizör, zaman zaman süpervizyon alan kişiyi yönlendirse de daha çok süreç konularına odaklanır. Süpervizyon alan kişinin kendi kişisel tepkilerinin ve sorunlarının bir psikolojik danışman olarak işleyişini nasıl etkilediğini inceler (Corey vd., 2010).

Üçüncü düzey, *fırtına sonrası sessizlik* olarak ifade edilebilir. Süpervizyon alan kişi, ikinci düzeyde bulunan dalgalanmalardan nispeten kurtulmuş, gelişimine daha fazla odaklanmaya başlamış ve meydan okumalara yanıt verir hâle gelmiştir (Stoltenberg, 1997). Süpervizyon alan kişilerin engellenme deneyimi yaşamasını ya da durgunluk aşamasına dönmesini önlemek için zararlı etkileri en aza indirmeye yardımcı olan katalitik müdahalelerden yararlanılmaya devam edilir (Bernard ve Goodyear, 2019). Üçüncü düzeydeki süpervizyon alan kişilerin güven düzeyleri hızla artmakta olup süpervizyondaki yapının (kendinin ve diğerlerinin farkında olma, motivasyon ve özerklik) çoğunu taşımaktadırlar. Süpervizyon ilişkisi daha eşitlikçi düzeyde olup, süpervizör ve süpervizyon alan kişi süreci meslektaşça yürütmektedir. Süpervizör, bir müşavir gibi hareket etmektedir (Corey vd., 2010).

Yukarıda açıklanan üç düzey için üç boyuta sahip bir yapı tanımlanmıştır. Bu yapı kendinin ve başkalarının farkında olma, motivasyon ve özerklikten meydana gelmektedir. Kendinin ve başkalarının farkında olma, kişinin kendisi ile meşgul olması, danışanın dünyasının farkında olma ve aydınlanmış öz farkındalık ile karakterizedir. Motivasyon, süpervizyon alan kişinin klinik öğrenme ve uygulamaya harcadığı ilgi, yatırım ve çabayı yansıtır. Son olarak özerklik ise süpervizyon alan kişinin bağımsız hareket edebilmesini ifade eder (Stoltenberg ve McNeill, 2010).

Bütünleşik gelişimsel model, süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilerin seviyelerinin farkında olmasını gerektirir. Bu model, farkındalık, motivasyon ve özerklikten oluşan üç temel yapı ile süpervizyon alan kişinin bulunduğu aşamayı tespit etmeye yardımcı olan sekiz temel alan ortaya koymuştur. Bu alanlar değerlendirme teknikleri, müdahale becerileri, kişiler arası değerlendirme, danışanı kavramsallaştırma,

bireysel farklılıklar, kuramsal yönelim, tedavi hedefleri ve planları, profesyonel etikdir (Stoltenberg, 1997).

Yansıtıcı Gelişimsel Model

Yansıtıcı gelişimsel model, tetikleyici, harekete geçirici olay adı verilen ve süpervizyon alan kişi için şaşkınlık, üzüntü ve kafa karışıklığı ile karşılanabilen bir durumla başlayan süreçleri içermektedir. Tetikleyici (harekete geçirici) olay, süpervizyon alan kişinin becerileri, nasıl bir kişi olduğu (karşıt aktarım konuları) ya da danışanı ile ilgili olabilir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Yansıtıcı süpervizyonun üç temel yapı üzerine kurulu olduğu söylenebilir. Bunlar yansıtma, iş birliği ve düzenliliktir. Yansıtma, süpervizyonun anlık, yoğun doğasından uzaklaşıp süpervizyon sürecinin gerçekten nasıl gittiğini keşfetmek için zaman ayırmak anlamına gelmektedir. İş birliği ise sorumluluğun ve gücün kontrolünün paylaşılmasını vurgular. Son olarak düzenlilik başlığında, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasında kurulan etkileşimlerin düzenli/devamlı olması vurgulanmaktadır (Parlakian, 2001). Özetlemek gerekirse, yansıtıcı gelişimsel modelde süpervizyon sürecindeki deneyimlere, düşüncelere ve duygulara odaklanılarak hem süpervizörün hem de süpervizyon alan kişinin aktif dinleme ve anlayışlı bir biçimde soru sorma özelliğini ortaya koymaları beklenir (Parlakian, 2001).

Yaşam Boyu Gelişim Modeli

Süpervizyon alan kişinin gelişimi nasıl gerçekleşir? sorusunu merkeze alarak farklı çalışma sürelerine sahip 100 süpervizörle gerçekleştirilen görüşmelere dayalı olarak geliştirilen yaşam boyu gelişim modeli, psikolojik danışmanların yaşam boyu gelişimlerinin önemini vurgular. Rønnestad ve Skovholt tarafından geliştirilen yaşam boyu gelişim modeli, süpervizyon alan kişinin gelişimini sekiz düzey, altı aşamada açıklamaktadır. Bu aşamalar şöyledir: mesleki eğitimi olmayan kişi, başlangıç aşamasındaki öğrenci, ileri düzey öğrenci, yeni başlayan meslek çalışanı, deneyimli meslek çalışanı ve kıdemli meslek çalışanı (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Mesleki Eğitimi Olmayan Kişi

Bu aşama mesleğe başlamadan önceki aşama olarak da adlandırılmaktadır. Bu aşamadaki kişi, yaşamı sırasında aile üyelerine, arkadaşına ve meslektaşına yardım etme deneyimini yaşamış olup onlara karar verme sürecinde, problem çözme ve ilişkilerini geliştirme sürecinde yardım etmiştir. Yardım etme sürecinde, profesyonel çizgide hareket etmeyip empati yerine sempati ile yardım ettiği kişiye yaklaşabilmektedir. Bununla birlikte yardım ettiği kişinin paylaştığı soruna objektif ve gerçekçi yaklaşmayabilmektedir (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Başlangıç Aşamasındaki Öğrenci

Bu aşamadaki kişi, çoğunlukla öğrencilik yaşamına başlamayı heyecan verici ve yoğun bir süreç olarak yorumlamaktadır. Bir yandan mesleğe hazırlanma sürecinde alınan eğitimin yoğun ve yorucu yapısı, öte yandan ders yürütücülerinin, süpervizörlerin beklentileri, sosyal hayatın zorlayıcı yanları kişinin etkilenmesine ve bunalmasına yol açabilmektedir. Bu aşamadaki kişi, önceki yardım etme sürecinin artık geçerli ve uygun olmadığını anlar. Başlangıç aşamasındaki öğrenci, süpervizörüne bağımlı olup onun desteğine ve cesaretlendirici tepkilerine ihtiyaç duyar. Doğrudan ya da dolaylı eleştiriye maruz kaldığında hayal kırıklığına uğrayan öğrenci, eleştirilere karşı kırılgan bir yapıya sahiptir (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

İleri Düzey Öğrenci

Bu düzeydeki öğrenci, stajyer olarak da adlandırılmaktadır. Uygulama yapmaya başlamış olup yürüttüğü süreçlerle ilgili düzenli bir şekilde süpervizyon almaktadır. Hata yapmaya karşı yüksek düzeyde duyarlılık barındıran bir önceki aşamaya göre bu düzey, hedef olarak yaptığı işte mükemmel olmayı içermektedir. Bunun bir sonucu olarak stajyer, tutucu, temkinli ve aşırı düzeyde titiz bir biçimde hareket etmektedir (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Yeni Başlayan Meslek Çalışanı

Yeni başlayan meslek çalışanı, farklılıklar olsa da mezuniyetten sonraki ilk yılları kapsayan bir düzeydir. Süpervizyon alan çoğu kişi için ilk yıllar, yoğun ve ilgi uyandırıcı olarak algılanır. Yeni başlayan meslek çalışanı için üstesinden gelinmesi gereken birçok zorluk ve yapılması gereken pek çok seçim vardır. Bu düzeyde bulunan meslek çalışanı, almış olduğu eğitimin uygulamadaki karşılığını görmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte mesleki açıdan güçlüklerle karşılaşıldığında hayal kırıklığı ve yetersizlik duygusu deneyimlenir. Kişinin dikkati kendine yönelir, kendini ve profesyonel iş çevresini keşfetmeye çalışır (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Deneyimli Meslek Çalışanı

Bu düzeydeki meslek çalışanı, farklı çalışma ortamlarında birbirinden farklı özelliklere sahip danışanlarla çalışma deneyimi edinmiştir. Değerleri, ilgileri, tutumları ve benlik algıları ile uyumlu bir biçimde yetkinliğini ortaya koyar. Bu düzeydeki meslek çalışanı, terapötik ilişkinin danışanın ilerleme katetmesinde hayati öneme sahip olduğunu mesleki deneyimleri aracılığıyla öğrenmiştir. Deneyimli meslek çalışanı, vaka kavramsallaştırmada teknik ve yöntemlerin önemini fark etmiş, katı ve mekanik bir beceri kullanımı yerine becerilerin esnek bir biçimde kullanılmasının etkisini fark etmiştir (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Kıdemli Meslek Çalışanı

Mesleğin bu aşamasındaki uygulayıcı, başkaları tarafından kıdemli olarak görülmektedir. Daha farklı sürelerle ifade edenler olsa da 20 ile 25 yıllık bir süreyi meslekte geçiren, emekliliğe yaklaşan kişiler bu kapsamda yer almaktadır. Kıdemli meslek çalışanının genellikle öz-kabulü yüksektir ve işinden memnuniyet duymaktadır. Kendini yetkin hissetmekle birlikte başarabilecekleri konusunda da mütevazı davranırlar (Rønnestad ve Skovholt, 2003).

Yaşam boyu gelişim modeli ruh sağlığı profesyonelinin mesleki gelişimini mesleğe başlamadan önceki dönemden mesleğin sonuna yaklaştığı döneme kadar ele alan ve her bir aşamayı gelişimsel süreç bağlamında ele alan bir yaklaşıma sahiptir. Bu model,

süpervizyon alan kişinin mesleki gelişimini meslekte geçirilen süre ile mesleki yaşantıları çerçevesinde ele almaktadır.

Sistemik Bilişsel-Gelişimsel Süpervizyon Modeli (Rigazio-DiGilio ve Anderson)

Gelişimsel bir model olarak adlandırılrsa da süpervizyon alan kişiyi tanımlarken Piaget'nin yaklaşımındaki terimlerden yararlanılır. Süpervizyon sürecinde dört bilişsel yönelimin olduğu varsayılır ve bunların birbirlerine karşı avantaj ve dezavantajları vardır. Süpervizörün görevi süpervizyon alan kişinin temel bilişsel yönelimini belirlemek ve uygulama sürecinde süpervizyon alan kişinin daha esnek ve anlayışlı olması konusunda ona yardımcı olmaktır. Süpervizyon alan kişi ihtiyaçları doğrultusunda dört bilişsel yönelim arasında geçiş yapabilmektedir.

Dört bilişsel yönelim şunlardır: Duyusal motor, somut, resmi ve diyalektik. *Duyusal motor* bilişsel yönelimi baskın olarak kullanan süpervizyon alan kişiler, deneyimlerinden duygusal olarak etkilenmektedirler. *Somut* bilişsel yönelimi baskın bir biçimde kullanan kişiler danışanlarının kalıp davranışları üzerinden öngöründe bulunabilmektedir. Kendi bakış açılarına hapsolabildiklerinden alternatif bakış açılarını görmekte zorlanabilmektedirler. *Resmi* bilişsel yönelimi baskın olan kişiler, durumları çok yönlü bakış açısı ile doğal yansıtıcılardan yararlanarak analiz ederler. Vakayı kavramsallaştırma konusunda, vakaya müdahale etmeye göre daha başarılıdırlar. Son olarak *diyalektik* bilişsel yönelim, bu yönelimdeki süpervizyon alan kişiler, kendi varsayımlarından yola çıkarak kendi vaka kavramsallaştırmalarını gerçekleştirirler (Bernard ve Goodyear, 2019).

Bilişsel Gelişimsel Model (Blocher'ın Modeli)

Bilişsel gelişimsel model, bireyin bilişsel işleyişine ilişkin yapılandırmacı bir bakış açısına sahiptir. İnsanların bilgiyi aktif bir şekilde işledikleri varsayımı ile hareket eder. İnsanların bilgiyi işleme biçimleri, çevreden gelen bilginin filtrelendiği, sınıflandırıldığı ve kendine özgü anlamların oluşturulduğu bilişsel yapı ve şemalar geliştirir. Süpervizyon sürecinin birincil odak noktası, hazırlık aşamasındaki psikolojik danışmanın gelişimidir. Maksimum gelişimin ise süpervizyon alan kişinin danışana karşı mesleki yükümlülüğünü uygun bir şekilde yerine getirmesiyle gerçekleşeceği

söylenbilir. Bilişsel gelişimsel modele göre, süpervizyon alan kişinin maksimum performans sergileyebilmesi için çok yüksek düzeyde bilişsel işlev göstermesi gerekmektedir. Çeşitli dünya görüşlerine, değer sistemlerine ve kişisel yapılara sahip bireylerle iletişim kurarak empatik anlayışa ulaşabilmek, çoklu bakış açıları edinme, süpervizyon alan kişilerde olması beklenen bilişsel işlevlerdir. Süpervizörün rolü süpervizyon alan kişiye dürüstçe ve doğrudan geribildirim vermektir. Süpervizyon alan kişinin danışanı ile kurduğu ilişkiyi nasıl yorumladığı önemlidir. Süpervizyon alan kişinin ihtiyaçlarına ve deneyimlerine duyarlı olan bilişsel gelişimsel model, bireysel farklılıkları dikkate alan bir yapıya sahiptir. Süpervizyondaki hedeflerin süpervizyon alan kişinin gelişimsel ihtiyaçlarına göre belirlenip düzenlenebileceği ifade edilmektedir (Blocher, 1983).

Süreç Modelleri

Süreç modelleri, süpervizyon sürecinin kendisini gözlemlemeyi odağa alır. Süpervizyonda eğitim ve ilişki süreçlerine ilgi duyulmasıyla birlikte ortaya çıkan süreç modelleri, dört süpervizyon süreç modelinden meydana gelmektedir. Bunlar *Ayrıştırıcı model*, *Süpervizyonda kritik olaylar*, *Hawkins ve Shoet'nin modeli* ve *Holloway'in süpervizyon sistem yaklaşımı modelidir* (Bernard ve Goodyear, 2019).

Bernard'ın Ayrıştırıcı Modeli

Ayrıştırıcı model, en iyi bilinen süpervizyon modellerinden biri olmakla birlikte güçlü bilimsel bulgulara da sahiptir. Süpervizörün hazır olma durumuna bağlı olarak basit ve karmaşık düzeylerde görülebilen ve öğretilebilen bir modeldir (Borders ve Brown, 2005). Bununla birlikte, Bernard'ın ayrıştırıcı modeli, geliştirildiği 1970'li yılların ortasında süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilerle çalışırken nasıl etkileşimde bulunacakları konusunda çeşitli seçeneklere sahip olmalarını da sağlamıştır (Bernard ve Goodyear, 2019). Ayrıştırıcı model süpervizörün süpervizyonda neye odaklanacağını belirlemesine ve ardından en işlevsel süpervizör rolünün ne olacağına karar vermesine yardımcı olmaktadır (Hess ve Kraus, 2010).

Ayrıştırıcı modelde üç süpervizör rolüne karşılık üç ayırt edici odak bulunmaktadır. Süpervizörler süpervizyon alan kişinin üç becerisine odaklanırlar. Bunlar *müdahale*,

kavramsallaştırma, kişiselleştirme (Borders ve Brown, 2005) ve profesyonel davranıştır (Bernard ve Goodyear, 2019).

Müdahale odağı, süreç becerileri olarak da adlandırılır. Süpervizörün, süpervizyon alan kişinin oturum sürecinde ne yaptığını gözlemlemesidir. Basitten karmaşığa doğru sıralanabilen bu beceriler, psikolojik danışmanın danışanı nasıl karşıladığı, danışma sürecinde terapötik ilişkiyi nasıl kurduğu, empati, yüzleştirme, somutlaştırma gibi becerileri nasıl işe koştüğünü içermektedir. Müdahale becerilerinin odak noktası, süpervizyon alan kişinin müdahaleleri ustalıkla gerçekleştirme becerisini ele almaktır (Hess ve Kraus, 2010).

Kavramsallaştırma odağı, danışanın kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini içermekte olup süpervizyon alan kişinin danışma sürecinde olup bitenleri nasıl algıladığı, danışanın ifadelerini nasıl anlamlandırıdığı, danışanın kültürel kimliği ile ilgili ne bildiği, örüntüleri nasıl tanımladığı ve müdahaleleri nasıl seçtiği ile ilgili becerileri içermektedir (Bernard ve Goodyear, 2019). *Kişiselleştirme becerileri, öz farkındalık odağı* olarak da adlandırılmakta olup süpervizyon alan kişinin kişisel tarzını ve eşsiz bir birey olarak psikolojik danışma sürecine katkısını ve bu faktörlerin (kişilik, kültürel geçmiş, diğerleri ile ilişkileri, kişisel konular, karşıt aktarım) danışma sürecine etkisinin nasıl olduğunu ele alır (Hess ve Kraus, 2010). Son olarak profesyonel davranış odağı ise süpervizyon alan kişinin mesleki rolünü ve etik hususları ne düzeyde kavradığı ile ilgilidir. Süpervizyon alan kişinin mesleki yetkinlik sınırlarını bilmesi, ona göre davranması ve etik yönelimli olması bu odakta işlenmektedir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Süpervizyon sürecinde kullanılan süpervizör rolleri ise öğretmen, psikolojik danışman ve müşavirdir. Süpervizör, süpervizyon sürecinde tam anlamıyla tek bir süpervizör rolüne geçmez. Bunun yerine, her bir role özgü bilgi ve beceriyi kullanır. Süpervizörün bir kavramı açıklaması gerektiğinde yararlandığı süpervizörlük rolü, müdahale becerilerinin kullanılması ile ilgili psikolojik danışmanla paylaşımda bulunurken kullandığı süpervizörlük rolünden farklıdır (Borders ve Brown, 2005). Süpervizörler tarafından seçilen roller, süpervizörün süpervizyon alan kişiye yaklaşım biçimini değiştirir (Bernard ve Goodyear, 2019). *Öğretmen rolünden* yararlanan süpervizörler, süpervizyon alan kişilerin psikolojik danışman yetkinliği kazanmaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kazandırma sorumluluğunu üstlenir. Süpervizyon alan kişilerin beceri gelişimini, eksikliklerini ve müdahale yeteneğini değerlendirir (Hess ve Kraus, 2010). *Psikolojik danışman rolü*, süpervizörü, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışmanı haline getirmek yerine psikolojik danışmanın kendini tanımasına, büyüme ve gelişmenin

doğasında olan değişimle ilgili korkularını tanımasına ve aşmasına yardımcı olmaktadır. Süpervizyon sürecinde, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışman olarak danışma sürecinde yaptıklarını ve yapmadıklarını ele almak, öğrenmekten korktuğu dinamikleri tartışmak psikolojik danışman rolü bağlamında gerçekleştirilir (Borders ve Brown, 2005). *Müşavirlik rolü*, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkinin iki meslektaş arasındaki ilişkiye daha çok benzediği roldür. Süpervizör, süpervizyon alan kişinin danışma sürecini yürütürken içgörülerine ve duygularına güvenmesini ister. Süpervizör, süpervizyon alan kişinin karşılaştığı zorluklara meydan okumasını ve kendi başına düşünüp hareket etmesini önemser. Süpervizörler, psikolojik danışma sürecini yürütme konusunda daha az deneyimli olan kişilerle süpervizyon sürecini yürütürken, öğretmen rolünden daha çok yararlanırken; deneyimli kişilerle süreci yürütürken müşavirlik rolünden daha çok yararlanmaktadır. Daha az deneyimli olan psikolojik danışmanlar, süpervizörlerinin müdahale ve kavramsallaştırma becerilerine öncelikle odaklanmalarını beklerken; daha deneyimli psikolojik danışmanlar ise süpervizörlerinin, kendi kişisel dinamiklerinin danışma sürecine yansımaları ile ilgili konulara daha fazla zaman harcamalarını beklemektedir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Süpervizyonda Kritik Olaylar

Ladany ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen model, onların süpervizörlük deneyimlerine, görev analizine ve psikoterapi literatürüne dayanmaktadır. Süpervizyon süreci, terapötik süreçlerle pek çok açıdan benzerlik gösterse de temelde üç açıdan terapiden farklılaşmaktadır. Süpervizyon değerlendircidir, gönüllülüğe dayalı değildir ve doğası gereği eğiticiidir.

Süpervizyonda kritik olaylar, yansıtıcı süreçlerden çok görev analizine odaklanmaktadır. Süpervizyonda, bir olayın tanımlanabilir bir başlangıcı, ortası ve sonu bulunmaktadır. Tüm olayların başlamasında işaretleyici adı verilen süpervizyon alan kişinin gelişimsel ihtiyacı tetikleyici olmaktadır. Süpervizyon alan kişinin belli konularda yardım almaya yönelik isteği olabileceği gibi danışma oturumlarında danışanın duygularından, onları ele almakta zorlandığı için kaçınabilir. İşaretleyiciler beceri eksikliği, içsel konular ve süpervizyona özgü konuları da içeren süpervizyon alan kişinin birden çok ihtiyaç setini içermektedir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Hawkins ve Shohet'nin Modeli

Hawkins ve Shohet tarafından geliştirilmiştir. Donald Winnicott tarafından ortaya konulan *yeterince iyi annelikten yola çıkarak yeterince iyi süpervizörlük* kavramı geliştirilmiştir (Hawkins ve Shohet, 2006).

Buna göre süpervizyon alan kişiye bilgilerini hatırlatan, danışma sürecinin ardından yaptıkları oturumu sorgulamalarını, gözden geçirmelerini sağlayan, öğrenme süreçlerine yardımcı olan süpervizör, *yeterince iyi süpervizör* olarak görülebilir. Hawkins ve Shohet, sadece ikili süpervizyon şemasını değil aynı zamanda organizasyonel ve sosyal bağlamı da içeren süpervizyon süreç modelini önermektedir. Bu model, süpervizör rol ve stillerinden çok süpervizyona odaklanmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2019).

Holloway'in Süpervizyon Sistemleri Modeli

Holloway tarafından süpervizörlerin öğretim ve uygulamalarında onlara yol göstermek amacıyla geliştirilmiştir. Herhangi bir kuramsal yönelime bağlı kalınmadan süpervizörlerin ne yapacaklarını organize eden kavramsal bir modeldir (Holloway, 1995). Süpervizörlere ne yapmaları gerektiğini dikte etmek yerine ne yapabilecekleri konusunda yol haritası sunmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizyon sistemleri modelinin beş belirgin hedefi bulunmaktadır. Bunlar: a) süpervizyon alan kişi çok çeşitli mesleki bilgi, beceri ve tutumu öğrenecektir, b) süpervizyon karşılıklı mesleki ilişki bağlamında gerçekleşmektedir, c) süpervizyon ilişkisinin süpervizyon alan kişi için başlıca anlamı onun süpervizyon hedeflerine ulaşmasıdır, ç) hem içerik hem de süreç amaçlarına ulaşmada öğretimsel yaklaşımlardan yararlanmak ve d) süpervizyon alan kişinin bilgi ve beceri edinme yoluyla güçlendirilmesini sağlamak (Holloway, 1997).

SÜPERVİZYON YÖNTEMLERİ

Şekil 2. Süpervizyon Yöntemleri

Süpervizyon Yöntemleri

Süpervizyon çeşitli biçimlerde etkili olabilir. Süpervizyon yöntemleri, bireysel süpervizyon, grup süpervizyonu, üçlü ve canlı süpervizyon olmak üzere dörde ayrılmaktadır (Aladağ, vd., 2023). Süpervizyon yöntemleri aşağıda tek tek açıklanmıştır.

Bireysel Süpervizyon

Freud'dan günümüze kadar olan süreçte bireysel, yüz-yüze vaka konsültasyonu süpervizyon çalışmaları için öncelikli yöntem olarak kullanılmıştır. Klasik olarak, süpervizyon alan kişiler, danışanları ile ilgili konuları, süpervizörleriyle birlikte ele almak üzere süpervizyon ortamına getirirler. Bu, genellikle haftada bir kez, bir saat süren resmi bir oturumda yapılmaktadır. Süpervizyon alan kişilerin süpervizörleri tarafından düzenli bir şekilde izlenmeleri, onların hem amaçlarına ulaşabilmeleri hem de gelişmeleri için gerekli görülmektedir (Campbell, 2006). Bireysel süpervizyon sürecinde, psikolojik danışmanın danışanı ile yürüttüğü sürece daha fazla dikkat edilebilmektedir. Bireysel süpervizyon, mesleki gelişimin yapıtaşı olarak görülebilir. Süpervizörler, süpervizyon

alan kişilerin öğrenme ihtiyaçlarını ve gelişimlerini sürekli olarak yeniden değerlendirirler. Süpervizör, süpervizyon alan kişinin becerilerini değerlendirmek için oturum kaydını izleyebilir, çalışmanın bir yönüne odaklanmasını sağlama adına sonraki oturumun bir bölümünün transkriptinin çıkarılmasını isteyebilir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizör, müdahale yöntemini belirlerken 1) *Süpervizörün tercihleri (dünya görüşü, kuramsal yönelimi ve deneyimi)*, 2) *süpervizyon alan kişinin gelişim düzeyi*, 3) *süpervizyon alan kişinin öğrenme hedefleri*, 4) *süpervizörün, süpervizyon alan kişi için belirlediği hedef*, 5) *süpervizörün yürütücü olarak kendi öğrenme hedefleri (hangi süpervizyon müdahalesini yürütürken daha rahat olduğu gibi)* ve 6) *bağlamsal faktörleri (danışanın zorluğu, yeterlikler)* dikkate almaktadır (Borders ve Brown, 2005).

Bireysel süpervizyon, uygulama sürecinde birtakım avantaj ve dezavantajı beraberinde taşımaktadır. Süpervizörün süpervizyon alan kişiye tüm dikkatini vermesi, süpervizyonu bireyselleştirebilmesi, dolayısıyla güvenin oluşmasını ve çalışma ilişkisinin kolaylaşmasını sağlaması söz konusu olabilmektedir. Süpervizyon alan kişinin süpervizyon ortamında kendini daha rahat ve güvende hissetmesi, süpervizyon sürecinde risk almaya ve kendini açmaya daha istekli olmasına katkı sağlamaktadır. Güven ilişkisinin kolay bir şekilde sağlanmasıyla birlikte süpervizör ve süpervizyon alan kişi klasik vaka incelemesinin ötesinde daha derin konular üzerinde çalışabilir (Campbell, 2006). Bireysel süpervizyonun bireyselleştirilmiş bir yapıya sahip olmasının süpervizyon alan kişinin bireysel ihtiyaçlarına odaklı bir sürecin yürütülmesi açısından katkı sağlayıcı olduğu, süpervizyon alan kişinin derinlemesine geribildirim alabilmesine olanak tanıdığı söylenebilir (Atik vd., 2022).

Süpervizyon alan kişinin süreçte kendini yalnız hissedebilmesi, sürecin sadece süpervizyon alan kişinin sözel aktarımına dayalı yürütülmesi halinde gerçek durumun gözden kaçırılabilmesi bireysel süpervizyonun dezavantajları arasında sayılabilir. Bireysel süpervizyon, yanlılığa, yargılamaya ve süpervizörün süpervizyon alan kişiyi istismar etmesine açık olması açısından da dezavantaja sahiptir (Campbell, 2006). Bununla birlikte verilen geribildirimlerin genel ve soyut düzeyde kalabilmesi, süpervizyon alan kişinin tek bir kişi olmasından kaynaklı olarak sorguya çekiliyormuş hissini yaşatabilmesi açısından bireysel süpervizyon dezavantajlı bir yöntem olarak görülebilmektedir (Atik vd., 2022).

Grup Süpervizyonu

Grup süpervizyonu, süpervizyon alan kişilerin belirlenmiş bir süpervizörle birlikte, yaptıkları psikolojik danışma oturumunun niteliğini izleme, ruh sağlığı profesyoneli olarak kendilerini, çalıştıkları danışanı ve verdikleri hizmeti daha iyi anlamalarını sağlama için bir araya geldikleri süreçtir (Bernard ve Goodyear, 2019). Grup süpervizyonu için önerilen kişi sayısı 4 ile 12 arasında değişmektedir. Grubun, grup dinamiğindeki herhangi bir bozulmayı önleyecek kadar büyük, süpervizörün tüm süpervizyon alan kişilerle ilgilenebileceği kadar küçük olması önemlidir (Rowell, 2010). Grup süpervizyonunda ideal sayı altı olmakla birlikte gruptaki kişi sayısı 12 kişiyi geçemez. Grup süpervizyonun süresi ise haftada bir kez ortalama 90 dakika olarak belirtilmiştir (CACREP, 2016). Grup süpervizyonu, süpervizyon alan kişilerin öğrenme sürecinden faydalanmalarını artırmaktan ziyade süpervizörlerin süreyle ilgili yaşadıkları sorunu çözmek için bir araç olarak görülmektedir. Grup süpervizyonu için seçilen en uygun yapı, her bir süpervizyon alan kişiye danışma sürecini aktarması için belli bir sürenin verildiği ve etkileşimin süpervizör ile vakayı aktaran süpervizyon alan kişi arasında geçtiği grup ortamında bireysel süpervizyondur. Grubun büyüklüğüne bağlı olarak, yoğun çalışan süpervizörler için bu tatmin edici bir çözüm gibi görünebilir (Campbell, 2006). Grup süpervizyonunun kullanımı süreçte süpervizör için belli avantaj ve dezavantajları beraberinde getirmektedir. Grup süpervizyonunun faydaları şu şekilde sıralanabilir (Bernard ve Goodyear, 2019).

- Zaman, maliyet ve uzmanlık açısından ekonomiktir.
- Dolaylı öğrenme fırsatı sağlar.
- Daha fazla danışanın görülmesini sağlar.
- Süpervizyon alan kişinin (sayı ve çeşitlilik açısından) daha çok geribildirim alabilmesini sağlar.
- Süpervizyon alan kişi için daha kapsamlı bir resmin ortaya çıkmasını sağlar.
- Süpervizyon alan kişiye süpervizyon becerilerini öğrenip geliştirmesi için fırsat sunar.
- Süpervizyon alan kişinin deneyimlerinin normalleştirilmesini sağlar.
- Grup sürecine özgü öğrenme imkânı sağlar.

Grup süpervizyonu ayrıca, empatinin oluşmasını, çok kültürlü yeterliğin oluşmasını, evrenselliği, daha fazla kişi tarafından değerlendirilmeyi sağlar (Rowell, 2010). Grup dinamiğinin olduğu hallerde alınan yapıcı geribildirimlerin süpervizyon

alan kişi üzerinde geliştirici bir role sahip olduğu ve psikolojik danışman özyeterlik duygusunun gelişmesine katkı sağladığı ifade edilebilir (Atik vd., 2022).

Grup süpervizyonunun avantajları olduğu gibi dezavantajları, süpervizör için zorlayıcı özellikleri de vardır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Bernard ve Goodyear, 2019).

- Grup formatı bireylere ihtiyaç duyduklarını vermeyebilir (Ağır bir vakayla çalışan süpervizyon alan kişinin zaman kısıtlılığından ötürü istediği sürenin kendisine ayrılamaması).
- Gizlilik ile ilgili riskler mevcuttur.
- İzomorfik yapıdan bakıldığında bireysel süpervizyonda edinilenler paralellik sağlarken grup süpervizyonunda durum böyle değildir (Grup süpervizyonunda öğrenilenlerin bireysel danışmaya aktarılma süreci söz konusu olduğundan izomorfik bir yapıdan söz edilemez).
- Grup üyelerinin düzeltici geribildirim almaya yönelik olumsuz yaşantıları süreci olumsuz etkileyebilir.

Bunlara ilaveten grup süpervizyonu, süpervizyon alan kişinin gelişimini engelleyen grup dinamiğinin oluşabilmesi gibi riskleri de barındırmaktadır (Rowell, 2010). Gruptaki kişi sayısından kaynaklı olarak verilen geribildirimlerin yoğunluğunun az olması ve geribildirimlerin belirlenen roller çerçevesinde sunulması diğer süpervizyon yöntemlerine göre sınırlı, yüzeysel olmasına yol açabilmektedir, bütün bunlar grup süpervizyonunun dezavantajlı yönleri arasında sayılabilir (Atik vd., 2022).

Grup Süpervizyonunun Yapılandırılması

Etkili bir süpervizyon grubu oluşturmak için grubun büyüklüğu, süpervizör ve süpervizyon alan kişilerin gelişim düzeyi, eğitim, yeterlik ve deneyim düzeyindeki farklılıklar, ikili ilişkiler, güç ve yetkinin kullanımı, değerlendirme, kişisel malzeme olarak kendini açma, paylaşılan bilgilerin gizliliğinin sağlanması, kayıt tutma konuları, kültürel farklılıklar ve kuramsal yaklaşımdaki farklılıkların dikkate alınması gerekmektedir. Süpervizyon alan kişilerin uzmanlık düzeyleri ne olursa olsun grup liderinin süpervizyon grubunun yapısı ve süpervizyon alan kişilerin hedefi ile ilgili konulara zaman harcaması önemlidir. Yapılandırılmış grup süpervizyonunda, süpervizyon alan kişi spesifik olarak neye ihtiyaç duyduğunu belirtir. Grup üyelerinin geribildirimi ya da müşavirliği söz konusudur, geribildirimlerden sonra 10-15 dakika

mola verilir. Süpervizör, süpervizyon alan kişilere hangi geribildirim kendisine yardımcı olduğu, hangi geribildirim ise kendisine yardımcı olmadığı hususunda üyeleri yanıtlamasını ve neden geribildirimleri yardımcı bulmadıkları konusunda da açıklama yapmalarını sağlamalıdır. Süpervizyon alan kişi geribildirimlere açık olmaya çabalamalıdır. Geribildirim verilirken olumlu geribildirimle başlanması önemlidir. Başlangıç aşamasındaki süpervizyon alan kişiler danışanla ilgili sorunlara odaklanırken, daha deneyimli süpervizyon alan kişiler, kişisel konulara ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Danışanların gizliliklerinin korunması, danışanın korunması önemli görülmektedir (Campbell, 2006).

Grup Süpervizyonu Aşamaları

Grup süpervizyonunu yürüten süpervizörler, grup sürecini kolaylaştırıcı beceri ve eğitime sahip olmalıdır. Süpervizör, vakanın içeriğine ve gündeme getirilen konulara odaklanmanın ötesine geçmelidir. Süpervizörler, güvenli ve kabul edici bir grup ortamı oluşturmali, süpervizyon alan kişileri süpervizyon grubuna anlamlı bir şekilde katılmaya teşvik etmelidir. Kullanılan süpervizyon modelinden bağımsız olarak grup sürecinin belli aşamalarında farklı dinamikler gelişmektedir (Corey vd., 2010).

Grup süpervizyonu sürecinin dört aşaması bulunmaktadır. Başlangıç, geçiş, çalışma (eylem) ve sonlandırma aşaması. Başlangıç aşamasında gruba uyum, grup yapısının, kurallarının, kişisel hedeflerin, beklentilerin, korkuların keşfedilmesi ve grubun güvenli bir yer olarak gelişimi söz konusudur. Geçiş aşamasında süpervizyon grubu endişe, direnç, kontrol mücadelesi, çatışmalar ve sorunlu davranışlarla karakterizedir. Süpervizör, grubun çalışma (eylem) aşamasına doğru ilerlemesine yardımcı olmaya çalışırken sakin ve tutarlı davranmaya özen göstermelidir. Süpervizyon alan kişiler, diğer grup üyelerinin kendilerini kabul edip etmediklerini merak etmekte, performans kaygısını sıklıkla deneyimlemekte ve yetkin görünme çabasını taşımaktadırlar. Eylem aşamasında ise grup güvenli bir yer olarak algılanır ve uyum arttıkça süpervizyon alan kişiler, birbirlerinden ve süpervizörlerinden yeni bir şeyler öğrenmeye daha açık davranırlar. Eylem aşamasında uyum artmakta ve topluluk duygusu gelişmektedir. Süpervizyon alan kişiler birbirleriyle ve süpervizörle rahat ve direkt bir iletişime girerler. Sonlandırma aşamasında grup üyeleri öğrendiklerini uygulamaya koymak için hazırlık yapar, sonlandırma ve ayrılmaya ilişkin duyguların ele alınması ve süpervizyon grubunun her bir üye için ne anlama geldiğinin konuşulması önemlidir (Corey vd., 2010).

Bir başka grup süpervizyonu aşamaları ise Tuckman ve Jensen (1977) tarafından önerilmiştir. Beş aşamalı grup süpervizyonu aşamaları şöyledir: *Kurma aşaması*, *fırtına aşaması*, *şekillendirme aşaması*, *eylem (çalışma-performans) aşaması* ve *sonlandırma aşaması*. *Kurma aşamasında*, üyeler birbirleriyle rahat bir iletişim kurmak için çaba gösterir. *Fırtına aşamasında* süpervizyon grubu üyeleri güç ediniminden kaynaklı sorunları çözmek için çaba sarf ederler, üyeler arasındaki rekabetin en doğrudan ve açık olduğu aşamadır. *Şekillendirme aşaması*, üyeler grup için uygun davranışı sergileme konusunda çaba sarf eder. Süpervizör, grup dinamiği içinde gelişen normların benimsenmesi konusunda rol model olmaya çalışır (gruba zamanında gelme, zamanında oturumları başlatma, grup üyelerinin sözünü kesmeden konuşma gibi). *Eylem (çalışma-performans) aşaması* ise grubun en üretken olduğu aşamadır. Süpervizyon grubu üyeleri iş (çalışma) odaklı konuları gündeme getirirler. Son olarak *sonlandırma aşamasında* grup üyeleri birbirleriyle vedalaşırlar. Olumlu hislerle gruptan ayrılırlar.

Grup süpervizyonu ile ilgili yapılan bir çalışmada Koçyiğit (2020) Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde grup süpervizyonu sürecini incelemiştir. Araştırmancının katılımcıları 16 psikolojik danışman adayı ile 4 süpervizör olup veri toplama süreci 14 hafta süren grup süpervizyonuna dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda grup süpervizyonunun *süpervizyonu yapılandırma aşaması*, *süpervizyonda uygulamaya hazırlık aşaması*, *süpervizyonda uygulama aşaması* ve *süpervizyonda sonlandırma aşamasından* oluştuğu ortaya konulmuştur.

Eylem araştırması yöntemiyle grup süpervizyonu aşamalarını belirginleştirmeyi amaçlayan çalışmada, dört yüksek lisans öğrencisiyle yapılan 14 oturumluk grup süpervizyonu süreci sonucunda grup süpervizyonunun aşamaları ortaya konmuştur. Buna göre ortaya çıkan dört aşama şu şekildedir: *başlangıç aşaması*, *geçiş aşaması*, *çalışma aşaması* ve *sonlandırma aşaması* (Ülker-Tümlü ve Ceyhan, 2023).

Grup Süpervizyonu Modelleri

Süpervizyon gruplarının eylem aşamasına ulaşmaları ya da eylem aşamasına ulaşmalarına yardımcı olmak amacıyla akademisyenler tarafından çeşitli modeller önerilmiştir. Bu modeller, süpervizyon grubu yürütmeye ilgili sınırlı bilgi birikimi olan süpervizörler ve acemi süpervizyon alan kişiler için oldukça uygun görülmektedir. *Borders'ın Yapılandırılmış Akran Grup Süpervizyonu*, *Yapılandırılmış Grup Süpervizyonu*, *Edwards ve Heshmati'nin Grup Süpervizyonu Modeli* ve *Akran-*

Süpervizyon Grupları bu süpervizyon grubu modelleri arasında bulunmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2019).

Borders'ın Yapılandırılmış Akran Grup Süpervizyonu

Borders'ın yapılandırılmış akran grup süpervizyonu modeli, diğer süpervizyon grubu modellerine benzer şekilde olgu sunumu yaklaşımına dayalıdır. Başlangıç aşamasında grup üyeleri öğrenme hedeflerini belirleyip paylaşır. Grup kuralları ve beklentileri açığa kavuşturulur. Yapılandırılmış akran grup süpervizyonunun ne anlama geldiği ne olduğu açıklanır. Sonraki oturumlarda, belirlenen gün ve saatte, süpervizyon alan kişi danışanı hakkında sözlü ya da yazılı bilgi sunar, danışanıyla yürüttüğü süreç hakkında geribildirim ister. Grup üyeleri süpervizyon alan kişi tarafından gerçekleştirilen (bireysel, grup ya da aile danışma oturumu) psikolojik danışma oturumuna ait video/ses kaydının ilgili bölümlerini izler, kendileri için belirlenen görevi yerine getirerek, düşüncelerini süpervizyon alan kişiyle paylaşırlar. Akran psikolojik danışmanlar için belirlenen görev, psikolojik danışman veya danışanın sözel olmayan davranışlarını gözlemlemek, belli danışmanlık becerilerinin görünümünü incelemek, belli bir oturumu, aşamayı canlandırmak, kayıt altına alınan ve izlenen kısmı danışanın bakış açısıyla ele almak, danışanın değerlendirilmesini gerçekleştirmek, danışanla çalışırken uygun müdahale, yöntem ve tekniğin ne olabileceğini ifade etmek olabilir (Borders ve Brown, 2005).

Atik ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yapılandırılmış akran grup süpervizyonunda metafor kullanımına ilişkin psikolojik danışman adaylarının görüşleri ele alınmıştır. Bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan ve altı haftalık yapılandırılmış akran grup süpervizyonundan geçen 13'ü kadın 8'i erkek 21 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların metafor kullanımına ilişkin verdiği yanıtlar *psikolojik danışmana sağladığı katkılar, psikolojik danışma sürecine etkileri, metafor oluşturmada yaşanan güçlükler ve etkili metaforların özellikleri* temalarında toplanmıştır. Psikolojik danışman adayları yapılandırılmış akran grup süpervizyonunda kullanılan metaforların yeni bakış açıları kazanmalarını sağladığını, danışanın problemini tanımlamasına yardımcı olduğunu, bilişsel beceri ve odaklanma gerektirdiğini ve betimleyici olduğunu bildirmiştir.

Psikolojik danışman adaylarının yapılandırılmış akran süpervizyonuna yönelik algılarını ve deneyimlerini inceleyen araştırma, toplamda 37 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Nicel ve nitel araştırma yöntemiyle yapılan araştırmanın nicel kısmına 21, nitel kısmına ise 16

öğrenci katılmıştır. Psikolojik danışman adayları, yapılandırılmış akran grup süpervizyonunun psikolojik danışmaya ilişkin becerileri ve öz farkındalığı artırmaya yardımcı olduğunu, destekleyici, yapıcı ve geliştirici bir ortam sağladığını ve farklı vakaları görmeye olanak tanıdığını belirtmiştir (Atik ve Erkan-Atik, 2019).

Edwards ve Heshmati'nin Grup Süpervizyonu Modeli

Başlangıcı ve çıkış noktası evlilik ve aile terapisine dayanmaktadır. Yorumcu/eleştirme yansıtmaları, seyirci yansıtmaları ve süpervizyon sonrası süpervizör yansıtmaları bulunmaktadır. Yorumcu klinisyen olmayıp 10 dakikalık bölümü izler. Üç bölümün çıktısı şöyledir: Yararlı bulunan kısım, kaygıların ve soruların arttığı çalışma bölümü ve gelecekteki yönlendirmeler – danışanla çalışırken ele alınabilecektir. Süpervizörden tek yönlü etkileşim (süpervizyon sonrası süpervizör yansıtmaları) alınır. Süpervizyondan sonra süpervizyon alan kişiden vakaya/duruma ilişkin düşüncelerini belirtmesi istenilir. Süpervizör süreçte kolaylaştırıcı bir rol üstlenir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Akran-Süpervizyon Grupları

Benzer eğitim düzeyine sahip kişilerden oluşan ve olguları, etik konuları tartışmak, birbirlerine destek olmak, çalışılan duruma ilişkin geribildirim vermek amacıyla düzenli bir şekilde bir araya gelen formal olmayan gruplardır. Akran süpervizyon grupları her gelişim düzeyindeki süpervizyon alan kişiler için yararlıdır. Başlangıç düzeyindeki süpervizyon alan kişiler için akran-süpervizyon grupları destekleyici bir atmosfer sağlayıp kaygılandıkları konuyla ilgili yalnız olmadıkları duygusunu deneyimlemelerini sağlar. Sahada çalışan psikolojik danışmanlar için ise akran-süpervizyon grupları mesleki gelişimin sürmesine olanak tanır. Akran-süpervizyon grupları, psikolojik danışman için etik ikilemde kaldığı durumlarda farklı bakış açılarından yararlanma, zorlayıcı koşullarda alternatif bakış açılarından yararlanma imkânı sağlar. Akran-süpervizyon grupları genellikle formal bir şekilde toplanmadıkları için değerlendirme ögesini barındırmaz. Vaka konsültasyonu yöntemine ek olarak, eğitim kayıtlarının kullanımı, psikolojik danışma literatürü ışığında tartışma, yasal dayanaklardan ve diğer bilgi notlarından yararlanılır (Corey vd., 2010).

Grup süpervizyonunda önemli başlıklardan biri de süpervizörün liderlik tarzı olarak görülebilir. Grup süpervizörünün davranışları güvenli bir grup ikliminin

oluşmasını sağlayabilir, grup üyelerinin geribildirim almaya açık olma ve grup içinde risk alma davranışını sergilemesine yardımcı olabilir (Campbell, 2006). Aşağıda süpervizörler için grup lideri becerileri verilmiştir.

Süpervizörler için Grup Lideri Becerileri

- Grubun gelişim düzeyini anlama
- Grubu yapılandırma
- Güvenli bir grup atmosferi oluşturma
- Temel grup kurallarını belirleme
- Gizliliğe ilişkin konularda sınır koyma ve ihlale ilişkin taleplerin önünü kapatma
- Başlangıç aşamasında grup hedeflerinin oluşturulmasını sağlama
- Grup uyumunun sağlanmasında liderlik becerilerinden yararlanma
- Grup üyelerinin katılımını teşvik etme
- Grup içindeki çatışmaları ele alma
- Gruba ve tek tek üyelere belli sıklıkta geribildirim verme
- Kendini açma konusunda uygun bir rol-model olma
- Aktif dinleme becerilerini sergileme, açık uçlu sorulardan yararlanma, duygularını yansıtma, üyelere empatik yaklaşma ve özet yapma
- Grubu başlatma ve sonlandırma süreçlerinde zamanı etkili kullanma (Campbell, 2006).

Üçlü Süpervizyon

Üçlü süpervizyon, bireysel süpervizyon ile grup süpervizyonu arasında köprü görevi gören bir süpervizyon yöntemidir. Bir süpervizör ile süpervizyon alan iki kişi arasında gerçekleşmektedir (Bernard ve Goodyear, 2019). Üçlü süpervizyon bölünmüş odakta ya da tek odakta gerçekleştirilebilir. Bölünmüş odakta, süpervizör, süreyi süpervizyon alan iki kişi arasında paylaştırırken; tek odakta ise süpervizör bir hafta bir süpervizyon alan kişi ile sonraki hafta diğer süpervizyon alan kişiyle çalışır, süre değil haftalar bölüştürülür. Süpervizyon oturumunda, süpervizyon alan bir kişinin getirdiği malzemeye çalışılır (Nguyen, 2003). Üçlü süpervizyon öğretici ve yol gösterici bir ilişki bağlamında bir saatlik sürede gerçekleşir (CACREP, 2001). Üçlü süpervizyonda Borders vd. (2015) tarafından önerilen modelde ise süpervizyon oturumu yaklaşık olarak 90

dakika sürmekte olup süpervizyon alan iki kişiye süre eşit olarak paylaşılmaktadır. Bu modelde, süpervizyon alan kişinin süpervizyondaki iki kaynak olan süpervizör ve süpervizyon alan kişiden geribildirim alması hedeflenmektedir. Üçlü süpervizyonun süpervizyon sürecinde kullanımı süpervizörlere bazı avantajlar kazandırmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Üçlü süpervizyon, bireysel süpervizyona nazaran daha fazla bakış açısının görülmesini sağlar. Süpervizyon alan kişiler karşılaştıkları sorunlar karşısında farklı bakış açılarından faydalanabilirler.
  - Üçlü süpervizyon, özellikle yeni başlayan psikolojik danışmanlar için akran geribildiriminin güçlü ve kolaylaştırıcı yönünü barındırması, iletişim kurmayı kolaylaştırması açısından yararlı görülmektedir.
  - Üçlü süpervizyon, süpervizyon alan kişilerin süpervizörlere daha az bağımlı hissettikleri bir yapı sunmaktadır. Süpervizyon alan akranlar birbirlerini besleyebilmektedir.
  - Üçlü süpervizyon, bireysel süpervizyonda uygulanması güç olan süpervizyon tekniklerini (belirli danışma becerilerini izleme, sözel olmayan tepkileri izleme, rol oynama teknikleri vb.) uygulayabilme imkânı tanımaktadır. Süpervizör ile o sırada süpervizyon almayan diğer psikolojik danışman canlandırma yapabilir.
  - Üçlü süpervizyon, süpervizyon alan kişilerin dolaylı öğrenmeden yararlanabilmelerine olanak tanımaktadır (Lawson vd., 2009).
  - Üçlü süpervizyonda süpervizörün rolünün tamamlayıcı olması, akranların birbirlerini daha fazla beslemelerine katkı sağlamaktadır.
- Üçlü süpervizyonda süpervizyon alan kişiler süpervizör olarak daha fazla sorumluluk aldıklarını bu durumun da süpervizörlük becerilerinin gelişmesine olanak tanıdığını belirtmektedir.
- Üçlü süpervizyon süpervizörlük becerilerinin gelişimine imkan sağlamaktadır (Atik vd., 2022).

Üçlü süpervizyonun süpervizyon oturumlarında kullanılmasından kaynaklanan güçlükler de mevcuttur. Bunlar ise şu şekilde sıralanabilir:

- Süpervizör müdahalelerini ustalıkla gerçekleştirmelidir, hem aktif bir şekilde süpervizyon alan kişiyi hem de diğer psikolojik danışmanı sürece dinamik bir şekilde katmalıdır.

- Süpervizör, süpervizyon sürecini iyi bir şekilde yapılandırmalı, vakası ele alınmayan psikolojik danışmana belirli bir rol vererek süreçte aktif olmasını teşvik etmelidir. Süpervizyon sürecini bireysel süpervizyondan farklı kılan yönlerini uygulamalıdır.
- Üçlü süpervizyon yapısı, süpervizörün süpervizyon alan kişileri değerlendirmede ve mesleğin en iyi şekilde icra edeni belirleme açısından (*gatekeeping*) zorlanmasına yol açmaktadır.
- Üçlü süpervizyon, süpervizyon alan kişinin akranı ve süpervizörü tarafından değerlendirilecek olmasından kaynaklı olarak kaygılanmasına, çekinmesine yol açabilmekte, bu durum süpervizyon alan kişinin gelişimi ile ilgili konuların ise rahat bir şekilde ele alınıp tartışılmasını güçleştirmektedir.
- Üçlü süpervizyonda süre kullanımından kaynaklı güçlükler yaşanabilmektedir. Süpervizyon alan kişilerin birbirleriyle uyumlu olmamaları üçlü süpervizyonun verimliliğini olumsuz etkileyebilmektedir.
- Üçlü süpervizyonda, süpervizyon alan kişiler süpervizyon ortamını güvenli bulmadıklarında kendini açmada isteklilik azalır, akran geribildirim kısıtlı bir biçimde verilir ve yakınlık kurulmaz (Lawson vd., 2009).
- Üçlü süpervizyonda akran eşleştirmeleri başarılı bir şekilde yapılmadığında süpervizyon süreci süpervizyon alan kişiler açısından zorlayıcı olabilmektedir.
- Üçlü süpervizyonda akranların geribildirim verme düzeylerinin farklılaşması akranların geribildirimlerden yararlanma düzeyinin farklılaşmasına yol açmaktadır (Atik vd., 2022).

Üçlü süpervizyonla ilgili kuramsal çerçeveyi özetlemek gerekirse, üçlü süpervizyon, bireysel süpervizyona alternatif olarak ortaya çıkan ve bireysel süpervizyona göre daha az maliyetli olmasından ötürü tercih edilmeye başlanan süpervizyon yöntemidir. Üçlü süpervizyon oturumunun bireysel süpervizyonda olduğu gibi bir saatlik süre içinde gerçekleştirilmesi, verimliliği azaltmakta, süpervizyon alan kişilerin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmamasına yol açabilmektedir. Üçlü süpervizyon akran süpervizyonu ile süpervizör bakış açısını bir arada barındırması açısından zengin bir yapıya sahipken; üçlü süpervizyonda bulunacak kişilerin seçiminin özenli bir şekilde yapılmaması, kişilerin gelişim düzeylerinin dikkate alınmaması süpervizyon sürecinin süpervizyon alan kişiler açısından verimsiz bir şekilde sonuçlanmasına yol açabilmektedir. Üçlü süpervizyonun güvenli ve kabul edici bir ortamda sunulması ayrıca önemlidir.

Canlı Süpervizyon

Canlı süpervizyon, yürütülen süpervizyon oturumunun bir veya birden fazla kişi tarafından izlenerek gözetim altındaki kişinin yürüttüğü süpervizyon oturumuna anlık müdahale edilebilmesini sağlamaktadır. Canlı süpervizyon tüm katılımcıların bir arada bulunduğu, aynalı odada bir ya da birden fazla süpervizörün uzaktan bir alıcı aracılığıyla müdahalelerini gerçekleştirdiği süpervizyon yöntemidir (Scaife, 2019). Canlı süpervizyon, gözlemsel, etkileşimli ya da her ikisinin kombinasyonu ile yapılabilmektedir. Her yöntem süpervizör ve süpervizyon alan kişi için çeşitli faydaları barındırmaktadır. Gözlem, süpervizyonun ilk oturumlarında yeterliği değerlendirmek ve süpervizyon planının geliştirilmesine yardımcı olmak için kullanılabilir. Süpervizyon oturumlarının sonraki aşamalarında ise gözlemden bir değerlendirme aracı olarak yararlanılabilir. Canlı süpervizyon yöntemi müdahaleci olarak algılanıp olumsuz bir etkiye sahip olduğu düşünülse de bunun böyle olmadığını belirten görüşler de mevcuttur. Süpervizyon alan kişiler kullanılan yöntemi kendilerine yardımcı olunan, işlerini kolaylaştıran bir yol olarak da görebilmektedir (Campbell, 2006). Canlı süpervizyon, süpervizyon alan bir kişiyle birlikte yoğun bir yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır. Canlı süpervizyonda süpervizör psikolojik danışmanın hem eğitiminden hem de psikolojik danışma oturumunun gidişatını kontrol etmekten sorumludur (Bernard ve Goodyear, 2019). Canlı süpervizyonda, süpervizyon alan kişi ile iletişim kurmak için farklı araçlardan yararlanılabilmektedir. *Kulak içi böcek* (bug-in-the-ear) adı verilen, böcek görünümündeki kablosuz kulaklık aracılığıyla süpervizörün, süpervizyon alan kişiye süpervizyon oturumlarında koçluk yapabildiği yöntemdir. *Gözlemleme* ise süpervizörün danışma oturumunu gözlemlediği ve psikolojik danışmanın herhangi bir güçlük yaşaması halinde doğrudan müdahalede bulunduğu yöntemdir. *Maruz bırakma*, gözlemlemeyle benzerlik taşıyan ancak danışanın süpervizörü görebildiği yöntemdir. *Odaya girme*, süpervizörün hem psikolojik danışman hem de danışanla etkileşime girmek amacıyla psikolojik danışmanın yapıldığı odaya girdiği ve müdahalenin ardından ayrıldığı yöntemdir. Acil bir durum anlamına gelmeyip danışma sürecini yönlendirme amacı taşıdığından canlı süpervizyon yönteminden çok psikolojik danışma müdahalesi olarak görülebilir. *Telefon açma*, süpervizörün, psikolojik danışmanı aramak için telekomünikasyon sisteminden yararlandığı ve bu yolla danışma oturumuna ara verilen müdahale yöntemidir. Son olarak *müşavirlik molası* (consultation break) ise psikolojik

danışmanın, süpervizör ile görüşmek için önceden belirlenen saat ve yerde ya da süpervizör kendisini uyardığında (örneğin tek yönlü aynayı tıklattığında) süpervizöre danışmak için odadan çıktığı canlı süpervizyon yöntemidir (Bubenzer vd., 1987; Akt., Bernard ve Goodyear, 2019). Bununla birlikte mesajlaşma, internet bağlantısı yoluyla psikolojik danışmanla iletişim kurma canlı süpervizyonda kullanılan yöntemler arasında yer almaktadır (Campbell, 2006).

Canlı süpervizyonun uygulama süreçlerinden kaynaklı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Canlı süpervizyonun avantajları şu şekilde sıralanabilir:

- Danışanlar, bir kişi ya da ekibin danışma sürecine dahil olmasının yardım hizmetini zenginleştirdiğine inanmaktadır.
- Doğrudan ve anında müdahale edilmesi hata payını azaltmaktadır.
- Psikolojik danışmanın süpervizör tarafından gözlenmesi ve yaptığı işten ötürü anında geribildirim alabilmesi onun gelişimine katkı sağlamaktadır (Hendrickson vd., 2002).
- Canlı süpervizyon ve süpervizörün psikolojik danışmana oturumlar sırasında aynalı odadan eşlik etmesi, ses kaydı ve öz bildirime dayalı notların kullanılmasına göre süpervizyon sürecini daha güçlü kılmaktadır (Champe ve Kleist, 2003).
- Sorumluluğun paylaşılmasından ötürü süpervizör ve psikolojik danışman arasındaki ilişkinin gelişmesini sağlar (Hendrickson vd., 2002).
- Süpervizörün psikolojik danışmanla anında etkileşim kurabilmesi, sürece müdahale edebilmesi danışanın en üst seviyede korunmasını sağlar.
- Canlı süpervizyon, süpervizyon sürecinin daha sistematik bir şekilde ilerlemesini sağlar (Bernard ve Goodyear, 2019).

Canlı süpervizyonun dezavantajları ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Süpervizörün danışma oturumunda yaptığı müdahaleler, danışanlar için rahatsız edici olarak algılanabilmektedir.
- Süpervizörün müdahalelerinin psikolojik danışmanın otoritesini sarsabildiği düşünülmektedir (Champe ve Kleist, 2003).
- Süpervizörlerden ayırmaları beklenen süre, canlı süpervizyonun verileceği ortamın maliyetli olması, vaka takviminin oluşturulması sorunu, ilgili tüm kişileri bir araya getirmenin zor olması, alışılmışın dışında bir süpervizyon yöntemi olması canlı süpervizyonun uygulanma sıklığını güçleştirmektedir.

- Geribildirimler, süpervizyon alan kişi tarafından aşırı ve zorlayıcı algılanabilir, süpervizyon alan kişi danışanın ihtiyaçlarından çok süpervizörün isteklerine odaklanabilmekte bu durum psikolojik danışma sürecine zarar verebilmektedir.
- Süpervizörün uygun olmayan bir müdahalede bulunması, psikolojik danışmanın kilitlenmesine neden olabilir.
- Canlı süpervizyon özellikle başlangıç oturumlarında, süpervizyon alan kişinin kaygı seviyesinin artmasına yol açabilmektedir.
- Danışanın sorununa psikolojik danışmandan çok süpervizör çözüm getirebilir. Süpervizör ile psikolojik danışman arasında rol çatışması yaşanabilir.
- Süpervizörler canlı süpervizyonu daha fazla emek sarf etmeleri, üzerine daha fazla çalışmaları gerektiğinden zorlayıcı bulabilmektedir.
- Süpervizörün müdahaleleri dikkat dağıtıcı ve zorlayıcı algılanabilir (Hendrickson vd., 2002).

İlgili alanyazın doğrultusunda canlı süpervizyona ilişkin bilgiler şu şekilde özetlenebilir, ilk çıkış noktası evlilik, çift ve aile danışması olan ancak daha sonrasında diğer psikolojik danışma süreçlerinde de yararlanılan bir süpervizyon yöntemidir. Canlı süpervizyonun uygulanması aynalı oda gibi gözlem yapanın/süpervizörün görünmemesini gerekli kılan koşullara bağlı olabildiğinden maliyetli bir yöntemdir. Günümüzde teknolojik imkanların gelişmesi, çevrimiçi ortamda internet tabanlı uygulamalardan canlı süpervizyonda yararlanılabilmesi maliyeti azaltmaya yardımcı olmaktadır. Canlı süpervizyon, danışanın en üst seviyede korunmasına yardımcı olması açısından avantajlı olsa da psikolojik danışmanın özerkliğini kısıtlama, sürecin otantikliğini azaltma gibi risklere sahip olması açısından dezavantajlı bir yöntem olarak görülebilir.

Süpervizyon yöntemleri başlığını alanyazın çerçevesinde kısaca özetlemek gerekirse, süpervizyon alan kişinin gelişimsel düzeyi dikkate alınarak danışanın süreçten en üst düzeyde yararlanmasına ve korunmasına yardımcı olacak şekilde belirlenmelidir. Süpervizyon yöntemleri, birbirlerine göre avantaj ve dezavantaja sahip olup en uygun süpervizyon yöntemi yoktur. Süpervizyon yöntemleri süpervizyon alan kişi ile danışanlara yardımcı olmada araçtır.

Süpervizyon Teknikleri

Süpervizyon sürecini yürütmeye yardımcı olan yöntemler, teknikler ve müdahaleler gelişim göstermektedir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizörlerin teknik kullanımlarında tercihleri, kuramsal yönelimi, kişilik özellikleri, süpervizyon alan kişi olarak kendi deneyimleri, kültürel arka zemini ve bakış açıları etkili olmaktadır (Borders ve Brown, 2005).

Şekil 3. Süpervizyon Teknikleri

Öz Bildirim (Sözel Aktarım)

En yaygın biçimde kullanılan müdahale tekniğidir. Bu müdahale biçiminin tek başına kullanılması ise eleştirilme nedeni olarak ön plana çıkmaktadır. Öz bildirim, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma oturumları sırasında ne olup bittiğini sözlü olarak ifade etmesidir. Öz bildirimde, süpervizyon alan kişi yalnızca farkında olduğu, duyduğu ve gözlemlediği süreçleri aktarır. Ön yargılar ve farkında olunmayan süreçlerle ilgili bilgi aktarımında bulunmaz. Süpervizyon alan kişi, neyi aktaracağını, neyi aktarmayacağını belirleyerek süreci manipüle edebilir. Danışanla ilgili önemli bilgiler ve psikolojik danışmanla danışan arasındaki ilişkiye dair süreçler bilinçli ya da bilinçsiz bir

biçimde süpervizyon sürecine getirilmeyebilir. Süpervizyon sürecinde, süpervizyon alan kişinin aktardığı ve aktarmadığı bilgilerin ele alınmasıyla birlikte, psikolojik danışmanın öz-farkındalığında artış gerçekleşmektedir. Bu teknik, süpervizyon alan kişinin sözel olmayan ifadelerinin görülebilmesi adına sesin olmadığı bir görüntü kaydı, ya da psikolojik danışma oturumunun ses kaydının süpervizör tarafından dinlenilmesiyle birlikte ele alındığında süpervizyon süreci daha yararlı hâle getirilebilir (Borders ve Brown, 2005).

Süreç ve Vaka Notları

Süreç notları, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma oturumlarında ne olup bittiğine ilişkin aldığı notları ve çıkarımlarını ifade etmektedir. Süreç notlarında, psikolojik danışmanın danışanı ile ilgili duyguları, yaptığı müdahalelerin gerekçeleri de yer almaktadır. Süreç notları çok kapsamlı olup zaman alıcıdır (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizörler, süreç notlarının daha verimli bir şekilde kullanılması için, süpervizyon alan kişilerin kendilerini gözlemlmelerine yardımcı olan bir yapıyı kullanmalarını teşvik etmelidir. Süreç notları, süpervizyon alan kişinin farkındalık ve gelişim düzeyi ile sınırlıdır. İleri düzeyde bulunan süpervizyon alan kişiler için süreç notları daha zengin olabilirken, yeni başlayan psikolojik danışmanlar için süreç notlarının kullanımı (bir ya da iki süreç ile ilgili soruya odaklanmasını sağlayarak) onun süreç unsurları hakkında farkındalık geliştirmeye başlamasına yardımcı olur. Bununla birlikte süreç notları, yeni başlayan psikolojik danışmanın, danışanı anlamasının psikolojik danışmadaki çalışmaya ne kadar katkı sağladığını görmesini, buna değer vermesini sağlar. Süreç notları, duygu ve düşüncelere ilişkin mevcut farkındalığın değerlendirilmesini ve zamanla gelişen farkındalığın ölçülmesini sağlar. Süreç notlarının, öz bildirimde olduğu gibi diğer tekniklerle birlikte kullanılması (ses kaydıyla birlikte kullanılması gibi) psikolojik danışmaya ilişkin zengin bilgiler sağlayabilir (Borders ve Brown, 2005).

Vaka notları, profesyonel ve kurumsal olup psikolojik danışma oturumundaki müdahaleleri, süreçte tüm olup biteni içeren yasal kaydı barındırmaktadır. Vaka notları, süpervizyon sürecinin bir ekiple birlikte yürütüldüğü süpervizyon oturumlarında da kullanılabilir. Süpervizör, vaka notlarında tüm süreç açık bir şekilde ifade edilse de süpervizyon alan kişinin süpervizyon hedefine ulaşıp ulaşmadığını test etmek amacıyla

vaka kavramsallaştırma, müdahalede bulunma ve çok kültürlülük konularına ilişkin belirgin sorular sorabilir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Ses ve Görüntü Kaydı

Ses kaydının psikolojik danışma oturumlarında kullanılması Carl Rogers'la birlikte önem kazanmıştır. Günümüzde ses ve görüntü kayıtlarından süpervizyon sürecinden yararlanılması, yaygın ve değerli bir teknik olarak ön plana çıkması söz konusudur. Teknolojik gelişmelerle birlikte ses ve görüntü kaydının psikolojik danışma oturumlarında kullanılması kolay hâle gelmiştir. Kayıtlar, psikolojik danışma oturumuna tam erişim imkânı sağlayarak ne olup bittiğinin açık bir şekilde görülmesine olanak tanır. Süpervizyon sürecinde ses ve görüntü kayıtlarından yararlanılması, psikolojik danışmanın öğrenme hedeflerine ve süpervizyonun oturum hedefine hizmet etmelidir. Süpervizyon alan kişinin, kaydı alınan psikolojik danışma oturumuna yönelik öz değerlendirmesini ve ihtiyaçlarını paylaşması beklenir (Borders ve Brown, 2005). Bununla birlikte ses ve görüntü kaydının alınmasından kaynaklı bazı güçlükler de ortaya çıkabilmektedir. Psikolojik danışma oturumunun kaydının alınması danışan için rahatsız edici olabilmekte ve süpervizyon alan kişinin de kaygısını artırabilmektedir. Ses ve görüntü kaydının alınmasıyla ilgili etik konuların ele alınması, oturum kayıtlarının alınma amacının, oturumların kim tarafından izleneceğinin danışana açıklanması, sürece ilişkin bilgilendirilmelerin yapılması gerekmektedir (Bernard ve Goodyear, 2019). Ses ve görüntü kayıtları, süpervizyon alan kişinin kör alanlarını görmesini, eksikliklerini ve iyi yaptığı kısımları gözlemlemesini sağlamaktadır. Süpervizörün, süpervizyon alan kişinin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini vurgulamada dengeli bir yaklaşımı sergilemesi beklenmektedir. Süpervizyon sürecinde ses ve görüntü kaydından yararlanılması özellikle yeni başlayan psikolojik danışmanların gelişimine katkı sağlama açısından değerlidir (Borders ve Brown, 2005).

Deşifre (Not Dökümü)

Psikolojik danışma oturumunun, süpervizyon alan kişi tarafından yazılması olarak ifade edilen deşifre, geleneksel süpervizyon teknikleri arasında yer almaktadır. Yeni başlayan psikolojik danışmanlarla çalışırken daha çok kullanılan bir tekniktir. İleri düzey psikolojik danışmanlarla çalışılırken oturumun belli kısımlarının yazılması tercih

edilmektedir. Süpervizyon alan kişinin yaptığı oturuma eleştirel gözle bakmasına olanak tanıyan deşifre tekniği, danışma oturumunda olup bitenin zihinde canlanmasını da sağlamaktadır. Deşifre tekniği zaman alıcı olması, sözel olmayan ipuçlarını yansıtmaması ve psikolojik danışma oturumunun içeriğine fazla odaklanması açısından dezavantaja sahiptir. Deşifrenin, süpervizyon alan kişinin gelişimini bir bütün olarak ortaya koymaması önemli bir eksiklik olarak görülebilir. Deşifrenin belli süre ve oturumlarla sınırlandırılması, zamandan kaynaklı dezavantajların azaltılmasına katkı sağlayabilir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Mikro Eğitim

Beceri kazandırmak için en uygun tekniktir. Mikro eğitim şu adımları içermektedir: a) Beceri ve tekniklerin belirlenmesi, her seferinde birinin öğretilmesi, b) becerinin ders ya da yazılı materyaller aracılığıyla açıklanması ve modellenmesi, c) süpervizyon alan kişinin beceriyi uygulaması ve öz gözlemle, ses-video kaydının akranları, eğitim alan kişiler ve süpervizörleri tarafından izlenmesiyle davranışına ilişkin geribildirim alması. Mikro eğitim, belli konularda beceri eksikliği yaşayan ve süpervizyonda canlandırmalardan yararlanan durumlarda etkili olabilir (Borders ve Brown, 2005).

Canlı Gözlem

Canlı gözlem, canlı süpervizyon ile karıştırılmasına rağmen belirgin bir farklılığa sahip olan süpervizyon tekniğidir. Canlı gözlemde, acil bir durum haricinde süpervizörün süpervizyon oturumuna müdahil olması, müdahalede bulunması söz konusu değildir. Psikolojik danışma oturumu sırasında gözlem yapmayı ve süpervizyon yapmayı içermektedir. Lisansüstü düzeyde daha çok kullanılan ve yararlanan bir tekniktir. Canlı gözlem danışanın yüksek düzeyde korunmasını sağlayan, acil bir durum oluştuğunda süpervizörün müdahale etmesine olanak tanıyan ve süpervizörün süpervizyon alan kişi ile danışan arasında olan bitenleri daha iyi görmesine imkân veren bir teknik olmasıyla avantaja sahiptir (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizör oturumu izlerken, daha sonra paylaşmak üzere not almaktadır. Sosyogram ve genogram gibi kavramsallaştırmalardan yararlanabilir; süpervizyon alan kişinin gelişim düzeyine uygun bir biçimde geribildirim verir (Aasheim, 2012).

Kişilerarası Süreci Hatırlama

Kişilerarası süreci hatırlama tekniği, psikolojik danışmanın oturum sırasındaki duygu ve düşüncelerini hatırlama oranını ve öz farkındalığını artırmak için geliştirilmiştir. İnsancıl ve fenomenolojik yaklaşıma dayalı geliştirilen kişilerarası süreci hatırlama tekniği, psikolojik danışmanların gizli duygu ve düşüncelerini fark etmelerini sağlayacak en uygun ortamı sunmaya çalışır. Süpervizyon alan kişiler gizli duygu ve düşüncelerini şimdi ve burada ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Kişilerarası süreci hatırlama tekniği ile psikolojik danışmanların danışanlarıyla daha derinden bir ilişki kurmaları teşvik edilir. Süpervizyon sürecinde, süpervizör ve psikolojik danışman, danışma oturumunun kaydını izler, ihtiyaç duyulan herhangi bir yerde kayıt durdurulur ve oturum sırasında psikolojik danışmanın ne düşündüğü ya da ne hissettiği sorulur, psikolojik danışmana duygu ve düşüncelerini danışanla süreci yürütme baskısı olmadan paylaşma fırsatı sağlanır. Süpervizör değerlendirici bir rol üstlenmez, araştırmacı, keşfedici bir rol üstlenir. “Danışanın, söylediklerini nasıl algılamasını isterdin?”, “Orada söylemek istediğin ancak söyleyemediğin bir şey var mı? Paylaşmak ister misin?” gibi sorular sorarak psikolojik danışmanı keşif yolculuğuna çıkarmaya çalışır (Borders ve Brown, 2005). Kayıt dinlenildiğinde, kaydı durduran süpervizyon alan kişi olduğunda, “Burada kafam karıştı, danışanın ne söylediğini anlayamadım.” ya da “Geçen hafta sorunu çözdük sanıyordum ancak yine aynı sorunla karşılaştım.” diyerek psikolojik danışma oturumu sırasında zorlandığı kısımların ele alınmasını sağlar. Süpervizör, öğretmen rolünü üstlenerek yeniden çerçeveleme yapar. Psikolojik danışma oturumu sırasındaki dinamiklerin yeniden ele alınmasını, incelenmesini sağlar (Bernard ve Goodyear, 2019).

Yaşantısal/Yansıtıcı Teknikler

Yaşantısal / yansıtıcı süpervizyon teknikleri arasında metafor, rol oynama ve kum tepsisi yer almaktadır. Bu başlık altında süpervizyonda metafor kullanımına, rol oynamaya ve kum tepsisine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Metafor

Süpervizyonda metafor kullanımı, süpervizyon alan kişilerin psikolojik danışman olarak gelişimine katkı sağlayan ve vaka kavramsallaştırma becerilerini kolaylaştıran bir tekniktir. Metafor, yeni bir bilginin süpervizyon alan kişinin bildiği bir başka kavramla, yaşantıyla açıklanmasını sağlayarak aşına olunmayana aşinalık kazandıran bir süreçtir. Metafor kullanımı sayesinde süpervizyon alan kişi için ifade edilen bilgiler daha kolay anlaşılır hâle gelmektedir. Metafor kullanımı süpervizyon alan kişinin öz farkındalığında, motivasyonunda ve bağımsız hareket edebilme kapasitesinde artış sağlamaktadır. Süpervizyon türleri açısından kullanımına bakıldığında ise grup süpervizyonunda metafor kullanımı süpervizyon grubunda yer alan psikolojik danışmanların gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır (Guiffrida vd., 2007).

Rol Oynama

Rol oynama, çok yönlü bir süpervizyon tekniği olup farklı amaçlar için kullanılabilir. Becerilerin uygulanması, danışanın dinamiklerinin keşfedilmesi gibi kullanım amaçları olabilir. En çok bilinen rol oynama senaryosu, süpervizyon alan kişinin danışan, süpervizörün ise psikolojik danışman olduğu senaryodur. Süpervizyon alan kişinin belli bir beceri eksikliği üzerinde çalışırken ya da yeni teknikleri öğretme ve uygulamada rol oynamadan yararlanılmaktadır. Süpervizyon alan kişiler, davranışları hakkında anında geribildirim alabildikleri gibi öğrendiklerini danışanla uygulamaya hazır hissedene kadar pratik yapabilirler (Borders ve Brown, 2005).

Kum Tepsisi (Sandtray)

Süpervizyon sürecinde kum kullanımı, psikolojik danışma dinamiklerinin süpervizyon alan kişi tarafından bir kum tepsisi üzerinde çeşitli küçük figürleri kullanarak sembolize etmesini ifade etmektedir. Süpervizyon sürecinde kum tepsisinin kullanımı, vaka kavramsallaştırmasında tipik sözel aktarımın ötesine geçerek süpervizyon alan kişinin ilişki dinamiklerini tasvir etmesini sağlar, bu durum süpervizyon alan kişinin öz farkındalığının artmasına da katkı sağlamaktadır. Kum tepsisinin kullanımı tıpkı metafor kullanımında olduğu gibi binlerce sözcük kullanarak ifade edilebilecek bir yaşantıyı özgün figürler kullanarak etkili bir biçimde anlatmayı sağlar. Kum tepsisi kullanımı

özellikle çözüm odaklı süpervizyonda etkili bir araç olarak görülmektedir (Bernard ve Goodyear, 2019).

Süpervizyon Müdahaleleri

Süpervizyon müdahaleleri, terapötik iletişim becerilerini düzenli bir şekilde yansıtan ve gözden geçiren süpervizörler için değerlidir. Süpervizyon müdahaleleri, süpervizyon sürecine yeni başlayan süpervizörlerin yapabilecekleri olası müdahaleleri anlamaları ve analiz etmeleri için kullanılabilir. Süpervizyon müdahaleleri, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki etkileşimleri tanımlama, izleme ve gözden geçirmeye yardımcı olmaktadır (Cassedy, 2010).

Heron (2001) tarafından geliştirilen ve süpervizörün süpervizyon alan kişiyle etkileşime geçmesini sağlayan sözel ya da sözel olmayan davranışları içeren, otoriter ve kolaylaştırıcı olmak üzere iki tarza dayanan altı kategori vardır (Bknz. Şekil 4).

Otoriter	Reçete sunan	
	Bilgilendirici	müdahale
	Yüzleştirici	
Kolaylaştırıcı	Katarsis sağlayan	
	Katalitik	müdahale
	Destekleyici	

Şekil 4. Süpervizör Müdahaleleri (Cassedy, 2010)

Reçete sunan müdahalede, süpervizyon alan kişinin davranışları yönlendirilmeye çalışılır. Bilgilendirici müdahalede, odakta süpervizyon alan kişiye bilgi aktarmak vardır. Yüzleştirici müdahalede ise süpervizyon alan kişinin farkında olmadığı tutum veya davranışlar hakkında farkındalığını ve bilincini artırmaya yönelik müdahalede bulunulur (Heron, 2001). Kolaylaştırıcı müdahalelerde, süpervizörün rolü daha az rahatsız edici olup süreçte ihtiyatlı davranmaya özen gösterir. Süpervizör daha az kontrol sahibidir ve süpervizyon alan kişinin daha fazla sorumluluk almasını teşvik eder. Süpervizyon alan kişinin bilgi paylaşımında bulunmasını sağlamaya çalışır.

Katarsis sağlayan müdahalede, süpervizör, süpervizyon alan kişinin duygularını ve korkularını ifade etmesine yardımcı olmaya çalışır. Katalitik müdahalede, süpervizyon

alan kişinin kendini keşfetmesini sağlama, yeni seçenekleri ve problem çözme yaklaşımlarını öğrenmesi hedeflenir. Son olarak destekleyici müdahalede ise süpervizyon alan kişinin kendini daha değerli hissetmesini sağlama, özgüvenini güçlendirme, kaygılarını ve sevincini anlamak amaçlanır. Her bir müdahale kendi içinde öneme sahip olup, kullanılmaları süpervizyon alan kişi ile süpervizyon sürecinin ihtiyacına bağlı olarak değişmektedir (Cassedy, 2010).

Süpervizyon İlişkisi

Süpervizyon ilişkisi, süpervizyon alan kişi ile danışanı arasındaki ilişki için model oluşturabilir. Süpervizörler, süpervizyon alan kişiyle kurdukları ilişkinin onların başarısı üzerinde etkiye sahip olduğunu fark etmelidir (Corey vd., 2010). Süpervizör ve süpervizyon alan kişiler, süpervizyona sürecin ilerleyişine ilişkin beklentilerini de beraberinde getirirler (Holloway, 1995). Bu beklentiler, büyük ölçüde profesyonel ve kişisel deneyimlerden, süpervizyon ilişkisinin gelişiminden etkilenir. Süpervizörler, süpervizyon öncesinde, ön görüşmede beklentiler hakkında bir tartışma başlatır. Süpervizyonun başlangıç oturumlarında karşılıklı beklentilerin ne olduğu, süpervizörler tarafından keşfedilir. Süpervizyon ilişkisi gelişip değiştikçe beklentiler de dönüşüp evrilecektir (Aasheim, 2012). Süpervizyon ilişkisini etkileyen birçok faktörden ise söz etmek mümkündür. Bu faktörler kısaca şöyle açıklanabilir: *Güç ve katılım*, süpervizyon ilişkisini anlamada hayati bir öneme sahiptir (Holloway, 1995). Süpervizyon ilişkisi hiyerarşik bir ilişki olup, süpervizörün değerlendirme ve mesleğin itibarını ve niteliğini koruma rolü vardır. Süpervizörlerin, işini iyi yapmayan psikolojik danışmanlar ya da gelişim göstermeyen süpervizyon alan kişiler üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığında sürecin ne kadar etkisiz olacağı düşünüldüğünde; süpervizyon alan kişilerin gelişimini sağlama ve danışanı koruma işlevi gereklidir (Aasheim, 2012). Bununla birlikte, süpervizör ve süpervizyon alan kişi ilişkilerini geliştirmek için kendileriyle ilgili daha fazla bilgi paylaşır. Kendisiyle ilgili daha fazla paylaşımda bulunan süpervizör ve süpervizyon alan kişi, süpervizyon sürecine giderek daha fazla dahil olmaktadır. Bu durumda katılım, kişinin süpervizyon sürecine dahil olma ve bağlanma düzeyi olarak ifade edilmektedir (Holloway, 1995).

Süpervizyon ilişkisini etkileyen bir diğer faktör *kendini açmadır*. Kendini açma hem süpervizörün hem de süpervizyon alan kişinin süpervizyon ilişkisinde ortaya çıkabilecek tüm konulara açık olmayı ve bunları tartışma konusunda istekli olmayı ifade

eder. Süpervizörün kendini açması, süpervizyon alan kişi için ele alınan konuyla ilgili yapıcı bir katkı sağladığında gerçekleşmelidir. Süpervizyon oturumlarının odağı süpervizyon alan kişi olmalıdır. Süpervizyon alan kişiler, yaptıkları işle ilgili düşüncelerini, korkularını, umutlarını ve beklentilerini ne kadar kısıtlanmadan açıklarlarsa, süpervizyon oturumları o kadar verimli geçecektir. Kendini açma düzeyi ise güven temeli üzerine inşa edilmektedir (Corey vd., 2010).

Süpervizyon ilişkisi, süpervizyon alan kişi ile danışanı arasındaki ilişkiyi etkileyebilme gücüne sahip olan, aynı zamanda oradaki ilişkiden etkilenebilen bir yapıyı da barındıran çoklu ilişki dinamiklerini taşımaktadır. Süpervizyon ilişkisinde paralel süreçler adı verilen bu kavram, süpervizyon alan kişi ile danışan arasındaki ilişkinin; süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkiye yansıtılması olarak tanımlanmaktadır (Searles, 2015). Süpervizyon ilişkisindeki süpervizör ve süpervizyon alan kişi rolleri; uzman ve yardım alan rolleri ile yer değiştirmekte, böylelikle, süpervizyon ilişkisinde, süpervizyon alan kişi danışan rolünü üstlenirken; süpervizör de psikolojik danışman rolünü üstlenmektedir (Tracey vd., 2012). Bununla birlikte, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkinin, psikolojik danışmanla danışan arasındaki ilişkiye yansıtılması durumu da paralel süreçler bağlamında ele alınmaktadır (Jacobsen, 2007). Psikolojik danışmanın terapötik ilişkideki sorun ve duyguları süpervizyon ilişkisine getirmesi aktarımı meydana getirirken; süpervizörün, tıpkı psikolojik danışmanın danışana karşılık vermesi gibi, süpervizyon alan kişiye karşılık vermesi ise karşıt aktarımı meydana getirmektedir. Bunlar ise örtük bir biçimde gerçekleşmektedir (Sumerel, 1994).

Süpervizyon ilişkisi, süpervizör ile süpervizyon alan kişinin sahip oldukları beklentileri, süpervizyon sürecine taşımalarıyla ilk olarak gündeme gelmektedir. Psikolojik danışma sürecindeki terapötik ittifak kavramı, süpervizyon ilişkisinde süpervizyon çalışma ittifakı olarak kendini göstermektedir. Süpervizyon sürecinde süpervizörün güç kullanımı danışanın korunması ve iyiliği için önemliyken, aynı zamanda süpervizyonun hiyerarşiyi barındıran doğasına da uygundur. Gücün kullanımı, danışanın ve süpervizyon alan kişinin yararı temelli olmalıdır. Süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasında güven geliştikçe, süpervizyon ilişkisi gelişecek, süpervizör yetkinliği doğrultusunda süpervizyon alan kişinin gelişimine katkı sağlayacak biçimde kendini açacaktır. Bununla birlikte güvenin artmasıyla süpervizör ile süpervizyon alan kişinin süpervizyon sürecine katılımları, paylaşımları artacaktır. Son olarak paralel süreçler denilen ve süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkinin, psikolojik danışma

sürecine; psikolojik danışman ile danışan arasındaki ilişkinin ise süpervizyon sürecine etkisini ifade eden çoklu süreçler de süpervizyon ilişkisini etkileyebilmektedir. Süpervizörlerin deneyim düzeyleri, yetkinlikleri ile süpervizyon alan kişinin gelişim düzeyi süpervizyon ilişkisinde belirleyici role sahip olabilmektedir.

Süpervizyon ilişkisinin oluşumunda etkili olabilecek en önemli faktörlerden biri, süpervizörün bireysel özellikleri ve süpervizyon sürecini etkili bir şekilde yürütebilmek için sahip olması gereken niteliklerdir. Aşağıda etkili süpervizörün özellikleri açıklanmıştır.

Etkili Süpervizörün Özellikleri

Etkili süpervizörler, süpervizyon alan kişiyle etkileşimlerini sorumluluk ve görev bilinciyle gerçekleştirirler. Etkili süpervizör olmanın ön koşulu, psikolojik danışma, psikoterapi süpervizyonu (klinik süpervizyon) hakkında deneyim ve bilgi sahibi olmaktır. Etkili süpervizörler, süpervizyon alan kişiyle kurdukları iletişimde somut bir dil kullanırlar, işlevsel geribildirim stratejilerinden yararlanırlar, hedef belirleme teknikleri ile uygun öğretim yöntemlerini kullanırlar. Etkili süpervizörler, süpervizyon alan kişilere saygı duyan, onları destekleyen ve yargılayıcı olmayan bir dil kullanma eğilimindedirler. Etkili süpervizörler sınırların varlığına dikkat eden, süpervizyon oturumlarının psikolojik danışma oturumlarına dönüşmemesine özen gösteren ve süpervizyon alan kişiyle ilişkilerini bu doğrultuda düzenleyen kişilerdir (Corey vd., 2010). Bununla birlikte etkili süpervizörlerin sahip olmaları beklenen sekiz beceri setini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Etkin iletişim becerilerine sahip olmak
- Ulaşılabilir ve empatik olmak (Süpervizyon alan kişilerin sorunlarıyla, kaygılarıyla yakından ilgilenmek, onlara ihtiyaç duyduklarında iletişim kurabildikleri bir süpervizör olduğunu hissettirmek)
- Yönetim becerileri (Süpervizyon alan kişilerin uygun davranışlarını ortaya çıkarmaya yardımcı olma, birden fazla süpervizyon alan kişiyle yürüttüğü oturumları bu şekilde yürütme)
- Uyum sağlayabilme (Yeni durumlara özgün ve esnek çözümler üretebilme, yeniliklere uyum sağlayabilme)
- Özgüvenli ve pozitif olma
- Şeffaf olma

- Takım çalışmasına yatkın olma
- Öğrenmeye açık olma (Herrity, 2023).

Etkili süpervizörlerin süpervizyon alan kişiyle kurdukları iletişimde, yürüttükleri süpervizyon sürecinde şeffaf olmaları, etkin iletişim becerilerine sahip olmaları, öğrenmeye ve gelişime açık olmaları beklenmektedir. Bu özellik ve beceri setlerine ek olarak Corey ve diğerleri (2010) tarafından ifade edilen etkili süpervizörün özellikleri şunlardır:

- Klinik, etik ve yasal konuların farkında olma,
- İyi bir ruh sağlığı uzmanı becerilerine sahip olma,
- Kabul edici bir süpervizyon ortamı sağlama,
- Mizah becerisine sahip olma
- İşbirlikçi ve destekleyici bir süpervizör olma,
- Dürüst, yapıcı geribildirim verme,
- Süpervizyon alan kişinin kaygılarına, hassasiyetlerine duyarlı olma
- Süpervizyon sürecinde sınırı açık bir şekilde belirleme.

Etkili süpervizör özelliklerinin, süpervizörlerin sahip olmaları beklenen kişilik özellikleri, süpervizyon sürecini yürütmek için gerekli olan beceri setleri ve süpervizyon alan kişinin yürüttüğü psikolojik danışma oturumlarını daha verimli kılmaya yarayacak yaklaşım biçimlerini içerdiği söylenebilir.

Süpervizyon süreçlerinin nitelikli bir şekilde yürütülmesi, süpervizörlerin gelişim düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Süpervizörün gelişimi hem süpervizyon süreçlerinin kalitesini artıracak hem de psikolojik danışma mesleğinin standartlarının sağlanıp korunmasına katkıda bulunacaktır. "Süpervizörün Gelişimi" başlığı altında, süpervizörün gelişim süreciyle ilgili önemli noktalar açıklanmıştır.

Süpervizörün Gelişimi

Süpervizyon, ilk olarak meslekte deneyimli meslektaşların daha az deneyimli meslektaşlarına uygulama süreçlerinde yaptıkları müdahaleler olarak gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte meslektaşların zorlayıcı bir vaka ile ilgili fikir alışverişinde bulundukları, birbirlerini mesleki açıdan besledikleri süreçler de süpervizyon bağlamında ele alınmıştır (Pelling ve Agostinelli, 2010). Günümüzde ise süpervizyon uygulamaları daha yapılandırılmış ve karmaşık bir süreç olarak gerçekleştirilmektedir. Süpervizyon alan kişinin mesleki, kişisel ve etik açıdan karşılaştığı sorunlarla ilgilenmek, başa

çıkmaaya çalışmak zorlayıcıdır. Süpervizyon alan kişinin beklentilerini karşılamak da güçtür. Süpervizyon süreci aynı zamanda yorucu bir süreçtir. Süpervizörler, kuramsal ve klinik bilgilerini, becerilerini, duygusal ve zihinsel yaşantılarını da süpervizyon alan kişinin öğrenme ve gelişim sürecine sunarlar (Yerushalmi, 1999; Akt., Pelling ve Agostinelli, 2010). Süpervizyon alanındaki ilerleme ve gelişmenin sağlanması ise süpervizörlerin gelişimlerinin sağlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Süpervizörler kırılgan ve kaygılı hissederek başladıkları süpervizyon sürecinde, deneyim kazandıkça daha bağımsız bir yapıya bürünürler. Süpervizörler gelişimlerinin başlangıç aşamasında daha yapılandırılmış süreçlere, kendilerini daha güvende hissettikleri ortamlara ihtiyaç duyarlar. Sonraki aşamalarda, gelişmekte olan süpervizör, süpervizörüyle daha fazla iş birliğine dayalı bir ilişki yürütür (Watkins, 2012).

Süpervizörler, gelişimlerini artırmak ve sürdürmek için, süpervizyonla ilgili eğitime katılabilir, mesleki gelişimlerine katkı sağlayıcı faaliyetlerde bulunabilir ve ihtiyaç duydukları durumlarda süpervizyonun süpervizyonunu alabilirler. Süpervizörlerin süpervizör denetiminde süpervizyon süreçlerini yürütmeleri, süpervizör desteğı olmadan yürütölen süreçlere göre desteklenme, yansıma ve geribildirim almalarının etkisiyle gelişimlerine daha fazla yardımcı olmaktadır. Süpervizörün süpervizörüyle süreci yürütmek, kişinin süpervizyon sürecini yürütürken kendini daha güvende hissetmesini, süpervizör olarak davranışlarını keşfedebilmesini sağlamaktadır (Pelling ve Agostinelli, 2010).

Süpervizyonda Çokkültürlölölöl

Süpervizyonda çokkültürlölölöl, bireyin yaşı, cinsiyeti, ırkı, etnik kökeni, eğitim durumu, dini inancı, engellilik durumu, sosyoekonomik statüsü ve siyasi görüşü gibi birçok ögeyi içermektedir. Süpervizörün temel bir sorumluluk olarak süpervizyon alan kişilerle süpervizyon sürecinde bu hususları ele alması, onların kendilerini rahatça ifade edebilmelerine olanak tanınması için uygun bir süpervizyon ortamı oluşturmaları gerekmektedir (Aladağ vd., 2023). Süpervizyonda çokkültürlölölöl konularını etkili bir şekilde ele alabilmek için çokkültürlölölöl açısından yetkin olmak önemlidir. Süpervizörün davranışları, değeri, önyargıları, peşin hükümleri hakkında bilgi sahibi olması, bunların farkında olması; kültürel açıdan farklı olan psikolojik danışmanın dünya görüşünü olumsuz yargılara kapılmadan, duyarlı ve hassas bir bakış açısıyla algılaması süpervizyonda çokkültürlölölöl açısından yetkin olmayı tanımlamaktadır (Sue vd., 1992).

Kültürel açıdan yetkin bir süpervizörün öz farkındalığının yüksek olması, bir başka deyişle kişinin kendi kültürel ve kişisel geçmişiyle ilgili bütün anlamında farkındalığa sahip olması önemlidir (Falender ve Shafranske, 2004). Ancis ve Ladany (2010), bu süreçleri daha kapsayıcı bir biçimde şöyle açıklamaktadır: Süpervizörün ya da psikolojik danışmanın *çokkültürlülük alanında bilgi sahibi olması* (cinsiyet, ırk, engellilik durumu, etnik köken, dini inanç ve benzeri faktörlerin psikolojik danışmanın ya da danışanın hayatını nasıl etkileyebileceği hakkında akademik bilgi sahibi olması), *çokkültürlülük alanında öz farkındalığa sahip olması* (kişinin kendi çokkültürlü kimliğinin ve bu kimliğinin, kültürel yönlerinin süpervizyon ya da psikolojik danışma sürecinde nasıl ifade ettiğinin farkında olması, içinde bulunduğu toplumun, kültürün mensubu olmasından kaynaklanan özelliklerinin, kişisel özelliklerinin, değerlerinin farkında olması) ve son olarak *çokkültürlülük alanında becerilere sahip olması* (çokkültürlü süpervizyon sürecini yürütme konusunda öz yeterliğe sahip olmayı, çokkültürlü süpervizör olarak süpervizyon alan kişiyle çalışma ittifakı kurabilmeyi, süpervizyonda ve psikolojik danışmada çokkültürlü öğeleri, mesajları fark edebilmeyi, gerektiğinde uygun teknik ve müdahaleleri geliştirmeyi ifade etmektedir) süpervizyonun çokkültürlülük bağlamında yürütülmesi açısından gereklidir. Süpervizörün, süpervizyon sözleşmesinde çokkültürlülük başlığına yer vermesi, süpervizyon alan kişinin haklarından söz etmesi, süpervizör olarak kendi özelliklerinden, kültürel yönlerinden bahsetmesi süpervizyonda ve psikolojik danışmada ortaya çıkan çokkültürlülük konularını konuşmaya açık olması beklenmektedir (Borders ve Brown, 2005). Süpervizörün farklılıkları ele almak için güvenli bir süpervizyon ortamını sağlaması, eleştirel bir bilinç geliştirmesi, kimlik gelişimini desteklemesi, süpervizyon alan kişiyle güçlü bir süpervizyon ittifakını kurması, çalışma uyumuna sahip olması, kültürel özelliklerin süpervizyon sürecini baltalayan değil zenginleştiren öğeler olarak ele alınmasını sağlaması süpervizyonda çokkültürlülüğün uygun bir biçimde yerine getirilmesi açısından gereklidir (Bernard ve Goodyear, 2019). Bununla birlikte süpervizörün süpervizyon alanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerini geliştirmeye çalışması, süpervizyon alan kişilerin kültürel kimliklerinin, kültürel özelliklerinin süpervizyon süreci ile psikolojik danışma süreci üzerinde etkilere yol açabileceğini onlara fark ettirmesi çokkültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin süpervizyonda gelişimi açısından önemlidir (Aladağ vd., 2023).

Süpervizyonda Değerlendirme

Değerlendirme, süpervizyonun kritik bir bileşeni olup, süpervizyonu psikolojik danışma ve psikoterapiden ayıran önemli bir unsurdur. Süpervizyon alan kişiyi değerlendirmek çoğu süpervizör için zorlayıcı ve kaygı verici görevlerden biridir. Bununla birlikte, süpervizyonda değerlendirme, süpervizörler için farkında olmadan önyargılı davranma, adil olmama ve öznel davranmadan kaynaklı suçluluk hissini de beraberinde getirebilmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi adına dikkatli bir planlama sürecinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Campbell, 2006). Süpervizörlerin, mesleğin itibarını ve geleceğini koruyan rolleri, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma becerilerini ve yeteneklerini değerlendirerek kimin gelecekte psikolojik danışman uygulayıcısı olabileceğine karar vermeyi gerektirir (Borders ve Brown, 2005). Değerlendirme, süpervizyon alan kişinin gelişimini teşvik etmeyi, danışanın iyiliğini, refahını sağlamayı, mesleği icra edecek kişileri belirlemeye yardımcı olmayı ve süpervizyon alan kişinin güçlendirilmesini hedefler. Bu amaçlar şu şekilde gerçekleştirilmeye çalışılır: a) Gelişimin desteklenmesinde ve süpervizyon alan kişinin bilgi edinmesinde değerlendirme, öğrenmenin ne düzeyde gerçekleştiğini belirler. b) Danışanın iyiliğinin ve refahının sağlanmasında değerlendirme, belirlenmiş klinik ve etik yeterliklere uyulup uyulmadığını belirler. c) Mesleği icra edecek kişileri belirlemeye çalışırken değerlendirme, süpervizyon alan kişinin performansının izlenmesi, mesleki ve klinik yeterliklerinin yanı sıra mesleğe uygunluğu hakkında da bilgi sağlar. d) Süpervizyon alan kişinin bağımsız bir profesyonel olarak çalışabilmesini, güçlendirilmesini teşvik etmede değerlendirme süreci, kendini nasıl değerlendireceğini ve yaşamı boyunca öğrenmeye ve gelişmeye nasıl devam edeceğini öğrenmesini sağlar (Corey vd., 2010). Bununla birlikte süpervizörler, süpervizyon alan kişileri değerlendirme prosedürleri, bileşenleri ve düşük performansın sonuçları hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirmelidir. Değerlendirme planı, süpervizyon sözleşmesine dahil edilmelidir. Süpervizyon eğitim sürecinin bir parçası olarak gerçekleştiriliyorsa, ders izlencesi süpervizyon sözleşmesi olarak kullanılabilir ve değerlendirme planı da sözleşmeye dahil edilmelidir (Welfare, 2010). Süpervizyonda değerlendirmenin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için aşağıdaki başlıkların dikkatle ele alınması gerekmektedir:

1. Süpervizörler, süpervizyon sürecinin eşitlikçi olmayan bir ilişkiye dayalı olduğunu unutmamalıdır. Süpervizörler güç farkına duyarlı oldukları takdirde,

- değerlendirici olduğu kadar destekleyici bir çalışma ilişkisini geliştirmek için de kendi davranışlarını ayarlayabilirler.
2. Netlik, olumlu bir bağlama katkıda bulunur. Süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilere verdiği geribildirimden, değerlendirme sürecinden kimin bilgisi olacak? Süpervizyon süreci, eğitim sürecinin mi iş sürecinin mi bir parçası olarak yürütülmektedir?
  3. Süpervizyon alan kişinin kaygıları açık bir şekilde ele alınmalıdır. Süpervizyon alan kişinin başa çıkma biçimleri birbirinden farklılık göstermektedir. Kimi kaygılandığı konuyu derinlemesine incelemeye çalışırken, bir başkası süpervizörüyle çatışmaya yönelebilmektedir.
  4. Bireysel farklılıklar açık bir şekilde ele alınmalıdır. Değerlendirmenin, kültürel arka zemin, cinsiyet, ırktan etkilendiğinin bilincinde olunmalıdır.
  5. Değerlendirme sürekliliğe dayalı bir süreç olup, iş birliğine dayalı gerçekleştirilmesi önemlidir.
  6. Değerlendirme güçlü bir yönetme becerisi istemektedir. Eğitim ya da iş sürecinin bir parçası olmasına bakılmaksızın, süpervizörler değerlendirmelerinin ciddiye alındığını bilmelidir. Değerlendirmeyi bu sorumluluk bilinciyle gerçekleştirmelidir.
  7. Süpervizyon alan kişinin hedefine ulaşmasında geribildirim rolünün farkında olunmalıdır.
  8. Süpervizör, ilişki konusuna dikkat etmeli, süpervizyon alan kişiyle kuracağı çok yakın ya da çok uzak bir ilişkinin değerlendirme sürecini olumsuz etkileyeceğinin farkına varmalıdır (Bernard ve Goodyear, 2019).

Bunlara ek olarak süpervizörlerin değerlendirme sürecine hazırlanırken dikkate almaları gereken basamaklar şöyle sıralanabilir:

1. Süpervizyonda değerlendirme ile ilgili kendi geçmiş deneyimlerini incelemeli, değerlendirme sürecini kolaylaştırabilecek veya güçleştirebilecek duygu ve düşüncelerini tanımlamalıdır.
2. Değerlendirme sürecinin zamanlaması ve yöntemi konusunda süpervizyonun başından itibaren net olunmalıdır.
3. Başarılı ve adil bir değerlendirme yapabilmek için, yöntem ve teknikleri bütünleştirebilmelidir.

4. Çokkültürlülüğe duyarlı, süpervizyon alan kişiler için zararlı olabilecek varsayımların, tutumların ve düşünce yapılarının farkında olmalıdır.
5. Hedeflerin ve değerlendirmenin birbiriyle bağını göz önünde bulundurarak süpervizyon hedeflerinin iyi tanımlandığından emin olunmalıdır.
6. Davranışsal terimlerden, örneklerden yararlanılarak süpervizyon alan kişinin neye göre değerlendirileceğini ona açıklamalıdır.
7. Kişiliğe değil davranışa odaklanılmalıdır.
8. Adil ve gerçekçi olunmalı. Süpervizyon alan kişileri mükemmeliyetçi taleplerle bunaltmak yerine hata yapmalarına müsaade edilmelidir.
9. Gelişimsel bakış açısı uygulanarak her bir deneyim düzeyinde yetkinliği neyin oluşturduğu tanımlanmalıdır.
10. Düşüncelerin süpervizyon alan kişilerle paylaşılması ve onların değerlendirme sürecine en başından itibaren dahil edilmeleri önemlidir.
11. Değerlendirme için ayrı bir zaman ayrılmalı ve bu durum süpervizyon programına dahil edilmelidir.
12. Süpervizyon alan kişilere formal ve formal olmayan geribildirim süpervizöre iletme fırsatı verilmelidir.
13. Adil olunması adına farklı kaynaklardan gelen geribildirimlerin de sürece dahil edilmesi önemlidir (Campbell, 2006).

Değerlendirmenin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi ve süpervizörlerin değerlendirme sürecine hazırlanırken odaklanmaları gereken hususlar önemli olduğu gibi değerlendirmenin hangi amaçla yapıldığı ve süpervizyon alan kişinin hangi yönlerinin değerlendirmeye konu edildiği önemlidir. Welfare (2010) tarafından açıklanan ve süpervizyon alan kişiyi değerlendirmede dikkate alınması gereken temel yeterlik alanları şunlardır:

1. Süpervizyon alan kişinin, danışanı nasıl değerlendirdiği ve vaka kavramsallaştırılmasını nasıl yaptığı,
2. Müdahale sürecini nasıl planladığı,
3. Müdahale becerilerinin ne düzeyde olduğu,
4. Terapötik ittifakı nasıl kurduğu, beceri düzeyi,
5. Mesleki, etik ve yasal konularda nasıl davrandığı,
6. Çokkültürlü yeterliklerinin ne düzeyde olduğu,
7. Kişiler arası özelliklerinin nasıl olduğu

Süpervizyon alan kişilerin performanslarını değerlendirirken, süpervizörler tarafından dikkate alınmalıdır. Değerlendirme iki ana kategoride gerçekleştirilmektedir. Biçimlendirici (formative) ve özetleyici-durum belirleyici (summative) değerlendirme.

Biçimlendirici (Formative) Değerlendirme

Biçimlendirici değerlendirme, süpervizyon alan kişinin mesleki gelişimini kolaylaştırmak için, süpervizyon süreci boyunca geribildirim tipik olarak kullanıldığı, verildiği değerlendirme türüdür (Corey vd., 2010). Süpervizyon alan kişinin öğrenme hedefleri doğrultusunda, danışma oturumunun ses kaydı ve vaka notlarının süpervizörle paylaşılması, psikolojik danışma oturumuna ilişkin geribildirim almak istedikleri durumları listelemeleri istenilebilir. Böylelikle süpervizörler, süpervizyon alan kişilere etkili geribildirim verebilecek şekilde hazırlık yapabilmektedir. Ses kaydı ve vaka notlarına sahip olmak, süpervizyon alan kişilerin endişelerini, algılarını, düşüncelerini görmeyi ve belirgin, somut geribildirim vermeyi sağlar (Borders ve Brown, 2005). Süpervizörler, biçimlendirici geribildirim verme konusunda daha rahattır (Corey vd., 2010).

Özetleyici-Durum Belirleyici (Summative) Değerlendirme

Özetleyici (durum belirleyici) değerlendirme, süpervizyon alan kişinin nasıl bir performans sergilediğine ilişkin belirgin geribildirim verilmesini içermektedir. Sürecin sonunda yapılan durum belirleyici (summative) değerlendirme, süpervizyon alan kişinin nasıl bir performans ortaya koyduğuna dair, kişisel ve mesleki gelişimini kapsayacak genel bir değerlendirmeyi barındırır (Corey vd., 2010). Süpervizyon sürecinde en az iki kez yapılır. Eğitim süreçlerine bağlı olarak gerçekleştirilen süpervizyonda ise dönem ortası ve dönem sonunda durum belirleyici değerlendirme yapılır. Durum belirleyici değerlendirme, değerlendirme sürecini başlatan değil zirveye ulaştıran bir yapıya sahip olmalıdır. Durum belirleyici değerlendirme ile süpervizyon sürecinin daha verimli bir hâle gelmesi sağlanır, gelinen nokta değerlendirilerek adeta ikinci bir süpervizyon sözleşmesi oluşturulur (Bernard ve Goodyear, 2019).

Değerlendirme Biçimleri

Biçimlendirici ve durum belirleyici değerlendirmede yararlanılan değerlendirme biçimleri şöyledir:

Biçimlendirici (Formative) Değerlendirmede Yararlanılan Değerlendirme Biçimleri

Biçimlendirici değerlendirmede süpervizyon alan kişinin gelişimsel ihtiyaçları hakkında bilgi edinmek amaçlanmaktadır. Öğrenme hedeflerinin belirlenmesinde biçimlendirici değerlendirmeden yararlanılabilmektedir (McLeod, 1992).

Süpervizör Notları

Süpervizyon notları, süpervizörün süpervizyon alan kişiye sağladığı her türlü değerlendirici geribildirim ya da süpervizyon alan kişinin oturumda ortaya koyduğu öz-değerlendirmeyi açıkça yansıtmalıdır. Süpervizör, danışma oturumlarına ilişkin aldığı notları, süpervizyon alan kişinin beceri ve gelişimini takip etmede kullanabilir, süpervizyon alan kişinin becerilerinde, davranışlarında ilerleme olup olmadığını kestirebilir. Süpervizör, süpervizyon alan kişiye verdiği geribildirimleri not almanın yanında süpervizyon alan kişinin geribildirimlere verdiği dikkate değer tepkileri de not alabilir. Bütün bu süreçler değerlendirme sürecine katkı sağlayacaktır (Aasheim, 2012).

Akran Değerlendirmesi

Grup süpervizyonunda akranlar, uygun eleştirel geribildirim vermeleri konusunda cesaretlendirilmeli, teşvik edilmelidir. Akranlar, kendi süpervizyon süreçlerinde fark edemedikleri durumları, psikolojik danışma oturumunu takip ettikleri akranlarının oturumlarını takip ederken fark edebilir. Akranların birbirlerine sözlü geribildirim vermeleri daha etkili olup, ders kapsamında verilen süpervizyonda süpervizör, akranların geribildirim verme ve alma becerilerini izleyip değerlendirebilir. Akran değerlendirmesi, süpervizyon alan kişilerin kaygılarını azaltmak için uygun şekilde yapılandırıldığında, birden fazla bakış açısının görülmesini sağlama ve geribildirim etkili bir kaynak olarak kullanma konusunda yararlı olabilir (Borders ve Brown, 2005).

Süpervizyon Alan Kişinin Öz-Değerlendirmesi

Süpervizyonun nihai amacı süpervizyon alan kişinin mesleki kariyeri boyunca kendi kendinin süpervizörü olacak biçimde güçlendirmektir. Kendi kendinin süpervizörü olmak, büyük ölçüde öz değerlendirme becerisini içermektedir (Corey vd., 2010). Kişinin kendi güçlü ve zayıf yönlerini fark edip değerlendirmesi, yeterliğinin sınırlarını bilmesi, gerektiğinde süpervizyon ve konsültasyon desteği alması, okumaya ve eğitim almaya devam ederek öğrenmeyi sürdürmesi, yetkin bir psikolojik danışmanın ayırt edici özelliğidir (Falender ve Shafranske, 2004).

Süpervizyon Alan Kişinin Süpervizöre Geribildirim Vermesi

Süpervizörler, kurdukları süpervizyon ilişkisini izlemek ve geliştirmek için süpervizyon verdikleri psikolojik danışmanların geribildirimlerinden yararlanabilirler. Biçimlendirici geribildirimden yararlanılabileceği gibi süpervizörlerin ne düzeyde etkili olduğunu belirlemeye yardımcı olan likert tipi durum belirleyici değerlendirme aracından da yararlanılabilir. Süpervizyon sürecinin son oturumunda, süpervizyon alan kişiden süpervizörü değerlendirmesi istenilerek durum belirleyici değerlendirmelerini paylaşımları sağlanır (Borders ve Brown, 2005).

Durum Belirleyici-Özetleyici (Summative) Değerlendirmede Yararlanılan Değerlendirme Biçimleri

Durum belirleyici-özetleyici değerlendirme, yazılı bir biçimde oluşturulan notların yüz yüze ve sözlü olarak sunulduğu bir değerlendirme biçimidir (Bernard ve Goodyear, 2019). Durum belirleyici değerlendirme, süpervizyon sürecinin başlangıcında süpervizyon alan kişi için belirlenen kriterler doğrultusunda yapılmalıdır. Eğitim süreci kapsamında verilen süpervizyonda, durum belirleyici değerlendirme aynı zamanda süpervizyon alan kişinin ders notunu da kapsamalıdır. Nihai değerlendirme öyküsel bir biçimde yazılabileceği gibi standart bir form aracılığıyla da gerçekleştirilebilir. Süpervizyon alan kişilerle yazılı metnin paylaşılmasının ise katkı sağlayıcı olduğu bilinmektedir (Borders ve Brown, 2005). Biçimlendirici ve durum belirleyici değerlendirme dışında geribildirim de değerlendirmede etkili bir role sahiptir.

Süpervizyonda Geribildirim

Geribildirim, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma performansı ve bu performansın etkililiği hakkında bilgi sahibi olması amacıyla verilir. Davranışına ya da söylediklerine ilişkin geribildirim alan süpervizyon alan kişi, geribildirimi anlamlandırarak psikolojik danışma becerilerini, terapötik ilişki kurma biçimini geliştirmeye çalışır; sunduğu psikolojik danışma hizmetini daha etkili bir hâle getirir. Süpervizyon alan kişi ile süpervizör, geribildirim sürecinin duygusal ve psikolojik etkilerini anlamaya çalışmalıdır. Süpervizörler, eleştirel geribildirim süpervizyon alan kişinin yeterli hissini zedeleyebileceğinin farkında olmalı, bu geribildirimi kullanmanın psikolojik danışmanın performansını olumsuz etkileyebileceğini bilmelidir (Aasheim, 2012). Düzeltici (corrective) geribildirim ile olumlu geribildirim birlikte verilmesi süpervizyon alan kişinin geribildirimi benimsemesini, dikkate almasını kolaylaştıracaktır (Cassedy, 2010). Bununla birlikte verilen geribildirim belli davranışa yönelik olması, açık bir biçimde verilmesi, olumlu ve olumsuz geribildirim arasında dengenin tutturulması ve anında verilmesi önemlidir. Geribildirim tutarlı, nesnel olmalı, kolayca anlaşılacak davranışsal tanımlara dayanmalıdır. Bu durum geribildirim süpervizyon alan kişi tarafından kolayca anlaşılmasını sağlar (Campbell, 2006).

Bernard ve Goodyear (2019) süpervizyon alan kişiye geribildirim verilirken dikkate alınması gereken noktaları şu şekilde sıralamıştır:

- Geribildirim, süpervizyon alan kişinin öğrenme hedeflerine yönelik olmalıdır.
- Geribildirim düzenli bir şekilde verilmeli, mümkün olduğunca doğrudan, düzeltilmek/geliştirilmek istenen davranışa yönelik olmalıdır.
- Geribildirim davranış temelli ve uygulanabilir olmalı, süpervizyon alan kişiye kendisini nasıl geliştirebileceği konusunda yol göstermelidir.
- Olumsuz, düzeltici geribildirim sık kullanıldığında süpervizyon alan kişide hayal kırıklığı yaşanabilir, bu durum geribildirimlerin hayata geçirilmesini zorlaştırabilir.
- Geribildirimler, süpervizyon alan kişiyi zorlamamalı, kapasitesine uygun bir biçimde, gelişimini destekleyecek şekilde verilmelidir.
- Geribildirimi anlamlandırma, süpervizyon alan kişinin sahip olduğu güven düzeyine bağlı olsa da süpervizyonda çalışma ittifakının sağlanması geribildirim kabul edilmesini kolaylaştırır.

Özetlemek gerekirse, süpervizyonda değerlendirme, süpervizyonun hiyerarşik yapısına uygun bir biçimde, süpervizyon alan kişinin gelişimini destekleyen, süpervizörün ruh sağlığı uzmanı yetiştirme amacıyla uyumlu olacak şekilde yapılmalıdır. Değerlendirme biçimlendirici ve durum belirleyici şekilde yapılabilmektedir. Biçimlendirici değerlendirme, süpervizörün süreç boyunca süpervizyon alan kişiye verdiği geribildirimleri içermektedir. Biçimlendirici değerlendirmede, psikolojik danışma oturumlarının ses kaydı dinlenerek alınan süpervizör notlarından, akran değerlendirmeden, öz değerlendirmeden yararlanılabilmektedir. Durum belirleyici değerlendirme, süpervizyon sürecinde en az iki kez yapılmakta olup süpervizyon sürecinin başında belirlenen hedefler doğrultusunda verilmektedir. Süpervizyon değerlendirme planının oluşturulması, süpervizyon alan kişi için belirlenmiş kriterlerin dikkate alınması önemlidir. Likert tipi puanlamadan yararlanılabileceği gibi dereceli puanlama anahtarından da yararlanılabilmektedir. Son olarak değerlendirmede, geribildirimlerin etkin bir role sahip olduğu söylenebilir. Geribildirimlerin süpervizyonda çalışma ittifakının kurulmasıyla birlikte, belirlenen süpervizyon amacı doğrultusunda süpervizyon alan kişinin gelişimini destekleyecek bir biçimde verilmesi önemlidir.

Süpervizyonda Etik ve Yasal Konular

Süpervizyonda ruh sağlığı hizmeti alan danışanların aldığı hizmetlerin yetkin kişilerce, etik boyutuna dikkat edilerek verilmesi önemlidir. Süpervizyon sürecinde etik sorunlar ortaya çıkabilmektedir ve bu sorunların süpervizör ile süpervizyon alan kişi tarafından dikkatle ele alınması gerekmektedir. Süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişki, süpervizyon alan kişi ile danışan arasındaki ilişki, bilgilendirilmiş onamın alınması, süpervizyon alan kişinin yeterli ve yetkin olması, ilişki sınırlarının korunması, danışanın korunması süpervizyonda etik bağlamında gündeme gelen konu başlıkları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte süpervizörün mesleğin niteliğini artırma ve standardını koruma görevi de süpervizöre etik sorumluluk yüklemektedir. Süpervizörlerin dolaylı bir sorumluluk hissetmeleri, yanlış uygulamaların mesuliyetini taşımaları etik açıdan sorunlara yol açabilmektedir (Campbell, 2006). Süpervizörün, süpervizyon sürecinde etik ve yasal konuların farkında olması, aşağıdaki başlıkları dikkatle ele alması önemlidir.

Yetkinlik

Süpervizörler, süpervizyon sürecinde çifte sorumluluğa sahiptir. Bir yandan süpervizyon alan kişinin yürüttüğü danışma sürecinin niteliğini kontrol ederken öte yandan kendi uygulamalarının, süpervizyon süreçlerinin sorumluluğunu taşırlar. Süpervizör yetkinliği ise tam da bu noktada devreye girmektedir. Süpervizörün kişilik özelliklerinin farkında olması, bireysel farklılıklara duyarlı olması, süpervizör rolünü tam bir şekilde yerine getirmesi, mizah duygusunu taşıması yetkinliği ile ilgilidir. Bununla birlikte süpervizörün, süpervizyon sürecindeki etik ve yasal sorumluluklarının farkında olması, süpervizyon alan kişi ile güçlü bir iletişim kurması, değerlendirme sürecini etkin bir şekilde yürütmesi, çalışmalarını kayıt altına alması ve uygun raporlama becerisine sahip olması beklenmektedir. Süpervizörün bu beceri setlerine sahip olması, bu becerileri taşımak için çaba sarf etmesi, süpervizyon alan kişiye mümkün olan en iyi psikolojik danışma hizmetini vermesi için yardımcı olması yetkinlik bağlamında ele alınmaktadır (Aasheim, 2012). Süpervizörün, süpervizyon alanında kuramsal ve uygulamalı eğitimden geçmiş olması, danışanın sorunlarını değerlendirecek, çözüme kavuşturacak bilgi ve beceriye sahip olması, sahip olduğu bilgi ve becerilerle süpervizyon alan kişiye yardımcı olabilmesi süpervizörün yetkinliği ile ilgilidir. Bunlara ilaveten süpervizörün farklı kültürlerden gelen süpervizyon alan kişiler ile onların hizmet verdikleri danışanların sorunlarına duyarlı olmaları süpervizyon yetkinliğiyle ilişkilidir (Falender ve Shafranske, 2004).

Yasal Süreç

Süpervizyon hizmeti genellikle bir akademik program gereği (ders, staj kapsamında ve uygulamalı alanda) verilmektedir. Yasal süreç, değerlendirme kriterlerinin adil olmasını ve kişinin etik ihlalleri gerçekleştirdiği takdirde karşılaşacağı yaptırımları bilmesini gerekli kılmaktadır. Yasal süreçlerle ilgili yükümlülükler genellikle bilgilendirilmiş onam aracılığıyla belirtilmektedir. Bilgilendirilmiş onamda ihtiyaçların açık bir şekilde ifade edilmesi, beklentilerin, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin rollerinin ve süpervizyona ilişkin kuralların belirtilmesi, yasal süreçlere etik ile ilgili başlıklara yer verilmesi önemlidir. Bununla birlikte süpervizörün değerlendirmeyi nasıl gerçekleştireceğini açık bir biçimde bilgilendirilmiş onama dahil etmesi beklenmektedir. Süpervizyon sürecinin süpervizyon alan kişiye, danışana muhtemel

faidalarının, risklerinin açıklanması bilgilendirilmiş onam kapsamında yer almaktadır. Bilgilendirilmiş onamla birlikte süpervizyona ilişkin yasal yükümlülüklerin açıklandığı süpervizyon sözleşmesinden de yararlanılmaktadır. Süpervizör tüm bu belirtilen koşulları süpervizyon alan kişiye açıklamakla görevlidir (Bernard ve Goodyear, 2019). Yasal süreçler aracılığıyla süpervizyon alan kişinin hakları garanti altına alınmaktadır. Yasal süreçler bağlamında danışanın, süpervizyon sürecine ilişkin bilgilendirilmesi, psikolojik danışmanın kimden süpervizyon aldığını bilmesi önemlidir. Gizliliğin sınırlarının süpervizyon alan kişi ve danışanla paylaşılması, bu yönde bilgilendirmelerinin yapılması yasal süreçler bağlamında ele alınmaktadır (Falender ve Shafranske, 2004).

Değerlendirme ve Mesleğin Koruyuculuğunu Üstlenme

Süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilerin yürüttüğü süreçleri adil, objektif ve doğru bir biçimde değerlendirmeleri etik bir sorumluluktur. Süpervizörler de süpervizyon alan kişiler de değerlendirmekten ve değerlendirilmekten rahatsızlık duyabilmektedir. Süpervizörlerin olumlu geribildirim verilemeyeceği durumlarda kendilerini rahatsız hissetmeleri ve düzeltici geribildirim vermekten kaçınmaya çalışmaları söz konusu olabileceken, süpervizyon alan kişiler de olumlu geribildirim almadıklarında düzeltici geribildirimle sık karşılaştıklarında rahatsız ve endişeli hissedebilmektedir. Süpervizörlerin sorumluluktan kaçınmaları, değerlendirmeyi usulüne uygun yapmamaları soruna yola açabilmektedir. Değerlendirme eylemi özellikle eğitim süreçleri bağlamında gerçekleştiğinde süpervizyon alan kişinin mesleğe başlama, mesleğini icra etmesi üzerinde daha önemli hâle gelmektedir. Değerlendirmenin adil bir biçimde gerçekleştirilmemesi süpervizyon alan kişinin zarar görmesine yol açabilmektedir. Bu durum yasal birtakım sorunlara yol açabilmekte, süpervizyon alan kişinin mağduriyet yaşamasına neden olabilmektedir. Bununla birlikte süpervizörün, süpervizyon alan kişinin mesleği icra edebilecek donanım ve yetkinlikte olmasına dikkat etmesi, başarılı olmasına, becerikli olmasına özen göstermesi mesleğin koruyuculuğunu üstlenme etik sorumluluğu açısından önemlidir (Campbell, 2006).

Görevi Kötüye Kullanma

Görevi kötüye kullanma, yetersiz uygulamada bulunma ya da yetkinlik alanının dışına çıkma olarak da ifade edilebilmektedir. Yetersiz uygulama, süpervizörün kabul

edilebilir profesyonel standartların altında performans gösterdiğinde ortaya çıkmaktadır. Görevi kötüye kullanmadan bahsetmek için süpervizörün süpervizyon alan kişiyle güvene dayalı ilişki kuramaması ya da güvene dayalı ilişkiyi bozacak davranışlarda bulunması, süpervizörün sorumluluğunu yerine getirmemesi, herhangi bir neden olmaksızın iletişimi kesmesi, süpervizörün sorumluluğunu yerine getirmemesinden kaynaklı olarak süpervizyon alan kişinin zarar görmesi ve süpervizörün süpervizyon alan kişiye zarar verecek davranışlarda bulunması gerekmektedir (Aasheim, 2012).

Çoklu İlişkiler

Süpervizyon ilişkisi romantik veya cinsel ilişkiye gidebilecek düzeyde olmamalı, psikolojik danışma ilişkisine dönüşmemelidir. Süpervizyon ilişkisinin çoklu bir ilişkiye dönüşmesi, romantik bir alana çekilmesi kabul edilemez olup cinsel yakınlaşmalar açıkça yasaklanmıştır. Süpervizörün hiyerarşik güce dayalı pozisyonundan ötürü süpervizyon alan kişiyi manipüle etmesi, etkisi altına alması mümkündür. Süpervizyon alan kişinin istismar edildiği bir süpervizyon ilişkisinde ise süpervizörün muhakeme yeteneğini kaybetmesi, adil davranmaması ve değerlendirmelerde hatalı davranması muhtemeldir (Campbell, 2006).

Etik Karar Verme

Süpervizörler, süpervizyon sürecinde zaman zaman etik açıdan onları zorlayabilecek süreçlerle karşılaşabilmektedir. Süpervizörlere bu süreçte yedi adıma sahip olan etik karar verme modeli yardımcı olabilmektedir. Beş temel etik ilkeye dayalı olarak hazırlanan yedi adımlı etik karar verme modeli, bireyin seçim yapma özgürlüğüne sahip olmasına, başkasına zarar vermemeye, yararlı olmaya, adil olmaya ve kişinin onurunu korumaya dayalıdır. Yedi adımlı etik karar verme modelinin adımları ise şu şekilde sıralanabilir:

1. Sorunun tanımlanması
2. Sorunun karşılık geldiği etik kodun tespit edilmesi
3. Etik ikilemin doğasının ve boyutlarının belirlenmesi (meslektaşlarla konsültasyon yapılması, süpervizyonun süpervizyonunun alınması, ahlaki değer yargılarının göz önünde bulundurulması, literatüre başvurulması)

4. Muhtemel eylem planının oluşturulması, sorunun muhtemel çözümleri üzerine beyin fırtınasının yapılması
5. Seçeneklerin uygulanması halinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçların ne olacağının göz önünde bulundurulması
6. Seçilen eylem planının adil, hakkaniyetli, danışanın yararına olup olmaması bakımından değerlendirilmesi
7. Eylem planının uygulanması (Aasheim, 2012).

Etik karar verme sürecinde süpervizörün danışanın iyiliğini, süpervizyon alan kişinin iyiliğini, kendi iyiliğini ve bağlı bulunduğu kurumun/organizasyon yapısının ihtiyaçlarını öncelikli görmesi beklenmektedir. Etik karar verme sürecinde süpervizörün kültüre duyarlı hareket etmesi, tüm bileşenleri göz önünde bulundurarak karar vermesi, fayda/risk analizi yapması, etik sorumluluğun yerine getirilmesi açısından önemlidir (Falender ve Shafranske, 2004).

Özetlemek gerekirse, süpervizyonda etik ve yasal konuların, yetkinlikle, yasal süreçlerin (prosedürlerin) yerine getirilmesiyle, sorumluluk bilinciyle (görevi kötüye kullanmama), değerlendirme sürecini mesleki sorumlulukla yerine getirmeyle, mesleğin koruyuculuğunu üstlenmeyle, çoklu ilişkilere dikkat etme ile ilgili olduğu görülmektedir. Süpervizörün karşılaştığı etik sorunları çözüme kavuşturma noktasında etik karar verme basamaklarından yararlanabileceği, etik karar verme basamaklarının ise en temelde danışanın iyiliğini koruma, yararını sağlama üzerine şekillendiği göz önünde bulundurulmalıdır. Süpervizyonda etik ve yasal konular, çok boyutlu bir başlık olup süpervizörün, süpervizyon alan kişinin sorumluluğunu üstlenmesi, danışanın yararını koruma, zarar görmesini engelleme üzerine temellendirilmiştir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde süpervizyon eğitimi, süpervizyon modelleri, süpervizyon yöntemleri, süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda çokkültürlülük süpervizyonda değerlendirme, süpervizyon alan kişinin ve süpervizörün değerlendirmeleri ve başlıklarını ele alan ilgili araştırmalara yer verilecektir.

Süpervizyon Eğitimi ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyon eğitimi ile ilgili çalışmalara bakıldığında Türkiye’de yapılan çalışmaların ön planda olduğu görülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar ise süpervizyon eğitiminin önemini anlatan, süpervizyonu tanıtıcı bir role sahiptir.

Siviş-Çetinkaya ve Kararırmak (2012) tarafından gerçekleştirilen derleme çalışmasında psikolojik danışman eğitiminde süpervizyon ele alınmıştır. Süpervizyonun tanımını, süpervizyon modellerini, süpervizyon ilişkisini ve süpervizyon formatları başlığı altında süpervizyon yöntemlerini açıklayan çalışmada süpervizyonun etik boyutu ile süpervizyonda çokkültürlülük konuları da açıklanmıştır. Psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon verme yeterliğini taşımaları gerektiğine de değinen derleme çalışmasında, psikolojik danışma uygulamalarının süpervizyon denetiminde yürütülmesinin önemi vurgulanmıştır.

Koçyiğit-Özyiğit ve İşleyen (2016) psikolojik danışmada süpervizör eğitimi adlı çalışmayla, süpervizör eğitiminin formal süreçlerle verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte, araştırmacılar doktora düzeyinde yürütülen *Psikolojik Danışmada Süpervizyon* dersini de çalışma kapsamında tanıtmıştır. Doktora düzeyinde yürütülen psikolojik danışmada süpervizyon dersinde, dersi alan psikolojik danışmanların süpervizyonun önemini ve işlevini kavrayan, süpervizyon modellerini benzerlik ve farklılıklarıyla birlikte ortaya koyabilen, süpervizyon yöntemlerinin, süpervizyonda ilişki boyutunun önemini bilen, süpervizyonda etik ve yasal konular, süpervizyonda değerlendirme başlıklarını öğrenen, dersten bu çıktılarla ayrılan kişiler olmaları beklenmektedir. Araştırmacılar doktora düzeyinde süpervizyon dersini alan katılımcıların lisans ve yüksek lisans düzeyindeki süpervizyon sürecine dahil edilmelerinin uygulama sürecini geliştirmeye yardımcı olacağını da vurgulamıştır.

Süpervizyon eğitiminin etkililiğini inceleyen bir araştırmada, süpervizyon eğitimi almış 10 kadın, 2 erkek süpervizörün yeterlikleri, becerileri, çalışma ittifakını kurma düzeyleri ele alınmıştır. Süpervizyon eğitiminde düzeltici geribildirim kullanımı, eğitim amaçlı canlandırmaların yapılmasından, gözlem yoluyla öğrenmeden, video kaydının süpervizyon oturumunda kullanımından ve öğretici atölyelerden yararlanılmıştır. Süpervizörlerin aldığı eğitimin uygulama sürecindeki etkisini incelemek amacıyla, objektif testlerden, değerlendirici gözlemciden faydalanılmıştır. Buna göre süpervizör yeterlikleri, becerileri sonucunda; alınan eğitimin süpervizörlerin yeterlikleri üzerinde anlamlı bir değişikliğe yol açmadığı ancak süpervizörlerin uygulamalarında olumlu değişiklik sağladığı bildirilmiştir (O’Donovan vd., 2017).

Kalkan ve Can (2019) süpervizyon eğitiminde Türkiye’deki durum ve standartları araştırmıştır. Araştırmada Türkiye’de süpervizyon saatlerini, uygulama ve staj sürecinin nasıl olacağını açıklayan standartların olmadığı vurgulanmıştır. Bununla birlikte süpervizyon dersinin de sadece doktora düzeyinde değil aynı zamanda lisans ve yüksek lisans düzeyinde de yürütülmesine ihtiyaç duyulduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Süpervizör eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların psikolojik danışman eğitiminde süpervizyonun önemini açıklayan, süpervizyonun boyutlarını tanıtan, grupla psikolojik danışma uygulamalarında süpervizyonun önemini vurgulayan, doktora düzeyinde süpervizyon dersini tanıtan ve süpervizör eğitiminin lisans ve yüksek lisans düzeyini de kapsayacak şekilde yaygınlaşması gerektiğini vurgulayan bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

Süpervizyon Modelleri ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyonun verilme sürecinde süpervizyonun neye dayandırılarak yapıldığı önem kazanmaktadır. Süpervizyon modelleri, süpervizörün süpervizyon verirken yararlandığı psikoterapi kuramlarına dayalı modelleri, gelişimsel modelleri ve sosyal rol modellerini ifade etmektedir. Bu kısımda ise süpervizyon modelleri ile ilgili araştırmalara değinilmiştir. Süpervizyon modelleri ile ilgili araştırmalar verilirken bu tezin kapsamı dışında kalan lisans düzeyindeki araştırmalara yer verilmemiştir. Meydan’ın (2015) psikolojik danışman adaylarına yönelik gerçekleştirdiği mikro beceriye dayalı süpervizyon uygulaması ile Eryılmaz ve Mutlu (2018) tarafından lisans düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması kapsamında uygulanan gelişimsel kapsamlı süpervizyon modeline ilişkin çalışmalara bu başlık altında yer verilmemiştir.

Aladağ (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada psikolojik danışman eğitiminin lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde bulunan öğrenciler katılımcı olarak yer almıştır. Bireyle psikolojik danışma uygulaması süpervizyonunda kritik olaylardan yararlanılan araştırmada, öğrencileri süpervizyonda en çok etkileyen, en önemli buldukları durumlar *süpervizör geribildirimi, süpervizör özellikleri, akran geribildirimi ve davranışları, süpervizyon teknikleri ile dolaylı öğrenme* olarak ortaya çıkmıştır.

Erkan-Atik ve diğerleri (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise süpervizyon modelleri ve süpervizyon modellerine ilişkin değerlendirmeler sistematik gözden geçirme yöntemi ile ele alınmıştır. Psikoterapi kuramlarına dayalı süpervizyon

modellerini, gelişimsel modelleri ve sosyal rol modellerini açıklayan çalışmada, bu modellerin güçlü ve zayıf yönleri de ifade edilmiştir. Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde yararlanacağı modele karar verirken sahip olduğu bilişsel becerileri ve modellerin gerektirdiği becerileri dikkate almasının önemini vurgulayan araştırmacılar, içinde bulunulan kültürün modelin uygulamadaki verimliliğini etkileyeceğini de belirtmiştir.

Bilişsel davranışçı terapi ile psikodinamik terapiye dayalı gerçekleştirilen süpervizyonları ele alan çalışmada ise süpervizyon alan 791 kişiden süpervizyon oturumları hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Araştırma sonucunda en sık kullanılan müdahale tekniğinin vaka tartışması olduğu, süpervizörün süpervizyon alan kişiye yeterli düzeyine dayalı geribildirim tekniklerinden ise nadiren yararlanıldığı görülmüştür. Süpervizörlerin %46'sının süpervizyon süreçlerinde ses ya da video kaydını kullanmadığı, aktif ve geribildirime dayalı süpervizyondan yeterince yararlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar süpervizyon literatüründe önerilen uygulamalarla çelişmektedir. Terapötik müdahalelerin uygulanması, terapötik iş birliğinin sağlanması ve terapötik amaçların belirlenmesinde ise süpervizyonun önemli bir role sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Weck vd., 2017).

Gelişimsel model açısından başlangıç düzeyindeki süpervizyon alan kişilerin süpervizyon sürecinde yaşadıklarını inceleyen sistematik derleme çalışmasında, süpervizyon alan kişilerin çoğunun ders gereklerini yerine getirirken kendilerini baskı altında hissettikleri, yapıcı geribildirim almayı umarken yıkıcı geribildirim aldıkları, sahip oldukları bilgi ve becerileri nasıl ortaya koyacaklarını bilmedikleri ortaya konmuştur. Araştırmacı aynı zamanda gelişimsel açıdan başlangıç düzeyindeki süpervizyon alan kişilere yönelik yapılandırılmış aktif akran süpervizyon modelini önermektedir (Tanhan, 2018).

Kühne ve diğerleri (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, süpervizyonun terapötik yeterliklerin oluşturulmasındaki ve geliştirilmesindeki rolü, deneysel araştırmalar odağı alınarak incelenmiştir. Gözden geçirmeye dayalı gerçekleştirilen çalışmada, süpervizyon denetiminde yapılan 15 deneysel çalışma mercek altına alınmıştır. Süpervizyon alan kişilerin çoğu psikolojik danışma oturumlarını bilişsel davranışçı terapiye dayalı yürütürken, motivasyonel görüşme, diyalektik davranışçı terapi, problem çözme tedavisi ve psikodinamik terapiden yararlanan uygulayıcılar da vardır. Süpervizörler en az doktora düzeyinde eğitim gören kişiler olup, geribildirimden, canlandırmalardan, canlı müdahale yöntemlerinden yararlanılmıştır. Süpervizyon alan

kişiler, süreçte yüksek kabul gördüklerini, süpervizörleri tarafından desteklendiklerini ve süreci faydalı bulduklarını paylaşmıştır.

Bilişsel davranışçı terapiye dayalı uygulanan süpervizyonun, süpervizyon alan kişinin yeterliğine etkisini inceleyen bir araştırmada, bilişsel davranışçı terapi eğitimi tamamlamış altı uygulayıcıya, süpervizyon verilmiştir. Süpervizyon alan kişilerin bilişsel davranışçı terapi yeterliklerine ne düzeyde sahip olduklarına odaklanılmış, rol oynama gibi deneyimsel öğrenme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Süpervizyon alan kişiler tarafından oturumun kayıtları alınmıştır. Süpervizyon alan kişilerin gelişimleri bağımsız üçüncü taraf değerlendiriciler tarafından Gözden Geçirilmiş Bilişsel Terapi Ölçeği aracılığıyla test edilmiştir. Buna göre, süpervizyon alan kişilerin yeterlik puanlarında anlamlı derecede artış gözlenmiştir (Alfonsson vd., 2020).

Ülker Tümlü ve Ceyhan (2021) tarafından yapılan çalışmada, yüksek lisans düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi süpervizyonunun ayrıştırıcı süpervizyon modeline dayalı grup süpervizyonu aşamalarına uygun olarak yapılandırılması gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırmasına dayalı olarak yürütülen çalışmada beşer öğrenciden oluşan iki ayrı süpervizyon grubu oluşturulmuş ve ayrıştırıcı süpervizyon modeline dayalı 14 grup süpervizyonu oturumu yapılmıştır. Buna göre süpervizyon sürecinin sistematik hâle getirilmesine katkı sağlayan süpervizyon sözleşmesi hazırlanmış, her bir oturum kendi içinde başlangıç, çalışma ve sonlandırma aşamalarına uygun olarak tasarlanmış ve sürecin sonunda süpervizyon alanların değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Ayrıştırıcı modele dayalı uygulanan grup süpervizyonunun başlangıç düzeyindeki psikolojik danışmanların öz yeterlik ve içgörülerindeki etkisini inceleyen araştırmada, 3x2 yarı deneysel desen kullanılmıştır. Karşılaştırma ve kontrol gruplarını barındıran ve altı kişiden oluşan üçer grupta bulunan başlangıç düzeyindeki psikolojik danışmanlara ön test – son test uygulanmıştır. Ayrıştırıcı modele dayalı uygulanan grup süpervizyonu, başlangıç düzeyindeki psikolojik danışmanların yardım becerisine dayalı öz yeterlik, oturum yönetmeye dayalı öz yeterlik, psikolojik danışma güçlüklerine dayalı öz yeterlik ve içgörü düzeylerini anlamlı bir biçimde artırmıştır. Karşılaştırma grubunun ise sadece yardım etme becerisine dayalı öz yeterlik ve oturum yönetmeye dayalı öz yeterlik puanlarında anlamlı değişiklik yaşanmıştır. Deney ve karşılaştırma grubu kıyaslandığında ise yardım etme becerisine dayalı öz yeterlik puanlarında anlamlı farklılığın oluşmadığı; oturum yönetmeye dayalı öz yeterlik, psikolojik danışma güçlüklerine dayalı öz yeterlik ve içgörü düzeyinde ise deney grubu puanlarının

karşılaştırma grubu puanlarına göre anlamlı düzeyde farklılığın meydana geldiği görülmüştür. Buna göre ayrıştırıcı modele dayalı uygulanan grup süpervizyonu başlangıç düzeyindeki psikolojik danışmanların öz yeterliğini artırmada ve içgörülerini geliştirmede etkili bir yöntemdir (Ülker-Tümlü, 2022).

Süpervizyon Yöntemleri ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyon modellerine dayalı yapılan araştırmaların yanında süpervizyon yöntemlerini ele alan çalışmalar da mevcuttur. Grup süpervizyonunun etkililiğini, bireysel süpervizyon ile grup süpervizyonunu bir arada kullanan süpervizyon yöntemine göre karşılaştıran araştırmada, yüksek lisans düzeyinde 64 süpervizyon alan kişi üç gruba ayrılmıştır. On hafta boyunca süren süpervizyon sürecinde süpervizyon alan kişilere ön test ve son test uygulanmıştır. Süpervizyon alan kişilerin gelişimi; sözel aktarım, süpervizör ve danışanın değerlendirmeleri, objektif ölçme araçlarıyla incelenmiştir. Buna göre süpervizyon yöntemlerinin, süpervizyon alan kişilerin gelişimi üzerinde benzer gelişme ve ilerlemeye katkı sağladığı görülmüştür. Bununla birlikte, grup süpervizyonunun süpervizyon alan kişilerin bağımsız hareket etme/özerk davranma puanlarında anlamlı artışa yol açtığı sonucuna ulaşılırken, katılımcılar bireysel süpervizyon ve geribildirim almayı tercih ettiklerini de bildirmiştir (Ray ve Altekruze, 2000).

Linton (2003) tarafından gerçekleştirilen doktora tez çalışmasında, grup süpervizyonundaki grup aşamaları nicel ve nitel araştırmaya dayalı olarak incelenmiştir. Yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerle gerçekleştirilen çalışmada, nicel ölçümler 42 öğrenciyle, Yalom'un Terapötik Faktörler Ölçeği'ne verdikleri yanıtlarla yapılmıştır. Nitel ölçümler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla sekiz kişiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar grup süpervizyonuna ilişkin deneyimlerini paylaşmıştır. Buna göre grup aşamaları *uyum, çatışma, rehberlik, gözlem ve geribildirim* olmak üzere beş boyutta belirlenmiştir.

Grup süpervizyonunun faydalarını ve tavsiye edilen yapısını inceleyen araştırmada ise grup süpervizyonunun akran geribildirim alma, sosyal çevrenin genişlemesi, spesifik yaşantıların tartışılmasını kolaylaştıran birden çok süpervizyon alan kişinin varlığı, gözlem yoluyla öğrenme, empatiyi geliştirme, olumlu ve katkı sağlayıcı modelleme, canlandırmalar yoluyla konuları ele alma, topluluk önünde konuşma ve sunum yapma, mesleki bilgi birikiminin gelişmesini sağlama gibi faydalarının olduğu

paylaşmıştır. Grup süpervizyonundan alınan katkıyı artırmak için ise sürecin yapılandırılmasının (takvim oluşturma, formatı standardize hâle getirme), notlar alınmasının, grup katılımının teşvik edilmesinin, grup liderinin davranışlarıyla rol-model olmasının, oturumları zamanında başlatıp bitirmesinin, yapılacak aktivitelerin planlanmasının katkı sağlayıcı olduğu bildirilmiştir (Valentino vd., 2016).

Bakalım ve diğerleri tarafından (2018) gerçekleştirilen çalışmada, grup süpervizyonunun aday psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterlik düzeylerine etkisi incelenmiştir. Karma desene dayalı yapılan araştırmada, nicel veriler Psikolojik Danışma Özyeterlik Ölçeği ile toplanırken; nitel veriler psikolojik danışman adaylarının değerlendirme raporlarına dayalı olarak toplanmıştır. Grup süpervizyonunun psikolojik danışman adaylarının keşif, içgörü, harekete geçme, danışan problemleri, ilişkisel boyuttaki çatışmaları ele alma alt boyutlarında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, danışanlarındaki olumlu değişiklikleri gözlemledikçe kendilerini daha iyi hissettiklerini, bu durumun ise öz yeterliklerinde artışa yol açtığını bildirmiştir. Bununla birlikte katılımcılar oturumların deşifresinin her hafta yazılmasının, psikolojik danışma uygulaması yaptıkları odalarının az olmasının kendilerini zorladıklarını ifade etmiştir.

Ülker Tümlü ve Ceyhan (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise eylem araştırmasından yararlanılarak grup süpervizyonu aşamalarının belirginleştirilmesi amaçlanmıştır. Dört yüksek lisans öğrencisinden elde edilen bulgulara dayalı olarak yürütülen çalışmada, ayrıştırıcı süpervizyon modelinin katılımlı grup süpervizyonu formatının takip edildiği 14 oturumluk grup süpervizyonunda, grup süpervizyonu sürecinin başlangıç, geçiş, çalışma ve sonlandırma aşamalarından oluştuğu görülmüştür. Başlangıç aşaması olan ilk aşamada gruba aidiyet ve güven sorunu yaşama, ikinci aşama olan geçiş aşamasında grup dinamiklerinin memnuniyetsizlik, çatışma, rekabet ve direnç olduğu görülürken; üçüncü aşama olan çalışma aşamasında gruba aidiyet ve güven duyma, akran desteği alma ve verme ön plana çıkarken, dördüncü aşama olan sonlandırma aşamasında ise rahatlama ve hüznün gibi zıt duygular ve öz değerlendirmede bulunma kendini göstermiştir.

Süpervizyon İlişkisi ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyonda önemli bir yere sahip olan bileşenlerden bir diğeri ise süpervizyon ilişkisidir. Süpervizyon ilişkisini konu edinen ilgili araştırmalara bakıldığında çeşitliliğin

olduğu görülmektedir. Olumsuz süpervizör etkinliklerinin süpervizyon memnuniyeti ve süpervizyon çalışma ittifakı üzerindeki etkisini inceleyen araştırmada, beklendiği üzere olumsuz deneyimlerin çalışma ittifakını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz süpervizör etkinlikleri ise kişiler arası ilişki ve tarzında, süpervizyon görevleri ve sorumluluklarında, vaka kavramsallaştırma ile kuramsal yönelimde, etik konular ve çokkültürlülük konularında kendini göstermektedir. Süpervizörün çokkültürlülük konusunda yetersiz olması, süpervizyon sürecini kısa tutması, olumsuz, biçimlendirici geribildirimlere ağırlık vermesi, etik ihlallerde bulunması, süpervizyon alan kişinin süpervizyon sürecinden hem memnuniyet düzeyini hem de süpervizöre olan inancını azaltmaktadır (Ramos-Sánchez vd., 2002).

Süpervizör tarzlarının, yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon memnuniyeti ve algılanan öz yeterlikleri ile ilişkisini inceleyen araştırmada bulgular 82 katılımcıdan toplanmıştır. Süpervizör tarzlarından ilgili ve kişiler arası duyarlı tarzın süpervizyon memnuniyetini etkilediği, görev yönelimli tarzın ise süpervizyon alan kişilerin algılanan öz yeterliğini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, süpervizör tarzının süpervizyon ilişkisini etkileyebildiği bu durumun da süpervizyon alan kişinin hem süpervizyondan elde edeceği sonucu hem de danışmadaki başarısını etkileyeceği bildirilmiştir (Fernando ve Hulse-Killackey, 2005).

Süpervizyon alan doktora mezunu kadınların, algılanan süpervizör tarzı, süpervizyondan memnuniyet düzeyi ve öz-yeterlik düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma, 72 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştiren araştırmaya göre, süpervizör tarzı ile süpervizyon memnuniyeti arasında anlamlı ilişki bulunamazken; süpervizör tarzı ile öz yeterlik düzeyi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca süpervizyon alan kişilerin algılanan memnuniyet düzeyleri ile öz yeterlik düzeyleri arasında da ilişki vardır (Terranova-Nirenberg, 2013).

Süpervizyon ilişkisine yönelik yapılan gözden geçirmede, süpervizyon ilişkisinin ne anlama geldiği, önemi, süpervizyon ilişkisini odağa alan *çalışma uyumu modeli* ile *sistemli süpervizyon yaklaşımı* modeli açıklanmıştır. Süpervizyon ilişkisini etkileyen değişkenler, süpervizör ve süpervizyon alan kişi boyutları ile ayrı ayrı sunulmuş, paralel süreçler kavramı açıklanmıştır. Son olarak etkili süpervizyon ilişkisini kurmada ve geliştirmede ihtiyaç duyulan süpervizör becerileri ve müdahalelerine değinilmiştir. Buna göre süpervizörlerin kişiler arası ilişki becerilerinden yararlanmaları, başlangıç oturumlarında empatik ve destekleyici; ileri oturumlarda ise destekleyici müdahalelerle yüzleştirici müdahalelerin harmanlanarak kullanılmasının önemi vurgulanmıştır.

Bununla birlikte süpervizyon alan kişinin deneyim düzeyi ve beklentilerinin dikkate alınması, süpervizörün kültüre duyarlı olması, kendini açması süpervizyon ilişkisini etkileyen ögeler arasında sayılmıştır (Meydan ve Koçyiğit-Özyiğit, 2016).

Basa (2017) tarafından gerçekleştirilen gözden geçirmede ise süpervizör-süpervizyon alan kişi ilişkisi ile çalışma ittifakı ele alınmıştır. Süpervizyonda olumlu çalışma ittifakının oluşması, süpervizyon alan kişinin becerilerini geliştirmesi konusunda cesaretlendirebilir, bu durum danışanı ile kurduğu ilişkiyi geliştirmesine etki edebilir. Süpervizyonda çalışma ittifakının artırılması için süpervizörün süpervizyon alan kişinin yaptığı çalışmaları izlemesini kolaylaştıran araçlardan, değerlendirme biçimlerinden yararlanması önemlidir. Süpervizyon ilişkisinin kalitesini artırmak ise süpervizyon alan kişi ile danışanı arasındaki terapötik ilişkiyi etkiler.

Meydan ve Koçyiğit (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, başlangıç düzeyindeki süpervizyon alan kişiler ile deneyimli süpervizyon alan kişilerin süpervizyon ilişkisi deneyimleri incelenmiştir. Katılımcıların 19'u lisans, 7'si yüksek lisans öğrencisiyken bir katılımcı ise doktora öğrencisidir. Toplamda 27 katılımcıyla gerçekleştirilen araştırmada lisans düzeyindeki katılımcılar, bir ya da iki danışanla ortalama 10 psikolojik danışma oturumu gerçekleştirmişken; en deneyimli katılımcı üç danışanla ortalama 24 psikolojik danışma oturumu yürütmüştür. Katılımcıların süpervizyon ilişkisine ilişkin ortak deneyimleri *kolaylaştırıcı müdahaleler, yapıcı geribildirim, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin içtenliği, olumlu süpervizyon ilişkisini deneyimleme, kaygıdan rahatlamaya doğru değişen duygular ve kişisel farkındalığın, mesleki becerilerin gelişimi* olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca deneyimli süpervizyon alan kişiler, geçmiş süpervizyon deneyimlerinin mevcut süpervizyon ilişkisini etkilediğini belirtmiştir.

Süpervizör tarzını, süpervizyon ilişki kalitesi ile süpervizyon memnuniyet düzeyi yordayıcısı olarak ele alan çalışmada, Amerika Birleşik Devletler ve Güney Kore örnekleminde katılımcıların bulguları karşılaştırılmıştır. Buna göre her iki ülkede de süpervizyon çalışma ittifakının, süpervizör tarzı ile süpervizyon alan kişinin kişisel paylaşımda bulunmaması arasındaki ilişkide ve süpervizör tarzı ile süpervizyon alan kişinin memnuniyeti arasındaki ilişkide aracı rolüne sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki ülke kıyaslandığında ise süpervizyon çalışma ittifakının, süpervizyon ilişkisini öğretmen-öğrenci ilişkisi bağlamında ele alan ve süpervizörü her şeyi bilen konumunda algılayan Güney Koreli katılımcılar için memnuniyet düzeyini ve kişisel paylaşımda bulunmayı Amerikalı katılımcılar kadar etkilemediği söylenebilir. Süpervizyonda

çalışma ittifakının güçlendirilmesi, her iki ülkeden katılımcılar için de süpervizyonun etkililiğini artırma açısından değerli görülmektedir. Son olarak, Güney Koreli katılımcıların süpervizyonda yapılandırılmış süreçleri tercih ettikleri ve süpervizyon sözleşmesinde hedeflerinin, beklentilerinin ve görevlerinin tanımlanmasının süpervizyonun başarılı sonuçlanmasına olumlu katkı sağlayabileceği söylenebilir (An vd., 2020).

Civan-Gökkaya (2022), süpervizyon ilişkisinde önemli bir yere sahip olan paralel süreçler ile ilgili bir derleme çalışması gerçekleştirmiştir. Paralel süreçleri tanımlayan, paralel süreçlerin boyutlarını açıklayan, paralel süreç yaklaşımlarına yer veren ve paralel süreçlerin süpervizyonda nasıl ele alınabileceğini ifade eden çalışmada, paralel sürecin savunmacı bir yaklaşımla ele alınmak yerine süpervizör ve süpervizyon alan kişinin iş birliği içinde hareket ederek ilişkilerini geliştiren bir araç algılamalarının önemi vurgulanmıştır. Süpervizörün paralel süreci ele alırken süpervizyon alan kişinin gelişim düzeyini dikkate alarak hareket etmesi önemlidir. Bununla birlikte süpervizörün de paralel süreci fark etmesini sağlayacak beceri setlerine sahip olması gerekmektedir. Paralel süreçlerin fark edilmesinde gözlem formlarının, ses kayıtlarının ve öz değerlendirme formlarının önemi vurgulanmıştır.

Hawkins ve Shohet tarafından geliştirilen yedi gözlü modelin gözlemlendiği çalışmada, bireysel süpervizyon verilen 40 ses kaydı ele alınmıştır. Altı ayı aşkın sürede 40 ses kaydı yedi gözlü model çerçevesinde incelenmiştir. Buna göre süpervizörlerin en çok odaklandığı mod, 7. mod olarak ortaya çıkmıştır. Yedinci modda, geniş bir bağlam ele alınmaktadır. Çevresel koşullar, süpervizyon ilişkisi bağlamında psikolojik danışmanın şimdi ve burada deneyimlediği duygu ve düşüncelere dikkat çekilmesi yedinci modda yer almaktadır. Süpervizörlerin ikinci olarak en çok odaklandıkları mod ise müdahale planlamanın yer aldığı ikinci moddur. Üçüncü sırada süpervizör-süpervizyon alan kişi ilişkisinin ön plana çıktığı beşinci mod yer almakta iken; en az odaklanılan mod ise danışan-süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkiye odaklanılan üçüncü moddur (McMahon vd., 2022).

McKibben ve diğerleri tarafından (2023) gerçekleştirilen meta analiz çalışmasında ise süpervizyon alan kişinin bağlanma tarzı ve süpervizyon ilişkisi incelenmiştir. Süpervizyon alan kişinin bağlanma stratejilerini ele alan, 1998 ile 2022 yılları arasında yapılmış 19 çalışmaya dayalı gerçekleştirilen meta analizde, süpervizyon alan kişinin bağlanma stillerinin süpervizyon ilişkisi üzerinde küçük ancak anlamlı etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Süpervizyon alan kişilerin bakış açısıyla, kültürel olarak duyarlı süpervizyon bağlamında süpervizyon ilişkisini inceleyen araştırmada, bulgular 222 katılımcıdan elde edilmiştir. Kültürel olarak duyarlı süpervizyon, süpervizyonda kültürel yeterliliğin gelişmesini teşvik etmektedir. Ağırlıklı olarak azınlık gruplardan seçilen süpervizyon alan kişilere, süpervizyon ilişkilerini kültürel olarak duyarlı olup olmamasına göre değerlendirmeleri söylenmiştir. Buna göre, süpervizyon alan kişilerden süpervizörlerinin ırkını ve etnik kökenini bilenler, beyaz süpervizörlerin yürüttüğü süreçleri anlamlı düzeyde daha az kültüre duyarlı bulmuştur. Kültüre duyarlı, kültürel ihtiyaçları karşılayan süpervizyonun ise nitelikli süpervizyon ilişkisini anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Vekaria vd., 2023).

Süpervizyonda Çokkültürlülük ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili araştırmalara bu başlık altında yer verilmiştir. Süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili çalışmaların, süpervizyon alan kişilerin çokkültürlülük konularına bakış açılarını ele alan, süpervizyonu etkileyen kültürel faktörleri inceleyen, psikolojik danışmanların çokkültürlü yeterlik algılarını ortaya koyan ve süpervizyonda çokkültürlülüğü psikolojik danışman eğitimi bağlamında inceleyen araştırmalar bağlamında ortaya konduğu söylenebilir. Süpervizyon alan kişilerin süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili bakış açılarını ele alan çalışmada, süpervizyon alan dört kişinin kendi süpervizyon yaşantılarından yola çıkarak paylaşımda bulunmaları sağlanmıştır. Süpervizörlerin çokkültürlü bir süpervizyon sürecini yürütebilmeleri için birbirleriyle herhangi bir savunmaya girmeden, kültürel benliklerini ortaya koyacak şekilde etkileşime girmeleri, çokkültürlülüğün süpervizyon ilişkisi ve süreci üzerinde etkiye sahip bir öge olarak ele alınması gerektiği ve çokkültürlü süpervizyon yürütme yeterliğinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Süpervizyon sürecinde süpervizörün ve süpervizyon alan kişinin kendi bireysel hikayelerini yazmalarının çokkültürlülüğün süpervizyonda bir öge olarak çalışılması açısından önemli görülmektedir. Süpervizyon alan kişiler, süpervizyonda güç konularının ele alınmasının, süpervizör ve süpervizyon alan kişi arasında işbirlikçi, dengeli bir ilişkinin kurulması açısından faydalı olabileceğini belirtmişlerdir (Hird vd., 2001). Süpervizyonu etkileyen kültürel faktörleri inceleyen araştırmada, Eklund vd. (2014) süpervizyonda kültürel benzerliklerin ve farklılıkların tartışılması, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin birbirlerinin biricik kültürüne ilgi ve saygı göstermeleri, süpervizyonda güvenli ve

kapsayıcı bir ortamın oluşturulması, başarıların, başarısızlıkların ve yetersizliklerin paylaşılması konusunda istekli olunması, mesleki gelişimi artıracak fırsatları değerlendirmeyi en iyi uygulamaların ortaya çıkması açısından önemli görmüştür.

Süpervizyon alan kişilerin süpervizörün çokkültürlü yetkinliğine ilişkin algılarını inceleyen çalışmaya 102 süpervizyon alan kişi katılmıştır. Araştırmada çıkan sonuçlara bakıldığında, süpervizyonda en çok odaklanılan başlığın ırk olduğu, bunu cinsiyet, etnik köken ve inançla ilgili hususların takip ettiği görülmektedir. Çokkültürlülük açısından yetkin süpervizör müdahalelerine bakıldığında ise süpervizörlerin belirli kültürel konuların keşfedilmesi için süpervizyon alan kişilere eğitim verdikleri ve kolaylaştırıcı bir rol üstlendikleri, kültürel açıdan uygun terapötik müdahale ve becerileri süpervizyon ortamında ele aldıkları, süpervizyon oturumunda süpervizyon alan kişinin öz farkındalık kazanmasını kolaylaştırdığı ve süpervizyon alan kişinin danışanın getirdiği kültürel konulara ilişkin anlayışını artırmaya çalıştığı, kültürel açıdan karşılaştığı güçlükleri ve zorlukları konuşmaya açık olmayı teşvik ettiği söylenebilir. Süpervizörlerin danışanla çalışan süpervizyon alan kişileri en çok etkiledikleri hususlar ise şöyle özetlenebilir, süpervizyon alan kişinin müdahale biçimini değiştirmeye teşvik etme, kişisel sınırlılıklarını fark etmelerine katkı sağlama ve danışanlarla çalışırken bir psikolojik danışman olarak öz farkındalığını artırmaya destek olma (Soheilian vd., 2014).

Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlik algılarını inceleyen çalışmada ise 300 psikolojik danışman katılımcı olarak yer almıştır. Psikolojik danışmanların çokkültürlü psikolojik danışma yeterlik algılarının cinsiyet, öğrenim düzeyi, mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermemekte olup; etnik köken ve dini inancıya göre ise yeterlik algılarında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Psikolojik danışmanların etnik köken, etnik merkezilik ve dini inanışlarının ise birlikte çokkültürlü yeterlik algılarını anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Demirel, 2016). Meydan ve Kağnıcı (2018) tarafından yapılan araştırmada çokkültürlü süpervizyon ilişkisinin kurulması ele alınmıştır. Buna göre çokkültürlü süpervizyon ilişkisinin kurulması; süpervizyonun etkililiğine, süpervizyon alan kişilerin süpervizyondan memnuniyet düzeylerine, süpervizöre ve süpervizyon sürecine yönelik duygu ve tutumlarına, danışanla kurulan ilişkiye ve psikolojik danışma sürecinin verimliliğine etki etmektedir. Araştırma sonucunda süpervizörlerin kültürel çeşitlilik konularını ele almaya istekli olmaları önerilmiştir. Son olarak psikolojik danışman eğitiminde çokkültürlü süpervizyonu ele alan çalışmada, süpervizörler ve süpervizyon alan kişilerle çalışılmıştır. Toplamda 49 katılımcının bulunduğu çalışma sonuçları incelendiğinde, süpervizyon alan

kişilerin farklı kültürel gruplara mensup danışanlarla çalışırken zorlandıkları, süpervizörlerin danışanın sorununu kültür bağlamında ele aldıklarında bilgilendirme ve farkındalık kazandırmaya odaklı hareket ettikleri ve kültürel konuların süpervizyonda nadiren ele alındığı görülmektedir (Gönültaş, 2024).

Süpervizyonda Değerlendirme ile İlgili Araştırmalar

Süpervizyon modelleri, yöntemleri ve süpervizyon ilişkisi ile son yıllarda literatürde dikkate değer ölçüde çalışılan, süpervizyonda önemli bir yere sahip olan öge süpervizyonda değerlendirmedir. Süpervizyonun değerlendirilmesi için süpervizör ve süpervizyon alan kişiye yönelik geliştirilen Süpervizyonu Değerlendirme Ölçeği'nin psikometrik özelliklerini değerlendirmek için yapılan çalışmada, 37 süpervizör, 90 süpervizyon alan kişi katılımcı olarak bulunmuştur. Araştırma sonucunda üç boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar *netleştirme*, *sorun çözme* ve *ilişki* boyutudur. Süpervizör ve süpervizyon alan kişi için de *ilişki* boyutu süpervizyon memnuniyetini en iyi yordayan değişken olarak bulunmuştur (Zarbock vd., 2009).

Phelps (2013) tarafından yapılan araştırmada, süpervizyon alan kişilerin düzeltici geribildirim alma deneyimlerine ilişkin görüşleri ele alınmıştır. Nitel araştırma formatında gerçekleştirilen araştırmaya 12 süpervizyon alan kişi ile 12 süpervizör katılmıştır. Süpervizyon alan kişilerin tamamı kadın iken, süpervizörlerin sekizi kadın, dördü erkektir. Araştırma sonucunda, süpervizyon alan kişiler düzeltici geribildirim almanın kendileri için olumsuz sonuçlara yol açtığını, süpervizyon ilişkisine zarar verdiğini bildirmiştir. Süpervizyon alan kişiler düzeltici geribildirim almayı beklememekle birlikte süpervizyon sürecinden de olumlu beklentiler içinde olduklarını belirtmiştir.

Süpervizyonun kalbi olarak görülen değerlendirmeye ilişkin gerçekleştirilen gözden geçirmede, değerlendirmenin, süpervizyonu psikolojik danışmadan, psikoterapiden, konsültasyondan ayıran ve farklı bir alan haline getiren bir öge olduğu vurgulanmıştır. Bununla birlikte değerlendirmenin, danışanın süreçten aldığı verimi artırmak, onu korumak, süpervizyon alan kişilerin gelişimini desteklemek ve mesleği icra edecek kişileri belirleyip güçlenmelerini sağlamak gibi işlevlerinin olduğu ifade edilmiştir. Değerlendirmenin beraberinde getirdiği güçlüklerle de değinilen çalışmada, süpervizörler hiyerarşik bir ilişki içinde olmanın, mesleği yürütecek kişileri belirleyecek olmanın, süpervizyon alan kişilerin mesleki, etik ve yasal konulardaki yaptıklarını takip

etmenin getirdiği sorumlulukların zorluğunu yaşarken; süpervizyon alan kişiler yaptıkları çalışmaların değerlendiriliyor olmanın, yargılandıklarını hissettikleri bir ilişkide olmalarının getirdiği zorluğu yaşadıkları belirtilmiştir. Son olarak değerlendirmenin hem süpervizörler hem de süpervizyon alan kişiler için daha konforlu, daha istendik bir alana dönüşmesi için yapılabileceklere değinilmiştir (Basa, 2021).

Pamukçu ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmada, süpervizör ile süpervizyon alan kişilerin süpervizör geribildirimine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın katılımcıları, 11 süpervizör ile 30 psikolojik danışman adaydır. Araştırma bulguları yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Geribildirimlerin en sık *psikolojik danışma becerileri ve kişisel gelişim odağında* verildiği, deşifre, ses/görüntü kaydı ile yaşantısal tekniklerin geribildirim sürecinde kullanıldığı görülmüştür. Süpervizörlerin en çok *destekleyici geribildirimden* yararlandıkları belirtilmiştir.

Süpervizyona İlişkin Görüşlerin Ele Alındığı İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmaların önemli başlıklarından biri de süpervizyon alan kişiler ile süpervizörlerin görüşlerini ele alan çalışmalardır. Bu tezin bağlamına en yakın başlık olarak görülebilecek süpervizyon alan kişiler ile süpervizörlerin süpervizyona ilişkin görüşlerini konu edinen araştırmaların sayısında son yıllarda artış görülmektedir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin bireyle ve grupta psikolojik danışma uygulamaları dersi süpervizyonuna ilişkin görüşlerini inceleyen araştırmada, 34 yüksek lisans ve doktora öğrencisi katılımcı olarak yer almıştır. Katılımcılar, danışan bulma, danışanların oturumlara düzenli bir şekilde katılımını sağlama ve tüm oturumların deşifresini yazma konularında zorlandıklarını belirtmiştir. Ağırlıklı olarak süpervizörlerini destekleyici, motive edici, içten ve samimi bulan katılımcılar, kendilerine verilen geribildirim ise objektif olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, süpervizörleriyle geliştirdikleri olumlu ilişkinin ise süpervizyon sürecini kolaylaştırdığını ayrıca ifade etmiştir. Bununla birlikte süpervizörlerinin geribildirimlerini olumsuz ve eleştirel bulan, bu durumun süreci kendileri açısından zorlaştırdığını belirten katılımcılar da mevcuttur. Son olarak, katılımcılar, süpervizyon sürecinin belirli bir program ve yapıyla yürütülmesi gerektiğini, süpervizörlerin olumsuz geribildirim yanında olumlu geribildirim de vermelerini beklediklerini ve deşifre

yerine alternatif tekniklerden yararlanılmasını istediklerini dile getirmiştir (Büyükgöze-Kavas, 2011).

Kemer ve diğerleri (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, başlangıç ve ileri düzeydeki süpervizörlerin etkili ve daha az etkili süpervizyonun ne olduğuna ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya süpervizyon eğitimi almış, 22 süpervizör katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ileri düzeydeki süpervizörler, süpervizyonu etkili hâle getirmede *süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma yeterlikleri, deneyim düzeyi ile süpervizyon alan kişinin sürece hazırlıklı gelmesini, sürece dahil olmasını* önemli görürken, başlangıç düzeyindeki süpervizörler ise *süpervizyon ilişkisini* süpervizyonun etkililiğinde önemli görmektedir. Bununla birlikte başlangıç düzeyindeki süpervizörler *süpervizörün öz farkındalığının ve süpervizyon alan kişiyle benzerlik ve farklılıklarını öz yansıtmaya aracılığıyla paylaşmasını* süpervizyonun etkililiği açısından değerli bulmaktadır.

Covid-19 sürecinde çevrimiçi psikolojik danışma ve süpervizyon deneyimini yaşayan katılımcıların sürece ilişkin değerlendirmelerini ele alan araştırma, lisansüstü öğrenimine devam eden 12 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların görüşleri kritik olaylar tekniği kullanılarak incelenmiştir. Çevrimiçi süpervizyonla ilgili belirtilen kritik olaylar, *süpervizyonun planlanması ve yürütülmesi, süpervizyon ilişkisi ve pandemi* olmak üzere üç temada toplanmıştır. Çevrimiçi süpervizyonun, süpervizyon sürecinin planlanması ve yürütülmesi konusunda pratik olduğunu kolaylaştırıcı faktör olarak belirten katılımcılar, süpervizyon süresinin ise uygun olmadığını belirtmiştir. Süpervizyon ilişkisinde süpervizörün tarzını kolaylaştırıcı bulan katılımcılar, süpervizörün müdahaleleri etkili kullanmayışını ise zorlaştırıcı bir faktör olarak değerlendirmiştir. Son olarak pandeminin varlığının süpervizyon oturumlarına düzenli katılımı kolaylaştırdığını, süpervizörün kendilerine yeterince zaman ayırmaması açısından ise zorlayıcı olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir (Koçyiğit-Özyiğit ve Erkan-Atik, 2021).

Bireysel süpervizyonu iyi, kötü ve daha az ideal kılan yönlerin ne olduğunu süpervizyon alan kişilerin deneyimleri aracılığıyla inceleyen derleme çalışmasında 29 araştırmanın bulguları meta-analiz yöntemiyle ortaya konulmuştur. Buna göre süpervizörün *güvenli bir öğrenme oluşturmaya, öğrenmeyi kolaylaştırma becerisi göstermesi ve farklılıkları kabul etmesi, uzlaşma konusunda istekli olması* bireysel süpervizyonu iyi kılan yönler olarak ön plana çıkmaktadır. Süpervizyon alan kişiler bunlara ilaveten güçlü süpervizyon ilişkisinin kendilerini açmalarına, sürece dahil

olmalarına ve özgüvenlerini artırmada etkili olduğunu ifade etmiştir. Süpervizyon alan kişiler bireysel süpervizyonu olumsuz bir deneyim haline getiren özelliklerin ise *süpervizörün etik, hesap verilebilirlik ve duyarlılık konularında ilgisiz olması, güven verici ve destekleyici bir ortam oluşturmada yetersiz olması* ile *bilgi ve becerilerini paylaşma konusunda gönülsüz olması* olarak açıklamıştır. Süpervizyon alan kişiler, süpervizörlerin bu özelliklerinin çalışma uyumunu azalttığını, olumsuz değerlendirilme korkusunu artırdığını belirtmiştir (Chircop-Coleiro vd., 2023).

Aladağ ve Kemer (2023) Türkiye’de Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi süpervizyonunu, psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon sürecinin yapılandırılması ve yürütülmesine ilişkin deneyimleri bağlamında ele almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla nitel araştırma yöntemiyle 18 katılımcıdan elde edilen verilerle yapılan çalışmada süpervizör uygulamaları ve değerlendirmeleri iki ana kategoride toplanmıştır. İlki *süpervizyon yöntemlerini, tekniklerini, ilişki boyutunu, rolleri, geribildirimi ve değerlendirmeyi* içeren süpervizyon sürecinin mevcut durumunu; ikincisi ise *süpervizörün güçlü ve zayıf yönlerini* içeren mevcut durumunu oluşturmaktadır. Süpervizörler çoğunlukla grup süpervizyonunu kullandıklarını, bireyle psikolojik danışma uygulaması öncesi ön öğrenmeler arasında yer alan derslerin kısaca üstünden geçtiklerini, süpervizyon müdahalesi, tekniği olarak çoğunlukla sözel aktarımı (öz bildirimi) tercih ettiklerini belirtmiştir. Süpervizyon ilişkisini geliştirmede sıcak, içten, empatik ve güven verici bir yaklaşımı sağlamaya çalıştıklarını vurgulayan süpervizörler; süpervizyon alan kişiyle çalışırken çoğunlukla öğretmen rolünde hareket ettiklerini, psikolojik danışmanın deneyimini dikkate aldıklarını ve ilişkisel/sosyal yönleri incelemeye özen gösterdiklerini ifade etmiştir. Geribildirim verme sürecinde ise çoğunlukla temel psikolojik danışma becerilerine yönelik geribildirim verdiklerini, destekleyici ve düzeltici geribildirimi bir arada kullanmaya özen gösterdiklerini belirtmiştir. Süpervizörler, değerlendirme sürecinde süpervizyon alan kişilerin birbirlerine geribildirim vermelerinden (akran geribildirimi) yararlandıklarını, ağırlıklı olarak temel psikolojik danışma becerileri ile süreç becerilerini değerlendirdiklerini ve değerlendirme sürecinin kendilerini zorladıklarını ifade etmiştir. Süpervizörler, süpervizör olarak kendilerini güçlü kılan yönlerinin başında psikolojik danışma yapma konusunda deneyimli olmayı belirtmiştir. Bununla birlikte süpervizörlerin çoğu formal bir süpervizyon eğitimi almamalarını önemli bir eksiklik olarak belirtmiştir.

Psikolojik danışma ve rehberlik alanında doktora eğitimine devam eden araştırma görevlilerinin, süpervizyon sürecinin yürütülmesine ilişkin görüşlerini inceleyen

araştırmaya 6'sı kadın 6'sı erkek toplamda 12 kişi katılmıştır. Katılımcıların tamamına yakını lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimleri süresince uygulama dersleri kapsamında süpervizyon aldıklarını belirtmiş; bununla birlikte kendilerini geliştirmek, psikolojik danışma becerilerini artırmak amacıyla bazı terapi ekollerine dayanan süpervizyonlu beceri eğitimi programına dahil olmuştur. Süpervizyonun psikolojik danışman eğitimi açısından hayati bir noktaya sahip olduğunu vurgulayan katılımcılar, kendi süpervizyon alma süreçlerinde ağırlıklı olarak, herhangi bir sisteme ya da kurama dayanmayan sınıf süpervizyonunu aldıklarını belirtmiştir. Süpervizyon teknikleri açısından en fazla ses kaydı ve deşifrenin kullanıldığını belirten katılımcılar olduğu gibi; sadece oturum özetinin istenildiği süpervizyon sürecini deneyimleyen katılımcı da olmuştur. Katılımcılar kendilerinin süpervizör oldukları süreçte ise destekleyici, cesaretlendirici ve kolaylaştırıcı bir tutum sergilemeye özen gösterdiklerini belirtmiştir. Süpervizör olmaya ilişkin duygularını ise keyifli, mutlu, güçlü gibi olumlu duygularla ifade edenler olduğu gibi; yorgun, kaygılı, temkinli, tedirgin gibi zorlayıcı duygularla ifade edenler de olmuştur (Kiye, 2023).

Süpervizyonda Etik ve Yasal Konular ile İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmaların son başlığını ise süpervizyonda etik ve yasal konular oluşturmaktadır. Süpervizyonda etik ve yasal konular ile ilgili araştırmalar, etik ikilemlerin ne olduğu, etik ikilemlerin daha çok hangi alanlarda yaşandığı ve süpervizyonda etik ve yasal konuların süpervizörlerin bakış açısıyla ele alındığı araştırmalardan oluşmaktadır. Sherry (1991) tarafından süpervizyonda etik konuların yürütülmesi ile ilgili derleme çalışması yapılmıştır. Amerikan Psikoloji Derneği tarafından oluşturulan etik kodların esas alınarak incelendiği araştırmada, sorumluluk (süpervizyon alan kişinin gelişimine katkı sağlama, onun ilerlemesini destekleme), yetkinlik (süpervizyon alan kişinin getirdiği konuları ele alabilme yetkinliği, onun yetkinliğine katkı sağlayabilme), ahlaki ve yasal standartlar (karar verme süreçlerinde toplumun ahlaki yargılarını dikkate alma, yasal sorumlulukları bilme), toplum yararına hareket etme, gizlilik (süpervizyon alan kişinin ve danışanın bilgilerini koruma, yürütülen süreçleri gizlilik içinde yürütme), danışanın iyiliğini önceliklendirme, profesyonel ilişki (ikili süreçlere dikkat etme, süpervizyonun süpervizyon alan kişinin gelişimini ve yetkinliğini artırma odaklı yapılması gerektiğini bilme) ve son olarak değerlendirme

teknikleri (süpervizyon alan kişinin yetkinliğini artıracak, gelişimini destekleyecek değerlendirme süreçlerini gerçekleştirme) etik başlıklar olarak ön plana çıkmıştır.

Süpervizyonda etik ile ilgili yapılan nicel araştırmada üniversite ve saha süpervizörlerinin yürüttüğü süreçler karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırmada psikolojik danışma süpervizyonunda en sık karşılaşılan etik ikilemler arasında yer alan ikili ilişkiler, yetkinlik, bilgilendirilmiş onam ve yasal süreçlere dayanan etik ikilemler anketi kullanılmıştır. Staj öğrencilerine süpervizörlük yapan saha süpervizörleri ile akredite edilmiş psikolojik danışma programlarının üniversite süpervizörlerinin katıldığı araştırmada, etik ikilemlerin yorumlanmasında süpervizörler arasında farklılıkların olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite süpervizörlerinin ikili ilişkiler, yetkinlik ve bilgilendirilmiş onam başlıklarını içeren etik ikilemlere daha çok hassasiyetle yaklaştıkları; saha süpervizörlerinin ise yasal süreçle ilgili konulara daha çok odaklandıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Lee ve Cashwell, 2002).

Barnett ve Molzon (2014) tarafından yapılan çalışmada, süpervizyonda etik ve yasal konular açısından önemli olan başlıklar tanımlanıp açıklanmıştır. Buna göre, bilgilendirilmiş onam ve süpervizyon sözleşmesi, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin yetkinliği, çok kültürlülüğe ilişkin yeterlik, süpervizyonda sınırlar ve çoklu ilişkiler hem süpervizör hem de süpervizyon alan kişi tarafından belge ve kayıt tutulması, değerlendirme ve geribildirim, öz bakım ve iyilik halinin teşvik edilmesi, acil durumların belirlenmesi, süpervizyon ilişkisinin sonlandırılması çalışmada ele alınan spesifik konular arasında yer almaktadır. Ayrıca süpervizörün profesyonel olarak rol model olması, mentörlük yapması, mesleğin niteliğini artırıcı bir görev üstlenmesi de ele alınmıştır.

Üniversitedeki süpervizörlerin bakış açısıyla psikolojik danışma süpervizyonunda yaşanan güçlükleri ve etik konuları ele alan karma desenli araştırmada, 88 üniversite süpervizörü katılımcı olarak bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre, süpervizörlerin süpervizyonda yaşadıkları en büyük güçlüğün süpervizyon alan kişinin ihtiyaçlarını ele alıp karşılamak için yeterli süreye sahip olmama olduğu; bununla birlikte ders ve iş yükünün fazla olması, süpervizyon alan kişilerin sayıca çok olmalarının süpervizörler için zorlayıcı etmenler olduğu görülmektedir. Ortak etik sorunlara bakıldığında ise çoklu ilişkilerin, danışana yarar sağlayamadığını düşünmenin nicel araştırmada ön plana çıktığı; nitel boyutta ise güven ve gizlilik (teknoloji kullanımından kaynaklı oluşan riskler), acil ve kriz durumlarının yönetilme süreçleri, süpervizyon alan kişinin profesyonel olmayan davranışları ile çoklu ilişkiler ön plana çıkmıştır. Etik konularla başa çıkmada başvuru

yöntemlere bakıldığında ise konsültasyon desteği alma, sorunu ele almada literatürden yararlanma, kendi performansını değerlendirme, süreci iyi yapılandırma, kendini açmadan yararlanma; başvuru kaynakları arasında yer almaktadır (Koçyiğit-Özyiğit, 2022).

Özetlemek gerekirse, bu tezin kapsamıyla ilişkili olarak süpervizör eğitimi, süpervizyon modelleri, süpervizyon yöntemleri, süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda çokkültürlülük, süpervizyonda değerlendirme, süpervizyona ilişkin süpervizörler ile süpervizyon alan kişilerin görüşlerini ele alan araştırmalara ve süpervizyonda etik ve yasal konularla ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Süpervizyona ilişkin araştırmaların derleme ve tanıtıcı çalışmalar ile başlayıp süpervizyon bileşenlerini belirginleştirmeye doğru gittiği söylenebilir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, nicel ve nitel araştırma katılımcıları, veri toplama araçları, veri toplama sürecinin detaylandırıldığı verilerin toplanması aşaması ile verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması olgu ve bağlam arasındaki sınırların apaçık belli olmadığı durumlarda yapılan derinlemesine sorgulamalar olarak tanımlanmaktadır (Yin, 2012). Bir başka tanımda ise durum çalışması, birden fazla olayın açıklanabilmesini sağlamak için tek bir durumun derinlemesine ele alınması olarak ifade edilmektedir (Gerring, 2007). Creswell (2021) durum çalışmasını, araştırmacının zaman kaybı yaşamasını engelleyen, doğru bilgiyi toplayabilmesi için güncel ve gerçek yaşam durumları üzerinde detaylı çalışma yapmasına olanak tanıyan ve görüşme, gözlem, belge analizi, görsel-işitsel materyal gibi birçok veri toplama kaynağını kullanmayı sağlayan nitel bir araştırma yaklaşımı olarak açıklamaktadır.

Durum çalışmasının kullanılabileceği noktalar ise üç başlıkta açıklanmaktadır. İlk olarak durum çalışması, betimleyici ya da açıklayıcı soruya işaret edildiğinde uygundur. Belli bir durumu ya da sonucu ortaya çıkarmada bu sorular etkilidir. İkinci olarak, durum çalışması yöntemi verilerin doğal ortamında toplanmasına işaret eder. Olgunun gerçek dünya bağlamında çalışılması esastır. Son olarak durum çalışması bir durumu, olguyu ve sonucu değerlendirmede yaygın olarak kullanılmaktadır (Yin, 2012). Durum çalışması karşılaştırma yapmak yerine keşfetmeyi ön planda tutmaktadır. Araştırmacı hipotezi test etmek, ilişkileri ispatlamak gibi çabalara girmeyip olayların ve davranışların kategorilerini tanımlamaya, keşfetmeye çalışır (Hancock ve Algozzinne, 2006). Bu araştırmada Yin (2012) tarafından ifade edilen tekli durum deseni, yani şimdiye kadar ele alınmamış, çalışılmamış bir durumu ele alma söz konusudur.

Durum Çalışmasındaki Birim

Durum çalışmasındaki birim, durum çalışmasında çalışılan konunun ne olduğunun belirlenip ortaya konması ile ilgilidir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu bağlamda araştırmada Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin tüm süreçlerde incelenmesi yerine yüksek lisans ve doktora düzeyinde incelenmiş olması; süpervizörlerin Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini değerlendirirken son yüksek lisans veya doktora ders yürütme deneyimini esas alarak hareket etmeleri, durum çalışmasındaki birimin bu araştırmada ne olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmadaki birim, yüksek lisans ve doktora düzeyinde okutulan Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini ve süpervizyonu yüksek lisans öğrencileri, doktora öğrencileri ve süpervizörlerin gözüyle ve deneyimleriyle değerlendirilmesini sağlamaktır. Süpervizyon alanında aydınlatılmayı bekleyen birçok başlık durum olarak düşünüldüğünde araştırmacı tarafından bu başlıklar arasında belirlenen lisansüstü düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin ve süpervizyonun değerlendirilmesi çalışma konusu durum çalışmasındaki birimi ifade etmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 akademik yılında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans/doktora düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini alan öğrenciler ile Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini lisansüstü düzeyde son üç yılda yürüten süpervizörler oluşturmaktadır. Buna göre araştırmanın anket kısmına yüksek lisans düzeyinde 15 farklı üniversitede öğrenim gören 30 katılımcı, doktora düzeyinde 10 farklı üniversitede öğrenim gören 23 katılımcı ve süpervizör düzeyinde ise 12 farklı üniversitede görev yapan 14 akademisyen/süpervizör katılım göstermiştir. Araştırmanın nitel kısmı ile ilgili detaylar ise şöyledir: 30 yüksek lisans öğrencisinden 14'ü nitel araştırmaya dahil olmak istediğini ifade ederken, 23 doktora öğrencisinden 12'si nitel araştırmaya dahil olmak istediğini belirtmiştir. 14 süpervizörden ise altı akademisyen nitel araştırmaya dahil olmak istediğini ifade etmiştir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden nitel araştırmaya gönüllü bir şekilde katılmak istediğini dile getirenler arasında iki kriter dikkate alınarak seçim yapılmıştır. İlk olarak katılımcılardan aynı üniversitede okuyanlar bir kümede toplanmış, aynı kümeden seçkisiz olarak bir katılımcı belirlenmiştir. İkinci aşamada ise diğer katılımcıların farklı

üniversitelerde öğrenim gören gönüllüler arasından belirlenmesine özen gösterilmiştir. Böylelikle kapsamın genişletilmesi, verilerin daha çeşitli bir örneklemden elde edilmesi hedeflenmiştir. Katılımcı sayısı olarak yüksek lisans, doktora ve süpervizörler arasında eşitliğin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Buna göre araştırmanın nitel kısmına dahil olabileceklerini söyleyen altı süpervizör dikkate alınarak nitel görüşmelerin her gruptan altı katılımcı ile gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Nitel Araştırma Katılımcıları

Araştırmanın nitel kısmında katılımcılara anket uygulanmıştır. Araştırma üç farklı katılımcı grubu üzerinden gerçekleştirildiğinden nitel araştırma kısmındaki bilgiler üç farklı katılımcı grubuna yönelik ayrı ayrı sunulmuştur. Önce yüksek lisans öğrencilerinin kişisel bilgilerine ait veriler açıklanmış, ardından doktora öğrencileri ve süpervizörlere ait kişisel bilgiler açıklanmıştır. Aşağıda Tablo 1’de yüksek lisans öğrencilerinin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Cinsiyet ve öğrenim görülen üniversite ile ilgili bilginin yanında katılımcıların yaş ortalaması da paylaşılmıştır. Yüksek lisans öğrencilerinin kişisel bilgilerine dair bilgiler içeren demografik bilgileri ile bireyle psikolojik danışma uygulamasına ilişkin toplamda beş anket sorusu kendilerine yöneltilmiştir. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi dönem sonu harf notu açısından bakıldığında araştırma katılımcılarının %80’inin AA harf notu ile dersi başarıyla verdiği, en düşük harf notunun ise BC olduğu görülmektedir. Kişisel bilgilere ilişkin son maddeye bakıldığında, katılımcıların aynı süpervizörden kaç öğrenci dersi birlikte aldıkları sorulmuştur. Üç katılımcı dersi tek başına aldıklarını söylerken, bir katılımcı dersi 20 öğrenci bir süpervizörden aldığını ifade etmiştir. Bir süpervizörden dersi alan öğrenci sayısının ortalamasına bakıldığında ise süpervizör başına yüksek lisans düzeyinde yaklaşık 6 öğrencinin düştüğü görülmektedir. Özetlemek gerekirse, araştırmaya katılan süpervizyon alan yüksek lisans öğrencilerinin çoğunlukla kadınlardan oluştuğu, araştırmaya en yüksek katılımın Anadolu Üniversitesi öğrencileri tarafından sağlandığı, katılımcıların Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini çoğunlukla en yüksek harf notu ile geçtiği ve süpervizör başına yaklaşık 6 kişinin uygulama dersini aldığı görülmektedir.

Süpervizyon Alan Yüksek Lisans Öğrencilerinin Kişisel Bilgilerine Ait Veriler

Tablo 1

Yüksek Lisans Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri

Demografik Bilgi	Frekans
Cinsiyet	
<i>Kadın</i>	24
<i>Erkek</i>	6
Üniversite	
<i>Anadolu Üniversitesi</i>	5
<i>Ege Üniversitesi</i>	4
<i>Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi</i>	4
<i>Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi</i>	2
<i>İnönü Üniversitesi</i>	2
<i>Giresun Üniversitesi</i>	2
<i>Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi</i>	2
<i>Yeditepe Üniversitesi</i>	2
<i>Hacettepe Üniversitesi</i>	1
<i>Ankara Üniversitesi</i>	1
<i>Bahçeşehir Üniversitesi</i>	1
<i>Aydın Adnan Menderes Üniversitesi</i>	1
<i>Muş Alparslan Üniversitesi</i>	1
<i>Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi</i>	1
<i>Akdeniz Üniversitesi</i>	1

Not. $n = 30$, $\bar{x}(\text{yaş}) = 26.43$

Aşağıda Tablo 2’de doktora öğrencilerinin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Cinsiyet ve öğrenim görülen üniversite ile ilgili bilginin yanında katılımcıların yaş ortalaması da paylaşılmıştır. Doktora öğrencilerine üçü demografik, dördü bireyle psikolojik danışma uygulaması ve psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin bilgiler içeren sekiz anket maddesi yöneltilmiştir. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi dönem sonu harf notu açısından bakıldığında araştırma katılımcılarının %73.9’unun AA harf notu ile dersi başarıyla verdiği, en düşük harf notunun ise CB olduğu (Bir kişi, %4.3) görülmektedir. Kişisel bilgilere ilişkin beşinci maddeye bakıldığında, katılımcıların aynı süpervizörden kaç öğrenci dersi birlikte aldıkları sorulmuştur. İki katılımcı dersi tek

başına aldıklarını söylerken, bir katılımcı dersi 13 öğrenci bir süpervizörden aldıklarını ifade etmiştir. Bir süpervizörden dersi alan öğrenci sayısının ortalamasına bakıldığında ise süpervizör başına doktora düzeyinde yaklaşık 4 öğrencinin düştüğü görülmektedir.

Süpervizyon Alan Doktora Öğrencilerinin Kişisel Bilgilerine Ait Veriler

Tablo 2

Doktora Öğrencilerinin Kişisel Bilgileri

Demografik Bilgi/Kategori	Frekans
Cinsiyet	
<i>Kadın</i>	17
<i>Erkek</i>	6
Üniversite	
<i>Gazi Üniversitesi</i>	5
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi</i>	5
<i>Ankara Üniversitesi</i>	4
<i>Hacettepe Üniversitesi</i>	2
<i>Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi</i>	2
<i>Anadolu Üniversitesi</i>	1
<i>Bahçeşehir Üniversitesi</i>	1
<i>Ege Üniversitesi</i>	1
<i>Ortadoğu Teknik Üniversitesi</i>	1
<i>Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi</i>	1

Not. $n = 23$, $\bar{x}(\text{yaş}) = 29$

Yüksek lisans öğrencilerine yönelik hazırlanan anket sorularından farklı olarak doktora öğrencilerine psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin öğrenim gördükleri doktora programında dersi okutulup okutulmadığı, süpervizyona ilişkin kuramsal bir ders alıp almadıkları ve ders kapsamında süpervizyon uygulaması yapıp yapmadıkları da sorulmuştur. Bu kapsamda, anketin altıncı maddesinde doktora öğrencilerine öğrenim gördükleri doktora programında psikolojik danışma süpervizyonuna yönelik dersi var olup olmadığı sorulmuştur. Buna göre, 17 katılımcı (%73.9) psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin öğrenim gördükleri üniversitede kuramsal bir dersi olduğunu

söylerken, altı katılımcı (%26.1) psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin kuramsal bir dersin olmadığını belirtmiştir.

Anketin yedinci maddesinde öğrenim görülen doktora programında psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin herhangi bir kuramsal dersin alınıp alınmadığı sorulmuştur. Katılımcılardan 13'ü (%56.5) psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin kuramsal bir ders aldığını söylerken 10'u (%43.5) psikolojik danışma süpervizyonuna dair kuramsal bir ders almadığını ifade etmiştir.

Son olarak anketin sekizinci maddesinde katılımcılara doktora eğitimleri sırasında bir süpervizör adayı olarak verdikleri süpervizyona yönelik süpervizörlük alıp almadıkları sorulmuştur. Buna göre katılımcıların 12'si (%52.2) süpervizörlük aldığını belirtirken, katılımcılardan 11'i (%47.8) süpervizörlük yaptıkları süpervizyona yönelik süpervizyon almadığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan doktora öğrencilerine ilişkin katılımcı bilgilerini kısaca şöyle özetlemek mümkündür: Cinsiyete göre kadın katılımcıların araştırmaya daha fazla katıldığı, üniversiteye göre dağılıma bakıldığında Gazi Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nden en yüksek katılımın sağlandığı, araştırma katılımcılarının yüzde 70'inden fazlasının dersi en yüksek harf notu olan AA ile başarıyla verdiği, süpervizör başına düşen öğrenci sayısının yüksek lisansa göre daha düşük olduğu, katılımcıların yarısından fazlasının süpervizyona ilişkin kuramsal bir ders aldığı ve süpervizyon uygulamalarına ilişkin süpervizyon alıp almama yüzdelerinin ise birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Aşağıda Tablo 3'te süpervizörlerin kişisel ve akademik bilgilerine yer verilmiştir. Süpervizörlerin cinsiyetleri, çalıştıkları üniversite bilgisi ile unvan bilgilerinin yanında yaş ortalamaları da tabloda belirtilmiştir. Katılımcıların lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini hangi programda tamamladıklarına ilişkin sorulan sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, bir katılımcının (%7.1) lisans öğrenimini Fen Bilgisi Öğretmenliği alanında, bir katılımcının (%7.1) ise Eğitimde Psikolojik Hizmetler alanında öğrenimini tamamladığı, 12 katılımcının (%85.8) ise Psikolojik Danışma ve Rehberlik mezunu olduğu görülmektedir. Yüksek lisans düzeyinde ise iki katılımcı (%14.3) Eğitimde Psikolojik Hizmetler, 12 katılımcı (%85.7) Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanından mezun olmuştur.

Süpervizörlerin Kişisel ve Akademik Bilgilerine İlişkin Veriler

Tablo 3

Süpervizörlerin Kişisel ve Akademik Bilgilerine İlişkin Veriler

Demografik Bilgi/Kategori	Frekans
Cinsiyet	
<i>Kadın</i>	11
<i>Erkek</i>	3
Üniversite	
<i>Ankara Üniversitesi</i>	3
<i>Bahçeşehir Üniversitesi</i>	1
<i>Akdeniz Üniversitesi</i>	1
<i>Başkent Üniversitesi</i>	1
<i>Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi</i>	1
<i>Ege Üniversitesi</i>	1
<i>Gazi Üniversitesi</i>	1
<i>Giresun Üniversitesi</i>	1
<i>İnönü Üniversitesi</i>	1
<i>Ortadoğu Teknik Üniversitesi</i>	1
<i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi</i>	1
<i>Yıldız Teknik Üniversitesi</i>	1
Ünvan	
<i>Doçent Doktor</i>	7
<i>Profesör</i>	5
<i>Doktor Öğretim Üyesi</i>	2

Not. $n = 14$, $\bar{x}(\text{yaş}) = 45.81$

Doktora düzeyinde ise katılımcılarının tamamı Psikolojik Danışma ve Rehberlik mezunu olduğunu belirtmiştir. Sekizinci soruda katılımcıların yükseköğretim kurumunda çalışma deneyimi sorulmuştur. En az çalışma deneyimine sahip olan katılımcı beş yıl çalışmışken, en fazla çalışma deneyimine sahip olan katılımcı 37 yıllık bir çalışma deneyimine sahiptir. Katılımcıların yükseköğretimdeki çalışma süre ortalamaları 19.5'tir. Lisans düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürütme sürelerine bakıldığında, katılımcılardan biri çalıştığı kurumda lisans eğitimi verilmediğinden bu soruya sıfır yanıtını verirken sonraki en az yanıt iki yıl olarak verilmiştir. Lisans düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürütme süresi en fazla olan

süpervizör 24 yıl yanıtını vermiştir. Süpervizörlerin lisans düzeyinde dersi yürütme süre ortalamaları 11.71'dir.

Süpervizörlerin lisansüstü düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürütme sürelerine ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde en az yanıt bir iken en çok yanıt 16'dır. Süpervizörlerin lisansüstü düzeyde dersi yürütme süre ortalamaları 6.29'dur. Danışanla psikolojik danışma yapmaya ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlara bakıldığında ise sekiz süpervizör (%57.1) bazen danışan gördüğünü belirtirken, dört süpervizör (%28.6) düzenli bir şekilde danışan gördüğünü, iki süpervizör (%14.3) ise aktif olarak danışan görmediğini belirtmiştir.

Süpervizörlerin doktora eğitimleri sırasında psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin ders alıp almadıkları ile ilgili soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde beş süpervizör (%35.7) kuramsal ders aldığını, dokuz süpervizör (%64.3) herhangi bir kuramsal ders almadığını ifade etmiştir. Doktora eğitimi sırasında süpervizör adayları olarak süpervizyon alıp almadıklarına ilişkin soruya üç süpervizör (%21.4) evet yanıtını verirken 11 süpervizör (%78.6) hayır yanıtını vermiştir. Eğitim hayatlarının dışında süpervizörlük eğitimi alıp almadıklarına ilişkin sorulan soruya süpervizörlerin verdikleri yanıt incelendiğinde katılımcıların yarısı eğitim aldığını, katılımcıların geri kalan yarısı ise süpervizörlük eğitimi almadığını bildirmiştir. Eğitim alanların eğitim alma süreçlerine yönelik verdikleri yanıt incelendiğinde ise dört katılımcı (%28.4) TÜBİTAK projesi kapsamında süpervizörlük eğitimi aldığını, üç katılımcı ise (%21.3) yurtdışı eğitimi sırasında çeşitli aşamalarda süpervizörlük eğitimi aldıklarını belirtmiştir.

Süpervizyon alanına yönelik katılımcıların ilgi düzeyini soran soruya verilen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yarısı düzenli olarak süpervizyon alanını takip ettiğini söylerken, geri kalan yarısı ise bazen alanyazında inceleme yapıp kaynakları okuduğunu belirtmiştir. Katılımcıların süpervizyon alanında akademik çalışmalar yapıp yapmadıkları ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde sekiz katılımcı (%57.1) süpervizyon alanına ilişkin akademik çalışma yaptığını, altı katılımcı (%42.9) ise süpervizyon alanına ilişkin çalışma yapmadığını belirtmiştir. Son olarak katılımcılara süpervizyon uygulamalarını geliştirmeye yönelik bir eğitime ne derece ihtiyaç duydukları sorulmuş ve 13 katılımcı (%92.9) kısmen süpervizyon uygulamalarını geliştirmeye yönelik bir eğitime ihtiyaç duyduğunu, bir katılımcı (%7.1) ise eğitime hiç ihtiyaç duymadığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan süpervizörlerin katılımcı bilgileri şu şekilde özetlenebilir: Süpervizörlerin büyük çoğunluğu kadın olup katılımcıların üniversitelere dağılımının

çoğunlukla dengeli olduğu, katılımcıların tamamının doktora düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik programından mezun olduğu, büyük çoğunluğunun ise lisans ve yüksek lisans eğitiminin yine Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalından olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğunun hali hazırda danışan görme yaşantılarının olduğu, katılımcıların yarısının süpervizyon eğitimi aldığı ve süpervizyon alanına ilgi duyduğu ve bu alanda eğitim alarak kendini geliştirmeye hevesli olduğu söylenebilir.

Nitel Araştırma Katılımcıları

Araştırmanın nitel kısmında katılımcılarla Zoom platformu aracılığıyla bireysel görüşme yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yaklaşık 30 dakika süren görüşmede katılımcılara yöneltilmiştir. Nitel araştırma katılımcılarının altı kişi olarak belirlenmesinde, nitel araştırmada örneklemin gerekçelendirilmesi açısından önemli görülen veri doygunluğu dikkate alınmıştır. Örneklem büyüklüğünün geniş bir bilgi aktarımı yapılmasını sağlayacak kadar büyük, katılımcılardan elde edilen verilerin tekrara düşmemesini sağlayacak kadar küçük olması önemli görülmektedir (Mandal, 2018). Nitel araştırmada verilerin tekrarlanmaya başladığı nokta olarak tanımlanabilecek doygunluk, araştırmada yeterli katılımcı sayısına ulaşıldığına işaret etmektedir (Hennink ve Kaiser, 2022). Nitel araştırmalarda katılımcı sayısı, veri doygunluğuna ulaşılan kadar yapılan görüşmelerin sonucunda belirlenmektedir (Francis vd., 2010). Bu araştırmada doygunluk türlerinden veri doygunluğu ve tematik doygunluktan yararlanılarak nitel görüşme yapılacak katılımcı sayısı belirlenmiştir. Veri doygunluğunda, katılımcılarla görüşülürken yeni bir şey işitmeme ve söylenenlerin birbirini tekrar etmesi, benzeşmesi ya da aynışması söz konusudur (Akçay ve Koca, 2024). Bu araştırmada da görüşmeci, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile süpervizörlerle yaptığı dördüncü bireysel görüşmeden sonra söylenenlerin benzeşmeye başladığını, yeni bir şey işitmemeye başladığını gözlemlemiştir. Bu fikrinden emin olabilmek için farklı üniversitelerde öğrenimine devam eden süpervizyon alan kişiler ile süpervizörlerle görüşme yapmaya devam etmiş ve her gruptan altı katılımcıya ulaştığında veri doygunluğuna ulaştığını tema ve alt temalardan anlamıştır. Bu araştırmada doygunluk türlerinden bir diğeri olan tematik doygunluktan da yararlanılmıştır. Tematik kodlamada yeni temaların artık ortaya çıkmaması, verilerin mevcut tema ve alt temalarda toplanabilmesiyle sağlanmaktadır

(Fusch ve Ness, 2015). Araştırmacı tematik kodlama rehberi doğrultusunda yaptığı analizlerde yeterli kod ve temayı belirlediğini gözlemlemiş ve nitel araştırmayı her gruptan altı kişi ile yaptığı bireysel görüşmelerle gerçekleştirmiştir.

Araştırmanın nitel kısmına katılan katılımcılara ilişkin bilgiler şöyledir: Üç farklı katılımcı grubu araştırmada bulunduğundan, üç farklı katılımcı grubu bilgileri ayrı ayrı paylaşılmıştır. Araştırmanın nitel görüşme kısmına gönüllü bir şekilde katılmak isteyen yüksek lisans öğrenci sayısı 14 olup, katılımcılar arasından altı gönüllü, araştırmacı tarafından seçkisiz bir biçimde belirlenmiştir. Nitel görüşmenin gerçekleştirildiği altı yüksek lisans öğrencisinin tamamı kadındır. Katılımcıların yaş ortalaması 24.66'dır. Katılımcıların tamamı farklı üniversitelerde öğrenim görmektedir. Araştırmanın nitel görüşme kısmına gönüllü bir şekilde katılabileceğini söyleyen doktora öğrenci sayısı ise 12 olup, katılımcılar arasından altı gönüllü, araştırmacı tarafından seçkisiz bir şekilde belirlenmiştir. Nitel görüşmenin gerçekleştirildiği altı doktora öğrencisinin üçü (%50) erkek, üçü (%50) kadındır. Katılımcıların yaş ortalaması 27.5'tir. Katılımcıların tamamı farklı üniversitelerde öğrenim görmektedir. Araştırmanın nitel görüşme kısmına gönüllü bir şekilde katılabileceğini belirten süpervizör sayısı altı olup, katılımcıların tamamı araştırmanın doğal katılımcısı olarak belirlenmiştir. Bireysel görüşmenin gerçekleştirildiği altı süpervizörün tamamı kadındır. Katılımcıların yaş ortalaması 42.16'dır. Katılımcıların tamamı farklı üniversitelerde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Nitel Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yüksek lisans ve doktora düzeyinde alan öğrenciler ile Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürüten süpervizörlerin yanıtlaması için araştırmacı tarafından her bir katılımcı grubu için bir, toplamda üç anket hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Anket

Araştırmacı tarafından ilk olarak Mart 2024 tarihinde taslak anket formu hazırlanmıştır. Taslak ankette ilk aşamada üçü demografik olmak üzere 36 soru yer almıştır. Süpervizyon alanında yetkin, süpervizyon eğitimi ile ilgili eğitimleri yürüten

tez danışmanı tarafından yapılan düzenlemelerden sonra süpervizyon alanında eğitim almış, aktif olarak psikolojik danışma eğitiminde lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapan üç alan akademisyeninin görüşlerine başvurulmak üzere taslak anket formu elektronik posta yoluyla alan akademisyenlerine gönderilmiştir. Taslak anket formunda üçü demografik olmak üzere 17 soru yer almıştır. Alan akademisyenlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda madde sayısında artış ya da azalma olmamış ancak bazı maddelerdeki ifadeler dil bilgisi açısından düzeltilmiş, öğrencilerin daha iyi anlayabilecekleri şekilde düzenlenmiştir. EK 1’de yüksek lisans öğrencilerine yönelik hazırlanan ankete yer verilmiştir.

Doktora Öğrencilerine Yönelik Hazırlanan Anket

Araştırmacı tarafından ilk olarak Mart 2024 tarihinde taslak anket formu hazırlanmıştır. Taslak ankette ilk aşamada üçü demografik olmak üzere 36 soru yer almıştır. Taslak anket daha sonrasında, süpervizyon alanında yetkin, süpervizyon eğitimi ile ilgili eğitimleri yürüten tez danışmanı tarafından gözden geçirilmiş ve ankette düzenlemeler yapılmıştır. Süpervizyon alanında eğitim almış, aktif olarak psikolojik danışman eğitiminde lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapan üç akademisyeninin görüşlerine başvurulmak üzere taslak anket formu elektronik posta yoluyla kendilerine gönderilmiştir. Akademisyenlere gönderilen taslak anket formunda üçü demografik, olmak üzere 20 soru yer almıştır. Alan akademisyenlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda madde sayısında artış ya da azalma olmamış ancak bazı maddelerdeki ifadeler dil bilgisi açısından düzeltilmiş, anket katılımcıların daha iyi anlayabilecekleri hâle getirilmiştir. EK 2’de doktora öğrencilerine yönelik ankete yer verilmiştir.

Süpervizörlere Yönelik Hazırlanan Anket

Araştırmacı tarafından ilk olarak Mart 2024 tarihinde taslak anket formu hazırlanmıştır. Süpervizörlere yönelik hazırlanan taslak ankette ilk olarak ikisi demografik olmak üzere toplamda 37 madde yer almıştır. Süpervizyon alanında yetkin, süpervizyon eğitimi ile ilgili eğitimleri yürüten tez danışmanı tarafından yapılan düzenlemelerden sonra 37 maddelik taslak anket 42 soruya çıkarılmıştır. Ankette yapılan bir başka değişiklik ise süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde dersi okutma durumlarını göz önünde bulundurarak iki düzeye ilişkin soruların ayrıca hazırlanmasıdır.

Ankette yer alan maddelerin ikisi demografik bilgileri öğrenmeye yönelik olan ortak 18 madde, 12 madde yüksek lisans düzeyinde verilen süpervizyon sürecini kapsarken 12 madde de doktora düzeyindeki yaşantıları içermektedir. Yapılan düzenlemelerden sonra süpervizyon alanında eğitim almış, aktif olarak lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapan üç alan akademisyeninin görüşlerine başvurulmak üzere taslak anket formu elektronik posta yoluyla kendilerine gönderilmiştir. Akademisyenlere gönderilen taslak anket formunda ikisi demografik olmak üzere toplamda 42 madde yer almıştır. Alan akademisyenlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda madde sayısında artış ya da azalma olmamış ancak bazı maddelerdeki ifadeler dil bilgisi açısından düzeltilmiş, anket katılımcıların daha kolay yanıtlayabilecekleri bir hâle getirilmiştir. EK 3'te süpervizörlere yönelik hazırlanan ankete yer verilmiştir.

Nitel Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yüksek lisans ve doktora düzeyinde alan öğrenciler ile Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersini yürüten süpervizörlerin yanıtlaması için araştırmacı tarafından toplamda iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yönelik ortak bir yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerine Yönelik Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından ilk olarak Mart 2024 tarihinde taslak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Taslak yarı yapılandırılmış görüşme formunda toplamda 18 adet soru yer almıştır. Süpervizyon alanında yetkin, süpervizyon eğitimi ile ilgili eğitimleri yürüten tez danışmanı tarafından yapılan düzenlemelerden sonra yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde demografik bilgilerden oluşan beş adet hazırlayıcı soru eklenmiştir. İkinci bölümde ise görüşme sorularına yer verilmiştir. Toplamda sekiz ana görüşme sorusunun yanında, araştırmacı tarafından görüşme sırasında istenildiğinde kullanılabileceği 17 adet sondaj soru hazırlanmıştır. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerine yönelik hazırlanan taslak anket formu sondaj sorularla birlikte toplamda 30 maddeden oluşmuştur. Yapılan düzenlemelerden sonra süpervizyon alanında eğitim almış, aktif olarak lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapan üç alan akademisyeninin görüşlerine

başvurulmak üzere taslak yarı yapılandırılmış görüşme formu elektronik posta yoluyla kendilerine gönderilmiştir. Akademisyenlere gönderilen taslak anket formunda üçü demografik olmak üzere toplamda 30 madde yer almıştır. Alan akademisyenlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda madde sayısında artış ya da azalma olmamış ancak bazı maddelerdeki ifadeler dil bilgisi açısından düzeltilmiş, yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcıların daha kolay yanıtlayabilecekleri bir hâle getirilmiştir. EK 4'te süpervizyon alan kişilere yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formuna yer verilmiştir.

Süpervizörlere Yönelik Nitel Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından Mart 2024 tarihinde süpervizörlere yönelik taslak nitel veri toplama aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak nitel veri toplama aracında toplamda 19 madde yer almıştır. Süpervizyon alanında yetkin, süpervizyon eğitimi ile ilgili eğitimleri yürüten tez danışmanı tarafından yapılan düzenlemelerden sonra taslak nitel veri toplama aracı ikisi demografik olmak üzere 16 hazırlayıcı soru ile 10 görüşme sorusundan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Bu 26 soruya ek olarak araştırmacı tarafından ihtiyaç duyulduğunda kullanılabilecek 16 sondaj soru da formda yer almıştır. Yapılan düzenlemelerden sonra süpervizyon alanında eğitim almış, aktif olarak lisansüstü düzeyde süpervizörlük yapan üç alan akademisyeninin görüşlerine başvurulmak üzere taslak yarı yapılandırılmış görüşme formu elektronik posta yoluyla kendilerine gönderilmiştir. Akademisyenlere gönderilen taslak anket formunda üçü demografik olmak üzere toplamda 42 madde yer almıştır. Alan akademisyenlerinin görüş ve önerileri doğrultusunda madde sayısında artış ya da azalma olmamış ancak bazı maddelerdeki ifadeler dil bilgisi açısından düzeltilmiş, yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcıların daha kolay yanıtlayabilecekleri bir hâle dönüştürülmüştür. EK 5'te süpervizörlere yönelik hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna yer verilmiştir.

Yüksek Lisans Öğrencileriyle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler

Katılımcılarla 10 Temmuz 2024 ile 21 Temmuz 2024 tarihleri arasında Zoom platformu aracılığıyla bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada görüşme süre uzunluğu en kısa görüşmede 20 dakika 8 saniye iken en uzun görüşmede 26 dakika 28

saniye olarak gerçekleştirilmiştir. Yüksek lisans öğrencileriyle yapılan nitel görüşmelerin süre ortalaması ise 23 dakika 35 saniye olarak hesaplanmıştır. Aşağıda Tablo 4'te yüksek lisans öğrencilerine ilişkin nitel görüşme bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 4

Yüksek Lisans Öğrencileriyle Yapılan Nitel Görüşme Bilgileri

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
YL1	Kadın	24	10 Temmuz 2024	23 dakika 29 saniye
YL2	Kadın	26	14 Temmuz 2024	24 dakika 50 saniye
YL3	Kadın	23	16 Temmuz 2024	20 dakika 8 saniye
YL4	Kadın	26	17 Temmuz 2024	20 dakika 49 saniye
YL5	Kadın	24	18 Temmuz 2024	25 dakika 46 saniye
YL6	Kadın	25	21 Temmuz 2024	26 dakika 28 saniye

Not. $\bar{x}(\text{yaş}) = 24,66$; $\bar{x}(\text{görüşme süresi}) = 23 \text{ dakika } 35 \text{ saniye}$

Araştırmacı doktora öğrencileriyle bireysel görüşmeleri gerçekleştirip deşifre etmiştir. Deşifre sonucunda 76 sayfa, 16242 sözcükten oluşan metinler elde edilmiştir. Deşifre edilen metinler araştırmacı tarafından tematik analiz kodlama rehberindeki adımlar dikkate alınarak tekrar tekrar okunmuş, veri setleri ayrı ayrı incelenmiştir. Katılımcılar görüşme tarihleri esas alınarak yüksek lisansın baş harflerinin kısaltılıp görüşme numaraları yanına eklenerek YL1, YL2, YL3, YL4, YL5 ve YL6 olarak isimlendirilmiştir. Tüm veriler nitel araştırmada verilerin analizinde kullanılan programlardan biri olan MAXQDA 24 paket programına yüklenmiştir. Araştırmacı tarafından 7 Eylül 2024, 9 Eylül 2024 ve 10 Eylül 2024 tarihlerinde veriler ayrı ayrı okunup kodlanmıştır. Kodlamalar sonucunda sekiz ana tema, 34 alt temadan ve 98 frekanstan oluşan kod sistemi oluşmuştur. Daha sonra veriler 20 Eylül 2024 tarihinde lisans ve yüksek lisans eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış, yüksek lisans tezini nitel araştırma yöntemiyle yazmış uzmana gönderilmiştir. Uzman-1 olarak adlandırılacak olan bu uzman tarafından veri setinin rastgele seçilmiş bir kısmı ile kodlamalar incelenmiştir. Uzman tarafından 20 Ekim 2024 tarihinde araştırmacıya

kodlamaları içeren dosya gönderilmiştir. Uzman-1 tarafından sekiz tema, bu sekiz temaya bağlı olarak 19 alt tema önerilmiştir. Araştırmacı ve Uzman-1 tarafından 4 Kasım 2024 tarihinde toplantı yapılmış ve önerilen tema sayısı altıya, önerilen alt tema sayısı 16'ya düşürülmüştür. Araştırmacı süpervizyon alanında akademik çalışmaları bulunan, süpervizyonla ilgili eğitimler veren, lisans ve lisansüstü eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış olup bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini çeşitli sınıf düzeylerinde okutan biri tez danışmanı olmak üzere iki araştırmacı ile 20 Eylül 2024 ve 19 Ekim 2024 tarihlerinde veri setini ve kodlamaları paylaşmıştır. Uzman-2 ve Uzman-3 olarak adlandırılacak olan bu uzmanlardan gelen önerileri Uzman-1'den gelen önerileri de inceleyerek ele alan araştırmacı 11 Kasım 2024 tarihinde nihai kodlamaları, tema ve alt temaları belirlemiştir. Buna göre yüksek lisans öğrencileriyle yapılan bireysel görüşmeler sonucunda 7 ana tema ve 13 alt tema ortaya çıkmıştır.

Doktora Öğrencileriyle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler

Doktora öğrencileriyle 25 Haziran 2024 - 21 Temmuz 2024 tarihleri arasında Zoom platformu aracılığıyla bireysel görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada görüşme süre uzunluğu en kısa görüşmede 24 dakika 41 saniye iken en uzun görüşmede 33 dakika 9 saniye olarak gerçekleştirilmiştir. Doktora öğrencileriyle yapılan nitel görüşmelerin süre ortalaması ise 28 dakika 41 saniye olarak hesaplanmıştır. Aşağıda Tablo 5'te doktora öğrencilerine ilişkin nitel görüşme bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 5

Doktora Öğrencileriyle Yapılan Nitel Görüşme Bilgileri

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
DR1	Kadın	26	9 Temmuz 2024	29 dakika 2 saniye
DR2	Kadın	27	10 Temmuz 2024	30 dakika 12 saniye
DR3	Kadın	29	16 Temmuz 2024	24 dakika 41 saniye
DR4	Erkek	27	18 Temmuz 2024	26 dakika 40 saniye
DR5	Erkek	26	19 Temmuz 2024	28 dakika 25 saniye
DR6	Erkek	30	21 Temmuz 2024	33 dakika 9 saniye

Not. $\bar{x}(\text{yaş}) = 27,5$; $\bar{x}(\text{görüşme süresi}) = 28 \text{ dakika } 41 \text{ saniye}$

Araştırmacı doktora öğrencileriyle bireysel görüşmeleri gerçekleştirip deşifre etmiştir. Deşifre sonucunda 79 sayfa, 18984 sözcükten oluşan metinler elde edilmiştir. Deşifre edilen metinler araştırmacı tarafından tematik analiz kodlama rehberindeki adımlar dikkate alınarak tekrar tekrar okunmuş, veri setleri ayrı ayrı incelenmiştir. Katılımcılar görüşme tarihleri esas alınarak doktoranın baş harflerinin kısaltılıp görüşme numaraları yanına eklenerek DR1, DR2, DR3, DR4, DR5 ve DR6 olarak isimlendirilmiştir. Tüm veriler nitel araştırmada verilerin analizinde kullanılan programlardan biri olan MAXQDA 24 paket programına yüklenmiştir. Araştırmacı tarafından 8 Eylül 2024 ve 10 Eylül 2024 tarihlerinde veriler ayrı ayrı okunup kodlanmıştır. Kodlamalar sonucunda altı ana tema, 31 alt temadan ve 75 frekanstan oluşan kod sistemi oluşmuştur. Daha sonra veriler 20 Eylül 2024 tarihinde lisans ve yüksek lisans eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış, yüksek lisans tezini nitel araştırma yöntemiyle yazmış uzmana gönderilmiştir. Uzman-1 olarak adlandırılacak olan bu uzman tarafından veri setinin rastgele seçilmiş bir kısmı ve kodlamalar incelenmiştir. Uzman tarafından 20 Ekim 2024 tarihinde araştırmacıya kodlamaları içeren dosya gönderilmiştir. Uzman-1 tarafından altı tema, bu altı temaya bağlı olarak 21 alt tema önerilmiştir. Araştırmacı ve Uzman-1 tarafından 4 Kasım 2024 tarihinde toplantı yapılmış ve önerilen tema sayısı yediye çıkarılırken, önerilen alt tema sayısı araştırmacı tarafından ilk aşamada hazırlanan 31 alt temadan 21'e düşürülmüştür. Araştırmacı, süpervizyon alanında akademik çalışmaları bulunan, süpervizyonla ilgili eğitimler veren, lisans ve lisansüstü eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış olup bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini çeşitli sınıf düzeylerinde okutan, biri tez danışmanı olmak üzere iki araştırmacı ile 20 Eylül 2024 ve 19 Ekim 2024 tarihlerinde veri setini ve kodlamaları paylaşmıştır. Uzman-2 ve Uzman-3 olarak adlandırılacak olan bu uzmanlardan gelen önerileri Uzman-1'den gelen önerileri de inceleyerek ele alan araştırmacı 12 Kasım 2024 tarihinde nihai kodlamaları, tema ve alt temaları belirlemiştir. Buna göre doktora öğrencileriyle yapılan bireysel görüşmeler sonucunda 7 ana tema ve 13 alt tema ortaya çıkmıştır.

Süpervizörlerle Yapılan Bireysel Görüşmelere İlişkin Bilgiler

Araştırmaya katılan 14 süpervizörün altısı nitel araştırma kısmına gönüllü bir şekilde katılabileceğini belirtmiştir. Katılımcıların tamamı farklı üniversitelerde

çalışmaktadır. Katılımcıların tamamı kadın olup süpervizörlerin yaş ortalaması 42,16 olarak elde edilmiştir. Katılımcıların akademik unvanlarına göre dağılımları ise şöyledir: Bir profesör, dört doçent ve bir doktor öğretim üyesidir. Katılımcılarla 24 Temmuz 2024 ile 9 Eylül 2024 tarihleri arasında bireysel görüşme yapılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin en kısa süreni 23 dakika 20 saniye iken en uzun süren görüşme 57 dakika 45 saniyedir. Bireysel görüşmelerin süre ortalaması ise 34 dakika 29 saniye olarak elde edilmiştir. Bireysel görüşme yapılan süpervizörlerden S2 ve S3 yüksek lisans ve doktora süreçlerine ilişkin deneyimlerini paylaşırken S1, S4, S5 ve S6 sadece yüksek lisans süpervizörlük uygulamalarına ilişkin paylaşımda bulunmuştur. Aşağıda Tablo 6’da nitel araştırmaya katılan süpervizörler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 6

Süpervizör Nitel Görüşme Bilgileri

Kodu	Cinsiyet	Yaş	Ünvanı	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
S1	Kadın	35	Doç. Dr.	24 Temmuz 2024	25 dakika 34 saniye
S2	Kadın	42	Doç. Dr.	25 Temmuz 2024	32 dakika 30 saniye
S3	Kadın	52	Prof. Dr.	25 Temmuz 2024	57 dakika 45 saniye
S4	Kadın	37	Dr. Öğr. Üyesi	5 Ağustos 2024	24 dakika 48 saniye
S5	Kadın	50	Doç. Dr.	27 Ağustos 2024	43 dakika 2 saniye
S6	Kadın	37	Doç. Dr.	9 Eylül 2024	23 dakika 20 saniye

Not. $\bar{x}(\text{yaş}) = 42,16$; $\bar{x}(\text{görüşme süresi}) = 34 \text{ dakika } 29 \text{ saniye}$

Araştırmacı süpervizörlerle bireysel görüşmeleri gerçekleştirip deşifre etmiştir. Deşifre sonucunda 90 sayfa, 23833 sözcükten oluşan metinler elde edilmiştir. Deşifre edilen metinler araştırmacı tarafından tematik analiz kodlama rehberindeki adımlar dikkate alınarak tekrar tekrar okunmuş, veri setleri ayrı ayrı incelenmiştir. Katılımcılar görüşme tarihleri esas alınarak süpervizörün baş harflerinin kısaltılıp görüşme numaraları yanına eklenerek S1, S2, S3, S4, S5 ve S6 olarak isimlendirilmiştir. Tüm veriler nitel araştırmada verilerin analizinde kullanılan programlardan biri olan MAXQDA 24 paket programına yüklenmiştir. Araştırmacı tarafından 11 Eylül 2024, 12 Eylül 2024 ve 18

Eylül 2024 tarihlerinde veriler ayrı ayrı okunup kodlanmıştır. Kodlamalar sonucunda 10 ana tema, 50 alt tema ve 124 frekanstan oluşan kod sistemi oluşmuştur. Daha sonra veriler 20 Eylül 2024 tarihinde lisans ve yüksek lisans eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış, yüksek lisans tezini nitel araştırma yöntemiyle yazmış uzmana gönderilmiştir. Uzman-1 olarak adlandırılacak olan bu uzman tarafından veri setinin rastgele seçilmiş bir kısmı ve kodlamalar incelenmiştir. Uzman tarafından 20 Ekim 2024 tarihinde araştırmacıya kodlamaları içeren dosya gönderilmiştir. Uzman-1 tarafından dokuz tema, bu dokuz temaya bağlı olarak 27 alt tema önerilmiştir. Araştırmacı ve Uzman-1 tarafından 4 Kasım 2024 tarihinde toplantı yapılmış ve önerilen tema sayısı sekize düşürülürken, önerilen alt tema sayısı araştırmacı tarafından ilk aşamada hazırlanan 50 alt temadan 25'e düşürülmüştür. Araştırmacı süpervizyon alanında akademik çalışmaları bulunan, süpervizyonla ilgili eğitimler veren, lisans ve lisansüstü eğitimini psikolojik danışma ve rehberlik alanında tamamlamış olup bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini çeşitli sınıf düzeylerinde okutan, biri tez danışmanı olmak üzere iki araştırmacı ile 20 Eylül 2024 ve 19 Ekim 2024 tarihlerinde veri setini ve kodlamaları paylaşmıştır. Uzman-2 ve Uzman-3 olarak adlandırılacak olan bu uzmanlardan gelen önerileri Uzman-1'den gelen önerileri de inceleyerek ele alan araştırmacı 13 Kasım 2024 tarihinde nihai kodlamaları, tema ve alt temaları belirlemiştir. Buna göre süpervizörlerle yapılan bireysel görüşmelerin sonucunda 8 ana tema ve 15 alt tema ortaya çıkmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine başlamadan önce Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında lisansüstü eğitimin verildiği programlar tespit edilmiştir. 2023-2024 akademik yılı çerçevesinde üniversitelerin Lisansüstü Eğitim Enstitüleri, Eğitim Bilimleri Enstitüleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tek tek araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bunun sonucunda 57 üniversitede lisansüstü düzeyde Psikolojik Danışma ve Rehberlik programının bulunduğu görülmüştür. Bu üniversitelerin dördü Kuzey Kıbrıs'ta bulunurken dokuzu ise Türkiye'de öğrenim veren vakıf üniversitesidir. Lisansüstü düzeyde Psikolojik Danışma ve Rehberlik programının bulunduğu kamu üniversitelerinin sayısı ise 44 olarak tespit edilmiştir. Sadece yüksek lisans programının bulunduğu üniversite sayısı 26 iken yüksek lisans ve doktora programının birlikte bulunduğu program sayısı 31'dir.

İkinci aşamada ise araştırmanın odak noktasına ilişkin çalışma yapılmıştır. Toplamda 57 üniversitenin ders programı incelenmiş, enstitüler ile elektronik posta ve telefon yoluyla iletişim kurulmuş, anabilim dalı başkanlarına elektronik posta yoluyla lisansüstü düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin 2023-2024 akademik yılında okutulup okutulmadığı sorulmuştur. Sonuç olarak yüksek lisans düzeyinde 40 programda Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersine yer verildiği, doktora düzeyinde ise 17 programda Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin hâlihazırda okutulduğu tespit edilmiştir.

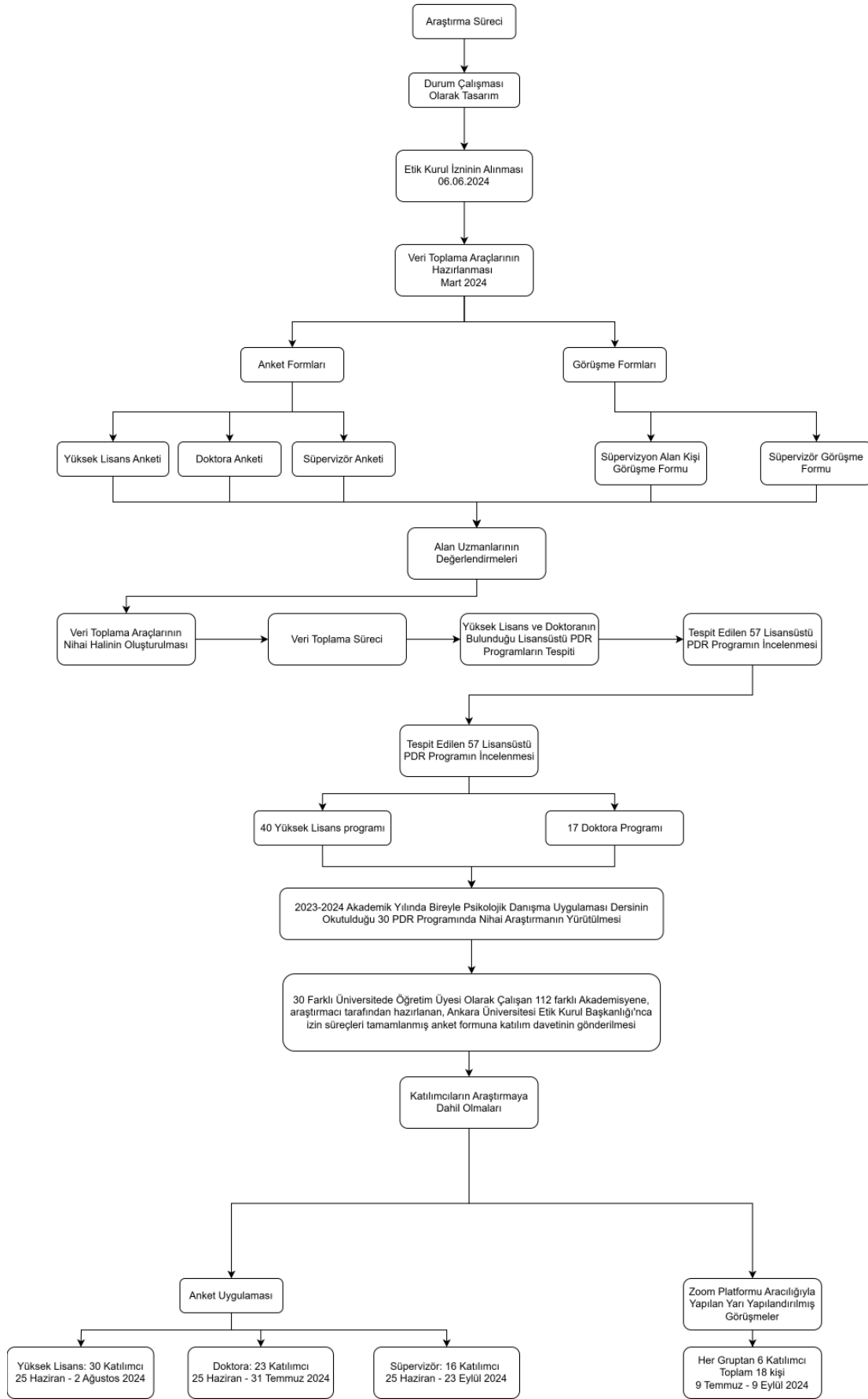
Veri toplama öncesi üçüncü aşamada ise veri toplama araçları ile Mayıs 2024'te Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'na başvuru yapılmıştır. Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı tarafından 6 Haziran 2024 tarihinde çıkan ve EK 6'da yer verilen etik kurul onayı ile veri toplama sürecine resmen başlanmıştır. Bu bağlamda 2023-2024 akademik yılında Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin açıldığı bilinen 30 farklı üniversitede öğretim üyesi olarak çalışan 112 farklı akademisyene, araştırmacı tarafından hazırlanan, Ankara Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'nca izin süreçleri tamamlanmış anket formuna katılım daveti gönderilmiştir. Akademisyenlere öğrencileri ile paylaşabilecekleri, öğrencilere hitaben yazılmış bir e-posta ise ayrıca gönderilmiştir.

Veri toplama öncesi dördüncü aşamada ise 2023-2024 akademik yılında Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin açıldığı bilinen 30 farklı üniversitede araştırma yapmaya yönelik olarak araştırma iznine başvurulmuştur. Araştırma izni için öncelikle Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne dilekçe yoluyla başvurulmuş, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü üzerinden ilgili üniversitelerde araştırma yapmaya ilişkin araştırma izni alınmıştır. Araştırma izinleri EK7'de sunulmuştur.

Bütün bu aşamalar gerçekleştirildikten sonra araştırmanın üç farklı bağlantı adresine verilen yanıtlar ele alınmıştır. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile süpervizörlere yönelik hazırlanan forma son maddede araştırmanın nitel kısmına gönüllü olarak katılıp katılamayacakları sorulmuştur. Araştırmanın anket kısmına yüksek lisans öğrencileri 25 Haziran – 2 Ağustos 2024; doktora öğrencileri 25 Haziran 2024 – 31 Temmuz 2024 ve süpervizörler ise 25 Haziran – 23 Eylül tarihleri arasında yanıt vermiştir. Araştırmanın anket kısmına 30 yüksek lisans, 23 doktora öğrencisi ve 16 süpervizör gönüllü bir şekilde katılmıştır ancak; süpervizörlerden ikisi lisans düzeyinde süpervizörlük yapmalarından kaynaklı araştırmanın kriterlerine uymadığından verileri, veri setinden çıkarılmıştır. Araştırma bulguları 14 süpervizörden elde edilen bilgilerle elde edilmiştir. Araştırmanın nitel görüşme kısmına ise her bir katılımcı grubundan altı

kişi olmak üzere toplamda 18 kişi katılmıştır. Görüşmeler 9 Temmuz 2024 ile 9 Eylül 2024 tarihleri arasında Zoom platformu aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların onamı alındıktan sonra ses/görüntü kaydı alınmıştır. Görüşmelerin sessiz ve sağlıklı bir ortamda yapılmasına özen gösterilmiştir. Veri toplama aşamasına ilişkin akış şemasına Şekil 5’te yer verilmiştir.

Şekil 5. Veri Toplama Sürecine İlişkin Akış Şeması

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada anket kısmına verilen yanıtlar Excel elektronik tablosuna aktarılmış, ardından SPSS 22.00 paket programında temel betimsel istatistiklere tabii tutulmuştur. Anket maddelerine verilen yanıtların frekans tablosu, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ise tematik analiz aracılığıyla işlenmiştir.

Tematik analiz, verilerdeki örüntüleri belirlemeyi, analiz etmeyi ve raporlamayı esas alan bir yöntemdir. Verilerdeki örüntüler tema olarak adlandırılmakta olup tematik analizde veri setinin en küçük boyutlarda düzenlenip bütün yönleriyle betimlenmesi amaçlanmaktadır. Bir tema, veri seti içinde araştırmacı tarafından sorulan soruyla ilgili önemli bir noktanın açıklanmasını sağlayıp araştırma sorusuna dair örüntünün oluşmasına olanak tanır (Braun ve Clarke, 2019). Analizde nitel veri analiz programı olan MAXQDA 24'ten yararlanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler yazılı metin haline getirildikten sonra MAXQDA 24 paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde izlenen basamaklar şu şekildedir:

Analize hazırlık: Verileri analize hazırlamadan önce yüksek lisans, doktora öğrencileri ile süpervizörlerden oluşan 18 katılımcıyla yapılan görüşmelerin ses kayıtları yüksek lisans öğrencilerinde 76 sayfalık, doktora öğrencilerinde 79 sayfalık ve süpervizörlerde 90 sayfalık yazılı metne dönüştürülmüştür. Toplamda 245 sayfalık yazılı metinle veriler MAXQDA 24 programına aktarılmıştır.

Araştırmacının veriye aşına olması: Bu aşama verinin tekrar tekrar okunup ilk fikirlerin araştırmacı tarafından not edildiği aşamadır (Braun ve Clarke, 2019). Araştırmacı tarafından MAXQDA 24 paket programına aktarılan veriler tekrar tekrar okunmuş, veriye aşına olunmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yapılan nitel görüşmelerin tümü araştırmacı tarafından yapıldığından verilere dair ön bilgi ve fikirlerle bu aşamaya başlanmıştır.

İlk kodların oluşturulması: Bu aşama tüm veri seti boyunca araştırmacı tarafından dikkat çeken verinin sistematik bir şekilde kodlandığı, her bir kodla alakalı olan verilerin ise bir araya getirildiği aşamadır (Braun ve Clarke, 2019). Araştırmacı tarafından incelenen tüm veri setinde dikkat çeken noktalar sistematik bir şekilde kodlanıp, her bir kodla alakalı olan veriler bir araya getirilmiştir.

Temaların aranması: Bu aşama kodların potansiyel temalar altında toplandığı, tüm verilerin ilişkili oldukları muhtemel temalar altında bir araya getirildiği aşamadır

(Braun ve Clarke, 2019). Kodlar bu aşamada toplanabilecekleri temalar altında bir araya getirilmiştir. Muhtemel temalar oluşturulmaya başlanmıştır.

Temaların gözden geçirilmesi: Bu aşama temaların kodlanmış veri içeriği ile tüm veri setiyle uyumunun kontrol edildiği, analize ilişkin tematik haritanın oluşturulduğu aşamadır (Braun ve Clarke, 2019). Temaların uyumu kontrol edilmiş, tematik harita oluşturulmuştur.

Temaların tanımlaması ve isimlendirilmesi: Bu aşama, her temaya ait özelliklerin sadeleştirildiği, analizde anlatılan süreçlerin bütünüün tanımlanması için analize devam edildiği her bir temanın açık bir şekilde tanımlanıp isimlendirildiği aşamadır (Braun ve Clarke, 2019). Kodlamalar ve temalar, tez danışmanının da aralarında bulunduğu üç alan uzmanı tarafından incelenmiş her bir temaya ilişkin tanımlamalar ve isim önerileri alınmıştır. Bir uzman veri setinden rastgele seçilen bir kısmı okuyup kodlama yaparken, diğer iki uzman kodlanan verilerle oluşturulan temaların tanımlanması ve isimlendirilmesi aşamasında bulunmuştur. Araştırmacı tarafından uzman görüşleri doğrultusunda temaların tanımlanması ve isimlendirilmesi işlemi netleştirilmiştir.

Raporun hazırlanması: Bu aşama analiz için son bir fırsat olarak görülebilir. Somut, çarpıcı ve inandırıcı doğrudan alıntı örneklerinin seçildiği, kodlanan veri içeriklerinin son kez analize tabii tutulduğu alanyazınla tekrar ilişkilendirildiği analizin akademik bir dille raporlaştırıldığı aşamadır (Braun ve Clarke, 2019). Kodlanan veri içerikleri son kez analize tabii tutulduktan sonra analiz, akademik bir dille raporlaştırılmıştır. İkinci aşamada kodlar ve temalar gözden geçirilerek yeni kod ve temalar oluşturulmuş, isimlendirmeler diğer iki alan uzmanının da önerileri doğrultusunda son haline kavuşturulmuştur.

İnandırıcılık Önlemleri

Durum çalışmalarında geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında inandırıcılık, aktarılabilirlik ve tutarlılık kavramları ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada *inandırıcılık, aktarılabilirlik ve tutarlılık* süreçleri aşağıdaki yolla gerçekleştirilmiştir (Lincoln ve Guba, 1985; Stahl ve King, 2020, Ahmed, 2024).

İnandırıcılığı sağlama: Araştırma kapsamında inandırıcılığı sağlamak amacıyla temaların ve kodların, Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında lisans ve yüksek lisans eğitimi tamamlamış, yüksek lisans tezini nitel araştırmaya dayalı olarak gerçekleştirmiş, nitel verilere aşina olan bir uzman tarafından incelenmesi sağlanmıştır.

Veriler seçkisiz bir şekilde uzman tarafından okunup kodlanmış, temalar oluşturulmuştur. Bu ilk aşamadan sonra nitel verilerin raporlanmasından önce, biri tez danışmanı olan ve süpervizyon alanında güncel çalışmaları olan, uygulamalı dersleri yürüten, süpervizör eğitimlerini yürüten ekibin parçası olan iki alan uzmanına kod ve temalardan oluşan dosyalar gönderilmiştir. İki uzmandan alınan temaların isimlendirilmesi ve kodların birleştirilip bir araya getirilip standardizasyonun sağlanmasına ilişkin görüşler dikkate alınarak tema ve kodlara son halleri verilmiştir. Bununla birlikte çalışma grubunda ve veri toplama araçlarında çeşitlilik sağlanarak veri üçgenlemeye gidilerek inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Çoklu veri toplama teknikleri, verilerin çeşitli kaynaklardan çeşitli veri toplama araçları kullanılarak toplanabilmesini sağlamaktadır. Veri üçgenleme ise her bir yöntemin duruma ilişkin gerçekliğin farklı bir yönünü açığa çıkarmasına olanak tanımaktadır (Patton, 2018). Bu çalışmada ele alınan durumun daha anlaşılır, inandırıcı ve güvenilir bir biçimde ortaya konmasını sağlamak için veriler yüksek lisans öğrencilerinden, doktora öğrencilerinden ve süpervizörlerden toplanmıştır. Ayrıca bu üç katılımcı grubunun yanında, yöntemde de çeşitliliğe gidilmiş, anket ve nitel veri toplama aracı kullanılarak bulguların tutarlılığının kontrol edilmesi hedeflenmiştir. Yöntem üçgenlemesi yapılarak anket bulguları ile nitel bulguların uzlaştırılması ve birbirini tamamlanması amaçlanmıştır. Söz gelimi, çalışmada süpervizörlerin kaç yüksek lisans ve doktora öğrencisine süpervizörlük yaptıkları anket sorusuyla kendilerine sorulmuştur. Alınan yanıtlar süpervizörlerce sayı ile ifade edilirken, nitel görüşmede dersi alan öğrenci sayısının süpervizörleri zorladığı “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini yürütürken zaman zaman zorlandığınızı, bunaldığınızı anlar oldu mu?” sorusuna verilen yanıtla anlaşılmıştır. Verinin toplandığı üç farklı katılımcı grubu ise Patton (2018) tarafından ifade edildiği üzere farklı kaynaklardan elde edilen verilerin tutarlılık sağlamasıyla bulguların inanırılığına önemli ölçüde katkı sağlaması açısından değerli görülebilir.

Aktarılabilirliği sağlama: Durum çalışmasının verilerinin benzer bağlam ve koşullarda geçerli olduğunu sağlamak amacıyla veriler detaylı bir şekilde sunulmuş, çalışmada yer alan katılımcılar hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Tema ve kodları en iyi şekilde yansıtacak katılımcı görüşlerine yer verilerek örneklerin, durumların en iyi şekilde sunulması hedeflenmiştir.

Tutarlılığı sağlama: Araştırma sürecinin ve sonuçlarının tutarlı olduğunu sağlamak amacıyla, araştırma sürecini ayrıntılı bir şekilde açıklamış, akış şeması ile veri toplama sürecini görselleştirmiştir. Veri analizinde kullanılan programlar araştırmacı

tarafından açıklanmış, oluşturulan kod ve temalar hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Bununla birlikte görüşmeler ses cihazıyla kayıt altına alınmış, ham veriler şifreli klasörlerde muhafaza edilmiştir.

Araştırmacının araştırma sürecindeki rolünü, hangi konumda bulunduğunu, kendi çalışma ve araştırma geçmişini belirtmesi, nasıl bir rol üstlendiğini ifade etmesi diğer araştırmacılara yol gösterici olması açısından önemli görülmektedir (LeCompte ve Goetz, 1982). Araştırmacı bu bağlamda araştırma sürecindeki rolünü detaylı bir şekilde açıklamıştır.

Araştırmacının Rolü

Araştırmacı uzman psikolojik danışmandır. Bilim ve sanat merkezinde psikolojik danışman olarak çalışmaktadır. Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında doktora eğitimine devam etmektedir. Araştırmacı lisans eğitimi sırasında Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında bireysel süpervizyon almıştır. Yüksek lisans sürecinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında sınıf süpervizyonu almış, doktora sürecinde ise Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında grup süpervizyonu almıştır. Araştırmacı doktorada aldığı Grupla Psikolojik Danışma Uygulaması dersinde üçlü süpervizyon almıştır. Yaptığı uygulamalarda çeşitli süpervizyon yöntemleri aracılığıyla süpervizyondan geçen araştırmacı, doktora ders dönemi sırasında Psikolojik Danışma Süpervizyonu dersini almıştır. Ders kapsamında süpervizyon alanını yakından tanımış, yaptığı okumalarla süpervizyon alanındaki bilgi ve birikimini artırma imkânı bulmuştur. Ders kapsamında kuramsal içeriğin tamamlanmasının ardından bir yüksek lisans öğrencisinin yürüttüğü psikolojik danışma sürecine bir oturumluk bireysel süpervizyon; iki yüksek lisans öğrencisine ise bir oturumluk üçlü süpervizyon vermiştir. Araştırmacı süpervizyon verirken süpervizyonun süpervizyonunu almıştır. Güvengenlik, kişilik, sınav kaygısı, yalnızlık, kabul ve kararlılık terapisi, özel yetenekli bireyler ve süpervizyon araştırmacının ilgi duyduğu konular arasında yer almaktadır. Araştırmacı lisans eğitiminin sonunda nitel bir araştırma kapsamında görüşmeler gerçekleştirmiş, nitel görüşmeye dayalı gerçekleştirilen bir araştırma makalesinde yazar olarak bulunmuştur. Lisansüstü düzeyde yürütülen Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin standardizasyonun sağlanmasının özellikle geleceğin akademisyeni olarak görülebilecek doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin daha özelleştirilmiş bir şekilde yapılması açısından önemli gören araştırmacı,

süpervizyonun psikolojik danışmanlar için hayati bir öneme sahip olduğunu düşünmektedir. Araştırmacı yaptığı bireysel görüşmelerde ve bireysel görüşmelerin analiz edilip raporlaştırılmasında kişisel değerlerini sürece dahil etmemeye özen göstermiş, verileri objektif bir biçimde sunmaya dikkat etmiştir. Bununla birlikte araştırma kapsamında geçerlik ve güvenirlik tedbirlerini alarak raporlamanın açık, anlaşılır ve detaylı olmasını amaçlamıştır.

Tez Danışmanının Rolü

Tez danışmanı alan uzmanı olarak, araştırmacı tarafından ortaya konulan yüksek lisans, doktora ve süpervizör görüşme tema ve alt temalarını incelemiş, tema ve alt temaların adlandırılması ile belirlenmesi sürecinde rol üstlenmiştir. Tez danışmanı, süpervizyon alanında yetkin olup süpervizyon alanı ile ilgili kuramsal ve uygulamalı dersler yürütmektedir. Tez danışmanının sahip olduğu özellikler ve yerine getirdiği roller veri körlüğünü önleme konusunda da araştırmacıya yardımcı olarak verilerin inandırıcılığını artırmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda sunulmuştur. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile süpervizörlere ait bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda, anket ve nitel görüşme bulguları bütünleştirilerek verilmiştir. Tüm bulgular alanyazın çerçevesinde yorumlanarak bu bölüm tamamlanmıştır.

Yüksek Lisansta Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin BPDU Dersinin Yürütülüşü ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri

Araştırmada ilk soru olan “Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?” sorusuna ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin değerlendirmelerini içeren bulgular aşağıda sunulmuştur.

Yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi kapsamında psikolojik danışma süreçlerinin yapılandırılmasına ilişkin değerlendirmelerini içeren, anket formunda dört madde yer almıştır. Aşağıda bu maddelere ait bulgulara yer verilmiştir. Ders kapsamında süpervizörün psikolojik danışmanların danışan bulma sürecini yönetip takip etmesi ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 12 katılımcı (%40) danışanların yönlendirilmesi sürecinin tamamen süpervizör tarafından takip edildiğini bildirirken, dokuz katılımcı (%30) danışan bulma sürecini tamamen kendilerinin gerçekleştirdiğini, dokuz katılımcı (%30) danışan bulma sürecinin kısmen süpervizör tarafından takip edildiğini belirtmiştir.

Yüksek lisans bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç danışanla görüşme yapmalarının istendiği ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, 15 katılımcı (%50), bir danışanla görüşme yapmalarının istendiğini, 12 katılımcı ise (%40) iki danışanla görüşme yapmalarının istendiğini ve üç katılımcı (%10) üç danışanla görüşme yapmalarının istendiğini ifade etmiştir. Yüksek lisans bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu

yapmalarının istendiği soruya veriler yanıtlara bakıldığında, yanıtların farklılaştığı görülmektedir. En az istenen psikolojik danışma oturumu sayısının beş olduğu (%3.3), en fazla istenen psikolojik danışma oturumu sayısının ise 28 olduğu (%3.3) elde edilmiştir. Ortalamaya bakıldığında yüksek lisans öğrencilerinden yaklaşık 12 oturum bireyle psikolojik danışma oturumu yapmaları istenmiştir. Yüksek lisans bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında danışanlar ile görüşmelerin nerede yapılmasının istendiği ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla yanıtın 10 katılımcı (%33.3) ile üniversitenin psikolojik danışma merkezi ve dokuz katılımcıyla (%30) çevrimiçi ortamda maddelerine verildiği, en az yanıtın ise birer katılımcı ile (%3.3) okul PDR servisi ve sınıflarda maddelerine verildiği görülmektedir.

Yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yapılandırılmasına ilişkin değerlendirmeleri içeren anket formunda üç madde yer almıştır. Yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptıklarına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla yanıtın 12 katılımcının (%40) bir danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptığını bildirerek elde edildiği, en az yanıtın ise dört (%3.3) ve altı (%3.3) danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptığını söyleyen birer katılımcıdan elde edildiği görülmektedir. Yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma görüşmesi yaptıkları danışan ortalamaları ise yaklaşık 2 olarak elde edilmiştir. Süpervizörlerin yüksek lisans bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında bilgilendirilmiş onam formu, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu gibi standart formları paylaşp paylaşmadığına ilişkin sorulan soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 28 katılımcı (% 93.3) standart formların kendileri ile paylaşıldığını söylerken, iki katılımcı (%6.7) standart formların kendileri ile paylaşılmadığını belirtmiştir. Yüksek lisans öğrencileri ile süpervizör tarafından dersin işleyişine ilişkin ders izlencesinin paylaşılp paylaşılmadığı ile ilgili soruya ise katılımcıların tamamı (%100) kendileri ile ders izlencesinin paylaşıldığını bildirmiştir.

Şekil 6’da görüldüğü üzere yüksek lisans öğrencilerinin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmelerini içeren anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları üç temada toplanmıştır. İlk tema olan ‘*Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması*’, ikinci tema olan ‘*Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi*’ ile dördüncü tema olan ‘*Süpervizyon Alanların İhtiyaç ve Beklentileri*’ anket bulgularını bütünleştirecek içeriği barındırmaktadır.

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ NİTEL GÖRÜŞME TEMALARI VE ALT TEMALARI

TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması	TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi	TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri	TEMA-4: Süpervizyon Alanların İhtiyaç ve Beklentileri	TEMA-5: Süpervizyon İlişkisi	TEMA -6: Süpervizyonda Çokkültürlülük	TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme
Alt tema - 1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler	Alt tema-1: Süpervizyonun yürütülme biçimi	Alt tema - 1: Deşifre	Alt tema-1: Daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı	Alt tema-1: Süpervizörün yaklaşımı	Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	Alt tema-1: Geribildirim
Alt tema - 2: Psikolojik danışma uygulaması ve süreci	Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi	Alt tema - 2: Görüntü kaydı	Alt tema-2: Desteklenme ihtiyacı			Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri
Alt tema - 3: Gizlilik						

Şekil 6. Yüksek Lisans Öğrencileri Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları

TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması

Psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyon sürecinin yapılandırılması bu tema altında ele alınmıştır. Süpervizyon alan kişiden beklentiler ile psikolojik danışma uygulaması ve süreci bu tema altında gelişen alt temalardır. Bununla birlikte gizlilik de bu temaya bağlı oluşan alt tema olarak görülmektedir.

Alt tema -1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler

Süpervizörün, süpervizyon alan kişiden beklentileri süpervizyon oturumlarına düzenli bir şekilde katılma, gerekli materyalleri süpervizörle ders öncesi paylaşma, danışma süreçlerine ilişkin okumalar yaparak kendilerini geliştirip öğrenme deneyimlerini zenginleştirmeleri olarak görülebilir. Süpervizyon sürecindeki sorumluluklarına ilişkin süpervizörünün beklentilerini açıklamıştır.

YL2 (26 yaşında, kadın), şu şekilde açıklamıştır:

Özenli bir şekilde süpervizyon sürecine gelme görevimizden bahsetti. Yani her hafta özenli bir şekilde iptal etmeden, hani özel bir durum yoksa, özenli bir şekilde grup oturumlarına devam etmemiz gerektiği, istediği deşifreyi zamanında teslim etmemiz gerektiği, grup oturumlarında devamsızlık yapmamamız gerektiği, sık sık özel görevimiz üzerinde durdu.

Benzer şekilde YL5 (24 yaşında, kadın), süpervizyon sürecine ilişkin yükümlüklerini şu şekilde dile getirmiştir:

Her hafta gelmeden önce bize gerekli materyalleri yükleyip üzerinde çalışmamızı, okumamızı, beklentisinin olduğunu söylemişti. Yani, daha çok kendi süpervizörümü göz önüne aldığım zaman bizim için önemseddiği şey yanlışlarımızı ve eksikliklerimizi gördükten sonra hani onun için ne kadar çaba gösterdiğimiz, düzeltmek için ne kadar fazla adım attığımız, okuma yaptığımız ve oturumlara ne kadar hazırlıklı gittiğimiz süpervizörümüz için çok önemliydi.

Son olarak YL1 (23 yaşında, kadın) ise süpervizörünün beklentilerini psikolojik danışma sürecine odaklı bir şekilde olduğunu şu sözlerle açıklamıştır:

Zaten sürecin başında hocamız terapötik koşulları, terapötik becerileri önemsedğini, bunlar çerçevesinde bir süreç yürütmemizi istedi. Yani işte danışanın gönüllü oluşu, danışana zarar vermeme, danışanın kişilik haklarına saygı, koşulsuz kabulden saygıdan bunları temel alarak danışma sürecini yürütmemizi istediğini söyledi. Danışmaların her hafta yapılması gerektiğini, danışma sürelerine riayet etmemiz gerektiğini söyledi. Yani 45-50 dakika süreçler olacak ve bu süreçleri aşmamaya çalışın. Anamnez oturumu şu kadar süre olacak. Bunu bu sürede tamamlamaya çalışın.

Alt tema- 2: Psikolojik danışma uygulaması ve süreci

Süpervizörlerin psikolojik danışma sürecine ilişkin süpervizyon alan kişilerle paylaştıkları bilgiler, bir yandan danışma sürecine hazırlık ve psikolojik danışma oturumlarının daha etkili bir biçimde yürütülmesini kapsarken; bir yandan da danışma oturumlarına hazırlıklı gitmeyi kapsamaktadır. YL3 (23 yaşında, kadın), psikolojik danışma uygulaması ve sürecine ilişkin sorumluluklarını şu şekilde açıklamıştır:

Örneğin işte oturum özetlerinin dersten üç, dört gün önce mutlaka eline gelmesi gerektiğinden çünkü dönüt vereceğinden her oturumumuza dönüt verdi hocamız. Hem yazılı olarak bir dönüt verdi hem de daha sonrasında sözlü olarak bir dönüt verdi derse geldiğimizde. Bu şekilde bahsetti. Sorumluluğumuz özellikle dersten üç, dört gün önce bunu göndermek olduğunu.

YL2 (26 yaşında, kadın), süpervizyon sürecini benzer şekilde şu sözlerle ifade etmiştir:

Hani burada sürekliliğin devam sürekliliğin önemli olduğunu, her hafta bu danışanlarla alakalı deşifre yazıp, deşifrenin geribildirimini almadan bir sonraki danışmaya girmeyeceğimizden bahsettiler. O yüzden planlamayı biraz böyle bir hafta içerisinde danışanı görmek, deşifreyi yazmak, deşifreyle alakalı geribildirim almak ve sonra tekrar uygulamaya girmek şeklinde yaptık.

Son olarak katılımcılardan YL1 (23 yaşında, kadın) psikolojik danışma uygulaması ve sürecine ilişkin yapılanları şöyle açıklamıştır:

Mesela hocamız ilk olarak mesela danışan nasıl karşılanır? Bize bireysel karşılıklı bir uygulama yaptırdı işte. Arkadaşımınla birlikte, önce hocamız yapıyordu bu uygulamayı. Bir anemnez oturumu mesela. Aile başlığını nasıl alacaksınız? Bununla ilgili hocamız bir örnek uygulamayı yapıyordu. Sonra biz arkadaşlarımızla hani role play yapıyorduk yani. Bu şekilde de bir süreç yaptıktan sonra kendi oturumlarımıza geçtik.

Alt tema-3: Gizlilik

Süpervizyonda gizlilik bir yandan psikolojik danışma oturum kayıtlarının muhafaza edilmesine ilişkin dikkat edilmesi gereken hususları içerirken bir yandan da danışma sürecinin süpervizyon kapsamında diğer kişilerce de incelendiğine dair danışanın bilgilendirmesini kapsamaktadır. Katılımcıların gizlilik ile ilgili yaşadığı paylaşımları ise şöyledir: YL6 (25 yaşında, kadın), oturum kayıtlarının saklanması ile ilişkin gizlilik hususunu şu cümlelerle ifade etmiştir: “Yaşanabilecek aksiliklerle ilgili biraz daha böyle şey yaptı, açıklamalar yaptı ve dedi ki bunu ona uygun bir şekilde saklamamız gerektiğini söyledi. Çünkü gizlilik en önemlisiydi.” Katılımcılardan YL5 (24 yaşında, kadın) ise bir yandan kayıtların korunması ile ilgili bir yandan da süpervizyon aldığı ile ilişkin danışanı ile paylaşması gereken hususları dile getirmiştir:

Görüşme kayıtları ile ilgili bize şu şekilde açıklama yapıldı, işte iki sene süreyle muhafaza edildikten sonra yok olacağı üzerine. Hani görüntü kayıtlarının sadece süpervizörlerimizle, süpervizyon grubumuzla paylaşılacağı, buna kesinlikle üçüncü kişiler tarafından erişilemeyeceğini kullanılma amacının sadece psikolojik danışmanın becerileri ve yeterliklerini değerlendirmek üzerine olduğu ile ilgiliydi.

TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi

Bu temada yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yapı ve işleyişine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Süpervizyonun yürütülme biçimi, süpervizyon sürecinin yüksek lisans öğrencileri tarafından değerlendirilmesi bu temaya bağlı oluşan temalardır.

Alt tema-1: Süpervizyonun yürütülme biçimi

Süpervizyonun yürütülme biçimi başlıklı alt temada katılımcı yanıtlarının farklılaştığı dikkat çekmektedir. Süpervizyon süreçlerinin psikolojik danışma süreci nasıl yürütülür şeklinde uygulandığı yaşantıların yanında, herhangi bir formal aracın kullanılmadığı sözel aktarım yoluyla süpervizörlerin süreci yürüttüğü yaşantılar da vardır. Son olarak süpervizyon sürecinin formal bir süreçle yürütülmemesinden ötürü duyduğu memnuniyetsizliği ifade eden katılımcı görüşünü görmek de mümkündür.

Katılımcılardan YL6 (25 yaşında, kadın), kendi süpervizyon yaşantısının süpervizyon yaşantısından çok psikolojik danışma uygulamasının nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin olduğunu şöyle ifade etmiştir: “Süpervizörlükten ziyade bireysel danışma nasıl yapılır süreci gibiydi bizimkisi açıkçası. Süpervizyonla ilgili o yüzden çok üzerinde durulmadı ve değinmeler çok azdı.” süpervizyon sürecinde yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma uygulamalarına odaklanan bu yaklaşımın yanında yapılandırılmış olmayan süpervizyon yaşantılarını paylaşan katılımcılardan söz etmek mümkündür. YL4 (26 yaşında, kadın), “Yazılı bir paylaşım olmadı. Sözel olarak kısaca anlatmış da olabilir. Dediğim gibi net bir değerlendirme, değerlendirme biçimi, objektif bir değerlendirme kriterleri de bize sunmadı hocamız ve hani söylenmedi.” süpervizyon sürecinin sözel bir şekilde yapılandırılarak anlatıldığını ifade etmiştir. Süpervizyon sürecine ilişkin daha yapılandırılmış, daha sistematik bir süreç beklediğini ancak bu konuda umduğunu bulamadığını dile getiren YL2 (26 yaşında, kadın) şu ifadeleri dile getirmiştir: “...Ama orası başka bir yer, başka bir mekân, başka bir insan var. Bu yüzden ben biraz daha sistematik olması taraftarıydım. Benim yapabileceğim en büyük değişiklik bu olurdu.”

Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi

Süpervizyon süreçlerini değerlendiren yüksek lisans öğrencileri süpervizyon süreçlerinin kendileri için verimli geçtiğini, aldıkları geribildirimlerin onları beslediğini ifade etmektedir. Katılımcılardan YL3 (23 yaşında, kadın) süpervizyon sürecini şu şekilde değerlendirmiştir: “Bence çok yapıcıydı, çok fazla şey öğrendiğimi düşünüyorum. Hem olumlu taraflarımın o kadar farkında değildim. Yazılı dönüt vermesi çok yararlıydı. Onları hatta böyle kendi dosyama çıkartıp kendi dosyama koydum ve onları sürekli okuyorum.” süpervizyon sürecinin kendisini için verimli geçtiğini ortaya koymuştur. Bir başka katılımcı olan YL5 (24 yaşında, kadın) süpervizyon dersinin kendisi için öğrenme yaşantılarını içeren bir süreç olduğunu şu cümlelerle dile getirmiştir: “Yani birçok şey öğrendim süpervizyondan. Benimle birlikte arkadaşım da çok şey öğrendi.”

TEMA-4: Süpervizyon Alanların İhtiyaç ve Beklentileri

Bu tema, süpervizyon alanların süreçle ilgili ihtiyaç ve beklentilerini açıklamaktadır. Bu temaya bağlı olarak daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı ile desteklenme ihtiyacı alt tema olarak ortaya çıkmaktadır. Aşağıda alt temalara ilişkin katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

Alt tema-1: Daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı

Yüksek lisans öğrencileri bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi söz konusu olduğunda daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı bildirmişlerdir. Süpervizyon sürecini bir dönem almak süpervizyon alan öğrenciler için öğrenme deneyimlerini yeterince artıramama, daha fazla danışan görerek uygulama pratiğini gerçekleştirememeye gibi sorunlara yol açabilmektedir. Bu sorunların giderilememesinden kaynaklı ortaya çıkan ihtiyaçları daha fazla deneyim kazanma ve süpervizyon alma ihtiyacı adlı alt temada şu şekilde ifade edilmiştir. YL3 (23 yaşında, kadın), yüksek lisans süpervizyon deneyiminin kendisine katkı sağladığını ancak daha fazla deneyim kazanma isteğini ve süpervizyon alma ihtiyacını da doğurduğunu ifade etmiştir:

Bir dönem sadece süpervizyon olması bence kötü bir şey. Bence bir yüksek lisans öğrencisinin bütün ders döneminde süpervizyon alması gerekiyor. Bu çok yetkinlik kazandıran bir şey. Bence bir dönem olması biraz eksik bıraktı. Daha fazla öğreneceğim şey var diye düşünüyorum.

Bir başka katılımcı olan YL2 (26 yaşında, kadın) süpervizyon alma ihtiyacından çok, daha fazla deneyim kazanmayı vurgulayan ihtiyacını şu şekilde dile getirmiştir: “...O yüzden belki sekiz oturum biraz arttırılabilir. Daha iyi olur. Yani böyle iki döneme yayılabilir. Hani çok mu zordur bilmiyorum ama.” diyerek daha fazla sayıda psikolojik danışma oturumu yapmak istediğini, daha fazla danışan görmek istediğini bir başka deyişle daha fazla deneyim kazanma ihtiyacını ortaya koymuştur.

Alt tema-2: Desteklenme ihtiyacı

Bununla birlikte yüksek lisans öğrencileri, özellikle uygulama süreçlerinin başında süpervizörlerinden daha fazla destek almayı beklediklerini ifade etmişlerdir. Desteklenme söz konusu olduğunda şanslı olduğunu ifade eden, süpervizörleri tarafından yalnız olmadıkları hissinin kendilerine yaşatıldığını belirten yüksek lisans öğrencileri olduğu gibi süpervizörleri tarafından desteklenmediğini ifade eden ya da süpervizörleri tarafından desteklenilmeyen yaşantılara tanıklık eden öğrencilerin de olduğu bilinmektedir. Yüksek lisans öğrencileri desteklenme ihtiyaçlarını dile getirmişlerdir. YL1 (24 yaşında, kadın) yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması sürecinde süpervizörlerinden daha fazla destek görmeyi beklediklerini, geribildirimlerle beslenmeyi umduklarını şu sözlerle ifade etmiştir:

Yani ben hocalardan, bu noktada birazcık daha öğrenciyi desteklemelerini... Ben çok desteklendim ama desteklenmeyen arkadaşlarımı gördüğüm için daha fazla destekleyici olabilirler, daha fazla geribildirimde bulunabilirler. Çünkü bu süreç geribildirimle verimli hale geliyor. Geribildirim ne kadar artarsa bizim için de o kadar anlaşılabilir oluyor.

Süpervizyon sürecine ilişkin olumsuz yaşantıları olan ve süpervizörü tarafından desteklenmeyi umut eden YL4 (26 yaşında, kadın) şu ifadeleri kullanmıştır: “Böyle bir kaygıya yol açmamaya çalışırdım. Zaten ben oraya kendimi yeterli hissederek gelmiyorum. Hiçbirimiz o şekilde gelmiyoruz. Kendimizi geliştirmeye geliyoruz.” diyerek desteklenmeyi beklerken kaygılanmasına yol açan bir yaklaşımla karşı karşıya kaldığını belirtmiştir.

**Yüksek Lisansta BPDU Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizörlerin Kullandıkları
Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi
Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile
Süpervizyonda İlişki Boyutuna İlişkin Algılarını İçeren Bulgular**

Araştırmada ikinci soru olan “Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algıları nasıldır?” sorusuna ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin yanıtlarını içeren bulgular aşağıda sunulmuştur.

Yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kendilerine uygulanan süpervizyon yöntem ve tekniklerine ilişkin anket formunda iki madde yer almıştır. Yüksek lisans düzeyinde süpervizyon alırken hangi süpervizyon yöntem ya da yöntemlerinin seçilip kullanıldığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla yanıtın 16 katılımcı (%53.3) ile grup süpervizyonu yöntemine verildiği, en az yanıtın ise üç katılımcı (%10) ile sınıf süpervizyonu yöntemine verildiği görülmektedir. Bireysel süpervizyon aldığını bildiren katılımcı sayısı yedi (%23.3) ve üçlü süpervizyon aldığını bildiren katılımcı sayısı dördtür (%13.3). Yüksek lisans düzeyinde süpervizyon alırken hangi süpervizyon tekniklerinin süpervizör tarafından seçilip kullanıldığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde ise dokuz katılımcı (%30) sözel aktarım, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı ve görüntü kaydının bir arada kullanıldığını, yedi katılımcı (%23.3) sözel aktarım, deşifre, vaka notları, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı, görüntü kaydı ve yaşantısal tekniklerden bir arada yararlandığını bildirmiştir. Deşifre, ses kaydı ve görüntü kaydının kullanıldığını bildiren bir katılımcı (%3.3) olduğu gibi sadece ses ve görüntü kaydından (%3.3), sadece görüntü kaydından (%3.3) yararlandığını bildiren birer katılımcı da vardır. Yanıtların çok çeşitli dağıldığını söylemek mümkündür.

Yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında aldıkları süpervizyon sürecinde danışma uygulamaları ile süpervizyon sürecindeki rol ve sorumluluklarına ilişkin değerlendirilmelerini içeren üç anket sorusu yer almıştır. Süpervizörler tarafından bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan yüksek lisans öğrencileriyle haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumlarının yapılıp

yapılmadığına ilişkin sorulan soruya 28 katılımcı (%93.3) evet yanıtını verirken, iki katılımcı (%6.7) hayır yanıtını vermiştir. Süpervizörler tarafından bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan yüksek lisans öğrencilerine yönelik düzey belirleyici geribildirimler ile performanslarına ilişkin yazılı ve sözel olarak yapılan formal değerlendirmenin verilir verilmemesi sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 26 katılımcı (%86.7) düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirmeyi aldığını, dört katılımcı ise (%13.3) düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirme almadığını belirtmiştir. Yüksek lisans öğrencilerinin uygulama performansları değerlendirilirken süpervizörleri tarafından belli kriterlerin paylaşılıp paylaşılmadığına ilişkin anket maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde 24 katılımcı (%80) kendileri ile süpervizörleri tarafından değerlendirme kriterlerinin paylaşıldığını, altı katılımcı ise (%20) kendileriyle süpervizörleri tarafından herhangi bir değerlendirme kriterinin paylaşılmadığını bildirmiştir.

Yüksek lisans öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde süpervizörlerinin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algılarını içeren anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları Tema-3 “*Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri*” , Tema-5 “*Süpervizyon İlişkisi*” ile Tema-7 “*Süpervizyonda Değerlendirme*” ve bu temalara bağlı oluşan alt temalarda toplanmıştır.

TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri

Süpervizyonda tekniklerin kullanımı ve süpervizyon sürecinde uygulamada hangi yöntemlerden yararlanıldığı önemlidir. Süpervizyon tekniklerinden deşifre ile görüntü kaydı alt tema olarak yer almaktadır. Aşağıda bu alt temalara ilişkin katılımcı görüşleri sunulmuştur.

Alt tema- 1: Deşifre

Deşifre, süpervizyon alan kişilerin danışma oturumlarını yazılı bir belge haline dönüştürdükleri, yazılı belgeler üzerinden ise süpervizörlerinden geribildirim aldıkları süreçleri ifade etmektedir. Katılımcılar, deşifre sayesinde psikolojik danışma yaşantılarına yönelik detaylı geribildirim alma imkânı bulabilmiştir. Katılımcı

görüşlerine bakıldığında, YL1 (24 yaşında, kadın), “Özellikle şey çok iyiydi, mesela deşifreleri...Biz sürecin başında deşifre yazıyorduk. Ama mesela deşifreler üzerinde aldığımız geribildirimler bence çok önemliydi, çok öğreticiydi. Çünkü her kısımla ilgili, yani cümle cümle geribildirim verme şansı oluyordu hocanın orada. O bizim için çok avantajlıydı.” Katılımcılardan YL2 (26 yaşında, kadın) bir yandan deşifrenin süreç boyunca kullanılmasını daha doğru bulduğunu ifade etmiş bir yandan da deşifreye yazılan yanıtların kendisi için katkı sağlayıcı olduğunu şu sözlerle belirtmiştir:

Sekiz oturumda da deşifre yazmayı tercih etmiştim. Çünkü beni daha iyi geliştireceğini düşünmüştüm. Bunu sonra da söylemiştim bu arada tabii. Yani 8 oturum boyunca da deşifre olsa daha iyi olur. Onun haricinde şey çok iyiydi, deşifre, deşifreye yazılan yanıtlar, bir saatlik işte her oturum sonrası süpervizyon yapılması zaten hani olması gereken buydu. O konuda hiç aksatmadılar. Yani onların hakkını yiyemem. Hiç o bireysel süpervizyonları, deşifreleri hiç aksatmadılar. O anlamda geliştiriciydi.

Katılımcılardan YL3 (23 yaşında, kadın), deşifre kullanımıyla ilgili daha çok kendi beklentisini dile getiren şu cümleleri ifade etmiştir:

Belki ayrıca deşifre de isteyebilirdim. O konuda çok emin değilim. Çünkü bazı insanların tam yetkin bir şekilde yazacağından çok emin değilim. Sanırım yani orada kaçıracağımız noktalar olabilir. Ama başka birisi bunu yazamayabilir. Farkında olmayabilir. O yüzden belki deşifreyle evet, yanında belki ek olarak deşifre olabilir. Ya da sadece deşifre olabilir.

Alt tema -2: Görüntü kaydı

Görüntü kaydı, süpervizyon sürecinde psikolojik danışmanın danışma sürecine ilişkin uygulamalarının izlenmesini sağlamaktadır. Yüksek lisans öğrencilerinden görüntü kaydının derste izlenmesiyle birlikte davranışlarına ilişkin geribildirim alan, uygulama deneyimini geliştirme imkânı bulan katılımcı görüşlerinin yanında görüntü kaydından jest ve mimiklerin kullanımı açısından yararlanmayı istediğini bildiren katılımcı görüşleri de vardır. YL1 (24 yaşında, kadın) süpervizyon dersinde görüntü kayıtlarının izlenmesi ile ilgili şu değerlendirmeyi paylaşmıştır:

Derste birlikte izliyor oluşumuz. Bu bizim için çok büyük bir avantajdı. Süreçte bize çok katkı sundu. Çünkü mesela şöyle oluyor, hocanız başta böyle izleyip de gelmiştir, üzerine konuşuyorsunuz, siz anlatıyorsunuz değil de hem birlikte gözlemlediğiniz zaman her söylediğiniz cümleyle ilgili ya da her yaptığınız davranışla ilgili orada

geribildirim alma şansı olunca çok daha öğretici olabiliyor. Yani eksisiniz ne yanlışınız ne doğrusu ne olmalı, bunu daha iyi öğrenebiliyorsunuz.

Katılımcılardan YL6 (25 yaşında, kadın) süpervizyon sürecinde görüntü kaydının kullanımının faydalı olabileceğine ilişkin şu temenniği paylaşmıştır: “Ben görüntü kaydı da alırdım. Yani danışmanın görüntü kaydını, danışan olmasına gerek yok da. Çünkü jest mimiklerimiz çok etkili.” görüntü kaydının süpervizyonda bir teknik olarak kullanılabileceğini ifade etmiştir.

TEMA-5: Süpervizyon İlişkisi

Süpervizyonda önemli başlıklardan biri de süpervizörle süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkiyi ifade eden süpervizyon ilişkisidir. Bu temaya bağlı olarak süpervizörün yaklaşımı alt teması bulunmaktadır.

Alt tema-1: Süpervizörün yaklaşımı

Süpervizör yaklaşımı, süpervizyon alan kişinin psikolojik danışma süreçleri ile süpervizyon süreçlerini etkileyebilmektedir. Süpervizörünün destekleyici ve cesaretlendirici yaklaşımıyla kendini daha yeterli hisseden, süreci daha etkili bir biçimde yürütmeye başladığını ifade eden katılımcıların yanında süpervizörün yaklaşımından olumsuz etkilendiği için süpervizyon sürecinden umduğunu bulamayan, verimsiz bir süreçle karşı karşıya kalan yüksek lisans öğrencisinin de olduğu görülmektedir.

YL3 (23 yaşında, kadın), “Çok iyiydi gerçekten. Ne zaman bir soru sorsam cevap veriyordu. Ben de olabildiğince sorumlu davranmaya çalışıyordum. Yani böyle cesaretimi arttıran bir süpervizyon süreci geçirmemi sağladı süpervizörüm.” sözleri ile süpervizörünün olumlu yaklaşımının onda sorumluluk bilincini artıran bir etkiye yol açtığını ifade etmiştir. Bir başka katılımcı olan YL2 (26 yaşında, kadın), “Çok destekleyiciydi, cesaretlendiriciydi, teşvik ediciydi. Aynı zamanda çok da bilgilendiriciydi. O birer saatlik görüşmeler çok etkili oldu. Yani grup oturumundan ziyade... ..o birer saatlik her oturum sonrası yaptığımız bireysel süpervizyonlar gelişmemde çok etkili oldu.” süpervizörünün yaklaşımını destekleyici ve cesaretlendirici bularak süpervizörünün tutumunu gelişiminde etkili bulduğunu ifade etmektedir.

YL2’de olduğu gibi YL6 (25 yaşında, kadın) da süpervizörün yaklaşımında cesaretlendirici olmasına odaklanmıştır. Yaşantısını şu sözlerle dile getirmiştir:

Cesaretlendirilmeye ihtiyacımız vardı. Bu konuda da süpervizörümüz çok iyiydi. Benim açımdan en azından çok iyiydi. O yüzden yüksek lisanstaki süpervizör sürecinde hocamın arkamda olduğunu, yanımda olduğunu bildiğim için dağıtma cesaretinde bulundum. Daha sonra da toplayabildiğimi fark ettim ve bu bana iyi hissettirdi.

Katılımcılardan YL1 (24 yaşında, kadın) ise süpervizör yaklaşımının kendisini güvende hissetmesine katkı sağladığını dile getirmiştir. Süreci şu sözlerle vurgulamıştır:

O süreçte hocamı her istediğim dakika arayabilmek, dersin dışında da arayabilmek, ulaşabilmek, kapısını çalabilmek bu benim için çok kıymetliydi. Evet, kendimi çok güvende hissettim ve şey olmuştu yani böyle hiç yalnız hissetmedik o süreçte kendimizi. Ne yapacağım? Çaresizim, yalnızım hissetmedik hiç.

Son olarak, katılımcılardan YL5 (24 yaşında, kadın) süpervizörünün iletişim becerilerine şu sözlerle vurgu yapmıştır: “Süpervizyon esnasında süpervizörümüz iletişime çok açık. Bizi dinleyen, en ufak noktaları bile özellikle bedensel dilimizden anlayan bir hocaydı. Yani şöyle bir şey anlatıyoruz ve orada bir pürüz var, onu hissediyordu.”

Bütün bu olumlu süpervizör yaklaşımlarının yanında süpervizyon sürecinde süpervizörüyle kurduğu ilişkiden umduğunu bulamayan bir katılımcı da vardır. YL4 (26 yaşında, kadın), süpervizörünün yaklaşımını şu sözlerle açıklamıştır:

Yani çok da pozitif bir iletişimde değildik. Hiçbir zaman olamadık ama. İşte örneğin bir tepkimi okur ve bunun yanına büyük harflerle defol git yazar. Hani buna nasıl, ne diyebilirim ki ben bunun için? Hiç de bir eğiticiyi geçtim. Gündelik hayatta bir arkadaşınla bile şakalaşırken kullanabileceğin bir şey değil yani. Ya da orada ben ne hata yaptım, nasıl düzeltebilirim kısmını da yaz bari de öğreneyim. Hani o sebeple çok verimli bulmuyordum.

TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme

Süpervizyonda değerlendirme süpervizyon sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu tema altında değerlendirme sürecinin bir parçası olarak görülen geribildirime yer verilmiştir. Bununla birlikte doktora öğrencilerinin değerlendirme kriterlerine ilişkin açıklamaları sunulmuştur.

Alt tema-1: Geribildirim

Süpervizyonda değerlendirmenin önemli öğelerinin başında geribildirim gelmektedir. Süpervizyon alan kişiler, yapıcı geribildirimler aldıklarını geribildirimlerin onların öğrenme süreçlerinde daha etkin bir rol almalarına katkı sağladığını ve göremedikleri eksiklikleri fark etmelerine olanak tanıdığını ifade etmektedir. YL1 (23 yaşında, kadın), süpervizör geribildirimlerinin kendisi için çok katkı sağlayıcı olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Hocamın bana verdiği geri bildirimler benim için çok öğreticiydi. Özellikle ben kendi gelişimimi hem hocamın verdiği geri bildirimlerde hem de kendi sürecimde gözlemlediğim zaman çok net görebildim yani. Nereden nereye geldiğimi ve hocam da bunu görmemde bana çok katkı sundu. Özellikle mesela süreç içerisinde gerçekten eksik yaptığım yerlerde neyi eksik yaptığımı çok net olarak ifade ediyordu. Yani çok soyut kalmıyordu, somuttu her şey. Onları anlamamızı sağlıyordu, somutlaştırıyordu.

Katılımcılardan YL5 (24 yaşında, kadın) psikolojik danışma sürecine ilişkin aldığı geribildirimlerinin kendisi için geliştirici bir yöne sahip olduğunu şu sözlerle ortaya koymuştur:

Çok yapıcı geribildirimlerdi. Yani öncelikle şöyleydi, biz oturum özetlerimizi yazardık, sisteme yüklerdik, videolarını da yüklerdik. Hoca hem videoları izlerdi hem oturum özetlerimizi okurdu. Ve oturum özetlerinin yanına büyük harflerle kırmızı şekilde bize geribildirimlerimizi yazardı. İşte burası çok iyi, devam et. Ya da işte burada şöyle bir şey var, bence şu kitabı ya da şu kaynağı oku, işte şu dediğimizi bir daha düşün gibisinden ya da oturuma şuna hazırlanarak gel gibisinden. Her zaman o yüzden havaya giden yorumlar değildi, daha çok bizi büyüten, geliştiren, üzerine düşünmemizi sağlayan yorumlar ve geribildirimlerdi.

YL5'e benzer biçimde YL2 (26 yaşında, kadın), deşifreler üzerine verilen geribildirimlerden aldığı katkıyı şu sözlerle açıklamıştır: “Şeyler iyi oldu, işte o deşifreye yazdığı özellikle. Şöyle de söyleyebilirdin, bunu da yapabilirdin gibi kısımlar benim için geliştirici.” katılımcıların özellikle deşifreler üzerinden aldıkları geribildirimlerin onlar için katkı sağlayıcı olduğunu söylemek mümkündür.

Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri

Süpervizyonda önemli basamaklardan birini oluşturan değerlendirme, süpervizyon alan kişinin bireyle psikolojik danışma uygulaması ile süpervizyon sürecinin

değerlendirilmesini içermektedir. Değerlendirmeye ilişkin katılımcı görüşlerine bakıldığında sürece dayalı, yani süpervizyon alan kişinin başlangıçtan sonlandırmaya kadar olan süreçte nasıl bir gelişme gösterdiğine bakan değerlendirme biçiminin yanında nasıl değerlendirileceklerinin önceden süpervizör tarafından bildirildiği, öz değerlendirme formunun kullanılmasıyla değerlendirme sürecinde süpervizyon alan kişilerin de etkin rol aldığı yaşantılar da vardır. Değerlendirme süreçlerinin çeşitlilik gösterdiği ifade edilebilir. Katılımcılardan YL2 (26 yaşında, kadın) değerlendirme sürecini şöyle açıklamıştır: “Değerlendirme sürecinde biraz süreç ele alındı. Yani sonunda hani işte şu kadar oturum yapmışsınız yani çok iyi değil de oradaki gözlemleriyle aslında bizi değerlendirdi.” YL2’ye benzer şekilde YL4 (26 yaşında, kadın) değerlendirme sürecinin objektif kriterlere dayalı yapılmadığını ifade etmiştir:

İlk oturumda nasıl bir performans gösterdiysek, işte ne kadar geliştik ne kadar çabaladık, buna bakacağım dedi. Ama hani spesifik olarak şuna dikkat edeceğim, işte böyle olursa, geçireceğim dersten gibi bir açıklama yapılmadı. Objektif olarak değerlendirme öyle bir şey yok, olmadı.

Değerlendirme sürecinin objektif bir biçimde yapılmadığını dile getiren katılımcı görüşleri olduğu gibi değerlendirme sürecinin kriterlere dayalı olarak yapıldığını dile getiren katılımcılar da vardır. Bu bağlamda YL3 (23 yaşında, kadın) şunları söylemiştir:

Oluşturduğumuz bilgilendirilmiş onam formu ve ayrıca ön görüşme formu için ayrı bir puan alacağımızı, bir de vaka kavramsallaştırmayla ilgili bize ayrı vakalar gönderecekti, onlardan da ayrı bir puan alacağımızı değerlendirmenin böyle olacağını söyledi. Bir de oturum sonlarında oturum özeti gönderdik. Detaylı olmasının önemli olduğunu, detaya ayrıca bir beş puan vereceğini ve göndermiş olduğumuza da ayrı puan vereceğini söyledi ve bunları böyle bir liste halinde daha detaylı bir şekilde yazmıştı.

YL1 (23 yaşında, kadın) YL3 adlı katılımcıyı destekleyen şu ifadeleri kullanmıştır:

Öyle, bizim ilk olarak bir afiş hazırlayacağımızı söyledi. Yani danışma yapacağımıza dair işte. Afişin bir puanlaması olacağını, ondan sonra anemnez formu hazırlayacağımızı bunun bir puanlamaya tabi olacağını, bilgilendirilmiş onam formu hazırlayacağımızı bunun bir puanlamaya tabi olacağını ve oturumlar sonucunda işte her oturumun ayrı ayrı süpervizör tarafından deşifrelerinin değerlendireceğini, video kayıtlarının değerlendireceğini, bunlara totalinde bir değerlendirme notu verileceğini, geçme kalma notu verileceğini söyledi.

YL5 (24 yaşında, kadın) ise şu sözlerle süpervizyon sürecindeki değerlendirme kriterlerinden birini açıklamıştır: “Daha sonra da oturumlar tamamen sona erdikten sonra

sürecin tamamını kapsayan bir özdeğerlendirme formu iletmişti hocamız bize. Yine onu doldurduk.”

Yüksek Lisansta Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizyonda Çokkültürlülüğe İlişkin Algıları

Araştırmada üçüncü soru olan “Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin algıları nasıldır?” sorusuna verilen yanıtlar nitel görüşme sonucunda ortaya çıkan Tema-6 “*Süpervizyonda Çokkültürlülük*” aracılığıyla aşağıda sunulmuştur.

TEMA -6: Süpervizyonda Çokkültürlülük

Yüksek lisansta bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin algılarını içeren bulgular, süpervizyonda çokkültürlülük teması altında sunulmuştur. Katılımcı görüşlerinde farklılaşmanın dikkat çektiği söylenebilir.

Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı

Süpervizyonda çokkültürlülük süpervizyon alan kişilerin gerek psikolojik danışma süreçlerinde gerek süpervizyon süreçlerinde çokkültürlü psikolojik danışma öğelerini deneyimleyip deneyimlemediklerini ifade etmektedir. Bununla ilgili YL3 (23 yaşında, kadın) “...ama özellikle çokkültürlülük başlığı altında herhangi bir böyle büyük bir konu işlenmedi.” diyerek, çokkültürlülüğün süpervizyon sürecinde bir odak olarak ele alınmadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde YL4 (26 yaşında, kadın) “Başka bir bilgilendirme yapmadı bu konuda çokkültürlülükle ilgili bir paylaşım yapılmadı.” ifadesini kullanarak çokkültürlülüğün süpervizyon sürecinde bir odak olarak ele alınmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte çokkültürlülüğün ele alındığı yaşantılardan bahsetmek de mümkündür. YL5 (24 yaşında, kadın) bu yaşantıyı şu şekilde açıklamıştır: “Çokkültürlülük bağlamı vardı. Yani çok farklı danışanlarla karşılaşmıştık.”

Doktorada Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin BPDU Dersinin Yürütülüşü ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri

Araştırmada dördüncü soru olan “Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?” sorusuna ilişkin doktora öğrencilerinin değerlendirmelerini içeren bulgular aşağıda sunulmuştur.

Doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersi kapsamında psikolojik danışma süreçlerinin yapılandırılmasına ilişkin değerlendirmelerine dair anket formunda dört madde yer almıştır. Ders kapsamında süpervizörün psikolojik danışmanların danışan bulma sürecini yönetip takip etmesi ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 10 katılımcı (%43.5) danışan bulma sürecinin kısmen süpervizör tarafından takip edildiğini belirtirken, dokuz katılımcı (%39.1) danışanların yönlendirilmesi sürecinin tamamen süpervizör tarafından takip edildiğini bildirmiş ve dört katılımcı (%17.4) ise danışan bulma sürecini tamamen kendilerinin gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Doktora bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç danışanla görüşme yapmalarının istendiği ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, 11 katılımcı (%47.8), iki danışanla görüşme yapmalarının istendiğini, yedi katılımcı (%30.4) üç danışanla görüşme yapmalarının istendiğini ve bir katılımcı ise (%4.3) altı danışanla görüşme yapmalarının istendiğini ifade etmiştir.

Doktora bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmalarının istendiği soruya verilen yanıtlara bakıldığında, yanıtların farklılaştığı görülmektedir. En az istenen psikolojik danışma oturumu sayısının beş olduğu (%4.3), en fazla istenen psikolojik danışma oturumu sayısının ise 100 olduğu (%4.3) bulgu olarak elde edilmiştir. Ortalamaya bakıldığında doktora öğrencilerinden yaklaşık 28 oturum bireyle psikolojik danışma oturumu yapmaları istenmiştir. Doktora bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında danışanlar ile görüşmelerin nerede yapılmasının istendiği ile ilgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla yanıtın yedi katılımcı (%30.4) ile çevrimiçi ortamda maddesine verildiği, en az yanıtın ise üç katılımcı ile (%13) kendi ayarladığım yerde maddesine verildiği görülmektedir.

Doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yapılandırılmasına ilişkin değerlendirmelerini içeren, anket formunda üç madde yer almıştır. Doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptıklarına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla

yanıtın dokuz katılımcının (%39.1) iki danışanla ve sekiz katılımcının (%34.8) üç danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptığını bildirerek elde edildiği, en az yanıtın ise dokuz (%4.3) ve beş (%8.7) danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptığını söyleyen toplamda üç katılımcıdan elde edildiği görülmektedir. Doktora öğrencilerinin psikolojik danışma görüşmesi yaptıkları danışan ortalamaları ise yaklaşık 3 olarak elde edilmiştir. Süpervizörlerin doktora bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında bilgilendirilmiş onam formu, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu gibi standart formları paylaşp paylaşmadığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 22 katılımcı (% 95.7) standart formların kendileri ile paylaşıldığını söylerken, bir katılımcı (%4.3) standart formların kendileri ile paylaşılmadığını belirtmiştir. Doktora öğrencileri ile süpervizör tarafından dersin işleyişine ilişkin ders izlencesinin paylaşıp paylaşılmadığı ile ilgili soruya ise 20 katılımcı (%87) kendileri ile ders izlencesinin paylaşıldığını bildirirken, üç katılımcı (%13) kendileri ile ders izlencesinin paylaşılmadığını ifade etmiştir.

Şekil 7’de görüldüğü üzere doktora öğrencilerinin BPDU dersinin yürütülüşü ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmelerini içeren anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları üç temada toplanmıştır. İlk tema olan “*Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması*”, ikinci tema olan “*Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi*” ile beşinci tema olan “*Süpervizyonda Öğrenme Hedefleri*” anket bulgularını bütünleştirecek içeriği barındırmaktadır.

DOKTORA ÖĞRENCİLERİ NİTEL GÖRÜŞME TEMALARI VE ALT TEMALARI

TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması	TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi	TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri	TEMA-4: Süpervizyon İlişkisi	TEMA-5: Süpervizyonda Öğrenme Hedefleri	TEMA-6: Süpervizyonda Çokkültürlülük	TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme
Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler	Alt tema-1: Dersi alan kişi sayısının etkileri	Alt tema-1: Farklı tekniklerin kullanımına duyulan ihtiyaç	Alt tema-1: Süpervizörün yaklaşımı	Alt tema-1: Beceri ve teknik geliştirme hedefi	Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	Alt tema-1: Geribildirim
Alt tema-2: Uygulamaya ilişkin etik konular	Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi	Alt tema-2: Grup süpervizyonu	Alt tema-2: Süpervizörün mesleki ve kişisel gelişime etkisi	Alt tema-2: Sürece bağlı gelişen öğrenme hedefi		Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri

Şekil 7. Doktora Öğrencileri Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları

TEMA-1: Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması

Psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyon sürecinin yapılandırılmasına ilişkin doktora öğrencilerinin görüşlerine bu temada yer verilmiştir. Süpervizyon alan kişiden beklentiler başlığı ile süpervizyon alan kişinin sorumlulukları vurgulanmıştır. Uygulamaya ilişkin etik konular alt temasıyla etik süreçlere ilişkin bilgiler açıklanmıştır.

Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiden beklentiler

Doktora öğrencileri bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında bir yandan psikolojik danışma sürecine ilişkin sorumluluklara sahipken bir yandan da süpervizyon sürecine dair sorumluluklara sahiptir. Derslere düzenli bir şekilde katılma, yapılan danışma oturumuna ilişkin geribildirim almadan bir sonraki danışma oturumunu gerçekleştirmeme ve ders kapsamında verilen formları belirtilen tarihlerde tamamlama sorumluluklar arasında ifade edilebilir. DR3 (29 yaşında, kadın) süpervizyon ve psikolojik danışma sürecine ilişkin kendisinden beklenenleri şu sözlerle ifade etmiştir:

Deşifrenin yanına notlar veriliyordu ve bana hani çalışıp gelmemi, okuyup gelmemi istiyordu süpervizörüm. Daha sonra sorumluluklarım olarak her hafta derse yüz yüze katılma zorunluluğum olduğunu, gelemesem dahi o hafta çevrimiçi bağlanacağımızı söyledi. Bir hafta bile kaybı kabul etmedi. Deşifreleri onun istediği şekilde, detaylı bir şekilde yazmamı istedi. Onun haricinde grup süpervizyonu olduğu için diğer arkadaşlarımın da her hafta deşifrelerini okumamı beklediğini söyledi.

DR4 (27 yaşında, erkek), süpervizyon almadan psikolojik danışma oturumu yapılmamasını vurgulayan şu ifadeleri kullanmıştır: “Muhakkak süpervizyonda dönüt alınacak sonraki seans o şekilde olabilecek. Yani dönüt alınmadan sonraki seans olmayacak kuralını mesela muhakkak vurgulamıştı.” Süpervizyon oturumunda psikolojik danışma ve süpervizyon sürecine ilişkin doldurulması gereken formlara yönelik de açıklamalarda bulunulmuştur. DR2 (27 yaşında, kadın), bunla ilgili konuyu şu şekilde ifade etmiştir:

Bir form ilettili. O formun içerisinde bizim dönem içinde doldurmamız gereken o formların tamamı, o formları final dosyasına nasıl teslim edeceğimiz, kaç deşifre yazacağımız, nelere dikkat etmemiz gerektiği, hangi kitapları, kaynakları, makaleleri okumamız gerektiğine dair geniş bir dosya ilettili hoca. Birinci dersi de bu formu açıklamaya ayırdı.

Benzer biçimde DR1 (26 yaşında, kadın), psikolojik danışma ve süpervizyon sürecini yapılandıran formlardan şöyle söz etmiştir:

Doktora öğrencileri için, doktora kapsamında aldığımız için bu süpervizyonu ayrıyeten hazırlanmış formlar var. Bu formlarda nasıl değerlendirileceği, her psikolojik danışmanın o dönem içerisinde o dersi alırken kaç danışan göreceği, kaç oturum yapacağı, oturumlarında nasıl bir yaklaşımı kullanacağı ve kullanacağı aslında teknikler ve önceki dönem alınan psikolojik danışma ilke teknikler dersiyle ilgili olarak, o dersi de hocam vermişti zaten, onlar doğrultusunda neler yapılacağıyla ilgili öncelikle bir bilgilendirme var. Bu formlar üzerinden yarı yapılandırılmış şekilde gidiyor. O formlarda nasıl ilerleyeceğimiz süpervizyon formlarıyla da aslında yapılandırılıyor.

Alt tema-2: Uygulamaya ilişkin etik konular

Süpervizörler, doktora öğrencilerinin psikolojik danışma ve süpervizyon sürecinde karşılaşabilecekleri etik hususlarla ilgili onları bilgilendirmiştir. Ders kayıtlarının süpervizyon sürecinin dışında izlenmemesi, üçüncü kişilerle paylaşılmaması, danışanın korunması ve ses kayıtlarının muhafaza edilmesi dikkat edilmesi beklenen etik konular olarak ön plana çıkmaktadır. Katılımcılardan DR5 (26 yaşında, erkek), “Bu

özellikle onun bir parçası olarak yaşayabileceğimiz, potansiyel etik problemler yönünde hocamız bize hem kendi daha önceki deneyimlerinden faydalanarak bilgi verdi. Hem resmi, yasal olarak neler yapabileceğimize dair bilgi verdi. Ne tür önlemler alabileceğimize dair bilgiler verdi.” süpervizörünün etik sorunların önlenmesine ilişkin yaptığı açıklamalardan söz etmiştir. DR1 (26 yaşında, kadın) ise etik konular arasında önemli görülebilecek bir başlık olan gizlilikle ilgili psikolojik danışma ve süpervizyon sürecini kapsayacak biçimde süpervizörü tarafından yapılan açıklamayı paylaşmıştır:

Evet, etik kısmıyla ilgili olarak da genel anlamda aslında bu dersi alan kişilerin ve burada izlediğimiz kayıtların sadece burada olması gerektiğini ve burada konuşulması gerektiğini, bunun dışında ayrıyeten vaka değerlendirmesinin ders dışında yapılmaması gerektiğiyle ilgili ve kayıtların onay alınmadan birbirimizle de aslında paylaşılması gerektiğiyle ilgili etik konusunda da bilgilendirme yapıldı. Hatta formda bununla ilgili ayrı bir bölüm vardı, etik sınırlılıklar kısmı.

Benzer biçimde DR4 (27 yaşında, erkek), “Etik deyince aklıma gelen, tabii ki de o ses kayıtlarının gizliliğinin sağlanması gibi veya gizlilikte bilgilendirilmiş onamı sunarken.” gizlilik hususuna ses kayıtlarının muhafaza edilmesi bağlamında değinmiştir.

TEMA – 2 Süpervizyon Sürecinin Yapı ve İşleyişi

Süpervizyon sürecinin doktora öğrencileri üzerindeki etkilerini açıklayan bu tema, süpervizyon alan kişilerin değerlendirmelerini içermektedir. Dersi alan kişi sayısının etkileri ve süpervizyon sürecinin değerlendirmeleri bu tema bağlamında ortaya çıkan alt temalardır. Süpervizyon alan kişiler, süpervizyon sürecinin etkilerini çeşitli biçimlerde ifade etmiştir.

Alt tema-1: Dersi alan kişi sayısının etkileri

Dersi alan öğrenci sayısının etkileri kendini iki biçimde göstermektedir. Dersi alan öğrenci sayısının fazla olmasından kaynaklı, doktora öğrencileri daha verimli bir süpervizyon alamadıkları için olumsuz etkilenirken, dersi az öğrenci ile alan doktora öğrencileri ise süpervizyon sürecini daha özelleştirilmiş bir biçimde deneyimlemelerinden kaynaklı olarak verim alarak geçirmişlerdir. Katılımcı görüşleri bu bağlamda farklılık göstermektedir. DR1 (26 yaşında, kadın), rahatsızlığını şu sözlerle dile getirmiştir:

Çünkü bizim sayımız doktora öğrencileri olarak yaklaşık 11 kişiydik biz bu dersi alan, yanlış hatırlamıyorsam. Bu yüzden daha kesitsel izlendi bizim şey. Evet, bu dersi bu yıl 11 kişi aldığı için hocam, şöyle oldu. Geçen dönemlerde örneğin bir derste, süpervizyon dersinde bir kişinin bir oturumu tamamen izlenebiliyordu. O 50 dakika ya da bir saatlik kısım tamamen izlenebiliyordu. Ancak bizim bu dönem fazla öğrenci girişimiz olduğu için, 11 kişi bu dersi aldığı için bu dönem kesitsel izleyebildik hocayla. Örneğin uyguladığımız bir teknik varsa eğer o teknikte işte 10. dakikada o teknik başladı ve 20. dakikada bittiyse biz 10. ve 20. dakika arası kullanıyoruz. İzleyebildik gibi bu şekilde ilerledi. Sınıf dinamiği biraz olumsuz etkiledi. Özellikle bizim alanımızdaki uygulamalı olan dersler dört beş öğrenciye verilmesiyle sayı iki katına çıktığında verilmesi daha farklı oluyor. Tabii ki verimliliği etkiliyor.

Dersi alan öğrenci sayısı ile ilgili memnuniyetini dile getiren katılımcı görüşünü paylaşmak da mümkündür. DR5 (26 yaşında, erkek), süpervizyon sürecinin kendisi için konforlu geçmesini dersi alan öğrenci sayısının az olmasına şu sözlerle bağlamıştır: “Dediğim gibi bizim hocayla kontağımız çok rahattı. İki kişi olduğumuz için çok rahattık. Dolayısıyla bunların hepsini biz hocadan zaten dinledik. Gayet yapılandırılmış bir şekilde aldık. Yani o konuda netti.”

Alt tema-2: Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi

Doktora öğrencileri süpervizyon süreçlerini, süpervizyon sürecinin yönetilme biçimini gözlemleme, müdahale becerilerini geliştirerek daha etkili bir biçimde psikolojik danışma sürecini yönetme ve psikolojik danışma sürecini yürütürken süpervizörleri tarafından yönlendirilmelerine ilişkin görüşlerini paylaşarak değerlendirmişlerdir. Katılımcılardan DR3 (29 yaşında, kadın), süreci akademisyen aday olarak şu sözlerle süpervizyon sürecinin kendisi için verimli geçtiğini belirtmiştir:

Bir eğitici olarak, üniversitede bir araştırma görevlisi olarak süpervizyon nasıl verilir konusunda canlı bir örneğim oldu elimde ve aramızdaki ilişkinin, süpervizörümle benim aramdaki ilişkinin güvenilirliği ve oradaki sağlamlığı. Benim özgüvenimi yerine getirdiği için danışanlarımla daha, şu anda bile hâlen etkisi sürüyor, daha özgüvenli, daha ilişkiye dikkat eder bir halde kendimi buluyorum.

DR4 (27 yaşında, erkek) ise psikolojik danışma yaşantılarından yola çıkarak süpervizyon sürecini şu sözlerle değerlendirmiştir:

O yüzden iyi ki tekrardan bir psikolojik danışma süpervizyonundan geçmişim dedim yani. Onun dışında da tabii müdahale kısmı da çok önemli oldu. Sonuçta ileri düzeyde artık psikolojik danışma uygulaması da bu. Doktora düzeyinde olduğu için. Ama müdahalelerde de gerçekten bu danışan için şu uygun olabilir, bu danışan için şu uygun

olabilir, gerçekten danışanların ihtiyaçlarına ve hangi teknik, hangi ekol daha iyi olabilir kısmına odaklanarak ilerlediğimiz için müdahale kısmı daha akıcı geçti diye düşünüyorum.

Süpervizyon sürecini olumsuz olarak değerlendiren, umduğunu bulamayan katılımcı görüşlerini de görmek mümkündür. Bu bağlamda DR2 (27 yaşında, kadın), süpervizyon sürecini şu sözlerle ifade etmiştir:

Süpervizyonun bu dönem beni geliştirmedığını düşünüyorum. Yani ne öğrendim ekstra olarak diye düşündüğümde. Cevap bulamıyorum. Kendi okuyup araştırdıklarım dışındaki belki doktora süreci böyle bir süreçtir. Hocadan değil kendi çabamızla öğrendiklerimiz olmalı. Belki olması gereken budur, bilemiyorum. Ama süpervizyon çok nadir olarak alabildiğimiz bir şey. Beklentimin karşılandığını düşünmüyorum ve böyle oldukça da derse ilgim azaldı açıkçası. Yani biraz daha zaman geçince zaten hoca da çok önemsemiyor herhalde diye düşünerek gittim diyebilirim.

DR1 (26 yaşında, kadın), dersi alan öğrenci sayısının fazla olmasından kaynaklı olarak süpervizyon sürecinden istediği verimi alamadığını belirtmiştir:

Ama şey kısmında yani dersten yeterince yararlanamadığımı doktora düzeyinde düşünüyorum, daha fazla gelişebilirdim, daha farklı noktalarda gelişebilirdim. Ancak dediğim gibi bu yapısal olarak aslında biraz sürecin fazla öğrenci olması, bu sebeple de sürecin çok iyi işlememesi beni alabileceğim faydayı minimumda tuttu açıkçası. O yüzden bu dersten çok daha fazla verimle ayrılabilir iken en azından çok daha az verim edinebildiğimi düşünüyorum. Genel anlamda süreci olumsuz etkileyen en temel faktör benim için aslında bu.

Bunlarla birlikte doktora öğrencileri, psikolojik danışma oturumlarını yürütürken süpervizörleri tarafından yönlendirilmeleri ile ilgili de değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu konuda katılımcıların farklı görüşleri ön plana çıkmaktadır. DR3 (29 yaşında, kadın) şu ifadeleri kullanmıştır:

Bir yüksek lisans ve lisans öğrencisine daha çok bilgi verilmesi gerektiğine inanıyorum, süpervizör tarafından. Onu yönlendirilmesi gerektiğine inanıyorum. Doktora öğrencisi olarak benim aldığım süpervizyonda, süpervizör ya %50 keşfettiriyordu, ben kendim buluyordum, %50 de öğretiliyordu. Bu oranı biraz bozardım. Yani %70 ben sorumluluğu ve o sancıyı karşımdaki terapist, danışmana yüklerdim. Süpervizör olarak ben daha yüzde otuz bilgi verirdim. Sanırım bilgi verme oranımı azaltırdım. Çünkü doktora öğrencisi için de olsa çok konforlu ama doktora öğrencisinin artık biraz daha zora girmesi için bence şart olduğunu düşünüyorum. Daha az bilgi verirdim. Ne yapması konusunda daha az yönlendirirdim. Sonuçlarıyla uğraşmasını daha çok sağlardım. Keşfettirici yönünün, otantik yönünün daha ön planda olduğu ama öğretmenlik yönünün daha geri planda olduğu bir süpervizör olurum.

DR6 (30 yaşında, erkek), yürüttüğü psikolojik danışma oturumlarıyla ilgili daha az yönlendirilmeyi istediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Belki biraz daha orayı az tutabilirdi yani bunun ısrarcılığında şey yapabilirdi orada çok müdahale edilmiş hissettim kendimde çünkü bazen şey oluyor bu süpervizyon süreçlerinde süpervizörünüz kendi aklındakini size çok alan tanıyamadığı zamanlar oluyor ve kendi aklındakini burada uygula iyi olur dediği zamanlar oluyor biraz orada öyle hissettim açıkçası çok fazla değil ama bunu biraz olumsuz olarak söyleyebilirim.

Bu görüşlerin aksine DR4 (27 yaşında, erkek) süpervizyon sürecinde, psikolojik danışma oturumlarını yürütme ile ilgili daha fazla yönlendirilmeye ihtiyaç duyduğunu şu sözlerle dile getirmiştir: “Bizim araştırmamız için. Burada birazcık daha yönlendirici olmasını biz istedik, bekledik sınıfça. Ama hocamız da burada, siz doktora öğrencisisiniz. Burada siz bu işi daha çok yapın yaklaşımında bulundu.” diyerek süpervizörünün doktora sürecinde öğrencilerin daha aktif olmalarını beklediğini açıklamıştır.

TEMA – 5: Süpervizyonda Öğrenme Hedefleri

Bu tema, süpervizyon alan doktora öğrencilerinin süpervizyon sürecinde ifade ettikleri öğrenme hedeflerini açıklamaktadır. Beceri ve teknik geliştirme hedefi ile sürece bağlı gelişen öğrenme hedefi bu temanın alt temalarıdır.

Alt tema-1: Beceri ve teknik geliştirme hedefi

Süpervizyon alan doktora öğrencileri psikolojik danışma becerilerini geliştirmeye, vaka kavramsallaştırma becerilerini öğrenip geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. DR1 (26 yaşında, kadın) süreçte becerilerini geliştirmeye çalıştığını ve uyguladığı teknikleri daha etkili bir biçimde danışma sürecinde kullanmayı hedeflediğini şu şekilde açıklamıştır:

Yani becerilerimi psikolojik danışmayı yürütebiliyor hale gelmek ve bir önceki dönem öğrendiğimiz aslında o ilke tekniklerdeki pek çok tekniği uygulayabiliyor hale gelmek şeklinde bir genel bir hedefimiz vardı.” Bir başka katılımcı olan DR6 (30 yaşında, erkek), “O yanlışları aslında oturumdan oturuma yani yaptığım şeyler üzerinden aslında hedeflerimiz oluştu ve genellikle bunlar beceri bu odaklar çerçevesinde ve benim aslında uyguladığım teknikler üzerinden. Bir şeyimiz vardı, geliştirme hedefimiz vardı ve bunları geliştirdik. Geliştirmeye çalıştık en azından.

Son olarak DR2 (27 yaşında, kadın), “Yani bir vakayı formüle edebilme becerisini öğrenmek istedim.” diyerek vaka kavramsallaştırmaya ilişkin bir beceri geliştirme hedefi olduğunu dile getirmiştir.

Alt tema-2: Sürece bağlı gelişen öğrenme hedefi

Doktora öğrencileri beceri ve teknik geliştirme hedefinin yanında psikolojik danışma ve süpervizyon sürecine bağlı olarak da öğrenme hedefi belirlemiştir. Somut, gözlemlenebilir hedefleri belirlemeyen süpervizyon alan doktora öğrencileri, süpervizörlerinden aldıkları geribildirimlerle, süreç içinde kendi gelişimlerini gözlemlmeleriyle hedeflerini netleştirmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. DR3 (29 yaşında, kadın), “Dediğim gibi hedeflerim somut, gözlemlenebilir, ölçülebilir bir boyutta değildi. Tamamen konuşarak, hocamın geribildirimleriyle, kendi hissettiklerimle ve oturumlarda danışanımın bana geribildirim vermesiyle hedeflerime ulaşp ulaşmadığımla ilgili genel bir fikrim oldu.” diyerek hedeflerini süpervizörünün ve danışanının geribildirimleriyle şekillendirdiğini belirtmektedir. Benzer biçimde DR5 (26 yaşında, erkek) hedeflerini biçimlendirmede aldığı geribildirimlerin ve sürecin rolünü şu şekilde vurgulamıştır: “En başta süpervizyondan beklediğim şeydu dediğim bir şey olmadı açıkçası. Süreçte ortaya çıktı, süreçte o aldığım dönütler doğrultusunda geliştiğimi hissettim hakikaten.”

Doktorada BPDU Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutuna İlişkin Algılarını İçeren Bulgular

Araştırmada beşinci soru olan “Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algıları nasıldır?” sorusuna ilişkin doktora öğrencilerinin yanıtlarını içeren bulgular aşağıda sunulmuştur.

Doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kendilerine uygulanan süpervizyon yöntem ve tekniklerine ilişkin anket formunda iki

madde yer almıştır. Doktora düzeyinde süpervizyon alırken hangi süpervizyon yöntem ya da yöntemlerinin seçilip kullanıldığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, en fazla yanıtın dokuz katılımcı (%39.1) ile grup süpervizyonu yöntemine verildiği, en az yanıtın ise iki katılımcı (%8.7) ile üçlü süpervizyon yöntemine verildiği görülmektedir. Bireysel süpervizyon aldığını bildiren katılımcı sayısı beş (%21.7), sınıf süpervizyonu aldığını bildiren katılımcı sayısı dört (%17.4) ve akran süpervizyonu aldığını bildiren katılımcı sayısı üçtür (%13).

Doktora düzeyinde süpervizyon alırken hangi süpervizyon tekniklerinin süpervizör tarafından seçilip kullanıldığına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde ise sekiz katılımcı (%34.70) sözel aktarım, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı ve görüntü kaydının bir arada kullanıldığını, altı katılımcı (%26) sözel aktarım, deşifre, vaka notları, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı, görüntü kaydı ve yaşantısal tekniklerden bir arada yararlanıldığını bildirmiştir. Deşifre, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, görüntü kaydı ve yaşantısal tekniklerin kullanıldığını bildiren bir katılımcı (%4.3) olduğu gibi sadece ses ve görüntü kaydından (%4.3), sadece görüntü kaydından (%4.3) yararlanıldığını bildiren birer katılımcı da vardır. Yanıtların çok çeşitli dağıldığını söylemek mümkündür.

Doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında aldıkları süpervizyon sürecinde danışma uygulamaları ile süpervizyon sürecindeki rol ve sorumluluklarına ilişkin değerlendirilmelerini içeren üç anket sorusu yer almıştır. Süpervizörler tarafından bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan doktora öğrencileriyle haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumlarının yapılıp yapılmadığına ilişkin sorulan soruya 21 katılımcı (%91.3) evet yanıtını verirken, iki katılımcı (%8.7) hayır yanıtını vermiştir. Süpervizörler tarafından bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini alan doktora öğrencilerine yönelik düzey belirleyici geribildirimler ile performanslarına ilişkin yazılı ve sözel olarak yapılan formal değerlendirmenin verilir verilmediği sorulmuştur. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 15 katılımcı (%65.2) düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirmeyi aldığını, sekiz katılımcı ise (%34.8) düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirme almadığını belirtmiştir. Doktora öğrencilerinin uygulama performansları değerlendirilirken süpervizörleri tarafından belli kriterlerin paylaşılıp paylaşılmadığına ilişkin anket maddesine verilen yanıtlar incelendiğinde 18 katılımcı (%78.3) kendileri ile süpervizörleri tarafından değerlendirme kriterlerinin paylaşıldığını, beş katılımcı ise (%21.7) kendileriyle

süpervizörleri tarafından herhangi bir değerlendirme kriterinin paylaşılmadığını bildirmiştir.

Doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersinde süpervizörlerinin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutuna ilişkin algılarını içeren anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları Tema-3 “*Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri*” , Tema-4 “*Süpervizyon İlişkisi*” ile Tema-7 “*Süpervizyonda Değerlendirme*” ve bu temalara bağlı oluşan alt temalarda toplanmıştır.

TEMA-3: Süpervizyon Teknikleri ve Uygulama Yöntemleri

Süpervizyonda uygulanan yöntem ve teknikler süpervizyon sürecinin daha verimli olmasında önemli görülebilir. Süpervizyon alan doktora öğrencileri farklı tekniklerin kullanımında duyulan ihtiyaç ve grup süpervizyonu alt temaları çerçevesinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu temalara ilişkin katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Alt tema-1: Farklı tekniklerin kullanımına duyulan ihtiyaç

Doktora öğrencileri kendi süpervizyon süreçlerinde kullanılan teknikleri bir yandan değerlendirirken bir yandan da süpervizyon sürecini kendileri yönetselerdi hangi tekniği nasıl kullanacaklarını açıklamışlardır. Bu bağlamda tüm süreç boyunca deşifre alıp deşifreler üzerinden geribildirim vermeyi düşünen katılımcı görüşünün yanında görüntü kayıtlarının derste izlenmesiyle görüntü üzerinden geribildirim vermeyi düşünen katılımcı görüşü ve yaşantısal tekniklerle süpervizyon sürecinin daha renkli hale getirmeyi isteyen katılımcı görüşü de vardır. Katılımcılardan DR5 (26 yaşında, erkek), deşifrenin rolünü şu sözlerle vurgulamıştır:

Belki ful deşifre alıp doğrudan metinler üzerinde en azından bir oturum şey yapabilirdim. Yani tam deşifre alıp danışmanın verdiği her bir tepkiye bir dönüt şeklinde bir şeyler yapabilirdim. En azından bunu sadece bir oturum bile yapmak en azından yol gösterici olabilir. Şimdi biz çok kapsamlı bir şekilde aslında deşifreleri ele aldığımız da oldu ama baştan sona, sıfırdan itibaren, bu işin sonuna kadar her bir tepkime neler ne yapmışım ne etmişim...

Becerilerinin değerlendirilmesine yönelik detaylı geribildirim alma ihtiyacının olduğunu dolaylı olarak ifade etmiştir. Bir başka katılımcı olan DR2 (27 yaşında, kadın) ise görüntü kayıtlarından süpervizyon sürecinde yeterince yararlanılmadığına şu sözlerle değinmiştir:

Öncelikle ben hepimizin danışmalarına en azından, mesela altı danışanımız varsa en azından bunlardan bir tanesini biz sonuçta yüklüyoruz bir sisteme. Oradan tamamını olmasa da onar dakikasını izleyip, genel olarak bizim tavrımızla ilgili, danışmanlık becerimizle ilgili bir not alarak, bir hazırlık yaparak derse gelirdim. Mesela iki tane danışmamı izledik sadece 14 hafta boyunca. Onda tabii ki tamamı değil, bir kısmı.

Yaşantısal tekniklerin süpervizyon sürecinde kullanımı ile ilgili beklentisini şu sözlerle dile getiren DR4 ise (27 yaşında, erkek) süpervizyon sürecinde çeşitliliğin ve farklılığın iyi olabileceğini şu sözlerle belirtmiştir:

Daha önceki deneyimlerimde mesela şiir yazmıştık, resimler çizmiştik falan. Biraz da aslında bizim de kendimize dokunabilecek ara ara ya da başlangıçta sonunda resim çizebileceğimiz, bir şiir yazabileceğimiz, başka bir yazı yazabileceğimiz örnek veriyorum. Süpervizyon dersini de bu dönem alacağım. Onu alsaydım daha iyi cevap verebilirdim muhtemelen bu soruya ama daha renklendirebilecek bir şeyler yapmak iyi olabilirdi diye düşünüyorum.

Alt tema-2: Grup süpervizyonu

Katılımcılar, grup süpervizyonu ile ilgili yaşantılarını akran geribildirimleriyle zenginleştirilmiş, bir yandan süpervizyon alırken bir yandan da akran süpervizörü olarak geribildirim veren roller arasında geçişlerin sağlandığı bir deneyim olarak ifade etmişlerdir. DR3 (29 yaşında, kadın), süreci şu sözlerle açıklamıştır: “Grupla süpervizyon sürecinde arkadaşlarımdan da geribildirim aldım, ben arkadaşlarıma da geribildirim verdim. Arkadaşlarıma geribildirim verirken uzman kimliğimin yerine geldiğini hissettim. Sonuçta ben de bir başkasını değerlendirebiliyordum.” DR4 (27 yaşında, erkek) ise “Grup süpervizyonu yapmış olduk biz. Herkesin birbirini dinlediği herkesin danışanı konuşuluyor ve tüm danışanlarımızla konuşuyoruz. O yüzden 4x3'ten 12. 12 danışan konuşuluyor ve hocamız bunu hepimiz yan yanayken yapmak istiyor.” diyerek grup süpervizyonunun kaç kişiyle yapıldığını, süreçte kaç danışanın konuşulduğunu ve süpervizörün uygulamayla ilgili beklentisinin ne olduğunu ifade etmiştir.

TEMA-4: Süpervizyon İlişkisi

Süpervizyon ilişkisi süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki iletişimin, kurulan bağın ne düzeyde olduğu ile ilgili bilgiler içermektedir. Süpervizör yaklaşımı alt temasıyla süpervizörlerin doktora öğrencilerine süreçteki yaklaşım biçimleri ifade edilirken, süpervizörün kişisel ve mesleki yaşama etkisi ise süpervizörün süpervizyon alan kişilere kapsamlı etkileri açıklanmıştır.

Alt tema-1: Süpervizör yaklaşımı

Süpervizyon alan kişiler süpervizörlerinin kendilerine onları cesaretlendiren, destekleyen bir biçimde yaklaştıklarını ve bu yaklaşım biçiminin süpervizyon sürecini iyi hissederek pozitif duygularla geçirmelerini sağladığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda doktora öğrencilerinin paylaşımlarına yer verilmiştir. DR5 (26 yaşında, erkek), ‘‘Bir de az önce bahsettiğim gibi daha cesur adımlar atmamızı sağlayacak bir süpervizyon süreciydi. Dirençle başa çıkmaya birazcık daha cesaretli olma konusunda kesinlikle adım attığımı, kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.’’ süpervizörünün kendisini cesaretlendirmesine vurgu yapmıştır, benzer biçimde DR1 de (26 yaşında, kadın) süpervizörünün destekleyici ve cesaretlendirici rolünü vurgulamıştır:

Çok destekleyici bir rolün de olması cesaretlendiriyordu aslında. Ne kadar farklı, kötü bir uygulama yapmış olsak da kötü bir uygulama görmüş olsa da yine de cesaretlendirici ve destekleyici bir noktada da oluyor. Süpervizörümün bana verdiği geribildirimler açıkçası beni oldukça cesaretlendirdi.

DR6 (30 yaşında, erkek) süpervizörünün yaklaşımının kendisine iyi hissettirdiğini şöyle belirtmiştir: ‘‘Yani pozitif yanlarını en azından kişinin yapabildiği iyi şeyleri ön plana çıkarma noktası diyebilirim.’’ süpervizörünün pozitif yönlerini ortaya çıkaran yaklaşımını vurgulamıştır. Son olarak DR3 (29 yaşında, kadın), ‘‘Süpervizörümün danışanın gelişimine odaklandığı kadar odağının bende olduğunu da hissetmiştim ve ilişkimizde yeri geldi mesela duygulandım, orada dinlenildiğimi hissettim. Yani danışanımın terapistinden hissettiği her şeyi ben de süpervizörümünden hissettim. O bakımdan ilişkimiz de çok güzeldi.’’ diyerek güçlü iletişime vurgu yapmıştır.

Alt tema-2: Süpervizörün mesleki ve kişisel gelişime etkisi

Doktora öğrencileri, süpervizörlerinin psikolojik danışma süreçlerini yürütürken onların yaptıkları kritik müdahalelerle tılandıklarını hissettikleri noktalardan çıkabilmelerini sağladıklarını; akademik açıdan ise önerdikleri kaynaklarla onlara ufuk açtıklarını belirtmişlerdir. DR5 (26 yaşında, erkek) şunları söylemiştir:

Yani her bir aldığımız dönüş sonrasında, uyguladığımız bir şey sonrasında, ya hoca da gerçekten haklıymış, gerçekten de böyle şeyler geldi gibi şeyler oluyor. Dolayısıyla bazen şey bile diyebiliyordum. Hoca geleceği mi gördü, ne yaptı dediğim de oldu. Dolayısıyla hocanın yetkinliği, verdiği dönütlerden zaten belli oluyordu. Çok da faydalandım. Benim aydınlanma hissi yaşadığım çok an oldu o yüzden. Yani beni geliştirdiğini hissettim.

Danışma sürecinde tıkanıklık yaşayan ve süpervizörünün desteğiyle süreçte rahatlayan katılımcılardan DR3'ün (29 yaşında, kadın) ifadeleri şu şekildedir:

Süpervizörüm tam da bu anda kullandığım yöntem ve teknikle ilgili bir müdahalede bulundu. Bunu artık devam ettirme ve buna geç ve bununla ilgili danışanla konuş demişti. Bir danışanla ilgili en kritik iki oturumu süpervizörüm yönetmişti ve onun sayesinde devam edebilmişim. Yani çok kritik bir andı o. O gözlemi ve ne olduğunu bir türlü bulamıyordum. O gözlemi çok kritikti.

Benzer biçimde katılımcılardan DR4 (27 yaşında, erkek) danışma sürecindeki tıkanıklıktan süpervizörünün metafor önerisiyle çıktığını şu sözlerle ifade etmektedir:

Kritik bir müdahalede evet bulundu. Mesela metafor kullanımı konusunda...ben işte birazcık kendimi daha geliştirmem gerektiğini düşünüyordum. Sonrasında bir danışan için hocamız kendisi güzel bir metafor önerdi kendi danışanım için. O metaforu bir kullandım, sonra en son seansta dahi kullandım yani. Hani orada da değineceğimiz bir noktaya geldi. Danışan için de çok anlamlı, yani öyle söylemişti, öyle ifade etmişti. Anlamlı olduğunu, bende anlamlı olabileceğini hissetmişim zaten. O yüzden böyle güzel bir etkileşim olmuştu o konuda, kritik bir an olmuştu.

Süpervizyon sürecinden umduğunu bulamayan ancak mesleki gelişimine katkıda bulunacak bir dokunuş alan DR2 (27 yaşında, kadın) şu sözlerle durumu açıklamıştır:

Daha yararlı hale getirdiği noktalar. Yani en azından doğru kaynaklara yönlendirdiğini düşünüyorum. İşte vaka kavramsallaştırma ile alakalı. Sonra birkaç kitap daha var. Onları dersin başında söylemişti. Klinik görüşme gibi. O kitapları en azından hocadan duydum ilk defa ve yeterliliğe hazırlanırken de ya da bundan sonraki süreçte de onları kullanmayı düşünüyorum. Doğru kaynaklara yönlendirdiğini düşünüyorum bu açıdan.

TEMA-7: Süpervizyonda Değerlendirme

Süpervizyonda değerlendirme süpervizyon sürecinde önemli bir yere sahiptir. Bu tema altında değerlendirme sürecinin bir parçası olarak görülen geribildirim yer verilmiştir. Bununla birlikte doktora öğrencilerinin değerlendirme kriterlerine ilişkin açıklamaları sunulmuştur.

Alt tema-1: Geribildirim

Süpervizyon alan doktora öğrencileri çoğunlukla, süpervizörlerinden aldıkları geribildirimlerin öğrenme süreçlerini kolaylaştırıp onları geliştirdiğini, ne durumda olduklarına dair ufuk açıcı yanlara sahip olduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte süpervizör geribildiriminden umduğunu bulamayan ve hayal kırıklığını ifade eden katılımcı görüşü de bulunmaktadır. DR5 (26 yaşında, erkek), süpervizyon sürecinde aldığı geribildirimleri şu şekilde değerlendirmektedir: “Dolayısıyla benim için dönütler çok aydınlatıcı oldu. Bir de dönüt alma şeklimiz bence, az önce bahsettiğim gibi, bizim için çok rahattı. O rahatlık da aslında öğrenme sürecimizi çok kolaylaştırdı. Yani aslında süpervizörle olan iletişimimiz bence süreci çok kolaylaştırdı.” bir yandan geribildirimlerin aydınlatıcı rolünü vurgularken bir yandan da iletişimin süreçteki kolaylaştırıcı rolüne değinmiştir. DR3 (29 yaşında, kadın), süpervizörünün kendisine verdiği geribildirimleri detaylı bir biçimde açıklamıştır:

Geribildirimler verirken benim kullandığım teknik ve müdahaleler hakkında geribildirimlerde bulundu. Benim jest mimiklerim, duygusal duruşlarım hakkında geribildirimlerde bulundu. Başlangıç, oturumları yarılacağımda ve sonlandırma oturumlarında nasıl bir süreç izlediğim ve nasıl olduğum hakkında geribildirimlerde bulundu. Verdiği geribildirimlerin haricinde bundan sonrası için daha dikkatli olmam, bana özel, daha dikkatli olmam gereken konuları paylaştı. Geribildirimlerini örneklerle anlattı bana bunları. Geribildirimlerin hem bilgiye dayalı hem yapıcı hem de aynı şekilde teşvik edici tarafları olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda eleştirel bir geribildirim tarafı da vardı bunların. Genellikle ben tatmin oldum ve bütün alanlarda, danışma oturumlarının bütün alanlarında geribildirimler aldığımı düşünüyorum.

DR6 (30 yaşında, erkek) ise aldığı olumlu geribildirimlerin katkısını şu şekilde vurgulamıştır:

Ama olumlu şeyleri de biraz daha ön plana çıkartması, olumlu yanları, olumlu yapılan şeyleri... Bence hani az önce bahsettiğim işte danışanla ilişki falan... Hani ilişki de mesela bir boyuttu, onun hakkında da her hafta rapor da yazıyordum demiştim ya... Bence o anlamda da beni pozitif olarak yüksek, yani geliştirmeye açık tutuyordu.

Bu olumlu yaşantıların yanında geribildirimler konusunda umduğunu bulamayan, beklentileri karşılanmayan katılımcı görüşü de vardır. Bu bağlamda DR2 (27 yaşında, kadın) aldığı geribildirimlerin net olmamasından muzdarip olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Yani örneğin işte danışanla alakalı bir şey sorduğumuzda çok muğlak ve daha felsefi bir cevap aldığım oldu ve bu benim için böyle geliştirici olmadığını söyleyebilirim. Yani belki hoca net şeyler söylemek ve şekillendirmek istemiyordu ama ben buna ihtiyaç duydum açıkçası. Yani şu şudur ve şöyle olmalıdır, tamam bu bir matematik değil, danışma hiçbir zaman bir matematik değil ama herhangi bir kuram çerçevesinde bunun cevabı verilebilir diye düşünüyorum. Ama genel olarak çok muğlak ve belirsiz cevaplar aldığımı düşünüyorum. Evet, geribildirimler belirgin değildi.

Alt tema-2: Değerlendirme kriterleri

Süpervizyon sürecinde süpervizörler, puanlandırma tablosu ile süpervizyon alan kişilerin nasıl değerlendirileceğini, öz değerlendirme formu ile değerlendirilme süreçlerinde doktora öğrencilerinin de aktif rol alacağını ve süreçteki gelişimlerinin değerlendirilmesiyle danışma sürecinin başından sonuna kadar yaptıklarıyla değerlendirileceklerini doktora öğrencilerine ifade etmiştir. DR5 (26 yaşında, erkek), süpervizyon sürecinin başında nasıl değerlendirileceğine ilişkin bilgi sahibi olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

Bu ders izlencesinin içinde bir puanlandırma tablosu vardı. İşte her danışanla alakalı doldurulması gereken formlar, onun dışında deşifrelerin vardı. Yani bu hoca böyle bir tablo hazırlamış ve bunların final notuna ne kadar, vize notuna ne kadar etkileyeceğine dair bir çizelge hazırlamış ve notları da bence ona göre verdi.

DR6 (30 yaşında, erkek) ise öz değerlendirme formunu kullandığını “Aslında bir değerlendirme formu da vardı. Oturumlardan sonra psikolojik danışmanı değerlendirme formu. Onu şimdi hatırladım. Her oturumdan sonra kendimi bir ölçek şeklinde değerlendirdiğim bir form da vardı.” diyerek ifade etmiştir. Katılımcılardan DR3 (29 yaşında, kadın) ise sürece bağlı değerlendirildiğini, dört başlık altında süpervizörünün değerlendirme yaptığını şöyle açıklamıştır:

Sonra benim tüm süreçteki gelişimimi anlattı. İlk başlarda ne yapıyordum, sonrasında ne yapıyordum, nasıl sonlandırdım? Evreler bazında beni değerlendirdi. Teknikler bazında beni değerlendirdi. Jest mimik hareketler bakımından beni değerlendirdi ve duygularım bakımından beni değerlendirdi. Genellikle dört konu üzerinde performansım değerlendirildi.

Bunların yanında nasıl değerlendirildiğini bilmeyen, değerlendirme kriterlerine ilişkin bir fikri olmayan katılımcı da vardır. DR4 (27 yaşında, erkek) bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir: “...Puanlama hakkında, becerilere şu kadar dikkat edeceğim, müdahale kısmına şu kadar dikkat edeceğim. ...sonlandırmada şöyle puanlayacağım gibi bir durum olmadı.”

Doktorada Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamaları Dersini Alan Öğrencilerin Süpervizyonda Çokkültürlülüğe İlişkin Algıları

Araştırmada altıncı soru olan “Doktorada bireyle psikolojik danışma uygulamaları dersini alan öğrencilerin süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin algıları nasıldır?” sorusuna verilen yanıtlar nitel görüşme sonucunda ortaya çıkan Tema-6 “*Süpervizyonda Çokkültürlülük*” aracılığıyla aşağıda sunulmuştur.

TEMA-6: Süpervizyonda Çokkültürlülük

Süpervizyonda çokkültürlülük süpervizyon sürecinde çokkültürlülüğün bir odak olarak ele alınıp alınmadığını açıklamaktadır. Çokkültürlülük kapsamlı bir başlık olup içinde birçok ögeyi barındırmaktadır. Süpervizyon alan doktora öğrencileri bu başlık altında kendi süpervizyon süreçlerindeki çokkültürlülük yaşantılarını paylaşmıştır.

Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı

Süpervizyonda çokkültürlülük doktora öğrencilerinin süpervizyon yaşantılarında yeterince ele alınmamış bir başlık olarak görülebilir. Süpervizyon alan kişiler çokkültürlülüğe ilişkin süpervizyon almaları gereken bir durumun olmadığını ve süreçte süpervizörlerinin bu başlığa ayrıca değinmediklerini ifade etmiştir. DR5 (26 yaşında, erkek), “Çokkültürlülükle ilgili konuşmadık. Belki danışanlarla ilgili konuşurken, danışanları değerlendirirken arada doneler geçmiştir ama çokkültürlülükle ilgili en başta biz konuşma yapmadık.” sözleri ile satır aralarında çokkültürlülük başlığına değinmiş

olabileceğini ifade etmiştir. DR1 (26 yaşında, kadın) de benzer biçimde “Çokkültürlülükle ilgili. Bununla ilgili ayrıca süreç hakkında bilgi verirken ekstra buna değinmedik.” diyerek çokkültürlülüğe süpervizyon sürecinde parantez açılmadığını belirtmiştir. Son olarak DR6 (30 yaşında, erkek) kendi psikolojik danışma sürecini göz önünde bulundurarak “Yani çokkültürlülükle ilgili bir süpervizyon almamı gerektiren bir durum çok yaşanmadı.” şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Süpervizörlerin BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeleri

Araştırmada yedinci alt amaç sorusu olan “Süpervizörlerin BPDU dersi ile süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?” sorusuna yönelik olarak süpervizörlerin değerlendirmeleri yüksek lisans ve doktora düzeyinde sunulmuştur.

Yüksek Lisans BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeler

Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde psikolojik danışma sürecini değerlendirmelerine ilişkin anket formunda dört madde yer almıştır. Yüksek lisans öğrencilerinin ders kapsamında danışan bulma süreçlerini yönetip takip etmeye ilişkin sorulan soruya, sekiz süpervizör (%57.1) danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen takip ettiğini, dört süpervizör (%28.6) danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen kendisinin takip ettiğini ve iki süpervizör (%14.3) ise danışanları bulma sürecini tamamen öğrencilerin gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin kaç danışanla psikolojik danışma uygulaması yapmalarını istedikleri ile ilgili soruya, süpervizörlerin dokuzu (%64.2) 2 danışan yanıtını verirken, en az yanıt bir süpervizör tarafından (%7.1), beş danışan olarak kaydedilmiştir. Soruya verilen yanıtların ortalaması ise yaklaşık 2 olarak hesaplanmıştır. Yüksek lisans düzeyinde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında öğrencilerin ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmalarının istendiği soruya ise üç süpervizör (%21.4) 20 oturum yanıtını verirken, diğer yanıtlar eşit bir şekilde dağılmıştır. Süpervizörler en az 10, en fazla 30 danışma oturumunun yapılmasını beklerken ortalama olarak yapılması beklenen danışma oturumu sayısı ise yaklaşık 18’dir. Öğrencilerin bireyle psikolojik danışma uygulamasını nerede yaptıklarıyla ilgili soruya verdikleri yanıt incelendiğinde ise 12 süpervizör (%85.8) üniversitenin psikolojik danışma merkezi yanıtını verirken iki süpervizör (%14.2) çevrimiçi ortamda uygulamaların yapıldığını belirtmiştir.

Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde süpervizyon süreçlerini değerlendirmeye ilişkin ise anket formunda üç madde yer almıştır. Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç yüksek lisans öğrencisine süpervizörlük yaptıkları ile ilgili soruya süpervizörlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, dört süpervizör (%28.6) 2 öğrenciye süpervizörlük yaptığını söylerken; iki süpervizör (%14.3) bir ve dokuz öğrenciye süpervizörlük yaptığını ifade etmiştir. Süpervizörlük yapılan en fazla öğrenci sayısı 12 iken en az öğrenci sayısı birdir. Süpervizörlerin süpervizörlük yaptıkları ortalama yüksek lisans öğrenci sayısı yaklaşık 5'tir. Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında yüksek lisans öğrencilerine yönelik oluşturdukları/yararlandıkları standart formların olup olmadığı ile ilgili soruya süpervizörlerin 13'ü (%92.9) evet yanıtını verirken sadece bir süpervizör (%7.1) hayır yanıtını vermiştir. Yüksek lisans düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında süpervizörlerin öğrencileriyle süpervizyon sözleşmesi ya da ders izlencesi paylaşıp paylaşmadığı ile ilgili soruya 13 katılımcı (%92.9) evet yanıtını vermiş, bir süpervizör (%7.1) ise hayır yanıtını vermiştir.

Doktora BPDU Dersi ile Süpervizyon Sürecine İlişkin Değerlendirmeler

Süpervizörlerin doktora düzeyinde psikolojik danışma sürecini değerlendirmelerine ilişkin anket formunda dört madde yer almıştır. Doktora öğrencilerinin ders kapsamında danışan bulma süreçlerini yönetip takip etmeye ilişkin sorulan soruya, beş süpervizör (%55.6) danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen takip ettiğini, iki süpervizör (%22.2) danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen kendisinin takip ettiğini ve iki süpervizör (%22.2) ise danışanları bulma sürecini tamamen öğrencilerin gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin kaç danışanla psikolojik danışma uygulaması yapmalarını istedikleri ile ilgili soruya, süpervizörlerin üçü (%33.3) iki danışan ve üç süpervizör (%33.3) 3 danışan yanıtını verirken, en az yanıt bir süpervizör tarafından (%11.11), yedi danışan olarak kaydedilmiştir. Soruya verilen yanıtların ortalaması ise yaklaşık 3 olarak hesaplanmıştır. Doktora düzeyinde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında öğrencilerin ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmalarının istendiği soruya ise üç süpervizör (%33.3) 20 oturum yanıtını verirken, iki süpervizör (%22.2) 30 oturum, iki süpervizör (%22.2) 25 oturum yanıtını vermiştir. Süpervizörler doktora öğrencilerinden en az 10, en fazla 30 danışma oturumu yapmalarını beklerken ortalama olarak yapılması beklenen danışma oturumu sayısı ise

yaklaşık 22'dir. Öğrencilerin bireyle psikolojik danışma uygulamasını nerede yaptıklarıyla ilgili soruya verdikleri yanıt incelendiğinde ise altı süpervizör (%66.67) üniversitenin psikolojik danışma merkezi yanıtını verirken üç süpervizör (%33.33) uygulamaların üniversitenin psikolojik danışma merkezi ile çevrimiçi ortamda birlikte yapıldığını belirtmiştir.

Süpervizörlerin doktora düzeyinde süpervizyon süreçlerini değerlendirmeye ilişkin ise anket formunda üç madde yer almıştır. Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında kaç doktora öğrencisine süpervizörlük yaptıkları ile ilgili soruya süpervizörlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, beş süpervizör (%35.7), bir öğrenciye süpervizörlük yaptığını söylerken; dört süpervizörün verdiği yanıtlar farklılık göstermektedir. Süpervizörlük yapılan en fazla öğrenci sayısı 13 iken en az öğrenci sayısı birdir. Süpervizörlerin süpervizörlük yaptıkları ortalama doktora öğrenci sayısı yaklaşık 3'tür. Bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında doktora öğrencilerine yönelik oluşturdukları/yararlandıkları standart formların olup olmadığı ile ilgili soruya süpervizörlerin tamamı evet yanıtını vermiştir. Doktora düzeyinde yürütülen bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi kapsamında süpervizörlerin öğrencileriyle süpervizyon sözleşmesi ya da ders izlencesi paylaşp paylaşmadığı ile ilgili soruya süpervizörlerin tamamı evet yanıtını vermiştir.

Şekil 8'de araştırmanın yüksek lisans ve doktora düzeyinde sunulan anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları ortaya konmuştur. Nitel görüşme bulguları sonucunda ortaya çıkan ikinci tema olan “*Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması*” adlı tema ve bu temaya bağlı beliren “*Süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri*”, “*Etik ve yasal konular*” ile “*Süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme*” süpervizörlerin süpervizyon sürecine ilişkin değerlendirmelerini ifade etmektedir. Süpervizyon sürecinin yapılandırılması

süpervizörlerin süpervizyon alan kişilerden beklentilerinin daha ön planda olduğu, süpervizyonun daha verimli olmasının önceliklendirildiği bir temayı ifade etmektedir.

SÜPERVİZÖR NİTEL GÖRÜŞME TEMALARI VE ALT TEMALARI

TEMA-1: Süpervizyon Teknikleri ve Yaklaşımları	TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması	TEMA-3: Süpervizyonda Çokkültürlülük	TEMA-4: Süpervizyonda Değerlendirme	TEMA-5: Süpervizör İhtiyaç ve Beklentileri	TEMA-6: Süpervizörün Katkıları ve Müdahaleleri	TEMA-7: Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler	TEMA-8: Süpervizörlerin Motivasyon Kaynakları
Alt tema-1: Grup süpervizyonunun yapılandırılması	Alt tema-1: Süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri	Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı	Alt tema-1: İhtiyaç odaklı değerlendirme	Alt tema-1: Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasına duyulan ihtiyaç	Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiyi cesaretlendirme- güçlendirme	Alt tema-1: Süpervizyon alan kişi sayısının fazla olması	Alt tema-1: Süpervizyon alanların mesleki gelişimini gözlemleme ve meslektaş desteği alma
	Alt tema-2: Etik ve yasal sorumluluklar		Alt tema-2: Formal değerlendirme	Alt tema-2: Süpervizör olarak kendi kişisel gelişimini artırmaya duyulan ihtiyaç	Alt tema-2: Öğrenciyi yakından tanıma isteği		Alt tema-2: Dersi yürütmenin verdiği doyum
	Alt tema-3: Süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme		Alt tema-3: Süpervizyonda geribildirim kullanımı				

Şekil 8. Süpervizör Nitel Görüşme Temaları ve Alt Temaları

TEMA-2: Süpervizyon Sürecinin Yapılandırılması

Süpervizyon sürecinin yapılandırılması süpervizörlerin süpervizyon alan kişilerden beklentilerinin daha ön planda olduğu, süpervizyonun daha verimli olmasının önceliklendirildiği bir temayı ifade etmektedir. Bu tema altında süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri, etik ve yasal sorumluluklar ve süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme bulunmaktadır.

Alt tema-1: Süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri

Bu alt tema kapsamında süpervizörler, süpervizyon sürecinde süpervizyon alan kişilerden, süpervizyon oturumuna gelmeden önce danışma oturumundan sonra yapılması gerekenleri (deşifre yazma,deşifreleri süpervizörle dersten önce belirtilen günde paylaşma) yapıp, gizliliğin korunmasına özen gösterilip süpervizyon oturumlarına hazırlık yaparak gelmelerini beklediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan S3 (52

yaşında, kadın) bir yandan süpervizyon sürecindeki sorumlulukları süpervizyon alan kişiye hatırlatırken bir yandan da psikolojik danışma sürecinin niteliğini artıracak beklentilerini paylaşmıştır:

Oturumunu yaptığında hemen deşifreni de yap, hemen hani dersi beklemeden bana ulaştır, onun üzerine geribildirimleri şey yapıp en azından geldiğinde derse geribildirimini alıp sonraki oturuma öyle başla diye. Bu nedenle de bunun aynı zamanda kapalı bir grup olduğu ve grubun kendine özgü, gizlilik gibi, karşılıklı birbirlerine saygı gibi ilkelerinin de olduğuna dair bir hatırlatmada bulunuyorum.

S2 (42 yaşında, kadın), kayıtların muhafaza edilmesiyle ilgili gösterdiği özeni şu cümlelerle ifade etmiştir:

Görüşme kayıtlarının saklanmasıyla ilgili izlediğimiz strateji şu, görüşmeyi transkripte aktardığında bir sonraki haftada bir önceki kayıtlar siliniyor. Önceliğim, tabii ki etik kurallar çerçevesinde bu sürecin yürütülmesi. O benim için olmazsa olmaz, beni tanıyanlar bilirler zaten. En önem verdiğim kısım o.

Son olarak süpervizörlerden S1 (35 yaşında, kadın) süpervizyon alan kişinin sorumluluklarının psikolojik danışma süreci ile süpervizyon sürecini kapsayacak şekilde olduğunu ve beklentilerini bu doğrultuda paylaştığını şöyle ifade etmektedir:

Diğer beklentim de öğrencilerden hazırlıklı gelmeleri. Yani o danışma sürecine hazırlıklı gittikleri gibi süpervizyon sürecine de hazırlıklı gelsinler istiyorum. Çünkü kafa yorsun. Ne olmuştu? Daha iyi ne olabilirdi? Çünkü bu işin bir sonu yok yani. Her birimizin yaptığı iş bir tık daha iyi yapılabilir başka biri tarafından ya da kendimiz tarafından.

Alt tema-2: Etik ve yasal sorumluluklar

Süpervizörler etik ve yasal sorumluluklar bağlamında, ses kayıtlarının dinlenmesi aşamasında gizliliğe azami özen gösterme, danışanın korunmasını önceliklendirme ve süpervizör olarak süpervizyon sürecine hazırlıklı bir biçimde gelmeye özen gösterme başlıklarında görüşlerini ifade etmiştir. Katılımcılardan S2 (42 yaşında, kadın), danışma kayıtlarını dinlerken gizliliğin korunmasına azami özen gösterdiğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Odaya biri girdiğinde... Kendim de evde o gizliliğe çok dikkat ederim. Mesela işte eşim geldiğinde hemen durdururum. Yani o ses kaydını duymasını... Öyle rahat değilimdir yani o konularda. Gizliliğe oldukça dikkat ediyorum. Hiç tanımayacak ses kaydından ne duyacak. Ama yine de onları yapmaya çalışıyorum. Belki hani... Güçlük

olarak o özel alanı sağlamak evde birazcık güç olabiliyor. Ama onun önlemleriyle devam edip çalışıyorum.

Bir başka katılımcı olan S5 (50 yaşında, kadın), önceliği danışanın korunmasına verdiğini şu ifadelerle ortaya koyuyor: “Bunu öğrencilere de söylüyorum. Şüphesiz bu bir öğrenme süreci. Ama sizin öğrenmeniz danışanların iyiliğinin önünde değil. Önce onu gözeteceğiz diye. Dolayısıyla bu bir öncelik.” S1 (35 yaşında, kadın) kendi görev ve sorumluluklarını iyi bir biçimde yerine getirmeyi etik açıdan şu şekilde ele almaktadır:

Etik ve yasal sorumluluklar elbette ki hani meslek etiğini vesaireyi konuşuyoruz ve onam formunda da süpervizyon sözleşmesinde buna değiniliyor. Sadece hazırlanma süreci bazen beni gerebiliyor çünkü şey gitmek istiyorum oraya ben de ne olup bittiğini anlayarak gitmek istiyorum bomboş bir şekilde oraya gitmek istemediğim için hazırlığa yeteri kadar zaman ayıramadıysam bu benim için bir baskı oluşturabiliyor.

Etik ve yasal sorumluluklar bağlamında ele alınabilecek bir husus olan yetkinlik başlığına S6 (37 yaşında, kadın), “Etik ve profesyonel davranış kapsamında bir şeyler yapmalarını istiyorum. Yani hani birazcık daha etik kurallara uygun, danışanın iyiliğini korumaya yönelik müdahaleler belirlemeye uygun. O noktalarda daha direktif yaklaşıyorum açıkçası. Etik bilgiler var mı, sınır aşımı var mı?” sözleriyle danışanın korunmasını önceliklendirdiğini belirtmiştir.

Alt tema-3: Süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme

Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde üstlendikleri rollerden biri olan mesleğin koruyuculuğunu üstlenme (gatekeeping) araştırma katılımcıları tarafından nitelikli psikolojik danışman yetiştirmeye özen gösterme, psikolojik danışmanların gelişimini desteklemeye hassasiyetle yaklaşma başlıkları çerçevesinde ele alınmıştır. S3 (52 yaşında, kadın) süpervizyon alan kişinin mesleki gelişimini desteklemeye özen gösterdiğini, meslek elemanı yetiştirme sorumluluğunu hissettiğini şu sözlerle ortaya koymuştur:

Şu amaçla yapıyorum artık uzman oldukları için PDR uzmanları okul dışında farklı kurumlarda çalıştıklarında da bunların mantığını oturtabilip arzu ettiklerinde kendi kurumlarına uyarlayabilecekleri formlar, dokümanlar oluşturabilsinler diye. İlla rehberlik dersinin olduğu bir ilköğretim okulu olmayacaktır. Sosyal adalet bakanlığına bağlı bir kurum da olacak. Burada ders yok, hangi cümleyi niye yazacak, bunları oturtmasını amaçlıyorum.

Benzer biçimde S2 (42 yaşında, kadın) süpervizyon sürecine meslek elemanı yetiştirmenin sorumluluğunu derinden hissederek özenli bir biçimde hazırlandığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Hani süpervizyon kısmında ilk başladığım dönemde gerçekten çok fazla zaman ayırıyordum. Çünkü bana göre bu büyük bir sorumluluk. Yani etik, mesleği, profesyonel sınırları içinde kalabilen becerilerini doğru dürüst kullanabilen danışmanlar yetiştirmek. O yüzden hiçbir zaman ve hiçbir koşulda hani süpervizyon dersimi öyle çala kalem yapmadım.

Son olarak S5 (50 yaşında, kadın), süpervizyonun temel amacına mesleğin koruyuculuğunu üstlenen bir bakış açısıyla şöyle değinmiştir: “Süpervizyonun temel amacı yetkin, yeterli psikolojik danışman yetiştirmeye katkı sağlamak.”

Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular

Araştırmada sekizinci soru olan Süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon modeli, süpervizyon yöntem ve teknikleri, süpervizyon alan kişiyi değerlendirme, süpervizyonda geribildirim, süpervizörlük tarzları ile süpervizyonda ilişki boyutu nasıldır?’’ sorusuna ilişkin süpervizörlerin değerlendirmelerini içeren bulgular aşağıda sunulmuştur.

Yüksek Lisans BPDU Dersini Yürüten Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular

Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde süpervizyon yöntem ve tekniklerini uygulamalarına ilişkin ankette iki soru yer almıştır. Yüksek lisans öğrencileriyle süpervizyon sürecini yürütürken hangi yöntem ya da yöntemlerin seçilip kullanıldığı ile ilgili soruya, süpervizörler çoğunlukla birden fazla yöntemi bir arada kullandıklarını belirten yanıtlar vermiştir. Bireysel süpervizyonun yanında üçlü süpervizyon, grup süpervizyonu, akran süpervizyonu ya da sınıf süpervizyonunu kullandığını belirten sekiz süpervizör (%57.2) olup iki süpervizör (%14.2) sadece grup süpervizyonundan

yararlandığını, iki süpervizör ise sadece bireysel (%7.1) ve sadece üçlü süpervizyondan (%7.1) yararlandığını belirtmiştir. Yüksek lisans öğrencileriyle yürütülen süpervizyon tekniklerinin hangileri olduğu ile ilgili soruya, 11 süpervizör (%78.7) sözel aktarım, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, yaşantısal teknikler, ses kaydı ve görüntü kaydı gibi çeşitli teknikleri bir arada kullandığını belirten yanıtlar verirken, bir süpervizör (%7.1) sadece görüntü kaydından yararlandığını, iki süpervizör ise (%14.2) sözel aktarımı kullanmayıp deşifre, ses kaydı, yaşantısal teknikler gibi farklı teknikleri bir arada kullandığını belirtmiştir.

Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde süpervizyon süreçlerini değerlendirmelerine ilişkin ankette üç soru yer almıştır. Yüksek lisans öğrencileriyle haftalık düzenli süpervizyon oturumlarının yapılıp yapılmadığına ilişkin soruya süpervizörlerin tamamı evet yanıtını verirken, yüksek lisans öğrencilerine düzey belirleyici geribildirim verilip verilmediğine ilişkin soruya da süpervizörlerin tamamı evet yanıtını vermiştir. Son olarak yüksek lisans öğrencilerinin performansını değerlendirmede belli kriterlerin kullanılıp kullanılmadığıyla ilgili soruya 10 süpervizör (%71.4) evet yanıtını verirken, dört süpervizör (%28.6) kısmen yanıtını vermiştir.

Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde süpervizyon süreçlerine ilişkin anket bulgularını özetlemek gerekirse, süpervizörlük yaptıkları ortalama öğrenci sayısının yaklaşık 5 olduğu, süpervizyon süreçlerinde süpervizörlerin büyük çoğunluğunun öğrencileriyle standart formları, süpervizyon sözleşmesini ve ders izlencesini paylaştığı söylenebilir. Süpervizörlerin psikolojik danışma sürecini yapılandırma sürecinde ise süpervizörlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerinin danışan bulma süreçlerini yönetip takip ettiği, ortalama olarak yaklaşık 2 danışanla psikolojik danışma uygulamasının yapılmasını beklediği ve ortalama olarak yaklaşık 18 danışma oturumunun gerçekleştirilmesini bekledikleri görülmektedir. Süpervizörlerin büyük çoğunluğu, danışma uygulamalarının üniversitenin psikolojik danışma merkezinde gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Süpervizyonda tercih edilen yöntem ve teknikler açısından bakıldığında süpervizörlerin yarısından fazlasının birden fazla yöntemi bir arada kullandığı ve bireysel süpervizyonun yanında üçlü süpervizyon, grup süpervizyonu, akran süpervizyonu ya da sınıf süpervizyonundan da yararlandıklarını belirtmişlerdir. Teknikler açısından ise süpervizörlerin büyük çoğunluğu sözel aktarım, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, yaşantısal teknikler, ses ve görüntü kaydı gibi çeşitli teknikleri bir arada kullandıklarını ifade etmişlerdir. Son olarak süpervizyonda değerlendirme başlığı açısından bakıldığında süpervizörlerin tamamı öğrencilerine düzenli geribildirim

verdiklerini ve süpervizörlerin büyük çoğunluğunun değerlendirmede belli kriterlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Doktora BPDU Dersini Yürüten Süpervizörlerin Kullandıkları Süpervizyon Modeli, Süpervizyon Yöntem ve Teknikleri, Süpervizyon Alan Kişiyi Değerlendirme, Süpervizyonda Geribildirim, Süpervizörlük Tarzları ile Süpervizyonda İlişki Boyutunu İçeren Bulgular

Süpervizörlerin doktora düzeyinde süpervizyon yöntem ve tekniklerini uygulamalarına ilişkin ankette iki soru yer almıştır. Doktora öğrencileriyle süpervizyon sürecini yürütürken hangi yöntem ya da yöntemlerin seçilip kullanıldığı ile ilgili soruya, üç süpervizör (%33.33) bireysel süpervizyon yönteminden yararlandığını belirterek yanıt verirken, bir süpervizör (%11.11) sadece üçlü süpervizyon yönteminden yararlandığını ifade ederken diğer beş süpervizör ise (%55.56) çoğunlukla birden fazla yöntemi (bireysel süpervizyon ve grup süpervizyonu bir arada, bireysel ve üçlü süpervizyon ile grup süpervizyonu bir arada) bir arada kullandıklarını belirten yanıtlar vermiştir. Doktora öğrencileriyle süpervizyon süreci yürütülürken yararlanılan süpervizyon tekniklerinin hangileri olduğu ile ilgili soruya tüm süpervizörler çeşitli süpervizyon tekniklerini bir arada kullandıklarını belirten yanıtlar vermiştir. Dört süpervizör (%44.45) sözel aktarım, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, yaşantısal teknikler, ses kaydı ve görüntü kaydı gibi çeşitli teknikleri bir arada kullandığını belirten yanıtlar verirken, bir süpervizör (%11.11) sadece görüntü kaydından yararlandığını, bir süpervizör ise (%11.11) sözel aktarımı kullanmayıp deşifre, ses kaydı gibi farklı teknikleri bir arada kullandığını belirtmiştir. Üç süpervizör (%33.33) ise yaşantısal tekniklerden yararlanmayıp sözel aktarım, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, ses kaydı ve görüntü kaydı tekniklerini bir arada kullandığını belirtmiştir.

Süpervizörlerin doktora düzeyinde süpervizyon süreçlerini değerlendirmelerine ilişkin ankette üç soru yer almıştır. Doktora öğrencileriyle haftalık düzenli süpervizyon oturumlarının yapılıp yapılmadığına ilişkin soruya süpervizörlerin tamamı evet yanıtını verirken, doktora öğrencilerine düzey belirleyici geribildirim verilip verilmediğine ilişkin soruya da süpervizörlerin tamamı evet yanıtını vermiştir. Son olarak doktora öğrencilerinin performansını değerlendirmede belli kriterlerin kullanılıp kullanılmadığıyla ilgili soruya altı süpervizör (%66.67) evet yanıtını verirken, üç süpervizör (%33.33) kısmen yanıtını vermiştir.

Süpervizörlerin doktora düzeyinde süpervizyon süreçlerine ilişkin anket bulguları özetlendiğinde, süpervizörlük yaptıkları ortalama öğrenci sayısının yaklaşık 3 olduğu, süpervizyon süreçlerinde süpervizörlerin tamamının öğrencileriyle standart formları, süpervizyon sözleşmesini ve ders izlencesini paylaştıkları söylenebilir. Süpervizörlerin psikolojik danışma sürecini yapılandırma sürecinde ise süpervizörlerin büyük çoğunluğunun öğrencilerinin danışan bulma süreçlerini yönetip takip ettiği, ortalama olarak yaklaşık 3 danışanla psikolojik danışma uygulamasının yapılmasını beklediği ve ortalama olarak yaklaşık 22 danışma oturumunun gerçekleştirilmesini bekledikleri görülmektedir. Süpervizörlerin büyük çoğunluğu, psikolojik danışma uygulamalarının üniversitenin psikolojik danışma merkezinde gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Süpervizyonda tercih edilen yöntem ve teknikler açısından bakıldığında süpervizörlerin yarısından fazlası birden fazla yöntemi bir arada kullandığını belirtmiştir. Teknikler açısından ise süpervizörlerin yarıya yakını sözel aktarım, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, yaşantısal teknikler, ses ve görüntü kaydı gibi çeşitli teknikleri bir arada kullandığını ifade ederken, yaşantısal tekniklerden yararlanmayıp diğer tekniklerden yararlandığını belirten süpervizörlerin sayısı üçtür (%33.33). Son olarak süpervizyonda değerlendirme başlığı açısından bakıldığında süpervizörlerin tamamı öğrencilerine düzenli geribildirim verdiklerini ve süpervizörlerin büyük çoğunluğunun değerlendirmede belli kriterlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Yüksek lisans ve doktora düzeyinde elde edilen anket bulgularını bütünleştiren nitel görüşme bulguları ise Tema-1 “*Süpervizyon Teknikleri ve Yaklaşımları*”, Tema-4 “*Süpervizyonda Değerlendirme*” ile Tema-6 “*Süpervizörün Katkıları ve Müdahaleleri*” ve bu temalara bağlı ortaya çıkan alt temalarla ortaya konmuştur.

TEMA-1: Süpervizyon Teknikleri ve Yaklaşımları

Bu tema süpervizyonda kullanılan teknik ve yaklaşımlarla ilgili olup süpervizörlerin kullandıkları süpervizyon teknikleri ve yaklaşımlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Grup süpervizyonunun yapılandırılması bu temaya bağlı oluşan alt tema olarak dikkat çekmektedir. Grup süpervizyonunun yapılandırılmasına ilişkin süpervizör görüşleri aşağıda verilmiştir.

Alt tema-1: Grup süpervizyonunun yapılandırılması

Süpervizörler tarafından kullanılan süpervizyon yöntemlerinden biri olan grup süpervizyonunun yapılandırılmasına ilişkin süpervizyon alan kişilerin birbirlerinden sorumlu olduğuna, grup süpervizyonunun karşılıklı olarak psikolojik danışmanların birbirlerini besleyip birbirlerinden beslendikleri bir süreç şeklinde yürütüldüğüne, uygulama sürecinde farklı tekniklerin süpervizyon oturumunda kullanıldığına, ilişkin görüşler paylaşılmıştır. S3 (52 yaşında, kadın) bir yandan süpervizyon alan kişilerden beklentilerini dile getirmiş bir yandan süpervizyon yönteminin uygulanmasında esnekliğe sahip olduğunu vurgulamıştır:

Mutlaka grubu dahil ederek, herkese baştaki yönergemiz şu, bu mevcut danışan senin danışanmış gibi davranacaksın. Bir grup süpervizyonunda altı danışman var, altı danışan var, bunun anlamı şu, senin altı tane danışanın var. Her danışan üzerinde sen de kafa yoracaksın. Her vakayla ilgili sen de düşüneceksin. Her vakayla ilgili sen de bakacaksın ki hani bir anda altı tane süpervizörü de dinlemiş olabilelim. Hani bu grup süpervizyonu ama danışanın durumuna bağlı olarak da bireysel bir süpervizörlük yapmak gerekiyorsa o süreci de hemen orada başlatıyoruz.

S5 (50 yaşında, kadın), özgün bir biçimde uyguladığı etkileşimli iş birlikli grup süpervizyonu hakkında şunları söylemiştir:

Grup süpervizyonunu çok iş birlikli, etkileşimli bir yapıda yürüttüğümü söyleyebilirim. Herkesin süreçte aktif olduğu, danışan odaklı değil de yeterlik odaklı çalıştığımız bir şey. Önce genel odaklar, sonra spesifik ihtiyaçlar ve mümkün olduğunca farklı süpervizyon... Sözel aktarım da var, görüntü kaydını birlikte izleme de var. Anlatım ve model olmayı özellikle çok seviyorlar ve ben çok sık kullanıyorum model olmayı. Biraz onlar rahatladıktan sonra da onların role-playing'lerini çok seviyorlar. Onu da çok sıklıkla kullanıyorum. Mümkün olduğunca aktif bir şekilde konuşmalarını ve birbirlerine geribildirim vermelerini teşvik ediyorum. Yani geri planda da buradaki süpervizyon ilişkisinde neler oluyor? Kim, nasıl bir katılımcı diye de takip etmeye çalışıyorum.

Bir başka katılımcı olan S4 (37 yaşında, kadın), yürüttüğü akran grup süpervizyonunun uygulama süreçleri hakkında şu bilgileri paylaşmıştır:

Dolayısıyla bir kişi akran odağa geliyor o hafta ve o akran odağa gelen kişiyi aslında bir cerrah gibi hepimiz hep beraber çeşitli roller paralelinde değerlendiriyoruz. Ben, en son söz alan kişi oluyorum hep. Öncelikle rolleri dağıtıyorum. O roller paralelinde öğrencilerin her biri akranına geribildirim veriyorlar. İki kişi haftada odak oluyor, akran odak oluyor. Dersi ikiye bölüyorum. Bir buçuk saat bir kişi, akran odak oluyor, bir buçuk saat diğeri. Diğer kalan üç kişi, mesela bu dönem beş öğrencim vardı. Ben

birebir oturum özet formları üzerinden ya da birebir görüşme ayarlayarak geribildirimlerimi sunuyorum.

TEMA-4: Süpervizyonda Değerlendirme

Süpervizyonda değerlendirme, süpervizörlerin değerlendirme süreçlerine ilişkin paylaşımlarını içermektedir. Alt temalar ihtiyaç odaklı değerlendirme, formal değerlendirme ve süpervizyonda geribildirim kullanımı olarak ortaya çıkmıştır. Aşağıda bu alt temalar hakkında kısa bilgilere ve süpervizör görüşlerine yer verilmiştir.

Alt tema-1: İhtiyaç odaklı değerlendirme

Bu alt tema, süpervizyon alan kişilerin ihtiyaçlarını ve durumlarını gözетerek değerlendirme yapmalarını ifade etmektedir. Süpervizörler, süpervizyon alan kişileri becerilerin kullanımı, süreç içinde gelişim gösterip göstermeme ve kendilerini sürecin başında ve sürecin sonunda değerlendirmelerine ilişkin başlıklarda ele almalarını şu görüşlerle ifade etmiştir: S6 (37, kadın), süpervizyon sürecinde değerlendirme yaparken neye dikkat ettiğini şöyle açıklamaktadır:

Zamanı nasıl kullanıyor? Birazcık daha bunlara da dikkat ediyorum ve vaka kavramsallaştırmalarına dikkat ediyorum. Yani danışanın problemini nasıl kavramsallaştırıyor? Danışanın süreçte neye ihtiyacı olduğunu nasıl biliyor? Yani bana konu konu mu getiriyor? Çünkü genelde öyle getirildiğini de görüyorum. Konu konu mu getiriyor yoksa bunu gerçekten bir problem kavramsallaştırma becerileri kapsamında ele alabiliyor mu? Biraz da onları inceliyorum. Şüphesiz müdahale becerilerini inceliyorum. Yani bazen çünkü kulaktan dolma bilgilerle ya da bir iki satırlık okumalarla müdahaleleri gerçekleştirmeye çalışan öğrencileri gördüğüm için müdahale tekniklerine karar verdi ama bu becerileri nasıl kullanıyor? Psikolojik danışma becerilerine şüphesiz bakıyoruz.

Bir başka katılımcı olan S3 (52 yaşında, kadın), süpervizyon alan kişinin gelişimine odaklandığını şu ifadelerle ortaya koyuyor:

Geldiği an ile danışmayı yaptığı birinci, ikinci, üçüncü... Bu oturumlar süresince öğrenmelerini arttırmış mı? Gelişimini arttırmış mı? Öncesinde asgari düzeyde teşvikle götürüyordu, duygu yansıtıyordu, artık içeriği de duyguyu da yansıtır kişiselleştirme yapabiliyor mu diye adım adım da hani gelişme gösterebiliyor mu değerlendirme yaparken de özellikle birinci oturumla son oturumlar arasındaki bu gelişimi de önemli bir değerlendirme kriteri olarak alıyorum. Yani yetersiz geldi ama kendini geliştirmek için çok çaba gösterdi. Hani iyiydi, ortalama geldi ama çok fazla gelişim gösteremedi. Öğrencilere de bunu değerlendirme kriteri olarak mutlaka paylaşıyorum ve son notları değerlendirme, değerlendirmeleri nota dönüştürmeden

önce de ilk oturumlarıyla son oturumlarını karşılaştırmalı mutlaka izlemeyi tercih ediyorum.

Benzer biçimde S2 (42 yaşında, kadın) değerlendirme süreçlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Gelişimlerine bakıyorum aslında. Hani standart, nereden... Herkes aynı seviyeye ulaştı mı diye bakmıyorum. Kendi içimde değerlendirme yaparken ki bu odaklar işimi çok kolaylaştırdı. O odaklara göre değerlendirme yapıyorum aslında.” Süpervizyon alan kişilerin gelişimlerine baktığını ve süpervizyonda odaklardan da ayrıca yararlandığını ifade etmiştir. Süpervizyon alan kişileri de sürece dahil ettiğini de söyleyen S5 (50 yaşında, kadın) yürüttüğü süreçleri şu şekilde açıklamıştır: “Üç aşamalı değerlendirme sürecini yürütüyorum. Bir ön değerlendirme yapıyorlar. Yani danışanlarını görmeden ve süpervizyona başlamadan önce bu yeterlilikleri alanında bir ile on arasında kendilerini değerlendirip hangi yönlerini güçlü buluyorlar, hangi yönlerini gelişime açık buluyorlar diye bir yazılı değerlendirme yolluyorlar bana. Sonra bunu süpervizyonda birlikte konuşuyoruz. Sonra zaten bütün süpervizyon süreci boyunca oturumlarını değerlendirirken de süpervizyona gelirken de oturum özeti formunda zaten bunlarla ilgili tek tek o başlıklarla ilgili değerlendirmeler yazıyorlar. Sonra süpervizyonun böyle ara döneminde bir ara değerlendirme yapıyoruz. Yani süpervizyon nasıl gidiyor, oturumlar nasıl gidiyor, bu gelişim alanlarında kendinizi nasıl görüyorsunuz diye. Kiminin kişisel farkındalıkla ilgili yol alması gerekiyor, kiminin müdahaleyle ilgili yol alması gerekiyor gibi. Sonra bir de aynı şeyi son değerlendirme olarak yapıyoruz. Gene yazılı bir şekilde. İlk çalışmayla son çalışmayı karşılaştırıyorlar. Yani başlarken mesela temel becerilere, kişisel farkındalığa, kavramlaştırmaya, etik davranışa kaç vermiştim, ara değerlendirmede ne dedim, son değerlendirmede ne dedim diye bir değerlendirme yapıyorlar.

Alt tema-2: Formal değerlendirme

Süpervizyon sürecinde değerlendirme yaparken değerlendirme formundan, öz değerlendirmeden ve rubrikten yararlandığını ifade eden süpervizörler de vardır. Bu bağlamda S1 (35 yaşında, kadın), “Değerlendirme kısmında daha çok ne yapıyorum? Bir değerlendirme formum var zaten. O formun bir benzeri ders izlencesinde de var. Bunu dönemin başında öğrencilerle paylaşıyorum ve dönemin en başından itibaren nelere göre aslında o dönem boyunca değerlendirileceklerini biliyorlar.” sözleri ile değerlendirmede objektif kriterlerden yararlandığını vurgulamıştır. Benzer biçimde S2 (42 yaşında, kadın), “Değerlendirme dokümanlarını paylaşıyorum. Öğrenci neye göre değerlendirildiğini bilsin diye. Hatta her haftada ayrıca kendisi de o değerlendirmeyi yapıyor. Bir psikolojik danışman olarak benim değerlendirmem dışında o da kendisini o verdiğim dokümana göre değerlendiriyor.” diyerek değerlendirmeyi çeşitlendirdiğini belirtmiştir. Son olarak S4 (37 yaşında, kadın) süpervizyonda değerlendirme sürecini süpervizyon alan kişiler için netleştirmeye çalıştığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Aslında minik bir rubriğim var bununla ilgili. Söylüyorum, kaç danışanla, kaç seans ve ben ne istiyorum? Deşifre mi istiyorum, oturum özet formunu mu istiyorum? Minimum yapmaları gereken dersi geçmek için yapmaları gereken şey ne? Üstlerinde daha yüksek not almak için ne yaparlarsa daha yüksek, en yüksek notu alabilirler. Yani rubriklendiriyorum açıkçası.

Alt tema-3: Süpervizyonda geribildirim kullanımı

Değerlendirmede önemli bir başlık olarak görülebilecek geribildirim süpervizörler tarafından kullanımı bu alt tema bağlamında ele alınmıştır. Süpervizyonda geribildirimden süpervizörler, süpervizyon alan kişi tarafından geribildirim uygun kullanımını sağlama, geribildirimi geribildirim alan kişiyi geliştirip ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde kullanma ve süpervizyon alan kişiyi harekete geçirici bir araç olarak yararlandıklarını ifade etmiştir. Bu konuda S6 (37 yaşında, kadın), “Akran geribildirimi kapsamında birbirlerine nasıl geribildirimler verecekleri, geribildirimlerin türleri, yani birazcık olumlu geribildirim, olumsuz geribildirim, onlardan da bahsediyorum.” diyerek süpervizyon alan kişilerin geribildirimlerle birbirlerini beslemelerini önemseydiğini, süreci kendi gözetiminde yaptırarak kontrollü bir yapıya sahip olmasına özen gösterdiğini vurgulamıştır. S5 (50 yaşında, kadın), geribildirimi tek bir biçimde kullanmadığını, geribildirimi çeşitli yollarla vermeye dikkat ettiğini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Dolayısıyla öğretici, keşfettirici, destekleyici, normalleştirici dediğimiz o geribildirim türlerinin çoğunu kullanmaya çalışıyorum.” Süpervizörlerden S1 (35 yaşında, kadın), geribildirimleri süpervizyon alan kişiyi geliştirecek bir noktada vermeye çalıştığını şu cümlelerle belirtmiştir: “Süpervizyon oturumunda iyi giden şeyler, daha iyi gidebilecek şeyler, olmamasını istediği ama olmuş olan şeyler, bence olabilecekken olmamış şeyler, hani pek çok şey konuşuyoruz aslında orada. Ama özellikle sadece eksikler üzerinde olmamasına hassasiyet gösteriyorum.” Benzer biçimde S3 (52 yaşında, kadın) süpervizyonda geribildirimleri geliştirici bir araç olarak kullanmaya çalıştığını ancak sürecin başlangıcında olumlu geribildirimleri daha az verdiğini şu ifadelerle ortaya koymuştur:

Anında geri bildirim verme noktasında da çok şey olduğunu hani çok işlevsel olduğunu akademisyenler açısından da parantezi açıp kapatarak söylüyorum. Olumlu geribildirim vermeyi biraz son oturumlara daha çok saklıyorum. Yani ilk oturumlarda daha böyle hırpa ama son oturumlarda aferin sana bak tam harika bir danışman diye destekleyici şeyleri son oturumda yüzde seksen, ilk oturumlarda galiba yüzde yirmi söylerim.

Son olarak S4 (37 yaşında, kadın) geribildirimlerini keşfettirici yönü ağır basan, süpervizyon alan kişiyi kendini gözlemlemeye ve geliştirmeye iten bir noktada verdiğini şu sözlerle belirtmiştir:

Dolayısıyla birazcık fark etmesini istediğim, tırnak içinde yanlışının olduğunu düşündüğüm yeri birtakım böyle keşfettirici sorularla, tıpkı danışmadaki gibi, sorup azıcık oraların üzerine öyle düşünmesini ya da okumalar veriyorum mesela, bir de buna şu ölçüden baksan, burada da böyle bir şey var, nasıl gelir sana gibi, daha çok öyle gitmeye çalışıyorum diyebilirim.

TEMA-6: Süpervizörün Katkıları ve Müdahaleleri

Süpervizörlerin katkıları ve müdahaleleri, süpervizyon alan kişiye yönelik gerçekleştirdikleri davranışları ifade etmektedir. Süpervizyon alan kişiyi cesaretlendirme-güçlendirme alt temaların ilki olarak ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte süpervizyon alan kişiyi yakından tanıma isteği ikinci alt tema olarak belirmektedir. Aşağıda süpervizörün katkıları ve müdahaleleri ana teması çerçevesinde süpervizör görüşlerine yer verilmiştir.

Alt tema-1: Süpervizyon alan kişiyi cesaretlendirme-güçlendirme

Süpervizyon alan kişiyi psikolojik danışmada müdahale becerilerini kullanma konusunda cesaretlendirme, yeterli hissini deneyimlemeleri açısından onları güçlendirmeyi esas alan süpervizör davranışları bu alt temada sunulmuştur. Süpervizörlerden S4 (37 yaşında, kadın), süpervizyon alan kişilerde kazandırmayı amaçladığı temel davranışı şu sözlerle ifade etmiştir:

Cesaret kazanmalarını çok istiyorum Mücahit. Benim en temel amacım oluyor. Hatta lisans grubunda bunu belki daha fazla yapmaya çalışıyorum. Zarar vermekle ilgili çok fazla endişeleri var ama aslında çok güzel becerileri var. Mesela neyi nerede kullanacaklarını bilmiyorlar gibi. Birazcık cesaret ve bilgiyle desteklemek aslında.

Bir başka katılımcı olan S3 (52 yaşında, kadın) ise bir yandan öz farkındalığını ortaya koyarken bir yandan da geliştirmeye çalıştığı davranışı, “Ama son zamanlarda kendimde de şunu geliştirmeye çalışıyorum. Daha destekleyici bir tarzla gitmenin onu çok daha cesaretlendirici olması gerektiğini biliyorum. Bunu uygulamaya çalışıyorum.” diyerek belirtmiştir.

Alt tema-2: Öğrenciyi yakından tanıma isteği

Süpervizörler, süpervizyon sürecinde süpervizyon alan kişiyi tanımaya yönelik, onların önceki öğrenme yaşantıları hakkında bilgi edinme, kişilik özellikleri, kültürel çevresi hakkında paylaşımda bulunmalarını teşvik etme davranışlarını öğrenciyi yakından tanıma isteği çerçevesinde ortaya koymaktadır. Katılımcılardan S3 (52 yaşında, kadın), süpervizyon alan kişilerin geçmiş eğitim yaşantılarından da yola çıkarak şunları dile getirmiştir:

Ben psikolojik danışma dersleriyle ilgili bizim Türkiye'deki PDR programlarında, bazılarında, özellikle yaşantısal kısımlar çok sınırlı olduğu için ilk oturumlarda özellikle yaşantısal kısımları birazcık daha uzun tutmayı tercih ediyorum. Bunun anlamı nedir? Yani kişi bir öğrenci olarak teorik bir derse geldiğinden daha ayrıntılı bir şekilde kendinden, yaşamından, duygularından bahsetmesiyle ilgili bir süreç olabileceğine ilişkin genel bilgilendirmeleri bu anlamda yapıyorum.

Benzer biçimde S5 (50 yaşında, kadın) süpervizyon alan kişileri bir yandan tanımayı önemserken bir yandan da onlarda öz farkındalığı artırıcı şekilde yaklaştığını şu sözlerle ortaya koymuştur:

Öğrencileri kişisel ve mesleki olarak tanımaktan, ki bunun içinde geçmiş uygulama ve süpervizyon deneyimleri de dahil, son dönemde sadece kişisel ve mesleki özellikleri değil, psikososyal kültürel özellikleriyle de tanımaya gayret ettiğim bir tanışmayla başlayıp, bunu cesaretlendirip, hatta bunu hem sözel hem de yazılı bir şekilde yapıyorum. Bir bireysel özellikleriniz yani kişisel özellikleriniz anlamında sosyal özellikleriniz bir de kültürel özellikleri deyiş o çokkültürlülüğün, dil, din, etnik köken dediğimiz özellikleri de ekleyip sizce bu özellikleriniz bu süreçte ne düzeyde kolaylaştırıcı ne düzeyde engelleyici olabilir diye bir ön değerlendirme.

Son olarak S1 (35 yaşında, kadın), “Hani dersin tanıtımına geçmeden önce öğrencinin bir geçmişiyle ilgili bilgi almayı, onu tanımayı, işte ne tür dersler almış ne tür uygulamalardan çıkmış, beklentileri neler gibi birazcık onları aldıktan sonra aslında dersin tanıtımına geçiyorum.” diyerek süpervizyon alan kişinin eğitim süreçleri hakkında bilgi almaya çalıştığını belirtmiştir.

Süpervizörlerin Süpervizyonda Çokkültürlülük ile İlgili Paylaşımlarını İçeren Bulgular

Araştırmada dokuzuncu soru olan “Süpervizörlerin süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili paylaşımları nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar nitel görüşme sonucunda ortaya çıkan Tema-3 “*Süpervizyonda Çokkültürlülük*” aracılığıyla aşağıda sunulmuştur.

TEMA-3: Süpervizyonda Çokkültürlülük

Süpervizyon sürecinde çokkültürlülük kapsamında süpervizörlerin paylaşımları bu temada ele alınmıştır. Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı alt tema olarak belirlenmiş olup süpervizörlerin görüşleri sunulmuştur. Süpervizörlerin farklı görüş ve yaklaşımları aşağıda verilmiştir.

Alt tema-1: Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı

Süpervizörler çokkültürlü süpervizyon yürütmeye ilişkin, konuşulmaktan çekinilen, toplumsal tabu olarak görülen noktalara parmak basma, çokkültürlülüğü süpervizyonda bir odak olarak ele alma, çokkültürlülüğü bir yandan psikolojik danışma bağlamında bir yandan da süpervizyon sürecinde bir öge olarak ele almaya özen gösterdikleri gibi; süpervizyon alan kişiler tarafından bir odak olarak getirilmediği için süpervizyonda bu başlığın yeterince ele alınmadığı yaşantılardan da bahsetmişlerdir. Bu bağlamda S3 (52 yaşında, kadın) kültüre özgü yaşantılar hakkında süpervizyon alan kişilerin algılarını, yaklaşım biçimlerini ele almaya çalıştığını şu sözlerle belirtmiştir:

Çokkültürlülükle mutlaka onla ilgili şeyler oluyor, paylaşımda bulunuyorum. Bazen mesela ilk böyle derse geldiklerinde, ilk dakikalarda ellerine birer kâğıt veriyorum, bazı şeyler söylüyorum. Hani diyorum ki işte, mesela anne nedir diyorum, aklına geleni yaz. Bekaret nedir, aklına geleni yaz işte şeyi. Bunları böyle konuşurken cevapları üzerinden biraz farklılıklara, yani cinsiyete özgü, kültüre özgü, yaşantıya özgü, işte gelin olmak nasıl bir duygu, işte şöyle bir gelenek var bunla ilgili ne düşünüyorsunuz gibi mutlaka şey yapıyorum. Hani bunlara mutlaka göndermelerde bulunuyorum.

Süpervizyon sürecini odaklar bağlamında ele alan S2 (42 yaşında, kadın) çokkültürlülüğü kapsayıcılığa dikkat ederek açıklamaya özen gösterdiğini ifade etmektedir:

Çokkültürlülük zaten odaklarımızdan bir tanesi. Aslında hem benim için hem öğrencilerimiz için farklı olan bir odak. Onu da ilk yapılandırma oturumunda çokkültürlülükte ele alacağımızı vurguluyorum. Çokkültürlülük deyince hemen insanın aklına farklı kültürlerden, yani farklı ülkelere insanlar geliyor. Ama aslında oradaki bir şeyleri anlatıyorum. Mikro kültür olabilir bu. Bir bölge olabilir, bir şehir olabilir, cinsiyet olabilir, engellilik durumu olabilir, cinsel yönelim olabilir. Bunları konuşuyoruz.

Süpervizörlerden S5 (50 yaşında, kadın), çokkültürlülüğü iki aşamalı bir biçimde ele aldığını şu sözlerle ifade etmiştir:

Öğrencilere iki hedeften bahsediyorum çokkültürlü bir süpervizyonla ilgili. Bir, oturumlarında danışanlara çokkültürlü psikolojik danışma sunma hedefi üzerine. Dolayısıyla danışanla kurdukları ilişkiden onun sorunlarını değerlendirme ve kavramlaştırmaya, müdahaleye kadar danışanın kültürel özelliklerini danışanla birlikte konuşarak ve onun da fark etmesini sağlayarak o çokkültürlülüğü dikkate aldıkları psikolojik danışma oturumları yürütüp bununla ilgili yeterlilik kazanmalarına yönelik bir hedef var ve bununla ilgili çalışmalar var. Bir de süpervizyon ayağında da yani süpervizyonda çokkültürlü. Benim bir süpervizör olarak kültürel özelliklerimle öğrencilerin kültürel özellikleri süpervizyon sürecine nasıl yansıyor diye. Bir de o boyutu yani işte benim dilim, etnik kökenim, cinsel yönelimim, cinsiyetim, sosyal ekonomik statüm, politik görüşüm ve onların görüşleri süpervizyon sürecine nasıl yansıyor diye.

S1 (35 yaşında, kadın) çokkültürlülük başlığını süpervizyon sürecinde bir odak olarak işlemeye çalıştığını belirtmiştir:

Öğrencinin getirdiği çokkültürlülükle ilgili olaylar olabiliyor, ele alınabilecek. Bazen de onun gözünden kaçmış ama ben süpervizyona gitmeden önce farklı oturumları inceleyip gittiğim için hani ben yakaladıysam onun dikkatine sunabileceğim, özellikle kaçmaya çalıştığı ya da özellikle danışanın getirdiği ama danışmanın çok da üzerinde durmamayı tercih ettiği konular varsa bunları gündeme taşıyoruz elbette ki ama şey gibi değil hani nasıl diyeyim işte etik ya da işte hani çokkültürlülük gibi böyle illa her oturumda ele aldığımız bir konu değil. Yeri geldiğinde ihtiyaç olduğunda ya öğrenci tarafından ya benim tarafımdan gündeme taşınan odaklardan biri olarak elbette ki ele alınıyor.

Güncel yaşantılarını paylaşan S4 (37 yaşında, kadın) süpervizyon sürecinde çokkültürlülük bağlamında süpervizyon alan kişileri beslemeye çalıştığını vurgulamıştır:

Çokkültürlülük. Hatta bu dönem şansına iki öğrencimin de çok enteresan çokkültürlülük dinamikleri getiren danışanları oldu süpervizyonda. Dolayısıyla biz o başlığı detaylıca da ele almış olduk. Onları da belli başlı okumalarla da destekliyorum. Çünkü çoğunun döneminde bu ders yokmuş, almamışlar ya da çok hâkim değil. Ben elimden geldiğince işte okumalarla, anlatarak ne olup bittiğini birazcık desteklemeye çalışıyorum, öyle söyleyeyim.

Çokkültürlülük başlığını özenle ele alan süpervizör paylaşımları olduğu gibi bu konuda özeleştiriyi yapan ve çokkültürlülüğü yeterince ele alamadığını ifade eden süpervizörler de vardır. S2 (42 yaşında, kadın), “Mesela bence hâlen çokkültürlülük odağında ben çok becerikli bir insan değilim. Belki de o yüzden hani öğrencilerimle ilgili böyle çok geribildirim gelmiyor oradan.” diyerek farkındalığını ifade etmiştir. Son olarak S6 (37 yaşında, kadın), psikolojik danışmanların çokkültürlülük başlığını süpervizyona gündem olarak getirmediğini ve bu nedenle çokkültürlülük başlığının yeterince ele alınmadığını şu sözlerle ortaya koymuştur:

Yani ben şöyle, daha çok öğrencinin ihtiyaçlarıyla gittiğim için psikolojik danışmanların çokkültürlü konularına dair yaşantılarını çok getirdiklerini görmedim açıkçası. Yani o yüzden bir problem. Yani bu yaşantıları dile getirmediikleri için ve ben de daha çok ihtiyaç neyse oradan ilerliyorum. O yüzden çok öyle bir konuda tartışmalara bu dönem girdik mi diye düşünüyorum. Son yaşantımda yok galiba.

Süpervizörlerin Süpervizyon Uygulamalarına Yönelik İhtiyaç ve Beklentilerine İlişkin Bulgular

Araştırmada onuncu soru olan “Süpervizörlerin süpervizyon uygulamalarına yönelik ihtiyaç ve beklentileri nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar nitel görüşme sonucunda ortaya çıkan Tema-5 “*Süpervizör İhtiyaç ve Beklentileri*” ile bu temaya bağlı oluşan alt temalarda ortaya konmuştur.

TEMA-5: Süpervizör İhtiyaç ve Beklentileri

Bu temada süpervizörlerin ihtiyaç olarak ortaya koydukları durumlar ve süpervizyon dersine yönelik beklentileri açıklanmıştır. Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasına duyulan ihtiyaç ilk alt tema olarak belirmiştir. Bununla birlikte süpervizörlerin, süpervizör olarak kendi kişisel gelişimlerini artırmaya duydukları ihtiyaç da ikinci alt tema olarak ele alınmıştır.

Alt tema-1: Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasına duyulan ihtiyaç

Süpervizörlerin lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasıyla birlikte, hem dersi veren süpervizörler tarafından sürecin daha nitelikli, belli koşulların yerine getirilmesine özen gösterecek biçimde yürütülmesini sağlama hem de dersi alan öğrenciler için birbirlerine yakın seviyede eğitim görmenin beraberinde getirdiği belli bir standarda sahip psikolojik danışmanlar olabilme yeterliği sağlanabilecektir. Katılımcılardan S3 (52 yaşında, kadın) lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standart hale getirilmemesinin yetiştirilen meslek elemanları arasındaki farklılığı olumsuz anlamda artırması açısından riskli bulmaktadır:

Yani bunun belli bir standardı meslek elemanları açısından olabilmeli. Yani yüksek lisansta bir öğrenci kaç oturum almalı, tıpkı 14 hafta ders nasıl ki zorunluysa, elbette içeriği A-B hocasına göre değişir ama içerik de çok farklılaşmamalı. Çünkü öğrenciler arasında ya da üniversiteler arasında görüyoruz, bu bazen haksızlık noktasına bile gelecek şekilde oluyor. Belki bu derslerde hani olması gerekenlerle ilgili standartlar oluşturulup bizim programlarda da yürütecek hocaların bu içerik bu standartlarla yürütülmesi konusunda hani belki bir yönerge, belki bir geribildirim, belki bir hani bize yasal olarak değil ama örtük olarak birileri bağlayacak ya da hani hocaları şey yapabilecek standartlar oluşturulup bunların alan hocalarıyla paylaşılıp bu standartlar çerçevesinde yürütülmesi konusunda bir girişim, bir şey olabilir. Buna lisans dersleri de dahil. Aksi takdirde üniversiteler arasında, belki hocalar arasında, belki şeyler arasında bile birbirine haksızlık olacak kadar uçurumlar oluyor.

Benzer biçimde S4 (37 yaşında, kadın) lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin yürütülmesindeki farklılıkların hakkaniyet açısından sorunlara yol açabildiğini vurgulamıştır:

Bence bütün okullarda zorunlu bir içeriği olmalı bu dersin. Yani mesela işte hocaya göre değişmemeli diye düşünüyorum. Atıyorum X'e denk geliyorsa şanslı, Y hocasına denk geliyorsa, eyvah o süpervizyon vermez ki, vermedi ki. Bence bu öğrencilerin üzerinde çok büyük bir hakkaniyetsizlik yaratıyor ve hani eğitim eşitliğinden söz ediyorsak eğer, bizim özellikle süpervizyonun bütün hepsinde olduğu gibi akredite olmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Alt tema-2: Süpervizör olarak kendi kişisel gelişimini artırmaya duyulan ihtiyaç

Süpervizörler bir yandan psikolojik danışman olarak becerilerini, yeterliklerini ve yararlanabilecekleri yaklaşımlar açısından gelişimlerini desteklemeye ihtiyaç duyarken

bir yandan da süpervizör olarak süpervizyon alan kişilere en üst düzeyde yararlı olmalarını sağlayacak çalışmalardan, eğitimlerden haberdar olmayı önemsediklerini bu konuda duydukları ihtiyaçları bu alt tema kapsamında ifade etmişlerdir. Katılımcılardan S1 (35 yaşında, kadın) süpervizör olarak günceli takip etmeyi istediğini ve verimliliğini artırmayı amaçladığını şu sözlerle ortaya koymuştur:

Hani geliştirilen farklı yaklaşımlar var, tarzlar var, bununla ilgili farklı çıkan yayınlar var. Kimde ne daha iyi işe yarıyormuş, neyle ben boşuna zaman kaybediyormuşum anlamak hani bu önemli bence. O yüzden de o alanda ne yapılıp edildiğini daha yakından takip edebilmeyi, yeni çıkan araştırma sonuçlarını çok daha yakından takip edip onları mesela dersler ya da süpervizyon sürecine çekebilmeyi çok daha fazla isterim.

Katılımcılardan S3 (52 yaşında, kadın), süpervizör olarak kendini geliştirmekten çok psikolojik danışman alanında çalışan bir akademisyen olarak kendisini besleyebilecek alanlarla ilgili ihtiyaçlarını şu şekilde ifade etmiştir:

Her seferinde de yeni eğitim, yeni teknik, yeni yaklaşımlar konusunda özellikle son zamanlarda da bir böyle pandemiyle birlikte duygusal olarak böyle farklı bir noktada olan bu Z kuşağı belki dediğimiz ya da teknolojiyle birlikte kişiler arası ilişkilerde başka bir yere evrilen grupla. Bir, yeni yaklaşımlarla ilgili, yeni tekniklerle ilgili, keşke bunları şey yapabilecek, bunlara çok ihtiyaç duyuyorum. Yeni sorun alanlarını danışmada çalışmakla ilgili.

Katılımcılardan S2 (42 yaşında, kadın), süpervizyon alanına duyduğu ilgiyi ve bu alanda gelişimini artırmaya duyduğu ihtiyacı şu sözlerle ifade etmiştir: “Daha da ilerletilebilir mi? Evet. Hatta böyle tez öğrencilerimle beraber bu alanla ilgili araştırmalar yapsam mı? Birazcık daha okusam mı diye düşünüyorum. Yani bu gelişim ihtiyacı bitmez.” Son olarak S6 (37 yaşında, kadın), “Süpervizyon uygulamalarımı geliştirmeye kesinlikle ihtiyaç duyuyorum. Hatta bunlarla ilgili çok güzel eğitimler var. Bu eğitimleri de görüyorum. Maalesef bir türlü böyle vakit bulamadım kişisel yaşantımda da bazı problemler yaşadığım için ama kesinlikle duyuyorum. Çünkü çok farklı yöntemler var.” sözleriyle süpervizyon alanında kendini geliştirme konusundaki ihtiyacını ortaya koymuştur.

Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Yaşadıkları Güçlüklerle İlişkin Bulgular

Araştırmada on birinci soru olan “Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde yaşadıkları güçlükler nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar nitel görüşme sonucunda ortaya çıkan Tema-7 “*Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler*” ile bu temaya bağlı oluşan alt temada ortaya konmuştur.

TEMA-7: Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecinde Karşılaştıkları Güçlükler

Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde karşılaştıkları güçlükler bu tema altında ifade edilmiştir. Süpervizörlerin süpervizyon sürecinde karşılaştıkları güçlükler arasında yer alan süpervizyon alan kişi sayısının fazla olması alt tema olarak ortaya çıkmıştır. Aşağıda bu alt temaya ilişkin süpervizör görüşleri sunulmuştur.

Alt tema-1: Süpervizyon alan kişi sayısının fazla olması

Süpervizörler süpervizyon alan kişi sayısının fazla olmasından kaynaklı olarak yorgunluk, tükenmişlik hissini deneyimleme gibi güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlükler farklı süpervizör görüşleri ile ortaya konmuştur. Katılımcılardan S4 (37 yaşında, kadın), yaşadığı güçlüğü şu sözlerle ifade etmiştir: “O yüzden beni bu dönem en fazla strese sokan şey buydu. 17 öğrencimin olması ve benim onlara yetişmekle ilgili. Bunun haricinde tabii beş farklı ayrı ders daha veriyorum. Bu beni çok fazla strese soktu diyebilirim.” Benzer biçimde S5 (50 yaşında, kadın) bir yandan süpervizyon alan kişi sayısının fazla olmasının beraberinde getirdiği güçlüğü vurgularken bir yandan da yaşadığı sorunların mesleki anlamda kendisini tükenmişliğe doğru götürdüğünü ifade etmiştir:

Ama bu senenin dışında öğrenci sayılarımız çok, Mücahit. Yani 18 öğrenciye yüksek lisansta süpervizyon verdiğim dönemler oldu. Dokuz, dokuz onları ikiye bölüp. Genelde grup süpervizyonu veriyorum. Öğrencileri ikiye bölüyorum. Yani dokuz kişi ise dört-beş, 10 kişi ise beş-beş gibi. 14-18 öğrenciyle yürüttüğüm yıllar da oldu. Özellikle 18 öğrenciyle yürüttüğüm yıllar çok zor oldu. Dokuz-dokuz onları veriyorum. Bir de ikişer danışan görüyorlar. Çok yoruldum yani. Son bir senedir falan şey derken buluyorum kendimi. Ben süpervizyon dersi vermeyeyim. Bu dersten beni azat edin. Süpervizyon veresim yok dediğim. Sanırım o mesleki yorgunluk ve tükenmişlik gibi. Ama ben yirmi beşinci yılımı tamamlamak üzereyim. Biraz onunla

ilgili de olabilir yani. Yani adanmışlığında da artık bir evreye geldiğimi hissediyorum. Vazgeçmek ve durdurmak gibi değil ama miktarını azaltmakla ilgili belki.

Süpervizörlerin Süpervizyon Sürecindeki Destek Kaynaklarına İlişkin Bulgular

Araştırmada on ikinci ve son soru olan ‘‘Süpervizörlerin süpervizyon sürecindeki destek kaynakları nelerdir?’’ sorusuna verilen yanıtlar, Tema-8 ‘‘Süpervizörlerin Motivasyon Kaynakları’’ ile bu temaya bağlı oluşan alt temalarda ortaya konmuştur.

TEMA-8: Süpervizörlerin Motivasyon Kaynakları

Süpervizörlerin motivasyon kaynakları bu temada ortaya konmuştur. Bu bağlamda süpervizörlerin süpervizyon alanların mesleki gelişimini gözlemleme ve meslektaş desteği alma çerçevesindeki görüşleri ile dersi yürütmenin verdiği doyum alt temalarındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Alt tema-1: Süpervizyon alanların mesleki gelişimini gözlemleme ve meslektaş desteği alma

Süpervizörlerin, süpervizyon alan kişinin bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini aldıktan sonra psikolojik danışman olarak mesleki gelişimini gözlemlemeleri, psikolojik danışman kimliklerine katkı sağladıklarını görmeleri ve süpervizör olarak desteğe ihtiyaç duydukları alanlarda meslektaşları tarafından desteklenmeleri kendileri için önemli olabilmektedir. Bu bağlamda S3 (52 yaşında, kadın) uygulamalı bir ders olan bireyle psikolojik danışma dersini yürütmenin kendisini beslediğini ifade etmiştir:

Kuramsal derslerde orada daha pasif bir şekilde ama burada eksikliklerini görme, adım atabilme, bir sonuç ortaya çıkarabilme noktasında hem danışanlar bunu görüyor. Öğrencinin gelişimini görmek beni çok şey yapıyor. Hani bunlara tanık olmak birazcık canlı tutuyor. Birilerine hizmet, yardım sunabiliyor olmak ve bunlara ilişkin geribildirim almak da çok iyi geliyor.

S2 (42 yaşında, kadın) ise öz bir biçimde süpervizyon alan kişilerin gelişimlerini görebilmeyi, onlardan olumlu geribildirim almayı besleyici bulduğunu ifade etmiştir: ‘‘Öğrencilerimden de olumlu geribildirimler alabilmek, onların gelişimlerini görebilmek.’’ Bir başka katılımcı olan S4 (37 yaşında, kadın) ise süpervizyon alan

kişilerdeki süreci gelişimsel açıdan görmenin, onlardan olumlu geribildirimleri almanın motivasyonunu artırdığını ifade etmiştir:

Gerçekten onların o en baştaki halle ilerlerken ki işte kendilerine güvenlerinin artması, bununla ilgili hem bana sözel geri bildirimler, çünkü ben hep ara çeklerle de gidiyorum hem sözel geribildirimler vermeleri hem benim onların gerçekten geliştiğini görmem, onların o heyecanı, yani orada okuduklarım bana yetiyor ve artıyor diyebilirim.

Meslektaş desteği ile ilgili ise S5 (50 yaşında, kadın) beslendiği kaynaklar arasında meslektaşları tarafından aldığı desteği ifade etmiştir:

Yani bazen ekiple konuşuyoruz, süpervizyondaki arkadaşlar. Süpervizyon verenlerle bu konu hakkında konuşmak oldukça yararlı oluyor. Dolayısıyla meslektaş sohbetleri diyebilirim. Biraz normalleştirmeye çok iyi oluyor. Kendi meslektaşlarımla konuşmak, özellikle işte bizim o süpervizör eğitimi grubu ya da kendi ana bilim dalımda süpervizyon veren arkadaşlarımla haberleşmek iyi oluyor.

Alt tema-2: Dersi yürütmenin verdiği doyum

Süpervizörler, lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersini yürütmenin, dersin kendine özgü doğası gereği canlılık hissine sahip olması, öğrencilerin gelişimine katkı sağlama ve danışanların hayatlarına dolaylı yoldan da olsa dokunma açısından verdiği doyumunu bu alt tema kapsamında ifade etmiştir. S1 (35 yaşında, kadın) dersi yürütmekten aldığı doyumunu süpervizyon sürecindeki çeşitlilik bağlamında ifade etmiştir:

Yani bu ders çok keyifli bir ders ve bu ders çok orijinal ve her bir oturum bambaşka şekilde geçiyor. Yani böyle sıkıldığım falan hani süreçte hiç öyle bir şey hatırlamıyorum. Her biri birbirinden farklı böyle bir sürü değişik konuyla geçtiği için keyif alıyorum.

Katılımcılardan S5 (50 yaşında, kadın) farklı bir açıdan ele aldığı durumu şöyle açıklamıştır: “Süpervizyon aşkı ve adanmışlığı. Yani şeyi... Öğrencilerin gelişmesine eşlik etmeyi çok seviyorum. Ama bu eşliğin içerisinde onların gelişiminden ben de çok şey öğrendiğim için seviyorum.” süpervizyon dersini vermenin, psikolojik danışmanların gelişmesine katkı sağlamanın ve onlardan beslenmenin kendisine doyum verdiğini vurgulamıştır. Son olarak S3 (52 yaşında, kadın), “Çoğu insan için bir şey yapamazsak bile en azından hani iletişim kurabildiğimiz birilerinin yaşamını kolaylaştıracak bir şeyler yapabilmek en önemli motivasyonlarımızdan birisi.” diyerek psikolojik danışma

hizmetine başvuran kişilerin hayatına dolaylı yoldan da olsa katkı sağlamanın doyum verici olduğunu belirtmiştir.

Yorumlar

Yorumlar başlığı altında öncelikle yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin bulgularının anket ve nitel görüşme bulgularının bütünleştirilerek yorumlanması sağlanmıştır. Ardından süpervizörlerin anket ve nitel görüşme bulguları bütünleştirilerek sunulmuştur.

Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Yorumlanması

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden elde edilen anket bulguları ortaklaşan ve farklılaşan bulguların yorumlanması ile sunulmuştur. Süpervizyon sürecinin başlangıç aşamasında süpervizörlerin süpervizyon alan kişilerle standart formlar paylaşımları, süpervizyon sürecinde süpervizyon alan kişilerin ihtiyaçlarını gözetmeleri önem arz etmektedir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin büyük çoğunluğu, süpervizörleri tarafından kendileri ile standart formların (bilgilendirilmiş onam formu, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vd.) paylaşıldığını ifade etmiştir.

Yüksek lisans öğrencileri ile doktora öğrencilerinin psikolojik danışma görüşmesi yaptıkları danışan ortalamaları incelendiğinde yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma yaptıkları danışan ortalamaları yaklaşık 2 iken, doktora öğrencilerinin psikolojik danışma yaptıkları danışan ortalamaları yaklaşık 3 olarak elde edilmiştir. Yüksek lisans düzeyinde bir dönemde en az iki gerçek danışan, doktora düzeyinde ise en az üç gerçek danışanın süpervizyon alan kişi tarafından görülmesi, psikolojik danışma oturumunun yapılması önerilmektedir (Aladağ vd., 2023). Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin gördükleri ortalama danışan sayısı bu sayılara yakındır. Katılımcıların, önerilen standartlara yakın sayıda gerçek danışan gördükleri söylenebilir. Oturum sayıları açısından bakıldığında ise yüksek lisans öğrencilerinden ortalama yaklaşık 12 oturum bireyle psikolojik danışma uygulaması yapmaları beklenirken, doktora öğrencilerinden ortalama yaklaşık 27 oturum bireyle psikolojik danışma uygulaması oturumu yapmaları beklenmiştir. Bu bulgular incelendiğinde süpervizörlerin, doktora öğrencilerinin yürüttükleri psikolojik danışma süreçlerinin daha uzun sürmesini bekledikleri, danışanları ile en az dokuz oturum psikolojik danışma yapmalarını bekledikleri söylenebilir.

Büyüköze-Kavas (2011) yaptığı çalışmada yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden ortalama en az 16,9 oturum psikolojik danışma oturumu yapmalarının beklendiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada elde edilen ortalama oturum sayısı ile Büyüköze-Kavas'ın (2011) çalışmasında elde edilen oturum sayısının birbirine yakın olduğunu ve bulguların örtüştüğünü söylemek mümkündür. Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından önerilen oturum sayılarına bakıldığında ise yüksek lisans öğrencilerinin en az 20 psikolojik danışma oturumu, doktora öğrencilerinin ise en az 30 psikolojik danışma oturumu yapmalarının beklendiği, bu çalışmada belirtilen yüksek lisans öğrencilerinin ortalama oturum sayılarının önerilen sayının epeyce altında olduğu, doktora öğrencileri açısından ise önerilen sayı ile bu araştırmada elde edilen bulgunun yakın olduğu söylenebilir. Son olarak psikolojik danışma oturumlarının yürütüldüğü yer ile ilgili bulgular incelendiğinde, yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma merkezleri ile çevrimiçi ortamda, doktora öğrencilerinin ise çevrimiçi ortamda daha çok oturumlarını gerçekleştirdiği görülmektedir. COVID-19 sürecinden itibaren tercih edilen bir yöntem olarak karşımıza çıkan çevrimiçi psikolojik danışma oturumlarını yürütme (Koçyiğit-Özyiğit ve Erkan-Atik, 2021) bu araştırmada da kendini göstermiştir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin psikolojik danışma merkezlerinin yanında psikolojik danışma oturumlarını en çok çevrimiçi ortamda yürütmeleri, süpervizörler ve psikolojik danışmanlar tarafından bu bağlamda çağın gereklerinin yakalanmaya başladığını göstermektedir. Çevrimiçi ortamda psikolojik danışma sürecinin yürütülmesinin özellikle erişim kolaylığı açısından danışanlara fırsat tanıdığı (Zeren, 2020) bilinmektedir.

Süpervizyon yöntem ve teknikleri açısından bakıldığında yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon yöntemi olarak en çok tercih edilen yöntemin grup süpervizyonu yöntemi olduğunu bildirdikleri görülmektedir. Grup süpervizyonu zaman, maliyet ve uzmanlık açısından ekonomik bir yöntem olarak ön plana çıkmaktadır (Rowell, 2010). Süpervizyon yöntemi belirlenirken süpervizörün sorumluluğundaki öğrenci sayısının, süpervizyon alan kişilerin gelişim düzeyleri etkili olabilmektedir (Aladağ vd., 2023). Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon yöntemi olarak grup süpervizyonunun en çok kullanılan yöntem olduğunu bildirmeleri, dersi alan öğrenci sayısı ile süpervizörün iş yüküne bağlı olarak gelişmiş olabilir. Süpervizyon teknikleri açısından bakıldığında ise yanıtların neredeyse aynı olduğu görülmektedir, süpervizyon tekniği olarak en çok sözel aktarım, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı ve görüntü kaydının kullanıldığı yüksek lisans ve doktora öğrencileri tarafından belirtilmiştir. Süpervizörlerin teknik kullanımlarında tercihleri, kuramsal yönelimi, kişilik özellikleri,

süpervizyon alan kişi olarak kendi deneyimleri, kültürel arka zemini ve bakış açılarının etkili olduğu (Borders ve Brown, 2005) bilinmektedir. Süpervizörlerin geribildirim verirken, süpervizyon alan kişilere müdahale ederken çeşitli tekniklerden yararlanmaları süpervizyon alan kişilerin öğrenme yaşantılarını ve gelişimlerini olumlu etkilediği söylenebilir.

Son olarak süpervizyon süreçlerinin değerlendirilmesi açısından bakıldığında yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin düzenli bir biçimde süpervizyon aldıkları, katılımcıların büyük çoğunluğunun düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirmeyi aldıkları görülmektedir. Süpervizörün etik sorumluluğu olarak ifade edilen değerlendirme (Aladağ vd., 2023) süreçlerinin yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile düzenli bir biçimde, formal değerlendirme araçlarının kullanılarak gerçekleştirildiği söylenebilir. Değerlendirme, süpervizyon alan kişilerin performanslarına ilişkin geribildirim alıp gelişim göstermeleri açısından önemli görülebilir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden ayrı ayrı elde edilen nitel bulgular, ortaklaşan ve farklılaşan noktalar ayrı ayrı ele alınarak yorumlanmıştır. Yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda altı tema ortak bir şekilde belirirken, yüksek lisans öğrencilerinde süpervizyon alanların ihtiyaç ve beklentileri adlı tema farklılaşırken doktora öğrencilerinde süpervizyonda öğrenme hedefleri farklılaşan tema olarak kendini göstermektedir. Yüksek lisans öğrencileri ABD'deki psikolojik danışma eğitimi sisteminde orada psikolojik danışma eğitimi lisansüstü düzeyde başladığı için başlangıç seviyesinde görülürken, Türkiye'de lisans eğitiminin psikolojik danışma uygulaması açısından nasıl geçtiğine bağlı olarak bu durum değişkenlik gösterebilmektedir. Yüksek lisans öğrencileri daha fazla deneyim kazanma ve desteklenme ihtiyacı duyduklarını ifade etmişlerdir. Başlangıç aşamasındaki öğrenci, süpervizörüne bağımlı olup onun desteğine ve cesaretlendirici tepkilerine ihtiyaç duyar. Doğrudan ya da dolaylı eleştiriye maruz kaldığında hayal kırıklığına uğrayan öğrenci, eleştirilere karşı kırılgan bir yapıya sahiptir (Rønnestad ve Skovholt, 2003). Yüksek lisans öğrencileri de desteklenme ihtiyaçlarını ön plana koyarak başlangıç aşamasındaki öğrencilerle benzer gereksinimlerinin olduğunu ortaya koymuştur. Daha fazla deneyim kazanma yönündeki bulgu incelendiğinde ise süpervizyon alan kişilerin daha fazla danışan görerek psikolojik danışman olarak özyeterliklerini artırmayı hedefledikleri söylenebilir. Doktora öğrencilerinde beceri ve teknik geliştirme hedefi ile sürece bağlı gelişen öğrenme hedefleri alt tema olarak ortaya konmuştur. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde psikolojik danışma becerilerine odaklanan ve vaka formüle etme

becerilerini kazanmayı amaçlayan görüşlerin olduğu görülmektedir. Daha az deneyimli olan psikolojik danışmanlar, süpervizörlerinin müdahale ve kavramsallaştırma becerilerine öncelikle odaklanmalarını beklerken; daha deneyimli psikolojik danışmanlar ise süpervizörlerinin, kendi kişisel dinamiklerinin danışma sürecine yansımaları ile ilgili konulara daha fazla zaman harcamalarını beklemektedir (Bernard ve Goodyear, 2019). Araştırmaya katılan doktora öğrencilerinin belirledikleri hedefler ve değerlendirme bekledikleri alanlara bakıldığında daha az deneyimli psikolojik danışman olarak görülmeleri mümkündür. Doktora düzeyindeki katılımcıların bu bağlamda yüksek lisans düzeyindeki katılımcılarla benzer beklentilere sahip olduğu ve gelişimsel açıdan farklılaşmadıkları söylenebilir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan ilk tema psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyon sürecinin yapılandırılması adıyla kendini göstermektedir. Yüksek lisans öğrencileri, süpervizyon alan kişiden beklentiler, psikolojik danışma uygulaması ve süreci ile gizlilik alt temalarında görüşlerini ifade ederken; doktora öğrencileri süpervizyon alan kişiden beklentiler ve uygulamaya ilişkin etik konular alt temalarında görüşlerini dile getirmiştir. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri, toplamda bu beş alt temada, süpervizyon oturumlarına her hafta hazırlıklı bir şekilde gelme, danışana zarar vermeden süreci yürütmeye özen gösterme, danışanla yapılan oturumların gizliliğin korunması ile süpervizyon sürecinin mahremiyetinin korunması alanlarında sorumluluklarını ve dikkat edilmesi gereken hususları ifade etmiştir. Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından oturum kayıtlarının alınması ve saklanması, uygulama ve süpervizyon sürecinde kullanılacak belge ve formlar, uygulama sürecinin planlanması başlığı altında ele alınmıştır. Bununla birlikte süpervizörlerin etik sorumlulukları arasında yer alan, psikolojik danışma sürecinde danışanın iyiliğini gözetme ve danışanın zarar görmemesine hassasiyet gösterme başlıklarına da süpervizyon alan kişiler tarafından değinilmiştir. Bu bilgiler ışığında, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde etik hususlara önem verildiği, etik yönelimli psikolojik danışma ve süpervizyon süreçlerinin yapılandırılıp uygulandığı söylenebilir. Bununla birlikte süpervizörler tarafından etik hususların altının çizilmesi ve süpervizyon alan kişilerin sorumluluklarının vurgulanması, süpervizörlerin mesleğin koruyuculuğunu üstlenme (*gatekeeping*) rolleri bağlamında da ele alınabilir. Mesleğin koruyuculuğunu üstlenen süpervizör bir yandan danışanın korunmasını önceliklendirirken öte yandan süpervizyon alan kişinin gelişimini desteklemeye çalışmaktadır.

Yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yapılan görüşmelerden sonra ortaya çıkan ikinci tema süpervizyon sürecinin yapı ve işleyişi olarak ortaya çıkmıştır. Yüksek lisans öğrencileri süpervizyonun yürütülme biçimi hakkındaki görüşlerini ve süpervizyon sürecinin değerlendirilmesini ifade etmiştir. Doktora öğrencileri de dersi alan kişi sayısının etkileri ile süpervizyon sürecinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Yüksek lisans öğrencileri değerlendirme süreci söz konusu olduğunda objektif değerlendirme kriterlerine bağlı değerlendirildiklerini ifade ettikleri gibi sözel aktarım yoluyla nasıl bir süreçten geçeceklerinin süpervizörleri tarafından söylendiğini de belirtmiştir. Süpervizyon sürecini ise genel olarak aldıkları geribildirimlerin etkisiyle olumlu değerlendirmiştir. Doktora öğrencileri açısından bakıldığında dersi alan kişi sayısının etkileri ile süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi alt temaları görülmektedir. Dersi alan kişi sayısından olumsuz olarak etkilendiğini ifade eden görüşlerin yanında dersi alan kişi sayısının az olmasından kaynaklı olarak daha verimli bir süreç geçirdiğini ifade eden katılımcı görüşü de mevcuttur. Dersi alan öğrenci sayısı fazla olduğunda süpervizör daha az öğrenciyle ilgilenmek durumunda kalmakta ve bu durum süpervizyon sürecinin verimliliği üzerinde olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Dersi alan öğrenci sayısı, süpervizör tarafından kullanılan süpervizyon yöntemini, öğrencilerden beklenen psikolojik danışma oturumu sayısını, kullanılacak teknikleri etkileyebilmektedir. Bu araştırmada da doktora öğrencilerinden yapılması beklenen psikolojik danışma oturumu sayısı, görülmesi istenen gerçek danışan sayısı, Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından önerilen standart olan 30 oturum ve 3 danışanın altında kalmıştır. Dersi alan öğrenci sayısının fazla olması bunda etkili olmuş olabilir. Süpervizyon sürecinin değerlendirilmesi açısından bakıldığında ise süpervizyon sürecinden umduğunu bulamayan ve süpervizyon sürecini oldukça verimli bulan farklı bulguların olduğu görülmektedir. Süpervizyon sürecini süpervizör tarafından yönlendirilme açısından ele alan farklı görüşler ön plana çıkmaktadır. Süpervizörü tarafından uygulamalarına yönelik müdahale edilmeyi bekleyen, müdahale edilmeyen süreçlerden ötürü zorlandığını ifade eden katılımcı görüşleri mevcuttur. Bununla birlikte doğrudan süpervizörler tarafından müdahale edilerek gerçekleştirilen psikolojik danışma yaşantılarının olduğu da paylaşılmıştır. Bütünleşik gelişimsel model açısından bakıldığında doktora öğrencilerinin beklenti ve yaşantılarının modelde birinci düzeydeki kişilere denk geldiği söylenebilir. Birinci düzeydeki kişiler, destek verme ve cesaretlendirilme olarak tanımlanan kolaylaştırıcı müdahalelerden yararlanmaktadır. Yapılandırılmış süreçlere duydukları ihtiyaçtan ötürü birinci düzeydeki süpervizyon alan kişiler, reçete sunan (kuralları belli),

süpervizörün öneri ve tavsiyelerini içeren müdahalelerden yararlanırlar (Stoltenberg, 1997). Doktora düzeyindeki süpervizyon alan kişilerin ise ikinci düzeyde olmaları beklenmektedir. İkinci düzey, süpervizyon alan kişilerin önceki düzeye göre daha özgüvenli olduğu, kendi yeteneklerine ve karar verme süreçlerine güvenmeye başladıkları düzeydir (Corey vd., 2010). Süpervizörünün öğretmenlik rolünün daha geri planda olduğu, keşfettirici, otantik rolünün ise daha ön planda olduğu bir sürecin doktorada uygulanması gerektiğini belirten katılımcı görüşünün olması, uygulanan düzey ile uygulanması beklenen düzey açısından farkındalığın olduğunu göstermektedir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin genel olarak yönlendirilme açısından benzer beklentilere sahip olduğu, ihtiyaç ve beklentiler açısından gelişimsel farklılıklar olsa da genel olarak öğrencilerin gelişimsel açıdan birinci düzeye denk gelen müdahaleleri istedikleri söylenebilir.

Yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yapılan görüşmede üçüncü tema olarak ortaya çıkan süpervizyon teknikleri ve uygulama yöntemlerine bakıldığında, yüksek lisans öğrencileri deşifre ve görüntü kaydının kullanımına ilişkin görüşlerini paylaşırken, doktora öğrencileri süpervizyon sürecinde farklı tekniklerin kullanılmasına duyulan ihtiyaçlarını ve grup süpervizyonunun kullanıldığını belirtmiştir. Psikolojik danışma oturumunun, süpervizyon alan kişi tarafından yazılması olarak ifade edilen deşifre, geleneksel süpervizyon teknikleri arasında yer almaktadır. Yeni başlayan psikolojik danışmanlarla çalışırken daha çok kullanılan bir tekniktir (Bernard ve Goodyear, 2019). Yüksek lisans öğrencileri deşifrenin kullanılmasından memnun olduklarını ve sürecin kendileri için verimli olduğunu ifade ederken, doktora öğrencileri genel olarak deşifre kullanımından memnun olduklarını söylediler de görüntü kaydının kullanılması, yaşantısal tekniklerden de yararlanılmasını beklediklerini ifade etmişlerdir. Yaşantısal teknikler arasında yer alan süpervizyonda metafor kullanımı, süpervizyon alan kişilerin psikolojik danışman olarak gelişimine katkı sağlayan ve vaka kavramsallaştırma becerilerini kolaylaştıran bir tekniktir (Guiffreda vd., 2007). Doktora öğrencilerinden biri psikolojik danışma oturumunda süpervizörünün yönlendirilmesiyle kullandığı metaforun süreçte kolaylaştırıcı bir etkiye yol açtığını belirtmiştir. Başlangıç düzeyinde olmayan süpervizyon alan kişiler için farklı tekniklerin kullanılması onların süpervizyon sürecinden aldıkları doyumunu artırabilir. Yüksek lisans öğrencilerinden biri deşifrenin yanında süpervizyon sürecinde görüntü kaydından da yararlanıldığını ve bunun uygulama deneyimlerini geliştirmeye katkı sağladığını ifade etmiştir. Süpervizyon süreci sözgelimi ve oturum notları üzerinden ilerleyen yüksek lisans öğrencisi ise görüntü

kaydından süpervizyon sürecinde yararlanılmasının iyi olabileceğini dile getirmiştir. Başlangıç düzeyindeki kişilerle çalışırken dahi sadece tek bir teknikten yararlanılmaması, birden fazla süpervizyon tekniği kullanılarak süpervizyon sürecinin çeşitlendirilmesi süpervizyon alan kişilerin süreçten aldıkları katkıyı artırabilir. Son olarak doktora öğrencileri grup süpervizyonu ile akran grup süpervizyonu üzerinden daha çok süpervizyon yönteminin uygulandığını belirtmiştir. Katılımcıların ifade ettikleri görüşler alanyazında Borders'ın yapılandırılmış akran grup süpervizyonu sürecinden geçtiklerini akla getirmektedir. Yapılandırılmış akran grup süpervizyonunda, grup üyeleri süpervizyon alan kişi tarafından gerçekleştirilen (bireysel, grup ya da aile danışma oturumu) psikolojik danışma oturumuna ait video/ses kaydının ilgili bölümlerini izler, kendileri için belirlenen görevi yerine getirerek, düşüncelerini süpervizyon alan kişiyle paylaşırlar (Borders ve Brown, 2005). Doktora öğrencileriyle çalışılırken kendilerinin hem süpervizör rolüne geçerek geribildirim vermelerinin sağlanması hem de akranlarından geribildirim almaları sağlanarak bakış açılarının zenginleştirilmesi grup süpervizyonu yönteminden kaynaklı ortaya çıkabilecek dezavantajların azaltılmasına katkı sağlamış olabilir.

Süpervizyon alan yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan temalar incelendiğinde yüksek lisans öğrencileri için beşinci temada ortaya çıkan süpervizyon ilişkisinin doktora öğrencilerinde dördüncü temada ortaya çıktığı görülmektedir. Yüksek lisans öğrencileri süpervizörün yaklaşımı bağlamında görüşlerini ifade ederken; doktora öğrencileri süpervizör yaklaşımı ve süpervizörün kişisel ve mesleki yaşama etkisi alt temalarında görüşlerini dile getirmiştir. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri süpervizörlerinin genel olarak yaklaşımını cesaretlendirici ve destekleyici bulduklarını ifade etmişlerdir. Büyükgöze-Kavas (2011) yılında gerçekleştirilen çalışmada da süpervizyon alan kişiler süpervizörleriyle kurdukları ilişkiyi destekleyici, motive edici ve objektif geribildirimlerle zenginleştirilmiş bir deneyim olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte yüksek lisans katılımcılarından biri süpervizörüyle güvene ve cesaretlendirmeye dayalı bir bağ kurmadığını, süpervizörünün olumsuz yaklaşımının danışma sürecini de olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Süpervizörle süpervizyon alan kişi arasında kurulan bağın olumlu olması psikolojik danışma oturumları üzerinde de etkiye yol açabildiği söylenebilir. Bununla birlikte, süpervizör ile süpervizyon alan kişi arasındaki ilişkinin, psikolojik danışmanla danışan arasındaki ilişkiye yansıtılması durumu da paralel süreçler bağlamında ele alınmaktadır (Jacobsen, 2007). Süpervizörleriyle olumlu bir bağ kuran süpervizyon alan kişiler psikolojik

danışma sürecini daha etkili bir şekilde yürüttüklerini ifade ederken, süpervizörüyle olumsuz bir ilişki kuran süpervizyon alan kişi psikolojik danışma sürecinin bundan zarar gördüğünü belirtmiştir. Bu durum paralel süreçler bağlamında ele alınabilir. Süpervizörün mesleki ve kişisel gelişime etkisi adlı alt temadaki bulgular yorumlandığında, doktora öğrencileri süpervizörlerinin yaklaşımlarıyla psikolojik danışma oturumlarını daha sağlıklı bir şekilde yürütebildiklerini, kaynak önerileriyle entelektüel gelişimlerini beslediklerini ifade etmiştir. Müdahale becerilerinin odak noktası, süpervizyon alan kişinin müdahaleleri ustalıkla gerçekleştirme becerisini ele almaktır (Bradley vd., 2010). Süpervizörler süpervizyon alan doktora öğrencilerinin tıkanıklıkları noktada müdahale becerilerini kullanarak danışma sürecindeki tıkanıklıkları gidermeye çalışmıştır. Doktora öğrencilerinin süpervizörlerinden aldıkları bu desteklerin onların süreci daha etkili bir biçimde yürütmelerine katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinde altıncı temaya denk gelen süpervizyonda çokkültürlülük adlı temadaki katılımcı görüşleri incelendiğinde, çokkültürlülüğe her iki katılımcı grubunda da yeterince yer verilmediğini söylemek mümkündür. Bu araştırmaya benzer biçimde, Gönültaş (2024) tarafından yapılan araştırmada da süpervizyonda kültürel öğelerin ihmal edildiği, süpervizyonda kültürel öğelerin yeterince ele alınmadığı sonucu elde edilmiştir. Süpervizyonda çokkültürlülüğün yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yürütülen süreçte, yeterince üzerinde durulmamasında danışan yaşantılarının çokkültürlülük çerçevesinde ele alınmamasının, çokkültürlülüğe ilişkin süpervizyon alan kişilerin çokkültürlülük farkındalığının düşük olmasının etkisi olabilir. Ancis ve Ladany (2010) tarafından süpervizörün ya da psikolojik danışmanın *çokkültürlülük alanında bilgi sahibi olması* (cinsiyet, ırk, engellilik durumu, etnik köken, dini inanç ve benzeri faktörlerin psikolojik danışmanın ya da danışanın hayatını nasıl etkileyebileceği hakkında akademik bilgi sahibi olması), *çokkültürlülük alanında öz farkındalığa sahip olması* (kişinin kendi çokkültürlü kimliğinin ve bu kimliğinin, kültürel yönlerinin süpervizyon ya da psikolojik danışma sürecinde nasıl ifade ettiğinin farkında olması, içinde bulunduğu toplumun, kültürün mensubu olmasından kaynaklanan özelliklerinin, kişisel özelliklerinin, değerlerinin farkında olması) ve son olarak *çokkültürlülük alanında becerilere sahip olması* (çokkültürlü süpervizyon sürecini yürütme konusunda öz yeterliğe sahip olmayı, çokkültürlü süpervizör olarak süpervizyon alan kişiyle çalışma ittifakı kurabilmeyi, süpervizyonda ve psikolojik danışmada çokkültürlü öğeleri, mesajları fark edebilmeyi, gerektiğinde uygun teknik ve

müdahaleleri geliştirmeyi ifade etmektedir) süpervizyonun çokkültürlülük bağlamında yürütülmesi açısından gerekli görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yürütülen süreçlerin bu bilgiler bağlamında yeterince ele alınmadığı söylenebilir.

Son olarak yüksek lisans ve doktora öğrencilerinde yedinci tema olan süpervizyonda değerlendirmeye bağlı olarak geribildirim ve değerlendirme kriterleri başlıkları altında görüşler ifade edilmiştir. Geribildirim açısından bulgular yorumlandığında, yüksek lisans öğrencileri süpervizörlerinin geribildirimlerini yapıcı ve öğretici bulmuştur. Geribildirimi anlamlandırma, süpervizyon alan kişinin sahip olduğu güven düzeyine bağlı olsa da süpervizyonda çalışma ittifakının sağlanması geribildirim kabul edilmesini kolaylaştırır (Bernard ve Goodyear, 2019). Yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon sürecinde de öncelikle güvene dayalı, cesaretlendirici ve destekleyici süpervizyon ilişkisinin kurulduğu; ardından verilen geribildirimlerle süpervizyon alan kişilerin süreçten aldıkları verimin artırıldığı söylenebilir. Geribildirime ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, doktora öğrencilerinde yüksek lisans öğrencilerine benzer şekilde destekleyici ve cesaretlendirici geribildirimlerin alınmasıyla birlikte; geliştirilmesi gereken yönleri vurgulayan geribildirimlerin de verildiği vurgulanmıştır. Davranışına ya da söylediklerine ilişkin geribildirim alan süpervizyon alan kişi, geribildirimi anlamlandırarak psikolojik danışma becerilerini, terapötik ilişki kurma biçimini geliştirmeye çalışır; sunduğu psikolojik danışma hizmetini daha etkili bir hâle getirir (Aasheim, 2012). Doktora öğrencileri de aldıkları geribildirimlerle psikolojik danışma becerilerini geliştirmeye çalıştıklarını, terapötik ilişki kurma biçimlerini geliştirmede aldıkları geribildirim olumlu etkisini vurgulamıştır. Süpervizyonda geribildirim kullanımının doktora öğrencileri açısından katkı sağlayıcı bir deneyim sağladığı söylenebilir.

Değerlendirme kriterleri açısından bakıldığında süpervizyonda değerlendirme, süpervizörler için farkında olmadan önyargılı davranma, adil olmama ve öznel davranmadan kaynaklı suçluluk hissini de beraberinde getirebilmektedir. Bunun önüne geçilebilmesi adına dikkatli bir planlama sürecinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Campbell, 2006). Değerlendirme sürecinin değerlendirme kriterlerine bağlı olarak gerçekleştirilmemesi belirtilen hususlarda olumsuzlukların yaşanmasına yol açabilir. Bununla birlikte katılımcılardan biçimlendirici değerlendirme ile durum belirleyici değerlendirmenin yapıldığını belirten görüşler de ifade edilmiştir. Biçimlendirici değerlendirme, süpervizyon alan kişinin mesleki gelişimini kolaylaştırmak için, süpervizyon süreci boyunca geribildirim tipik olarak kullanıldığı, verildiği

değerlendirme türüdür (Corey vd., 2010). Yüksek lisans öğrencileri biçimlendirici değerlendirme ile değerlendirdiklerini süpervizyon sürecinde aldıkları geribildirimlerin rolünü vurgulamıştır. Değerlendirmede daha kapsayıcı olarak görülebilecek durum belirleyici değerlendirme ile süpervizyon sürecinin daha verimli bir hâle gelmesi sağlanır, geline nokta değerlendirilerek adeta ikinci bir süpervizyon sözleşmesi oluşturulur (Bernard ve Goodyear, 2019). Durum belirleyici değerlendirme sayesinde süpervizyon alan kişiler süpervizyon sürecindeki gelişimlerini görme imkânı bulabilmektedir.

Doktora öğrencilerinin ikinci bir görüş belirtme alanları değerlendirme kriterleri bağlamında gerçekleştirilmiştir. Doktora öğrencilerinin genel olarak süreçlerinin değerlendirme kriterleri bağlamında yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Değerlendirme kriterlerinin süpervizyon sürecinde kullanılıp paylaşılması bir sorumluluk olarak belirtilmiştir. Süpervizörler, süpervizyon alan kişileri değerlendirme prosedürleri, bileşenleri ve düşük performansın sonuçları hakkında yazılı ve sözlü olarak bilgilendirmelidir (Welfare, 2010). Doktora öğrencilerinden biri değerlendirme kriterlerinin kendileriyle paylaşılmadığını belirterek süpervizörü tarafından yerine getirilmesi beklenen prosedürün de yerine getirilmediğini dolaylı yoldan ifade etmiştir. Doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde değerlendirmenin geribildirim ve değerlendirme kriterleri bağlamında ele alındığı, süpervizyon alan kişilerin değerlendirme süreçlerini genellikle verimli olarak değerlendirdikleri söylenebilir.

Süpervizör Bulgularının Yorumlanması

Süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yürüttükleri bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonun değerlendirmelerine ilişkin anket bulguları bu başlık altında yorumlanmıştır. Süpervizörlerin süpervizörlük yaptıkları ortalama yüksek lisans öğrenci sayısı yaklaşık 5 iken doktora düzeyinde bu sayı yaklaşık 3'tür. Siviş-Çetinkaya ve Karırmak (2012), çalışmalarında öğretim üyesi düşen öğrenci sayısının arttığını ve bu durumun etkili süpervizyon vermede süpervizörleri zorlayabildiğini ifade etmiştir. Bu araştırmada süpervizör başına düşen öğrenci sayısı az görünse de süpervizörlerin lisans düzeyi dahil, kaç öğrenciye süpervizörlük yaptıkları sorulmadığından bir dönemde süpervizörlerin süpervizyon verdikleri öğrenci sayısının net olarak bilinmediği söylenebilir. Bununla birlikte süpervizörler bireysel görüşme sırasında öğrenci ve ders yüklerinin fazla olduğunu belirterek çok fazla öğrenciye süpervizörlük yaptıklarını belirtmiştir. Yüksek lisans düzeyinde PDR programına kabul

edilen öğrenci sayısının doktora düzeyinde kabul edilen öğrenci sayısına göre fazla olması, süpervizör başına daha fazla yüksek lisans öğrencisinin düşmesinin nedenlerinden biri olarak görülebilir. Süpervizörlerin yüksek lisans düzeyinde öğrencilerden ortalama yaklaşık 2 danışan görmelerini, doktora düzeyinde ise yaklaşık 3 danışan görmelerini istediği bulgu olarak elde edilmiştir. Oturum sayıları açısından bakıldığında ise yüksek lisans düzeyinde yapılması beklenen ortalama danışma oturumu sayısı yaklaşık 18 oturum iken; doktora öğrencilerin ortalama yaklaşık 22 oturum yapmaları beklenmektedir. Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından önerilen standartlarda yüksek lisans düzeyinde en az 2, doktora düzeyinde en az 3 danışanın görülmesi; oturum sayısı açısından ise yüksek lisans düzeyinde en az 20, doktora düzeyinde en az 30 oturum yapılması önerilmiştir. CACREP (2016) tarafından ise en az 40 oturum gerçek danışanla psikolojik danışma oturumunun gerçekleştirilmesi tavsiye edilmiştir. Araştırmanın anket kısmına katılan süpervizörlerce Türkiye’de süpervizyon alanında otorite olan uzmanların ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Psikolojik Danışma ve İlişkili Eğitim Programlarının Standardizasyonunu yapan kuruluşun önerdiği ölçüt sayıların gerisinde psikolojik danışma oturumu yapmalarını istedikleri, bir başka deyişle süpervizyon alan kişilerin standardın altında gerçek danışan gördükleri, psikolojik danışma oturumu yaptıkları söylenebilir. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrencilerden beklenen oturum sayılarının ise birbirine çok yakın olduğu ifade edilebilir.

Yöntem ve teknikler açısından bakıldığında, süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde çoğunlukla grup süpervizyonunun yanında bireysel süpervizyon, üçlü süpervizyon ve sınıf süpervizyonu gibi çeşitli süpervizyon yöntemlerinden yararlandığı görülmektedir. Grup süpervizyonu, süpervizyon alan kişilerin öğrenme sürecinden faydalanmalarını artırmaktan ziyade süpervizörlerin süreyle ilgili yaşadıkları sorunu çözmek için bir araç olarak görülmektedir (Campbell, 2006). Süpervizörlerin süreyle ilgili yaşadıkları sorunu azaltma adına çoğunlukla grup süpervizyonundan yararlandıkları, ancak tek bir yönteme bağlı kalmama adına bireysel süpervizyon ve üçlü süpervizyon gibi yöntemlerden de yararlandıkları söylenebilir. Bireysel süpervizyon sürecinde, süpervizör psikolojik danışmanın danışanı ile yürüttüğü sürece daha fazla dikkat edilebilmekteyken; üçlü süpervizyon ise bireysel süpervizyon ile grup süpervizyonu arasında köprü görevi gören bir süpervizyon yöntemi olarak ön plana çıkmaktadır (Bernard ve Goodyear, 2019). Süpervizörler grup süpervizyonunu tek bir yöntem olarak kullanmayarak bu yöntemin dezavantajlarını azaltmayı amaçlamış olabilir. Teknikler açısından bakıldığında yüksek lisans ve doktora düzeyinde benzer biçimde

çeşitli tekniklerden bir arada yararlanıldığı görülmektedir. Süpervizörlerin çeşitli teknikleri bir arada kullanmaları süpervizyon sürecinde yaptıkları müdahalelerin daha etkili olmasına katkı sağlamış olabilir.

Anket bulgularında son olarak süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora düzeyinde yürüttükleri süpervizyon sürecinde süpervizyon alan kişileri değerlendirirken değerlendirme kriterlerinden yararlandıkları, onlara düzey belirleyici geribildirim verdikleri ve haftalık düzenli süpervizyon oturumları gerçekleştirdikleri görülmektedir. Basa (2021) değerlendirmenin, danışanın süreçten aldığı verimi artırmak, onu korumak, süpervizyon alan kişilerin gelişimini desteklemek ve mesleği icra edecek kişileri belirleyip güçlenmelerini sağlamak gibi işlevleri yerine getirmek için verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Süpervizörler düzey belirleyici geribildirimler vererek değerlendirmeyi süpervizyon alan kişilerin gelişim sürecinin bir parçası haline dönüştürmeyi hedeflemiş olabilir. Bu durum aynı zamanda süpervizörlerin mesleğin koruyuculuğunu üstlenme (*gatekeeping*) rolleriyle de ilişkili görülebilir. Nitelikli meslek çalışanın yetişmesine katkı sağlamak, süpervizyon alan kişilerin gelişimini desteklemek ve değerlendirmeyi etkili bir biçimde kullanmakla mümkün görünmektedir.

Süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunun değerlendirilmesine ilişkin nitel bulgularına bakıldığında, yapılan görüşmeler sonucunda ortaya çıkan ilk tema süpervizyon teknikleri ve yaklaşımları olup bu tema altında süpervizörler grup süpervizyonunun yapılandırılmasına ilişkin görüşlerini paylaşmıştır. Süpervizörler grup süpervizyonu, etkileşimli iş birlikli grup süpervizyonu ve akran grup süpervizyonu yöntemlerine ilişkin neler yaptıklarını açıklamıştır. Görüşlerini ifade eden üç süpervizörün de yaşantıları yüksek lisans öğrencileriyle olup yüksek lisans düzeyinde öğrenci sayısının da etkisiyle grup süpervizyonundan ve grup süpervizyonunun daha yapılandırılmış hallerinden yararlandıkları söylenebilir. Bu araştırmayla uyumlu bir biçimde Aladağ ve Kemer (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da süpervizörler çoğunlukla grup süpervizyonunu kullandıklarını belirtmiştir. Süpervizörlerin grup süpervizyonu yaşantılarına bakıldığında ise seçtikleri yapının özellikleri şu şekilde açıklanabilir: Grup süpervizyonu için seçilen en uygun yapı, her bir süpervizyon alan kişiye danışma sürecini aktarması için belli bir sürenin verildiği ve etkileşimin süpervizör ile vakayı aktaran süpervizyon alan kişi arasında geçtiği grup ortamında bireysel süpervizyondur. Grubun büyüklüğüne bağlı olarak, yoğun çalışan süpervizörler için bu tatmin edici bir çözüm gibi görünebilir (Campbell, 2006). Süpervizörlerin bir yandan odakta olan süpervizyon alan

kişiyile çalışırken bir yandan da odakta olmayan psikolojik danışmanları geribildirim vererek sürece dahil etmeye çalışmaları, onlara sonrasında bireysel süpervizyon vermeleri, süpervizyon tekniklerini çeşitlendirecek şekilde kullanarak grup süpervizyonunun dezavantajlarını azaltmaya çalıştıkları söylenebilir.

İkinci tema süpervizyon sürecinin yapılandırılmasıyla ilgili olup bu tema altında süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri, etik ve yasal sorumluluklar ile süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme yer almaktadır. Süpervizörün süpervizyon alan kişilerden beklentileri, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinde süpervizyon alan kişiden beklentiler alt temasıyla ifade edilen bulguları kapsamaktadır. Etik ve yasal sorumluluklar alt teması ise uygulamaya ilişkin etik konular temasıyla ifade edilen yaşantılara temas etmektedir. İki alt tema birbiriyle ilişkili olduğundan bulgular birlikte yorumlanmıştır. Süpervizörler, süpervizyon alan kişilerin psikolojik danışma ve süpervizyon sürecine hazırlıklı bir biçimde gelmelerini, etik ve yasal sorumluluklarının bilincinde hareket ederek süpervizyon sürecinin yürütülmesini önemsemektedir. Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından süpervizyon alan kişilerin sorumlulukları, *süpervizyon alan kişiler, oturum kayıtlarının saklanması, süpervizör ile paylaşılması ve sonrasında imhası sürecinde etik sorumluluklarını yerine getirir ve süpervizyon alan kişiler, mesleğin etik ve yasal sorumluluklarını bilmek psikolojik danışma sürecini etik ilkeler doğrultusunda yürütmek ve her zaman danışanlarının iyiliğini gözetmekle yükümlüdür*, şeklinde açıklanmıştır. Süpervizörlerin bu iki alt temadaki görüşleri belirtilen hususlara işaret etmekte olup, süpervizyon alan kişilerin sorumluluklarını ortaya koymaktadır. Süpervizör olarak mesleğin koruyuculuğunu üstlenme alt temasında nitelikli psikolojik danışman yetiştirmeye ve psikolojik danışmanların gelişimini desteklemeye özen gösterme ön plana çıkmaktadır. Süpervizyonun temel amacı psikolojik danışma sürecini ve etkililiğini danışanın yararına olacak şekilde geliştirmektir. Süpervizör bu süreçte mesleğin niteliğini ve itibarını korumaya çalışan, bilgi akışını düzenleyen bir rol (*gatekeeping*) üstlenir (Fleming ve Steen, 2004). Süpervizör her zaman danışana sunulan hizmetin niteliğini değerlendirmeli ve sürecin gelişimi için gerekli desteği vermelidir (Campbell, 2006). Bulgular incelendiğinde, süpervizörlerin belirtilen hususlara dikkat ettikleri, danışanın korunmasını önceliklendirip yetkin psikolojik danışmanlar yetiştirmeye özen gösterdikleri söylenebilir.

Üçüncü tema süpervizyonda çokkültürlülük olup bu tema altında süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışı yer almaktadır. Bu tema yüksek lisans ve doktora öğrencilerinde süpervizyonda çokkültürlülük temasında ifade edilen görüşlere temas

etmektedir. Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınışıyla ilgili bulgular yorumlandığında, süpervizyonda çokkültürlülüğü odak olarak ele alıp hem süpervizyon alan kişilerin çokkültürlülük kapsamındaki yaşantılarını gündeme getirmeye çalışan hem de psikolojik danışma sürecindeki öğeleri işlemeye özen gösteren süpervizörlerin olduğu görülmektedir. Aladağ ve diğerleri (2023) tarafından süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili çokkültürlü süpervizyon sürecinin yürütülmesi, süpervizyon sürecinde kültürel dinamiklerin fark edilip ele alınmasını önemseyen çokkültürlülüğün zenginlik olarak görülüp süreçle bütünleştirildiği ve özellikle süpervizyon sürecine başlarken çokkültürlülük kapsamında ele alınabilecek kültür, çeşitlilik, baskı, güç ve ayrıcalık gibi konulara değinen bir süpervizör anlayışı ifade edilmektedir. Süpervizörlerin yürüttükleri süpervizyon sürecinde bu hususlara dikkat ettikleri, süpervizyonda çokkültürlülük öğesini ihmal etmemeye özen gösterdikleri söylenebilir. Bununla birlikte süpervizyonda çokkültürlülüğün yeterince işlenmediği, hem süpervizyon alan kişiler tarafından gündeme getirilmediği hem de süpervizörler tarafından odağa alınma ihtiyacı duyulmayan süpervizör görüşleri de dikkat çekmektedir. Süpervizyonda kültürel öğelerin ihmal edildiğine ilişkin araştırma sonucu (Gönültaş, 2024) düşünüldüğünde süpervizyonda çokkültürlülüğe ilişkin bu yaşantıların olması şaşırtıcı görünmemektedir. Bununla birlikte süpervizörlerin çokkültürlülüğü yeterince işlememelerinde çokkültürlülüğe ilişkin yetkinlik hissetmemeleri de etkili olmuş olabilir. Ancis ve Ladany (2010), Süpervizörün ya da psikolojik danışmanın *çokkültürlülük alanında bilgi sahibi olması* (cinsiyet, ırk, engellilik durumu, etnik köken, dini inanç ve benzeri faktörlerin psikolojik danışmanın ya da danışanın hayatını nasıl etkileyebileceği hakkında akademik bilgi sahibi olması), *çokkültürlülük alanında öz farkındalığa sahip olması* (kişinin kendi çokkültürlü kimliğinin ve bu kimliğinin, kültürel yönlerinin süpervizyon ya da psikolojik danışma sürecinde nasıl ifade ettiğinin farkında olması, içinde bulunduğu toplumun, kültürün mensubu olmasından kaynaklanan özelliklerinin, kişisel özelliklerinin, değerlerinin farkında olması) ve son olarak *çokkültürlülük alanında becerilere sahip olması* (çokkültürlü süpervizyon sürecini yürütme konusunda öz yeterliğe sahip olmayı, çokkültürlü süpervizör olarak süpervizyon alan kişiyle çalışma ittifakı kurabilmeyi, süpervizyonda ve psikolojik danışmada çokkültürlü öğeleri, mesajları fark edebilmeyi, gerektiğinde uygun teknik ve müdahaleleri geliştirmeyi ifade etmektedir) süpervizyonun çokkültürlülük bağlamında yürütülmesi açısından gerekli görmektedir. Süpervizörlerin bu üç başlıkta kendilerini eksik görmeleri süpervizyonda çokkültürlülük odağını yeterince ele almamalarında etkili olmuş olabilir. Bununla birlikte çokkültürlü

süpervizyon sürecinin yürütülmesi etik bir sorumluluk olarak (Aladağ vd., 2023) görülmektedir. Süpervizörlerin çokkültürlülük ile ilgili süpervizyon alan kişilerin odağa yaşantı getirmelerine bakmaksızın çokkültürlülüğü süreçte ele almaları önemlidir.

Süpervizyonda değerlendirme dördüncü tema olup bu temaya bağlı olarak ihtiyaç odaklı değerlendirme, formal değerlendirme ve süpervizyonda geribildirim kullanımı yer almaktadır. Katılımcıların bu alt temaları içeren bulguları yorumlanmıştır. Süpervizörlerin ihtiyaç odaklı değerlendirme başlığında ifade ettikleri yaşantıların durum belirleyici değerlendirmeyi kapsadığı söylenebilir. Sürecin sonunda yapılan durum belirleyici (summative) değerlendirme, süpervizyon alan kişinin nasıl bir performans ortaya koyduğuna dair, kişisel ve mesleki gelişimini kapsayacak genel bir değerlendirmeyi barındırır (Corey vd., 2010). Süpervizörler, süpervizyon alan kişinin sürece başladığı zaman ne durumda olduğu ile psikolojik danışma ve süpervizyon sürecinin sonunda ne durumda olduğunu karşılaştırarak durum belirleyici değerlendirmeden yararlandıkları ifade edilebilir. İkinci alt tema olan formal değerlendirmede süpervizörlerin değerlendirme kriterlerinin yanında öz değerlendirme formu ve değerlendirme aracı olarak rubrikten yararlandıkları söylenebilir. Bu tema altındaki bulgular incelendiğinde süpervizörlerin ders izlencesine, sürecin başlangıcına değerlendirmeyi dahil ettikleri görülmektedir. Süpervizyon eğitim sürecinin bir parçası olarak gerçekleştiriliyorsa, ders izlencesi süpervizyon sözleşmesi olarak kullanılabilir ve değerlendirme planı da sözleşmeye dahil edilmelidir (Welfare, 2010). Süpervizörlerin değerlendirmeyle ilgili bu hususa dikkat etmişlerdir. Bununla birlikte öz değerlendirmeden yararlanmaları biçimlendirici değerlendirmenin kullanıldığını göstermektedir. Süpervizyonun nihai amacı süpervizyon alan kişinin mesleki kariyeri boyunca kendi kendinin süpervizörü olacak biçimde güçlendirmektir. Kendi kendinin süpervizörü olmak, büyük ölçüde öz değerlendirme becerisini içermektedir (Corey vd., 2010). Bu tema altında süpervizyonda geribildirim kullanımıyla ilgili bulgulara bakıldığında, süpervizörlerin keşfettirici, destekleyici ve eksik yönlerin azaltılmasını ön plana çıkaran geribildirimlerden yararlandıkları söylenebilir. Bu araştırmaya benzer biçimde Aladağ ve Kemer (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada süpervizörler geribildirim verme sürecinde çoğunlukla temel psikolojik danışma becerilerine yönelik geribildirim verdiklerini, destekleyici ve düzeltici geribildirimi bir arada kullanmaya özen gösterdiklerini belirtmiştir. Düzeltici (corrective) geribildirim ile olumlu geribildirim birlikte verilmesi süpervizyon alan kişinin geribildirimi benimsemesini, dikkate almasını kolaylaştıracaktır (Cassedy, 2010). Bununla birlikte verilen geribildirim belli davranışa

yönelik olması, açık bir biçimde verilmesi, olumlu ve olumsuz geribildirim arasında dengenin tutturulması ve anında verilmesi önemlidir. Geribildirim tutarlı, nesnel olmalı, kolayca anlaşılabilir davranışsal tanımlara dayanmalıdır. Bu durum geribildirim süreci alan kişi tarafından kolayca anlaşılmasını sağlar (Campbell, 2006). Geribildirim verilmesiyle ilgili dikkat edilmesi gereken noktalara süpervizörlerce dikkat edildiği, süpervizörlerin geribildirimden yararlanırken süpervizyon alan kişinin gelişimini ön plana çıkardıkları söylenebilir.

Beşinci tema çerçevesinde süpervizörler ihtiyaç ve beklentilerini ortaya koymuştur. Lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasına duyulan ihtiyaç ve süpervizör olarak kendi kişisel gelişimlerini artırmaya duydukları ihtiyaç alt temalar olarak belirmiştir. Süpervizörler lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin standartlaştırılmasının dersi alan öğrenciler ve süpervizörler açısından gerekli olduğunu dile getirmiştir. Bu araştırmada süpervizörlerin görüşlerine uyumlu bir biçimde Kiye (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da katılımcılar süpervizyon uygulamalarına ilişkin standartların oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir. Uygulamaların standartlarının oluşturulmasıyla ilgili 1981’de Amerikan Psikolojik Danışmanlar Derneği’nin öncülüğünde Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programlarının Akreditasyonu Kurulu [Council for the Accreditation of Counseling and Related Educational Programs (CACREP)] kurulmuştur. Günümüze kadar CACREP (2023), ABD’de yer alan —906’den fazla psikolojik danışma ve ilgili yüksek lisans-doktora programını akredite etmiştir. Türkiye’deki akreditasyon çalışmalarına bakıldığında ise 2015’te kurulan Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun (YÖKAK) üniversitelerin eğitim-öğretim, araştırma, idari faaliyetlerinin ulusal ve uluslararası kalite standartlarına göre yürütülüp yürütülmediğini değerlendiren çalışmalara öncülük ettiği görülmektedir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Birimi (PDR-EPDAB) 2021’de Türk PDR Derneği tüzüğüne eklenen bir madde ile resmen kurulmuş, 2022’de ise YÖKAK tarafından iki yıl tescil edilmiştir. PDR-EPDAB tarafından lisans eğitimi standartları ile uygulamalı derslerin standartları gerçekleştirilmiştir (Türk PDR Derneği, 2023). Lisansüstü eğitimin standartları ile lisansüstü programda bulunan uygulamalı derslerin standartları incelendiğinde ise, Türkiye’de bu yönde gerçekleştirilen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada da dile getirilen lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulaması dersinin süpervizörlerin bilgi, deneyim ve anlayışlarına bağlı olarak yürütülmesinin yerine ölçülebilir ve gözlenebilir standartlarda yürütülmesinin önemi

ortaya çıkmıştır. Süpervizörlerin belirttikleri ihtiyaç doğrultusunda lisansüstü düzeyde PDR eğitiminin standartlaştırılmasıyla ilgili çalışmalar gerçekleştirilebilir. Özellikle öğrencilerin de ihtiyaçları göz önünde bulundurularak BPDU uygulamaları dersinin daha fazla danışanla, daha geniş bir zaman dilimine yayılarak okutulması sağlanabilir. Bununla birlikte süpervizörlerin ders ve öğrenci yükünün gözetilmesine de dikkat edilerek süpervizör ihtiyaçları da dikkate alınabilir. İkinci alt temada süpervizörlerin kendi kişisel gelişimlerini artırmaya yönelik duydukları ihtiyaç ifade edilmiştir. Bu kısım ile ilgili bulgular incelendiğinde psikolojik danışman kimliği açısından süpervizörlerin kendilerini geliştirme istekleri ile süpervizör kimliği açısından kendilerini geliştirme istekleri birlikte ortaya konmuştur. Süpervizörlerin etkili ve etik ilkelere uygun bir süpervizyon süreci yürütmelerinde süpervizyon ve psikolojik danışma alanına ilişkin mesleki bilgi, beceri ve uygulama deneyimlerinin olması önemlidir. Bununla birlikte süpervizörlerin süpervizyon uzmanlık alanına ilişkin bilgi ve birikimleri de yeterlikler bağlamında kıymetli görülebilir (Aladağ vd., 2023). Süpervizörlerin psikolojik danışman ve süpervizör olarak kendilerini geliştirmeyi önemsemeleri, bununla ilgili ihtiyaçlarını ortaya koymaları onların etkili ve etik ilkelere uygun süpervizyon sürecini yürütmeyi önceliklendirdiklerini göstermektedir.

Altıncı tema süpervizörün katkıları ve müdahaleleri olup süpervizyon alan kişiyi cesaretlendirme-güçlendirme ve süpervizyon alan kişiyi yakından takıma isteği alt temalarından oluşmaktadır. Bu tema altındaki bulgular yorumlandığında süpervizörlerin, süpervizyon alan kişileri, verdikleri geribildirimlerle, özellikle müdahale becerilerini kullanma konusunda cesaretlendirmeye, onları güçlendirerek özyeterliklerini artırmaya çalıştıkları söylenebilir. Bu araştırmada ortaya çıkan bulgulara benzer şekilde, Kiye'nin (2023) başlangıç düzeyindeki süpervizörlerle yaptığı çalışmada, katılımcılar destekleyici, cesaretlendirici ve kolaylaştırıcı bir tutum sergilemeye özen gösterdiklerini belirtmiştir. Başlangıç aşamasındaki öğrenci, süpervizörüne bağımlı olup onun desteğine ve cesaretlendirici tepkilerine ihtiyaç duyar (Rønnestad ve Skovholt, 2003). Yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerin müdahale becerilerini kullanma konusundaki ihtiyaçlarını gözeterek, süpervizörlerin onları cesaretlendirmeye ve güçlendirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öğrenciyi yakından tanıma isteğinde ise süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilerin hem akademik ön öğrenmelerini görmeyi arzuladıkları hem de kişisel yaşantılarını önemsedikleri söylenebilir. Süpervizyon sürecinin başında ilişki kurma aşamasında süpervizörün süpervizyon alan kişiyi tanımaya çalışması çokkültürlü süpervizyon sürecinin yürütülmesi açısından da önemli görülebilir. Süpervizörlerin, süpervizyon alan kişilerin akademik ön öğrenmelerini görmeyi arzulamaları ise

süpervizörlerin gelişim düzeylerini öğrenmeye yönelik olabilir. Süpervizyon alan kişilerin hangi gelişim düzeyinde olduğunun bilinmesi onlara yönelik verilecek süpervizyon üzerinde belirleyici role sahip olabilir.

Yedinci tema süpervizyon sürecinde süpervizörlerin karşılaştıkları güçlüklerle ilgilidir. Bu temaya bağlı olarak süpervizörler, süpervizyon alan kişi sayısının fazla olmasından kaynaklı karşılaştıkları güçlüklerle değinmiştir. Kemer ve Aladağ (2013) çalışmalarında süpervizyon uygulamalarının yürütülmesinde öğrenci sayısının fazlalığına değinmiş, sürecin verimliliğini etkileyen bir faktör olarak bu durumu ifade etmiştir. Benzer biçimde dersi alan öğrenci sayısının fazla olmasının öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması açısından süpervizörleri zorladığı, geribildirim verme süreçlerinde öğrencilere yeterli desteğin sunulmadığı ifade edilmiştir (Siviş-Çetinkaya ve Kararımak, 2012). Bu araştırmada süpervizörlerin bahsettikleri sorunların alanyazındaki bulgularla uyumlu olduğu, bir başka deyişle süpervizyon alanında aynı sorunların yaşanmaya devam ettiği söylenebilir.

Son tema olarak süpervizörlerin motivasyon kaynakları ortaya konmuştur. Bu temaya bağlı olarak süpervizyon alanların mesleki gelişimini gözlemleme ve meslektaş desteği alma ve dersi yürütmenin verdiği doyum alt temalar olarak belirlemektedir. Süpervizörler süpervizyon alan kişilerin verdikleri geribildirimden kendileri için besleyici bir kaynak olduğunu ifade etmiştir. Süpervizörler, kurdukları süpervizyon ilişkisini izlemek ve geliştirmek için süpervizyon verdikleri psikolojik danışmanların geribildirimlerinden yararlanabilirler (Borders ve Brown, 2005). Süpervizörlerin aldıkları geribildirimler onların yürüttükleri süreçten doyum almalarına katkı sağlamış olabilir. Meslektaş desteği ise süpervizörlerin bunaldığı, ders yükünden kaynaklı zorluk çektiği durumlarda başvurdukları kaynaklar arasında görülebilir. Bernard ve Goodyear (2019) tarafından süpervizörlerin zorluk çektikleri noktalarda, ihtiyaç duydukları alanlarda diğer süpervizörlere başvurmaları önerilmiştir. Dersi yürütmenin verdiği doyum ise süpervizörlerin süpervizyon süreçlerini canlılıkla yürütmelerinde değerli görülebilir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde lisansüstü bireyle psikolojik danışma uygulaması ve süpervizyonunun değerlendirilmesine ilişkin araştırma sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir. İlk olarak yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin bulgularının sonuçlarına yer verilmiş, ardından süpervizör bulgularının sonuçları sunulmuştur. Araştırmacılara ve psikolojik danışman eğitimcilerine öneriler verilerek bölüm tamamlanmıştır.

Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar verilmiştir. İlk olarak yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin bulgularının sonuçları verilmiştir. Ardından süpervizör bulgularının sonuçları sunulurken bu kısım tamamlanmıştır.

Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Sonuçları

Bu bölümde yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden elde edilen bulguların sonuçları sunulmuştur.

Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Bulgularının Sonuçları

- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yürütülmesinde standart formlardan, ders izlencelerinden genel olarak yararlanılmaktadır.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin bireyle psikolojik danışma uygulaması sürecinde danışan bulmaları çoğunlukla süpervizörlerce yürütülüp yönlendirilmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yürütülmesinde etik ve yasal konulara dikkat etmelerinin beklendiği, gizlilik, ses kayıtlarının muhafaza edilmesi, süpervizyon alan kişilerin psikolojik danışma oturumlarına ve

süpervizyon sürecine hazırlık yaparak gelmelerinin bir sorumluluk olarak beklendiği ortaya çıkmıştır.

- Yüksek lisans öğrencilerinin gördükleri gerçek danışan sayıları ile doktora öğrencilerinin gördükleri gerçek danışan sayıları birbirine çok yakındır. Doktora öğrencilerinin danışan görme sayısı olarak yüksek lisans öğrencilerine yakın sayıda danışan gördükleri söylenebilir. Bu bağlamda, BPDU dersi açısından doktora eğitiminin yüksek lisans eğitiminden yeterince farklılaşmadığı ifade edilebilir.
- Yüksek lisans öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde daha fazla desteklenmeye, danışan ve süpervizyon görmeye ihtiyaç duydukları; gelişimsel açıdan ise başlangıç düzeyinde oldukları söylenebilir.
- Doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde çoğunlukla daha az yönlendirilmeye ihtiyaç duydukları ifade edilebilir.
- Doktora öğrencileri, süpervizyon süreçlerinin verimsiz geçmesinde dersi alan öğrenci sayısının fazla olmasını etken olarak bildirmiştir.
- Psikolojik danışma oturumu sayısı açısından doktora öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerinden daha fazla sayıda psikolojik danışma oturumu gerçekleştirdiği, bir başka deyişle psikolojik danışma süreçlerinin daha uzun sürdüğü söylenebilir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencileri, psikolojik danışma oturumlarını çoğunlukla üniversitenin psikolojik danışma odaları ile çevrimiçi ortamda yürütmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde süpervizyon yöntemi olarak çoğunlukla grup süpervizyonu yönteminden yararlanılmıştır.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde süpervizyon tekniği olarak çoğunlukla sözel aktarım, süreç notları ve oturum özeti, ses kaydı ve görüntü kaydı kullanılmaktadır. Süpervizyon tekniklerinin çeşitli olması süpervizyon alan kişilerin çeşitli kaynaklardan beslenerek gelişmesini sağlaması açısından kıymetlidir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde süpervizyon ilişkilerinin çoğunlukla besleyici olduğu süpervizörleri tarafından cesaretlendirildikleri, güçlendirildikleri ve olumlu ilişki içinde oldukları ifade edilmiştir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencileri süpervizörlerinden aldıkları geribildirimleri, gelişimlerine katkı sağlayan, psikolojik danışma süreçlerinin yürütülmesinde olumlu etkiye yol açan bir düzeyde değerlendirdikleri söylenebilir.

- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin yürütülmesinde çokkültürlülüğün yeterince ele alınmadığı ve süpervizyon oturumlarında çokkültürlülüğün çoğunlukla, bir odak olarak çalışılmadığı bulunmuştur.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde süpervizörleri tarafından düzenli olarak süpervizyon oturumlarının gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte süpervizyon süreçlerinde düzey belirleyici geribildirimler ile formal değerlendirmeyi çoğunlukla aldıkları ve süpervizörleri tarafından değerlendirme kriterlerinin kendileriyle paylaşıldığı söylenebilir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde biçimlendirici değerlendirme ile düzey belirleyici değerlendirmeden birlikte yararlanılmaktadır.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencileri çoğunlukla süpervizyon sürecinde değerlendirme kriterlerinin kendileriyle paylaşılmadığını belirtmiştir.

Süpervizör Bulgularının Sonuçları

- Süpervizörlerin süpervizörlük yaptıkları ortalama yüksek lisans ve doktora öğrenci sayıları birbirine yakındır. Süpervizörler çoğunlukla standart formlar ile ders izlencelerini süpervizyon alan kişilerle paylaşmaktadır.
- BPDU dersi bağlamında, yüksek lisans ve doktora PDR eğitiminin farklılaşması beklenmesine rağmen süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden bekledikleri ortalama en az görülmesi gereken gerçek danışan sayısı ile psikolojik danışma oturumu sayısı birbirine yakındır. Bu açıdan yüksek lisans ve doktora düzeyinde psikolojik danışma sürecinin yeterince farklılaşmadığı, süpervizörlerin farklı düzeydeki bu öğrencilerden beklentilerinin bu anlamda benzer olduğu görülmektedir.
- Süpervizörlerin süpervizyon alan kişilerden psikolojik danışma oturumlarına ve süpervizyon oturumlarına hazırlıklı bir biçimde gelmelerini, sorumluluklarını yerine getirmelerini ve gizlilik başta olmak üzere etik hususlara azami özen göstermelerini bekledikleri söylenebilir.
- Süpervizörlerin mesleğin koruyuculuğunu üstlenen (*gatekeeping*) bir sorumlulukla hareket ettikleri, danışanın korunmasını önceliklendiren, yetkin psikolojik danışmanlar yetiştirmeyi önceliklendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

- Süpervizörler yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yürüttükleri süpervizyon sürecinde bireysel süpervizyonun yanında üçlü süpervizyon, grup süpervizyonu, akran süpervizyonu ve sınıf süpervizyonundan çoğunlukla yararlanmaktadır.
- Süpervizörler, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinde süpervizyon tekniği olarak çoğunlukla sözel aktarım, vaka notları, süreç notları ve oturum özeti, yaşantısal teknikler, ses ve görüntü kaydı gibi oldukça çeşitli teknik repertuarını kullanmaktadır.
- Süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle yürüttükleri süpervizyon sürecinde çoğunlukla çokkültürlülüğü ele aldıkları; süpervizyonda çokkültürlülüğü ele almadıkları durumlarda ise süpervizyon alan kişilerin bu konuyu gündeme getirmemeleri ile kendilerini yetkin hissetmemelerinin etkili olduğu ifade edilmiştir.
- Süpervizörlerin yüksek lisans ve doktora öğrencileriyle düzenli süpervizyon oturumu yürüttükleri, düzey belirleyici geribildirimden yararlandıkları ve çoğunlukla değerlendirme kriterlerinden yararlandıkları ortaya çıkmıştır.
- Süpervizörler, lisansüstü düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersinin standartlaştırılmasının bir ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir.
- Süpervizörler hem psikolojik danışman hem süpervizör kimliklerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.
- Süpervizörlerin süpervizyon süreçlerinde yüksek lisans öğrencilerinin öz yeterlik algılarını artırmaya, onların cesaretlendirilmesine katkı sağlamaya yönelik geribildirim verdikleri; doktora öğrencilerine verdikleri geribildirimlerde ise olumlu ve düzeltici geribildirim bir arada kullanmaya özen gösterdikleri ortaya çıkmıştır.
- Süpervizörlerin süpervizyon verdikleri kişi sayısının fazla olması süpervizyon sürecinde karşılaştıkları güçlükler arasında bulunmuştur.
- Süpervizörler süpervizyon sürecini yürütme konusundaki motivasyon kaynakları arasında, meslektaş desteği almayı, süpervizyon alan kişilerden besleyici, olumlu geribildirim almayı, danışanların hayatlarına dolaylı yoldan katkı sağlamayı ve dersi yürütmekten aldıkları doyumunu ortaya koymuştur.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak başlangıçta araştırmacılara önerilerde bulunulmuş ardından psikolojik danışman eğitimcilerine öneriler sunularak bu bölüm tamamlanmıştır.

Psikolojik Danışman Eğitimcilerine/Süpervizörlere Yönelik Öneriler

- Yüksek lisans öğrencileri süpervizyon sürecinde desteklenmeye, daha fazla deneyim duymaya ve daha fazla psikolojik danışma yapmaya ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Psikolojik danışman eğitimcileri imkanları doğrultusunda yüksek lisans öğrencilerinin bu ihtiyaçlarını göz önünde bulundurdukları süpervizyon süreçlerini planlayabilirler.
- Doktora öğrencileri psikolojik danışma uygulaması sürecinde yüksek lisans öğrencilerine yakın bir sayıda danışan görmektedir. Gerçekleştirdikleri oturum sayısı daha fazla olsa da daha fazla danışan görmelerini sağlayabilecek yüz yüze ya da çevrimiçi ortamda danışan görebilmelerine de imkân tanıyacak hibrit modeller geliştirilebilir.
- Doktora öğrencileri çoğunlukla süpervizyon süreçlerinde daha az yönlendirilmeye ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir. Psikolojik danışman eğitimcileri bu sonuçtan hareketle süpervizyon süreçlerini doktora öğrencilerinin beklentilerine duyarlı bir biçimde düzenleyebilir.
- Süpervizyon ilişkisi açısından yüksek lisans ve doktora öğrencileri çoğunlukla olumlu yaşantılardan bahsetse de örselendiğini ifade eden, yargılandığını belirten katılımcı görüşü de mevcuttur, özellikle yüksek lisans öğrencilerinin kaygı düzeyleri göz önünde bulundurarak psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyon süreçlerini yürütmeleri faydalı olabilir.
- Süpervizörlerin, süpervizyon alan bireylerin eğitim düzeyleri aynı olsa da yaşantı ve deneyim düzeylerinin farklılık gösterebileceğini dikkate alarak süpervizyon sürecini bu farklılıklara duyarlı bir şekilde yapılandırmaları önemli bir yaklaşım olabilir.
- Süpervizyon süreçlerinde değerlendirme kriterlerinin kullanılmadığı durumların, süpervizyon alan kişilerde belirsizlik yarattığı göz önüne alındığında, süpervizyon

dersinin başında bu kriterlerin süpervizyon alan kişilerle paylaşılması, sürecin daha berrak ve yapılandırılmış bir şekilde yürütülmesini sağlayabilir.

- Süpervizörler süpervizyon sürecinde çokkültürlülük konularını ele aldıklarını ifade etse de araştırmaya katılan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyonda çokkültürlülüğün yeterince ele alınmadığına ilişkin görüşleri mevcuttur. Psikolojik danışman eğitimcilerinin süpervizyonda çokkültürlülüğü ele almaları kapsayıcı süpervizyon sürecinin yürütülmesi açısından değerli görülebilir.

Politika Yapıcılara Öneriler

- Yüksek lisans ve doktora düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik programlarının standardizasyonunun yapılması ihtiyaç olarak görünmektedir. Türk PDR Derneği ve PDR anabilim dallarının iş birliğiyle derslerin standardizasyon sürecinin başlatılması sağlanabilir.
- Başta bireyle psikolojik danışma uygulaması dersi olmak üzere uygulamaya dayalı derslerin ve süpervizör özelliklerinin bir standart doğrultusunda ortaya konması önemli görülebilir.
- Anabilim dallarının lisansüstü psikolojik danışma ve rehberlik programlarını yeniden değerlendirip yapılandırmaları ve özellikle uygulamalı derslerin saatlerini artırmaları, süpervizyon süreçlerinin niteliğini geliştirmeye katkı sağlayabilir.
- Süpervizörlerin üzerindeki fazla öğrenci ve ders yükünün azaltılması, nitelikli süpervizyon uygulamalarının gerçekleştirilmesini destekleyebilir.
- Doktora düzeyindeki süpervizyon süreçlerinin verimliliğini artırmak için, psikolojik danışma süpervizyonu dersi hem kuramsal hem de uygulamalı olarak zorunlu bir ders haline getirilebilir.

Araştırmacılara Öneriler

- Araştırma sonucunda dikkat çeken bulguların başında yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin danışan görme sayıları ile süpervizör başına düşen öğrenci sayılarının birbirine yakın olması gelmektedir. Doktora eğitiminin düzey olarak

anlamalı bir biçimde daha ileri düzeyde olması beklenmesine rağmen sayıların yüksek lisansa yakın olması doktora öğrencilerinin süpervizyon sürecinin ayrıca incelenmesini önemli kılmaktadır.

- Bu çalışmada yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon sürecinin, psikolojik danışma sürecinin, süpervizyon sürecinde kullanılan yöntem ve tekniklerin ve değerlendirilme süreçlerinin anket sorularıyla incelenmesi sağlanmıştır. Her bir başlığın ayrı ayrı araştırmacılar tarafından incelenmesi süpervizyon süreçlerinin geniş katılımcı gruplarına ulaşarak görülüp ele alınması açısından değerli olabilir.
- Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin süpervizyon süreçlerinin bir arada ve iki farklı veri toplama tekniğiyle incelendiği bu çalışma sonucunda süpervizyon alan kişilerin ihtiyaç ve beklentilerinin yüksek lisans ve doktora düzeyinde ne olduğu araştırmacılar tarafından mercek altına alınabilir. Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi, aynı zamanda onların gelişim düzeylerine ilişkin önemli verilerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.
- Süpervizörlerin süpervizyon sürecindeki görüşlerini ele alan araştırmalar olsa da bu araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak süpervizörlerin lisansüstü düzeyde bireyle psikolojik danışma uygulamasının nasıl standartlaştırılabileceğine ilişkin görüş ve önerilerini ele alan, çalışma sonunda bir model öneren bir araştırma gerçekleştirilebilir.
- Süpervizyonda çokkültürlülük yeterince üzerinde durulmayan başlıklar arasında yer almaktadır. Süpervizyonda çokkültürlülüğün ele alınmasına yönelik modelleri inceleyen araştırmalar tasarlanabilir.
- Süpervizörler bu araştırmanın sonucunda karşılaştıkları güçlükleri, ihtiyaç ve beklentilerini dile getirmiştir. Süpervizörlerin dile getirdikleri başlıklar olan öğrenci sayısının ve ders yükünün fazla olması, süpervizör olarak kendi uygulamalarını geliştirmeye duyulan ihtiyaç ve lisansüstü PDR eğitiminin standartlaştırılmasını kapsayacak araştırma modelleri geliştirilerek bu başlıklar mercek altına alınabilir.

KAYNAKLAR

- Aasheim, L. (2012). *Practical clinical supervision for counselors: An experiential guide*. Springer Publishing Company.
- Ahmed, S. K. (2024). The pillars of trustworthiness in qualitative research. *Journal of Medicine, Surgery, and Public Health*, 2, 100051, 1–4. doi: 10.1016/j.glmedi.2024.100051
- Akçay, S. ve Koca, E. (2024). Nitel Araştırmalarda Veri Doygunluğu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 829–848. doi: 10.18037/ausbd.1423415
- Aladağ, M., Atik, G., Ülker-Tümlü, G., Erkan Atik, Z., Hamamcı, Z., Kararımak, Ö., Duy, B., Can, N., Sarıkaya, Y., Koçyiğit Özyiğit, M., Demir Güdül, M., Zeren, Ş. G. ve Meydan, B. (2023). *Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu: En İyi Uygulamalar Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Aladağ, M. (2014). Psikolojik Danışman Eğitiminin Farklı Düzeylerinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması Süpervizyonunda Kritik Olaylar. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 428–475. doi: 10.12984/eed.82217
- Aladağ, M., & Kemer, G. (2023) Clinical supervision of individual counseling practicum in Turkey: counselor educators' experiences with structuring and conducting the supervision process, *The Clinical Supervisor*, 42(1), 96–122. doi: 10.1080/07325223.2023.2172636
- Alfonsson, S., Lundgren, T. ve Andersson, G. (2020). Clinical supervision in cognitive behavior therapy improves therapists' competence: A single-case experimental pilot study. *Cognitive Behaviour Therapy*, 49(5), 425–438. doi: 10.1080/16506073.2020.1737571
- An, H. Y., Goodyear, R. K., Seo, Y. S., Garrison, Y., Baek, K. Y., & Cho, H. J. (2020). Supervisor style as a predictor of counseling supervision relationship quality and supervisee satisfaction: Perceptions of U.S. and South Korean supervisees. *Asia Pacific Education Review*, 21(3), 487–504. doi: 10.1007/s12564-020-09637-x
- Ancis, J., & Ladany, N. (2010). Multicultural framework for counselor supervision. In L. Ladany & L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 53–97). Routledge.
- Atik, G., Çelik, E. G., Güç, E. ve Tural, N. (2016). Psikolojik Danışman Adaylarının Yapılandırılmış Akran Grup Süpervizyonu Sürecindeki Metafor Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 597–619. doi: 10.12984/eegefd.280759
- Atik, G., Daşcı, E., Güç, E., Aşçıoğlu Önal, A. ve Çelik Ateş, E. G. (2022). Grup, Üçlü ve Bireysel Süpervizyon Yöntemlerine İlişkin Psikolojik Danışman Adaylarının Deneyimleri: Karma Desenli Bir Araştırma. İçinde A. Yıldız (Editör), *Akademide 40 Yıl: Prof. Dr. Meral Uysal'a Armağan* (ss. 293–325). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Atik, G., & Erkan-Atik, Z. (2019). Undergraduate counseling trainees' perceptions and experiences related to structured peer group supervision: A mixed method study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 82, 101–120. doi: 10.14689/ejer.2019.82.6
- Atik, Z. (2017). *Psikolojik Danışman Adaylarının Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Türkiye.
- Australian Counselling Association [ACA]. (2021). *Scope of practice for registered counsellors*. Retrieved from https://www.theaca.net.au/documents/ACA_Scope_combined.pdf
- Avcı, D., Poyrazlı, Ş. ve Gençoğlu, C. (2020). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Lisansüstü Eğitimine İlişkin Bir Değerlendirme. PDR Lisansüstü Öğrencilerinin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(228), 175–213. doi: 10.37669/milliegitim.756760
- Aydın, F. (2022). *Algılanan Süpervizör Tarzları ile Süpervizyon Doyumu Arasındaki İlişkide Psikolojik Danışma Öz-Yeterliliğinin Aracı Rolü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon Üniversitesi, Türkiye.
- Bakalım, O., Şanal-Karahan, F., & Şensoy, G. (2018). The effect of group supervision on the psychological counseling self-efficacy levels of psychological counseling candidates. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 9(4), 412–428. doi: 10.17569/tojq.439769
- Barnett, J. E., & Molzon, C. H. (2014). Clinical supervision of psychotherapy: Essential ethics issues for supervisors and supervisees. *Journal of Clinical Psychology*, 70(11), 1051–1061. doi: 10.1002/jclp.22126
- Basa, V. (2017). Supervisor-supervisee relationship and alliance. *European Journal of Counselling Theory, Research and Practice*, 1(10), 1–5. <http://www.europecancounselling.eu/volumes/volume-1-2017/volume-1-article-10/>
- Basa, V. (2021). Evaluation in the field of supervision. *European Journal of Counselling Theory, Research and Practice*, 5(3), 1–10. <https://ejctrp.nationalwellbeingservice.com/volumes/volume-5-2021/volume-5-article-3>
- Başkent Üniversitesi (2023). *Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması*. <https://truva.baskent.edu.tr/bilgipaketi/?dil=TR&menu=akademik&inner=katalog&birim=566&ders=719603> adresinden 10 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Bradley, L. J., Gould, L. J., & Parr, G. D. (2001). Supervision-based integrative models of counselor supervision. In L. J. Bradley & N. Ladany (Eds.), *Counselor supervision: Principles, process, and practice* (3rd ed., pp. 93–124). Brunner-Routledge.

- Bradley, L. J., Ladany, N., Hendricks, B., Whiting, P. P., & Rhode, K. M. (2010). Overview of Counseling Supervision. In L. Ladany ve L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 3–15). Routledge.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2019). Psikolojide Tematik Analizin Kullanımı. S. N. Şad, N. Özer ve A. Atli (Çevirenler). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 873–898. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m
- Bernard, J. M., & Goodyear, R. K. (2019). *Fundamentals of clinical supervision* (6th Edition). Pearson.
- Blocher, D. H. (1983). Supervision in counseling: II. Contemporary models of supervision: Toward a cognitive developmental approach to counseling supervision. *The Counseling Psychologist*, 11(1), 27–34. doi: 10.1177/0011000083111006
- Borders, L. D., & Brown, L. L. (2005). *The new handbook of counseling supervision*. Lawrence Erlbaum.
- Borders, L. D., Brown, J. B., & Purgason, L. L. (2015). Triadic supervision with practicum and internship counseling students: A peer supervision approach. *The Clinical Supervisor*, 34(2), 232–248. doi: 10.1080/07325223.2015.1027024
- Büyükgöze-Kavas, A. (2011). Bireysel ve Grupla Psikolojik Danışma Uygulamalarına Yönelik Bir Değerlendirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 411–431.
- CACREP (2016). 2016 CACREP Standards. Retrieved from <https://www.cacrep.org/for-programs/2016-cacrep-standards/>
- CACREP (2023). *About CACREP*. Retrieved from <https://www.cacrep.org/about-cacrep/>
- Cassedy, P. (2010). *First steps in clinical supervision: A guide for healthcare professionals*. Open University Press.
- Celano, M. P., Smith, C. O., & Kaslow, N. J. (2010). A competency-based approach to couple and family therapy supervision. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 47(1), 35. doi: 10.1037/a0018845
- Champe, J., & Kleist, D. M. (2003). Live supervision: A review of the research. *The Family Journal*, 11(3), 268–275. doi: 10.1177/1066480703252755
- Chang, C., & O'Hara, C. (2010). Supervision-based integrative models of counselor supervision: Developmental models. In L. Ladany ve L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 145–167). Routledge.
- Chircop-Coleiro, A., Creaner, M., & Timulak, L. (2023). The good, the bad, and the less than ideal in clinical supervision: a qualitative meta-analysis of supervisee experiences. *Counselling Psychology Quarterly*, 36(2), 189–210. doi: 10.1080/09515070.2021.2023098

- Civan-Gökkaya, S. (2022). Süpervizyon İlişkisinde Paralel Süreç: Kuramsal Bir Derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 378–399. doi: 10.51460/baebd.1034764
- Corey, G., Haynes, R. H., Moulton, P., & Muratori, M. (2010). *Clinical supervision in the helping professions: A practical guide*. John Wiley ve Sons.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri. Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir). Siyasal Kitabevi.
- Daniels, J. A., & Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41, 120–130. doi: 10.1002/j.1556-6978.2001.tb01276.x
- Demirel, K. (2016). *Psikolojik Danışmanların Çokkültürlü Psikolojik Danışma Yeterlik Algılarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Türkiye.
- Doğan, S. (2000). Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Durumu ve Geleceğe İlişkin Yönelimler. *Eğitim ve Bilim*, 25(118), 3–8. Erişim adresi: <https://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5294>
- Ege Üniversitesi (2023). *İleri Bireyle Psikolojik Danışma*. <https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Ders/3/8245/277202/759195/1> adresinden 11 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Eklund, K., Aros-O'Malley, M., & Murrieta, I. (2014). Multicultural supervision: What difference does difference make?. *Contemporary School Psychology*, 18, 195–204. doi: 10.1007/s40688-014-0024-8
- Erbaş, M. M., Koç, İ., ve Esen, E. (2020). Psikolojik danışman adaylarının süpervizyon sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Manisa Celal Bayar Üniversitesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(53), 183-205. doi: 10.21764/mauefd.607215
- Erkan-Atik, Z., Arıcı, F. ve Ergene, T. (2014). Süpervizyon Modelleri ve Modellere İlişkin Değerlendirmeler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(42), 305–317. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/21462/229998>
- Eryılmaz, A. ve Mutlu, T. (2018). Gelişimsel Kapsamlı Süpervizyon Modeline İlişkin Psikolojik Danışman Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 123–141. doi: 10.17755/esosder.306932
- Falender, C. A., & Shafranske, E. P. (2004). *Clinical supervision: A competency-based approach*. American Psychological Association.
- Fernando, D. M., & Hulse-Killacky, D. (2005). The relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's-level

- counseling students. *Counselor Education and Supervision*, 44(4), 293–304. doi: 10.1002/j.1556-6978.2005.tb01757.x
- Fleming, I., & Steen, L. (Eds.). (2004). *Supervision and clinical psychology*. London, England: Brunner-Routledge.
- Francis, J. J., Johnston, M., Robertson, C., Glidewell, L., Entwistle, V., Eccles, M. P., & Grimshaw, J. M. (2010). What is an adequate sample size? Operationalising data saturation for theory-based interview studies. *Psychology and Health*, 25(10), 1229–1245. doi:10.1080/08870440903194015
- Fusch, P. I., & Ness, L. R. (2015). Are we there yet? Data saturation in qualitative research. *The Qualitative Report*, 20(9), 1408-1416. Erişim adresi: <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1466&context=facpubs>
- Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.
- Gönültaş, M. (2024). *Psikolojik Danışman Eğitiminde Çokkültürlü Süpervizyon: Bir Durum Çalışması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, Türkiye.
- Guiffrida, D. A., Jordan, R., Saiz, S., & Barnes, K. L. (2007). The use of metaphor in clinical supervision. *Journal of Counseling ve Development*, 85(4), 393–400. doi: 10.1002/j.1556-6678.2007.tb00607.x
- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe, yöntem, analiz*. Seçkin Yayıncılık.
- Hancock, R. D., & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press.
- Hawkins, P., & Shohet, R. (2006). *Supervision in the helping professions* (3th ed.). McGraw-Hill Education
- Hendrickson, S. M., McCarthy Veach, P., & LeRoy, B. S. (2002). A qualitative investigation of student and supervisor perceptions of live supervision in genetic counseling. *Journal of Genetic Counseling*, 11, 25–49. doi: 10.1023/A:1013868431533
- Hennink, M., & Kaiser, B. N. (2022). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social Science & Medicine*, 292, 114523. doi:10.1016/j.socscimed.2021.114523
- Herrity, J. (2023). *8 additional skills a good supervisor may possess*. Retrieved from <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/qualities-of-a-good-supervisor>
- Heron, J. (2001). *Helping the client: A creative practical guide*. Sage.

- Hess, S. A., & Kraus, K. L. (2010). Supervision-based integrative models of counselor supervision: Interpersonal models. In L. Ladany ve L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 125–145). Routledge.
- Hird, J. S., Cavalieri, C. E., Dulko, J. P., Felice, A. A., & Ho, T. A. (2001). Visions and realities: Supervisee perspectives of multicultural supervision. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 29(2), 114–130. doi: 10.1002/j.2161-1912.2001.tb00509.x
- Holloway, E. L. (1995). *Clinical supervision: A systems approach*. Sage Publications.
- Holloway, E. L. (1997). *Systemic training model: A framework for conceptualizing supervision*. Jossey-Bass.
- Jacobsen, C. H. (2007). A qualitative single case study of parallel processes. *Counselling & Psychotherapy Research*, 7(1), 26–33. doi:10.1080/14733140601140410
- Kalkan, B., & Can, N. (2019). Supervision in counselor education: Exploration of current status and standards in Turkey. *Adiyaman University Journal of Educational Sciences*, 9(2), 271–290. doi: 10.17984/adyuebd.592894
- Kemer, G. ve Aladağ, M. (2013). Psikolojik Danışman Eğitiminde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu: Ulusal Bir Tarama Çalışması. *World Congress of Psychological Counseling and Guidance, Istanbul, Turkey*.
- Kemer, G., Sunal, Z., Li, C., & Burgess, M. (2019). Beginning and expert supervisors' descriptions of effective and less effective supervision. *The Clinical Supervisor*, 38(1), 116–134. doi: 10.1080/07325223.2018.1514676
- Kiye, S. (2023). Süpervizyonun Genç Neferleri: Türkiye’de Süpervizyon Uygulamaları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 42–59. doi: 10.21666/muefd.1009545
- Koç, İ. (2022). Kişiler Arası Süreci Hatırlama Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerine, Özyeterlik ve Kaygı Düzeylerine Etkisi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(2), 327–347. doi: 10.52974/jena.1220036
- Koçyiğit, M. (2020). “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” Dersinde Grup Süpervizyonu Sürecinin İncelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 8(4), 1116–1146. doi: 10.14689/issn.2148-2624.8c.4s.3m
- Koçyiğit-Özyiğit, M. ve İşleyen, F. (2016). Psikolojik Danışmada Süpervizör Eğitimi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1813–1831. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/aibuefd/issue/28550/304598>
- Koçyiğit-Özyiğit, M. ve Atik, Z. E. (2021). Covid-19 Sürecinde Psikolojik Danışma ve Süpervizyon:# Evdekal Deneyimi. *Başkent University Journal of Education*, 8(1), 253–274. Erişim adresi: <https://buje.baskent.edu.tr/index.php/buje/article/view/385>

- Koçyiğit-Özyiğit, M. (2022). Challenges and ethical issues in counseling supervision from faculty supervisors' perspective. *Participatory Educational Research*, 9(5), 305–329. doi: 10.17275/per.22.116.9.5
- Korkut-Owen, F., Acar, T., Avcı, Ö. H. ve Kızıldağ, S. (2013). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programlarının Mezunlar Tarafından Değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 354–372.
- Kühne, F., Maas, J., Wiesenthal, S., & Weck, F. (2019). Empirical research in clinical supervision: A systematic review and suggestions for future studies. *BMC psychology*, 7(1), 1–11. doi: 10.1186/s40359-019-0327-7
- Ladany, N., Friedlander, M. L., & Nelson, M. L. (2005). *Critical events in psychotherapy supervision: An interpersonal approach*. American Psychological Association. doi:10.1037/10958-000
- Lawson, G., Hein, S. F., & Getz, H. (2009). A model for using triadic supervision in counselor preparation programs. *Counselor Education and Supervision*, 48(4), 257–270. doi: 10.1002/j.1556-6978.2009.tb00079.x
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52(1), 31–60.
- Lee, R. W., & Cashwell, C. S. (2002). Ethical issues in counseling supervision: A comparison of university and site supervisors. *The Clinical Supervisor*, 20, 91–100. doi: 10.1300/J001v20n02_08
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage. doi:10.1016/0147-1767(85)90062-8
- Linton, J. M. (2003). *Group processes in group supervision: A quantitative and qualitative study* (Unpublished doctoral dissertation). Western Michigan University, USA.
- Loganbill, C., Hardy, E., & Delworth, U. (1982). Supervision: A conceptual model. *The Counseling Psychologist*, 10(1), 3–42. doi: 10.1177/0011000082101002
- Mandal, P. C. (2018). Saturation in qualitative research: Considerations and limitations. *International Journal of Academic Research and Development*, 3(2), 624–628.
- McKibben, W. B., Lenz, A. S., & Sheperis, D. (2023). A meta-analysis of supervisee attachment style and the supervisory relationship. *Journal of Counseling and Development*, 101, 323–333. doi: 10.1002/jcad.12476
- McLeod, J. (1992). What do we know about how best to assess counsellor competence? *Counselling Psychology Quarterly*, 5(4), 359–372. doi: 10.1080/09515079208254481

- McMahon, A., Jennings, C., & O'Brien, G. (2022). A naturalistic, observational study of the Seven-Eyed model of supervision. *The Clinical Supervisor*, 41(1), 47–69. doi: 10.1080/07325223.2021.2022060
- Meydan, B. (2014). Psikolojik Danışma Uygulamalarına Yönelik Bir Süpervizyon Modeli: Mikro Beceri Süpervizyon Modeli. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 358–374. doi: 10.12984/eed.16849
- Meydan, B. (2015). Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamasında Mikro Beceri Süpervizyon Modeli'nin Etkililiğinin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 55–68. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/21463/230065>
- Meydan, B. ve Kağnıcı, D. Y. (2018). Çokkültürlü Süpervizyon İlişkisinin Kurulması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(51), 2–28. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/42772/516469>
- Meydan, B. ve Koçyiğit-Özyiğit, M. (2016). Süpervizyon İlişkisi: Psikolojik Danışma Süpervizyonunda Kritik Bir Öğe. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 225–257. doi: 10.12984/eed.74105
- Meydan, B., & Koçyiğit, M. (2019). The supervisory relationship experiences of Turkish first-time and advanced supervisees. *Qualitative Research in Education*, 8(1), 89–121. doi: 10.17583/qre.2019.3942
- Myers, D. M. (2020). Supervision: Carl Rogers, where are you now? *The Person Centered Journal*, 25(1-2), 59-64. https://adpca.org/wp-content/uploads/2020/12/Supervision-Carl_Rogers_Where_are_You_Now.pdf
- Neuger, C. C. (2015). Narrative therapy and supervision. *Reflective Practice: Formation and Supervision in Ministry*, 35, 151–162. <https://journals.sfu.ca/rpfs/index.php/rpfs/article/view/382/374>
- New Zealand Association of Counsellors. (2020). *Counsellor education standards*. Retrieved from <https://www.nzac.org.nz/document/7290/Counsellor-Education-Standards-2020-v2.pdf>
- Nguyen, T. V. (2003). *A comparison of individual supervision and triadic supervision* (Unpublished doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest. (UMI No. 3106902)
- O'donovan, A., Clough, B., & Petch, J. (2017). Is supervisor training effective? A pilot investigation of clinical supervisor training program. *Australian Psychologist*, 52(2), 149–154. doi: 10.1111/ap.12263
- Özteke-Kozan, H. İ. (2018). Psikolojik Danışman Adaylarının Danışma Uygulamasına Yönelik Kaygıları: Nitel Bir Yaklaşım. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9(16), 109–137. doi: 10.26466/opus.476077

- Pamuk, M. ve Yıldırım (2016). Psikolojik Danışmanların Bireysel Psikolojik Danışma Uygulamaları ve Bu Uygulamalardaki Yeterliklerine İlişkin Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 01–20. doi: 10.17679/inuefd.17275647
- Pamukçu, B., Meydan, B., Koçyiğit-Özyiğit, M., Pehlivan, Y. ve Akkaya, M. S. (2023). Psikolojik Danışman Eğitiminde Süpervizör Geribildirimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 7(1), 202–226. doi: 10.34056/aujef.1182374
- Parlak, S. (2021). Psikolojik Danışman Adaylarının Bireyle Psikolojik Danışma Yürütme Deneyimleri ve İhtiyaçları. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 1(23), 420–436. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/msgsusbd/issue/69550/1108352>
- Parlakian, R. (2001). *Look, listen, and learn: reflective supervision and relationship-based work*. Zero to Three, Suite 200, 2000 M St., NW, Washington, DC 20036-3307.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık. 9786053649335
- Pelling, N., & Agostinelli, E. (2010). Supervisor development. In N. Pelling, J. Barletta ve P. Armstrong (Eds.), *The practice of Clinical Supervision* (pp. 201–211). Australian Academic Press.
- Phelps, D. L. (2013). *Supervisee experiences of corrective feedback in clinical supervision: A consensual qualitative research study* (Unpublished doctoral dissertation). Marquette University, USA.
- Ramos-Sánchez, L., Esnil, E., Goodwin, A., Riggs, S., Touster, L. O., Wright, L. K., Ratanasiripong, P., & Rodolfa, E. (2002). Negative supervisory events: Effects on supervision and supervisory alliance. *Professional Psychology: Research and Practice*, 33(2), 197–202. doi:10.1037/0735-7028.33.2.197
- Ray, D., & Altekruze, M. (2000). Effectiveness of group supervision versus combined group and individual supervision. *Counselor Education and Supervision*, 40(1), 19–30. doi: 10.1002/j.1556-6978.2000.tb01796.x
- Rønnestad, M. H. & Skovholt, T. M. (2003). The journey of the counselor and therapist: Research findings and perspectives on professional development. *Journal of Career Development*, 30(1), 5-44. doi: 10.1023/A:1025173508081
- Rowell, P. C. (2010). Group supervision of individual counseling. In L. Ladany ve L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 197-215). Routledge.
- Samsun Valiliği (2018). 20. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Samsun'da Başladı. Erişim adresi: <http://www.samsun.gov.tr/20-uluslararası-psikolojik-danisma-ve-rehberlik-kongresi-samsunda-basladi>
- Scaife, J. (2019). *Supervision in clinical practice: A practitioner's guide*. Routledge.

- Searles, H. F. (2015). The informational value of the supervisor's emotional experiences. *Psychiatry*, 78(3), 199-211. doi: 10.1080/00332747.2015.1069638
- Shaughnessy, T. Mori, Y., Kaduvettoor, A. Beverly, C., & Weatherford, R. D. (2010). Counseling and psychotherapy-based models of counselor supervision. In L. Ladany & L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 167–197). Routledge.
- Sherry, P. (1991). Ethical issues in the conduct of supervision. *The Counseling Psychologist*, 19(4), 566–584. doi: 10.1177/0011000091194006
- Siviş-Çetinkaya, R. ve Kararımak, Ö. (2012). Psikolojik Danışman Eğitiminde Süpervizyon. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 107–121. doi: 10.17066/pdrd.23690
- Skovholt, T. M., & Rønnestad, M. H. (1995). The evolving professional self: Stages and themes in therapist and counselor development. New York: John Wiley & Sons
- Soheilian, S. S., Inman, A. G., Klinger, R. S., Isenberg, D., & Kulp, L. E. (2014). Multicultural supervision: Supervisees' reflections on culturally competent supervision. *Counselling Psychology Quarterly*, 27(4), 379–392. doi:10.1080/09515070.2014.961408
- Stoltenberg, C. D. (1997). The Integrated Developmental Model of supervision. *Psychotherapy in Private Practice*, 16(2), 59–69. doi: 10.1300/J294v16n02_07
- Stoltenberg, C. D., & McNeill, B. W. (2010). *IDM supervision: An integrative developmental model for supervising counselors and therapists*. Routledge.
- Sue, D. W., Arredondo, P., & McDavis, R.J. (1992). Multicultural counseling competencies and standards: A call to the profession. *Journal of Counseling and Development*, 70, 477–486. doi: 10.1002/j.1556-6676.1992.tb01642.x
- Sumerel, M. B. (1994). Parallel Process in Supervision. *ERIC Digest*.
- Tanhan, A. (2018). Gelişimsel Modeller Açısından Başlangıç Düzeyindeki Psikolojik Danışmanların Süpervizyonu ve Yaşadıkları Güçlükler ve Destekler. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 49–71. doi: 10.17984/adyuebd.336222
- Terranova-Nirenberg, J. (2013). *A quantitative study investigating supervisory style, satisfaction with supervision and self-efficacy among female clinical training supervisees* (Unpublished doctoral dissertation). Capella University, USA.
- The British Psychological Society. (2023). Qualification in counselling psychology. Retrieved from <https://www.bps.org.uk/qualification-counselling-psychology>
- The Canadian Professional Counsellors Association. (2021). Competency based model for clinical practice. Retrieved from <https://www.cpa-ca>

rpc.ca/pub/docs/CPCA%20Competency%20Based%20Model%20%20Feb%202021
1 [https://journals.sfu.ca/rpfs/index.php/rpfs/article/view/382/37420\(1\).pdf](https://journals.sfu.ca/rpfs/index.php/rpfs/article/view/382/37420(1).pdf)

Tracey, T. J. G., Bludworth, J., & Glidden-Tracey, C. E. (2012). Are there parallel processes in psychotherapy supervision? An empirical examination. *Psychotherapy*, 49(3), 330–343. doi:10.1037/a0026246

Tuckman, B. W., & Jensen, M. A. C. (1977). Stages of small-group development revisited. *Group ve Organization Studies*, 2(4), 419–427. doi: 10.1177/105960117700200404

Türk PDR Derneği. (2023). *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Birimi* (PDR-EPDAB). Erişim adresi: <https://pdr.org.tr/akreditasyon/>

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2023). *Ruh Sağlığı Kanunu Teklifi*. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/0ecffa6d-8012-45f8-b74a-018756fbd725>

Ülker-Tümlü, G. (2019). *Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması Süpervizyonunda Ayırıştırıcı Süpervizyon Modeli'ne Dayalı Grup Süpervizyonu Sürecinin Yapılandırılması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Türkiye.

Ülker-Tümlü, G. ve Ceyhan, E. (2021). Structuring individual counseling practicum supervision: An action research. *Eğitim ve Bilim-Education and Science*, 46(208), 293-319. doi: 10.15390/eb.2021.9364

Ülker-Tümlü, G. (2022). The effect of discrimination model-based group supervision on counseling self-efficacy and insights of novice supervisees. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 9(4), 1270–1285. doi: 10.52380/ijpes.2022.9.4.905

Ülker-Tümlü, G., ve Ceyhan, E. (2023). Clarifying the Stages of Group Supervision through Action Research. *Anadolu University Journal of Education Faculty*, 7(3), 479-499. doi:10.34056/aujef.1178007

Valentino, A. L., LeBlanc, L. A., & Sellers, T. P. (2016). The benefits of group supervision and a recommended structure for implementation. *Behavior Analysis in Practice*, 9, 320–328. doi: 10.1007/s40617-016-0138-8

Vekaria, B., Thomas, T., Phiri, P., & Ononaiye, M. (2023). Exploring the supervisory relationship in the context of culturally responsive supervision: a supervisee's perspective. *The Cognitive Behaviour Therapist*, 16(e22), 1–14. doi: 10.1017/S1754470X23000168

Watkins Jr, C. E. (2012). Development of the psychotherapy supervisor: Review of and reflections on 30 years of theory and research. *American Journal of Psychotherapy*, 66(1), 45–83. doi: 10.1176/appi.psychotherapy.2012.66.1.45

- Weck, F., Kaufmann, Y. M., & Witthöft, M. (2017). Topics and techniques in clinical supervision in psychotherapy training. *The Cognitive Behaviour Therapist*, 10(e3), 1–17. doi: 10.1017/S1754470X17000046
- Welfare, L. E. (2010). Evaluation in supervision. In L. Ladany ve L. J. Bradley (Eds.), *Counselor supervision* (4th ed.) (pp. 337–351). Routledge.
- Yerushalmi, H. (1999). The roles of group supervision of supervision. *Psychoanalytic Psychology*, 16(3), 426–447. doi: 10.1037/0736-9735.16.3.426
- Yeşilyaprak, B. (2007). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanının Gelişiminde Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinin Yeri ve Önemi. *Gelişen Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Meslekleşme Sürecindeki İlerlemeler*, 21–54. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım-Kurtuluş, H. (2021). *Psikolojik Danışmanların Süpervizörlerinin Davranışları, Etkili Psikolojik Danışman Nitelikleri, Mesleki Kıvançları ve Mesleki Doyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Karma Yöntem Araştırması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye.
- Yin, R. K. (2012). *Applications of case study research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- YÖKAK (2023). *Tescil Süresi Devam Edenler*. Erişim adresi: <https://yokak.gov.tr/akreditasyon-kuruluslari/tescil-suresi-devam-edenler>
- YÖKAK (2023). *Hakkımızda*. Erişim adresi: <https://yokak.gov.tr/hakkında>
- YÖK ATLAS (2022). *Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık*. Erişim adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10172>
- Zarbock, G., Drews, M., Bodansky, A., & Dahme, B. (2009). The evaluation of supervision: construction of brief questionnaires for the supervisor and the supervisee. *Psychotherapy Research*, 19(2), 194–204. doi: 10.1080/10503300802688478
- Zeren, Ş. G. (2020). Psikolojik Danışmada Yeni Açılımlar Ve Çevrimiçi Psikolojik Danışmaya Giriş. İçinde Ş. G. Zeren (Ed.), *Psikolojik Danışmada Yeni Açılımlar Ve Çevrimiçi Psikolojik Danışma Uygulayıcılar İçin El Kitabı* (ss. 2–29). Ankara: Pegem Aka

EKLER

EK 1. Yüksek Lisans Öğrencilerine Yönelik Anket Formu

Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Yüksek Lisans- Süpervizyon Alan Kişi Değerlendirmesi

Bölüm A – Çalışmaya İlişkin Aydınlatılmış Onam

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atik'in danışmanlığında yürütülen, “Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz.

Araştırma kapsamında size yüksek lisanstaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersine ve bu derste aldığınız süpervizyona ilişkin sorular yöneltilecektir. Soruları samimi bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Psikolojik danışmanların, uygulamalarını gerçekleştirirken kendilerinden daha deneyimli, psikolojik danışma alanında uygulama yapma geçmişine sahip profesyoneller tarafından süpervizyon almaları hizmetin niteliğini artırmaktadır. Süpervizyon, daha deneyimli bir kişi (süpervizör) tarafından daha az deneyimli (süpervizyon alan kişi) meslektaşına yapılan müdahaledir. Süpervizyon ilişkisi, değerlendirici ve hiyerarşiktir. Zamana yayılır. Süpervizyon altındaki kişinin yaptığı çalışmanın niteliğinin izlenmesi ve mesleğin niteliğinin korunması süreçte amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa iletişim bilgilerimden bana rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorular yüksek lisanstaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin işleyişini öğrenme, ders kapsamında verilen süpervizyon hakkında bilgi edinme maksadını taşımaktadır. Araştırmanın bu formu yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini alan öğrencilere (süpervizyon alan kişilere) yöneliktir. Araştırmada veriler, anket sorularının yer aldığı bu form ile elde edilecektir. Araştırma sorularının yanıtlanmasının yaklaşık 20 dakika süreceği düşünülmektedir.

Araştırmada size zarar verebilecek herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Araştırmaya gönüllü bir şekilde katılıyorum. ☐

Bölüm B – Süpervizyon Alan Kişi Hakkında Kişisel Bilgiler

Yönerge: Bu bölümde, kişisel bilgileriniz ile akademik bilgilerinizden oluşan kısa cevaplı soruların yanında psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin yaşantılarınızı ve ihtiyaçlarınızı öğrenmeyi amaçlayan çoktan seçmeli, kısa yanıtlı sorular yer almaktadır. Lütfen tüm soruları eksiksiz bir şekilde yanıtlayınız.

1. Cinsiyetiniz (*Lütfen yazınız.*): .....
2. Yaşınız (*Lütfen yazınız.*): .....
3. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite (*Lütfen yazınız.*): .....
4. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi dönem sonu notunuz (*Puan ya da harf notu olarak belirtebilirsiniz.*):
.....
5. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini aynı öğretim üyesinden (süpervizörden) kaç öğrenci birlikte aldınız? (*Lütfen yazınız.*):
.....

Bölüm C - Yüksek Lisans Düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu

Yönerge: Bu bölümde, yüksek lisans düzeyinde aldığınız “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi ve süpervizyonuna ilişkin sorular yer almaktadır. Soruların bazılarında kısa cevap vermeniz beklenirken bazı sorularda size en uygun seçenek ya da seçenekleri işaretlemeniz beklenmektedir. Lütfen tüm maddeleri eksiksiz bir şekilde yüksek lisans düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi yaşantınızı yansıtacak bir biçimde yanıtlayınız.

1. Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi kapsamında kaç danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptınız? (*Lütfen son yaptığınız uygulamadaki danışan sayısını yazınız.*): .....
2. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin yürütülmesinde dersi veren öğretim üyesinin (süpervizörün) oluşturduğu ve süreçte sizinle paylaştığı standart formlar (bilgilendirilmiş onam, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) var mıydı?
☐ Evet ☐ Hayır
3. Yüksek lisans düzeyindeki psikolojik danışma uygulaması sürecini (Danışan sayısı ve özellikleri, oturum sayısı, görüşme yerleri, kayıt alma vb.), değerlendirme kriterlerini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları (psikolojik danışma ve süpervizyon oturumlarındaki gizlilik gibi) açıklayan sözleşme ya da ders izlencesi dersi veren öğretim üyesi (süpervizör) tarafından sizle paylaşıldı mı?
☐ Evet ☐ Hayır
4. Yüksek lisans “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışan bulma süreçlerini dersi veren öğretim üyesi (süpervizör) ne derece yönetip, takip etti?
☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen süpervizör takip etti.

- ☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen süpervizör takip etti.
- ☐ Danışanları bulma sürecini tamamen ben gerçekleştirdim.

5. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında kaç danışanla görüşme yapmanız istendi? (Lütfen yazınız.):
.....

Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmanız istendi? (Lütfen yazınız.):
.....

6. Yüksek lisanstaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışanlar ile görüşmelerinizi nerede yaptınız? (Lütfen belirtiniz)

- ☐ Üniversitenin Psikolojik Danışma Merkezinde
- ☐ Anabilim Dalına ait Uygulama Biriminde
- ☐ Sınıflarda
- ☐ Kendi ayarladığım yerde
- ☐ Çevrimiçi
- ☐ Diğer (Lütfen yazınız.): .....

7. Yüksek lisans düzeyinde süpervizyon alırken süpervizörünüz tarafından hangi yöntem ya da yöntemler seçilip, kullanıldı? (Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

☐ Bireysel süpervizyon (Her bir oturumu yaklaşık bir saat kadar süreyle, süpervizyon alan kişi ile süpervizörün birebir etkileşimine dayalı olarak yürütülen bir süpervizyon yöntemi)

☐ Grup süpervizyonu (Bir süpervizör eşliğinde grup etkileşimine dayalı olarak bir grup öğrenci ile yaklaşık olarak 90–180 dakika süren bir süpervizyon yöntemi)

☐ Üçlü süpervizyon (Bir süpervizörün eş zamanlı olarak iki süpervizyon alan kişiyle gerçekleştirdiği, yaklaşık 90 dakika süren, her bir öğrenciye eşit süre ayırarak geribildirim verilen bir süpervizyon yöntemi)

☐ Canlı süpervizyon (Süpervizörün gerçekleşmekte olan psikolojik danışma oturumunu doğrudan gözlemlemesi ve bir şekilde öğrencinin uygulamasını eş zamanlı olarak süpervizyon vermesi yöntemi)

☐ Sınıf süpervizyonu (Çok sayıda öğrencinin bulunduğu durumda ya da kalabalık bir gruba süpervizörün sınıf ortamında süpervizyon vermesi yöntemi)

☐ Akran süpervizyonu (Dersi alan öğrencilerin süpervizör olmadan birbirlerine geri bildirim verdikleri süpervizyon yöntemi)

☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....

8. Sizinle yürütülen süpervizyon oturumlarında süpervizörünüz aşağıdaki tekniklerden hangisini ya da hangilerini kullandı? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)

☐ Sözel aktarım

☐ Deşifre

☐ Vaka notları, süreç notları ve oturum özeti

☐ Ses kaydı

☐ Görüntü kaydı

☐ Yaşantısal teknikler (rol oynama, rol değiştirme, model olma, günlük tutma, şiir yazma ve metafor kullanımı gibi)

☐ Canlı gözlem (Süpervizyon alan kişinin uygulamasını bir dijital ekran, aynalı oda ya da uygulamanın yapıldığı ortamda gözlemlenmesi)

☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....

9. Süpervizörünüz haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumları (ders kapsamında, yapılan danışma oturumlarınıza süpervizyon verme durumu) yaptı mı?

☐ Evet ☐ Hayır

10. Süpervizörünüz tarafından size düzey belirleyici geribildirimler (dönem ortasında ya da sonunda süpervizyon alan bireyin performansına ilişkin hem sözlü hem de yazılı olarak yapılan formel değerlendirmeler) verildi mi?

☐ Evet ☐ Hayır

11. Uygulama performansınız değerlendirilirken, süpervizörünüz tarafından belli kriterler sizinle paylaşılıp, süreçte kullanıldı mı?

☐ Evet ☐ Hayır

EK 2. Doktora Öğrencilerine Yönelik Anket Formu

Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Doktora- Süpervizyon Alan Kişi Değerlendirmesi

Bölüm A – Çalışmaya İlişkin Aydınlatılmış Onam

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atık'in danışmanlığında yürütülen, “Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz.

Araştırma kapsamında size doktoradaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersine ve bu derste aldığınız süpervizyona ilişkin sorular yöneltilecektir. Soruları samimi bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Psikolojik danışmanların, uygulamalarını gerçekleştirirken kendilerinden daha deneyimli, psikolojik danışma alanında uygulama yapma geçmişine sahip profesyoneller tarafından süpervizyon almaları hizmetin niteliğini artırmaktadır. Süpervizyon, daha deneyimli bir kişi (süpervizör) tarafından daha az deneyimli (süpervizyon alan kişi) meslektaşına yapılan müdahaledir. Süpervizyon ilişkisi, değerlendirici ve hiyerarşiktir. Zamana yayılır. Süpervizyon altındaki kişinin yaptığı çalışmanın niteliğinin izlenmesi ve mesleğin niteliğinin korunması süreçte amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa iletişim bilgilerimden bana rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorular doktoradaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin işleyişini öğrenme, ders kapsamında verilen süpervizyon hakkında bilgi edinme maksadını taşımaktadır. Araştırmanın bu formu doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini alan öğrencilere (süpervizyon alan kişilere) yöneliktir. Araştırmada veriler, anket sorularının yer aldığı bu form ile elde edilecektir. Araştırma sorularının yanıtlanmasının yaklaşık 20 dakika süreceği düşünülmektedir.

Araştırmada size zarar verebilecek herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Araştırmaya gönüllü bir şekilde katılıyorum. ☐

Bölüm B – Süpervizyon Alan Kişi Hakkında Kişisel Bilgiler

Yönerge: Bu bölümde, kişisel bilgileriniz ile akademik bilgilerinizden oluşan kısa cevaplı soruların yanında psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin yaşantılarınızı ve ihtiyaçlarınızı öğrenmeyi amaçlayan çoktan seçmeli, kısa yanıtlı sorular yer almaktadır. Lütfen tüm soruları eksiksiz bir şekilde yanıtlayınız.

6. Cinsiyetiniz (*Lütfen yazınız.*): .....
7. Yaşınız (*Lütfen yazınız.*): .....
8. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite (*Lütfen yazınız.*): .....
9. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi dönem sonu notunuz (*Puan ya da harf notu olarak belirtebilirsiniz.*):
.....
10. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini aynı öğretim üyesinden (süpervizörden) kaç öğrenci birlikte aldınız? (*Lütfen yazınız.*):
.....
11. Öğrenim gördüğünüz doktora programında, psikolojik danışma süpervizyonuna (süpervizyon modelleri, yöntemleri ve teknikleri; süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda değerlendirme, etik ve çokkültürlülük gibi içerikleri sahip) ilişkin ders verilmekte midir?
☐ Evet ☐ Hayır
12. Eğitim sürecinizde psikolojik danışma süpervizyonuna (süpervizyon modelleri, yöntemleri ve teknikleri; süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda değerlendirme, etik ve çokkültürlülük gibi içerikleri sahip) ilişkin herhangi bir kuramsal ders aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
13. Doktora eğitiminiz sırasında, bir süpervizör adayı olarak verdiğiniz süpervizyonlara yönelik süpervizyon aldınız mı? (Öğrenim aşamasını doktora olarak işaretlediyseniz yanıt veriniz)
☐ Evet ☐ Hayır

Bölüm C - Doktora Düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu

Yönerge: Bu bölümde, doktora düzeyinde aldığınız “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi ve süpervizyonuna ilişkin sorular yer almaktadır. Soruların bazılarında kısa cevap vermeniz beklenirken bazı sorularda size en uygun seçenek ya da seçenekleri işaretlemeniz beklenmektedir. Lütfen tüm maddeleri eksiksiz bir şekilde doktora düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi yaşıntınızı yansıtacak bir biçimde yanıtlayınız.

1. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında kaç danışanla psikolojik danışma görüşmesi yaptınız? (*Lütfen son yaptığınız uygulamadaki danışan sayısını yazınız.*) (Danışan sayısını yazarken psikolojik danışma sürecini tamamladığınız danışanlarınızı düşününüz. Sadece öngörüşme yaptığınız ya da süreci bırakan danışanları bu sayıya dahil etmeyiniz.):
.....
2. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin yürütülmesinde dersi veren öğretim üyesinin (süpervizörün) oluşturduğu ve süreçte sizinle paylaştığı standart formlar (bilgilendirilmiş onam, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) var mıydı?
☐ Evet ☐ Hayır
3. Doktora düzeyindeki psikolojik danışma uygulaması sürecini (Danışan sayısı ve özellikleri, oturum sayısı, görüşme yerleri, kayıt alma vb.), değerlendirme kriterlerini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları (psikolojik danışma ve süpervizyon oturumlarındaki gizlilik gibi) açıklayan bir sözleşme ya da ders izlencesi dersi veren öğretim üyesi (süpervizör) tarafından sizle paylaşıldı mı?
☐ Evet ☐ Hayır
4. Doktora düzeyindeki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışan bulma süreçlerinizi dersi veren öğretim üyesi (süpervizör) ne derece yönetip, takip etti?
☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen süpervizör takip etti.
☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen süpervizör takip etti.
☐ Danışanları bulma sürecini tamamen ben gerçekleştirdim.
5. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında kaç danışanla psikolojik danışma oturumu yapmanız istendi? (*Lütfen yazınız.*):
.....
6. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmanız istendi? (*Lütfen yazınız.*):
.....

7. Doktoradaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışanlar ile psikolojik danışma oturumlarınızı nerelerde yaptınız? (*Lütfen belirtiniz*)
- ☐ Üniversitenin Psikolojik Danışma Merkezinde
  - ☐ Anabilim Dalına ait Uygulama Biriminde
  - ☐ Sınıflarda
  - ☐ Kendi ayarladığım yerde
  - ☐ Çevrimiçi
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
8. Doktora düzeyinde süpervizyon alırken süpervizörünüz tarafından hangi yöntem ya da yöntemler seçilip, kullanıldı? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Bireysel süpervizyon (Her bir oturumu yaklaşık bir saat kadar süreyle, süpervizyon alan kişi ile süpervizörün birebir etkileşimine dayalı olarak yürütülen bir süpervizyon yöntemi)
  - ☐ Grup süpervizyonu (Bir süpervizör eşliğinde grup etkileşimine dayalı olarak bir grup öğrenci ile yaklaşık olarak 90–180 dakika süren bir süpervizyon yöntemi)
  - ☐ Üçlü süpervizyon (Bir süpervizörün eş zamanlı olarak iki süpervizyon alan kişiyle gerçekleştirdiği, yaklaşık 90 dakika süren, her bir öğrenciye eşit süre ayırarak geribildirim verilen bir süpervizyon yöntemi)
  - ☐ Canlı süpervizyon (Süpervizörün gerçekleşmekte olan psikolojik danışma oturumunu doğrudan gözlemlemesi ve bir şekilde öğrencinin uygulamasını eş zamanlı olarak süpervizyon vermesi yöntemi)
  - ☐ Sınıf süpervizyonu (Çok sayıda öğrencinin bulunduğu durumda ya da kalabalık bir gruba süpervizörün sınıf ortamında süpervizyon vermesi yöntemi)
  - ☐ Akran süpervizyonu (Dersi alan öğrencilerin süpervizör olmadan birbirlerine geri bildirim verdikleri süpervizyon yöntemi)
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
9. Sizinle yürütülen süpervizyon oturumlarında süpervizörünüz aşağıdaki tekniklerden hangisini ya da hangilerini kullandı? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Sözel aktarım
  - ☐ Deşifre
  - ☐ Vaka notları, süreç notları ve oturum özeti
  - ☐ Ses kaydı
  - ☐ Görüntü kaydı
  - ☐ Yaşantısal teknikler (rol oynama, rol değiştirme, model olma, günlük tutma, şiir yazma ve metafor kullanımı gibi)
  - ☐ Canlı gözlem (Süpervizyon alan kişinin uygulamasını bir dijital ekran, aynalı oda ya da uygulamanın yapıldığı ortamda gözlemlenmesi)
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....

10. Süpervizörünüz haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumları yaptı mı?
(BPDU ders saatinde ya da haftanın diğer günleri verdiğiniz süpervizyonları bu süreçte dahil şekilde düşününüz.)
☐ Evet ☐ Hayır
11. Süpervizörünüz tarafından size düzey belirleyici geribildirimler (dönem ortasında ya da sonunda süpervizyon alan bireyin performansına ilişkin hem sözlü hem de yazılı olarak yapılan formel değerlendirmeler) verildi mi?
☐ Evet ☐ Hayır
12. Uygulama performansınız değerlendirilirken, süpervizörünüz tarafından belli kriterler sizinle paylaşılıp, süreçte kullanıldı mı?
☐ Evet ☐ Hayır

EK 3. Süpervizörlere Yönelik Anket Formu

Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu – Süpervizör Değerlendirmesi

Bölüm A – Çalışmaya İlişkin Bilgilendirilmiş Onay

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atık'in danışmanlığında yürütülen, “Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırma kapsamında size lisansüstü “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi ile bu dersi yürütmenize ilişkin sorular yöneltilecektir. Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa iletişim bilgilerimden bana rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorular lisansüstü düzeyde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin işleyişini öğrenme, ders kapsamında verilen süpervizyon hakkında bilgi edinme maksadını taşımaktadır. Araştırmanın bu formu lisansüstü düzeyde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini yürüten öğretim üyelerine (süpervizörlere) yöneliktir. Araştırmada veriler, anket sorularının yer aldığı bu form ile elde edilecektir. Araştırma sorularının yanıtlanmasının yaklaşık olarak 20 dakika süreceği düşünülmektedir.

Araştırma kendi içinde yüksek lisans ve doktora süreci olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araştırmada size zarar verebilecek herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Araştırmaya gönüllü bir şekilde katılıyorum. ☐

Bölüm B – Süpervizör Hakkında Kişisel Bilgiler

Yönerge: Bu bölümde, kişisel bilgileriniz ile akademik bilgilerinizden oluşan kısa cevaplı soruların yanında psikolojik danışma süpervizyonuna ilişkin yaşantılarınızı ve ihtiyaçlarınızı öğrenmeyi amaçlayan çoktan seçmeli, kısa yanıtlı sorular yer almaktadır. Lütfen tüm soruları eksiksiz bir şekilde yanıtlayınız.

1. Cinsiyetiniz (*Lütfen yazınız.*): .....
2. Yaşınız (*Lütfen yazınız.*): .....
3. Görev Yaptığınız Üniversite (*Lütfen yazınız.*): .....
4. Akademik Unvanınız (*Lütfen belirtiniz.*)
  - ☐ Prof. Dr.
  - ☐ Doç. Dr.
  - ☐ Dr. Öğr. Üyesi
  - ☐ Dr. Öğr. Görevlisi
  - ☐ Araş. Gör.
5. Lisans eğitiminizi hangi programda tamamladınız?
  - ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
6. Yüksek lisans eğitiminizi hangi programda tamamladınız?
  - ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
7. Doktora eğitiminizi hangi programda tamamladınız/devam etmektesiniz?
  - ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
8. Ne kadar süredir bir yükseköğretim kurumunda çalışıyorsunuz? (*Lütfen yıl şeklinde rakamla yazınız.*): .....
9. Meslek yaşamınızda “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini lisans düzeyinde ne kadar süredir veriyorsunuz? (*Lütfen yıl şeklinde rakamla yazınız.*): .....

10. Meslek yaşamınızda “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini lisansüstü düzeyde ne kadar süredir veriyorsunuz? (Lütfen yıl şeklinde rakamla yazınız.): .....
11. Danışanlarla psikolojik danışma oturumu yapıyor musunuz? (Lütfen belirtiniz.)
☐ Düzenli olarak psikolojik danışma görüşmesi yaparım.
☐ Bazen psikolojik danışması görüşmesi yaparım.
☐ Hiç psikolojik danışma görüşmesi yapmıyorum.
12. Doktora eğitiminiz aşamasında, psikolojik danışma süpervizyonuna (süpervizyon modelleri, yöntemleri ve teknikleri; süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda değerlendirme, etik ve çokkültürlülük gibi içerikleri sahip) ilişkin herhangi bir kuramsal ders aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
13. Doktora eğitiminiz aşamasında, bir süpervizör adayı olarak verdiğiniz süpervizyonlara yönelik süpervizyon aldınız mı?
☐ Evet ☐ Hayır
14. Eğitim sürecinizin haricinde meslek yaşamınızda süpervizör eğitimi ile ilgili bir eğitim aldınız mı? (Psikolojik danışma yaklaşımlarına yönelik eğitimlerde alınan süpervizyon eğitimleri bu kısma dahil değildir)
☐ Evet ☐ Hayır
15. Doktora eğitiminiz ya da meslek yaşamınızda süpervizyonla ilgili bir eğitim aldıysanız, bu eğitim hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz? (Lütfen yazınız.)
.....
.....
.....
16. Süpervizyon alanyazınına yönelik ilginiz ne düzeydedir?
☐ Düzenli olarak yakından takip ederim.
☐ Bazen alanyazında inceleme yapar ve kaynakları okurum.
☐ İlgilendiğim bir konu değildir.
17. Süpervizyona yönelik akademik çalışmanız ya da çalışmalarınız (makale, kitap, bildiri vb.) var mı?
☐ Evet ☐ Hayır
18. Süpervizyon uygulamalarınızı geliştirmeye yönelik bir eğitime ne derece ihtiyaç duyuyorsunuz?
☐ Çok fazla ihtiyaç duyuyorum.
☐ Kısmen ihtiyaç duyuyorum.
☐ Hiç ihtiyaç duymuyorum.

Bölüm B – Yüksek Lisans Düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu

Yönerge: Bu bölümde, yüksek lisans düzeyinde yürüttüğünüz “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi ve süpervizyonuna ilişkin sorular yer almaktadır. Soruların bazılarında kısa cevap vermeniz beklenirken bazı sorularda size en uygun seçenek ya da seçenekleri işaretlemeniz beklenmektedir. Lütfen tüm maddeleri eksiksiz bir şekilde, yüksek lisans düzeyinde, **son uygulamanızdaki** “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi uygulamanızı yansıtacak bir biçimde yanıtlayınız.

19. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında kaç öğrenciye süpervizörlük yapıyorsunuz? (*Lütfen son yaptığınız uygulamadaki öğrenci sayısını yazınız.*): .....
20. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin yürütülmesinde oluşturduğunuz / yararlandığınız standart formlar (Bilgilendirilmiş onam formu, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) var mı?
☐ Evet ☐ Hayır
21. Yüksek lisans düzeyindeki öğrencilerinizle psikolojik danışma uygulaması sürecini (Danışan sayısı ve özellikleri, oturma sayısı, görüşme yerleri, kayıt alma vb.), değerlendirme kriterlerini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları (psikolojik danışma ve süpervizyon oturumlarındaki gizlilik gibi) açıklayan bir sözleşme ya da ders izlencesi paylaşıyor mısınız?
☐ Evet ☐ Hayır
22. Yüksek lisans öğrencilerinizin “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışan bulma süreçlerini ne derece yönetip, takip edersiniz?
☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen ben takip ederim.
☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen ben takip ederim.
☐ Danışanları bulma sürecini öğrenciler tamamen kendileri gerçekleştirir.
23. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencilerinizin kaç danışanla psikolojik danışma oturumu yapmasını istiyorsunuz? (*Lütfen yazınız.*): .....
24. Yüksek lisans düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencilerinizin ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmasını istiyorsunuz? (*Lütfen yazınız.*): .....
25. Yüksek lisanstaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencileriniz danışanları ile psikolojik danışma oturumlarını nerelerde yapıyorlar? (*Lütfen belirtiniz*)
☐ Üniversitenin Psikolojik Danışma Merkezinde
☐ Anabilim Dalına ait Uygulama Biriminde
☐ Sınıflarda
☐ Öğrencilerin kendi ayarladıkları yerlerde

- ☐ Çevrimiçi
☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
26. Yüksek lisans düzeyinde süpervizyon verirken hangi yöntemi ya da yöntemleri seçip, kullanırsınız? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Bireysel süpervizyon (Her bir oturumu yaklaşık bir saat kadar süreyle, süpervizyon alan kişi ile süpervizörün birebir etkileşimine dayalı olarak yürütülen bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Grup süpervizyonu (Bir süpervizör eşliğinde grup etkileşimine dayalı olarak bir grup öğrenci ile yaklaşık olarak 90–180 dakika süren bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Üçlü süpervizyon (Bir süpervizörün eş zamanlı olarak iki süpervizyon alan kişiyle gerçekleştirdiği, yaklaşık 90 dakika süren, her bir öğrenciye eşit süre ayırarak geribildirim verilen bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Canlı süpervizyon (Süpervizörün gerçekleşmekte olan psikolojik danışma oturumunu doğrudan gözlemlemesi ve bir şekilde öğrencinin uygulamasını eş zamanlı olarak süpervizyon vermesi yöntemi)
- ☐ Sınıf süpervizyonu (Sınıf ortamında süpervizörün sınıftaki tüm öğrencilere süpervizyon vermesi yöntemi)
- ☐ Akran süpervizyonu (Dersi alan öğrencilerin süpervizör olmadan birbirlerine geri bildirim verdikleri süpervizyon yöntemi)
- ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
27. Yüksek lisans öğrencilerinizle yürüttüğünüz süpervizyon oturumlarında aşağıdaki tekniklerden hangisini ya da hangilerini kullanırsınız? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Sözel aktarım
- ☐ Deşifre
- ☐ Vaka notları, süreç notları ve oturum özeti
- ☐ Ses kaydı
- ☐ Görüntü kaydı
- ☐ Yaşantısal teknikler (rol oynama, rol değiştirme, model olma, günlük tutma, şiir yazma ve metafor kullanımı gibi)
- ☐ Canlı gözlem (Süpervizyon alan kişinin uygulamasını bir dijital ekran, aynalı oda ya da uygulamanın yapıldığı ortamda gözlemlenmesi)
- ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
28. Yüksek lisans öğrencilerinizle haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumlarını yapar mısınız? (BPDU ders saatinde ya da haftanın diğer günleri verdiğiniz süpervizyonları bu süreçte dahil şekilde düşününüz.)
- ☐ Evet ☐ Hayır
29. Yüksek lisans öğrencilerinize düzey belirleyici geribildirimler (dönem ortasında ya da sonunda süpervizyon alan bireyin performansına ilişkin hem sözlü hem de yazılı olarak yapılan formel değerlendirmeler) verir misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

30. Yüksek lisans öğrencilerinizin performansını değerlendirmede belli kriterleri kullanır mısınız?

☐ Her zaman

☐ Kısmen

☐ Hiçbir zaman

Bölüm C - Doktora Düzeyinde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonu

Yönerge: Bu bölümde, doktora düzeyinde yürüttüğünüz Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi ve süpervizyonuna ilişkin sorular yer almaktadır. Soruların bazılarında kısa cevap vermeniz beklenirken bazı sorularda size en uygun seçenek ya da seçenekleri işaretlemeniz beklenmektedir. Lütfen tüm maddeleri eksiksiz bir şekilde doktora düzeyinde, **son uygulamanızdaki** “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi yaşantınızı yansıtacak bir biçimde yanıtlayınız.

31. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında kaç öğrenciye süpervizörlük yapıyorsunuz? (*Lütfen son yaptığınız uygulamadaki öğrenci sayısını yazınız.*): .....

32. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin yürütülmesinde oluşturduğunuz / yararlandığınız standart formlar (Bilgilendirilmiş onam formu, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) var mı?

☐ Evet ☐ Hayır

33. Doktora düzeyindeki öğrencilerinizle psikolojik danışma uygulaması sürecini (Danışan sayısı ve özellikleri, oturum sayısı, görüşme yerleri, kayıt alma vb.), değerlendirme kriterlerini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları (psikolojik danışma ve süpervizyon oturumlarındaki gizlilik gibi) açıklayan sözleşme ya da ders izlencesi paylaşır mısınız?

☐ Evet ☐ Hayır

34. Doktoradaki öğrencilerinizin “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında danışan bulma süreçlerini ne derece yönetip, takip edersiniz?

☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini tamamen ben takip ederim.

☐ Danışanların yönlendirilmesi sürecini kısmen ben takip ederim.

☐ Danışanları bulma sürecini öğrenciler tamamen kendileri gerçekleştirir.

35. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencilerinizin kaç danışanla psikolojik danışma oturumu istiyorsunuz? (*Lütfen yazınız.*): .....

36. Doktora düzeyinde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencilerinizin ne kadar sayıda psikolojik danışma oturumu yapmasını istiyorsunuz? (*Lütfen yazınız.*): .....
37. Doktoradaki “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi kapsamında öğrencileriniz danışanları ile psikolojik danışma oturumlarını nerelerde yapıyorlar? (*Lütfen belirtiniz*)
- ☐ Üniversitenin Psikolojik Danışma Merkezinde
- ☐ Anabilim Dalına ait Uygulama Biriminde
- ☐ Sınıflarda
- ☐ Öğrencilerin kendi ayarladıkları yerlerde
- ☐ Çevrimiçi
- ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
38. Doktora düzeyinde süpervizyon verirken hangi yöntemi ya da yöntemleri seçip, kullanırsınız? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Bireysel süpervizyon (Her bir oturumu yaklaşık bir saat kadar süreyle, süpervizyon alan kişi ile süpervizörün birebir etkileşimine dayalı olarak yürütülen bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Grup süpervizyonu (Bir süpervizör eşliğinde grup etkileşimine dayalı olarak bir grup öğrenci ile yaklaşık olarak 90–180 dakika süren bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Üçlü süpervizyon (Bir süpervizörün eş zamanlı olarak iki süpervizyon alan kişiyle gerçekleştirdiği, yaklaşık 90 dakika süren, her bir öğrenciye eşit süre ayırarak geribildirim verilen bir süpervizyon yöntemi)
- ☐ Canlı süpervizyon (Süpervizörün gerçekleşmekte olan psikolojik danışma oturumunu doğrudan gözlemlemesi ve bir şekilde öğrencinin uygulamasını eş zamanlı olarak süpervizyon vermesi yöntemi)
- ☐ Sınıf süpervizyonu (Sınıf ortamında süpervizörün sınıftaki tüm öğrencilere süpervizyon vermesi yöntemi)
- ☐ Akran süpervizyonu (Dersi alan öğrencilerin süpervizör olmadan birbirlerine geri bildirim verdikleri süpervizyon yöntemi)
- ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
39. Doktora öğrencilerinizle yürüttüğünüz süpervizyon oturumlarında aşağıdaki tekniklerden hangisini ya da hangilerini kullanırsınız? (*Lütfen belirtiniz. Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.*)
- ☐ Sözel aktarım
- ☐ Deşifre
- ☐ Vaka notları, süreç notları ve oturum özeti
- ☐ Ses kaydı
- ☐ Görüntü kaydı
- ☐ Yaşantısal teknikler (rol oynama, rol değiştirme, model olma, günlük tutma, şiir yazma ve metafor kullanımı gibi)

- ☐ Canlı gözlem (Süpervizyon alan kişinin uygulamasını bir dijital ekran, aynalı oda ya da uygulamanın yapıldığı ortamda gözlemlenmesi)
- ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....

40. Doktora öğrencilerinizle haftalık düzenli olarak süpervizyon oturumlarını yapar mısınız?

- ☐ Evet ☐ Hayır

41. Doktora öğrencilerinize düzey belirleyici geribildirimler (dönem ortasında ya da sonunda süpervizyon alan bireyin performansına ilişkin hem sözlü hem de yazılı olarak yapılan formel değerlendirmeler) verir misiniz?

- ☐ Evet ☐ Hayır

42. Doktora öğrencilerinizin performansını değerlendirmede belli kriterleri kullanır mısınız?

- ☐ Her zaman
☐ Kısmen
☐ Hiçbir zaman

EK 4. Süpervizyon Alan Kişiyeye Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma
Uygulaması Dersi Süpervizyonunun Değerlendirilmesi
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Süpervizyon Alan Kişi)
Çalışmaya İlişkin Bilgilendirilmiş Onay

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atik'in danışmanlığında yürütülen, "Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz.

Araştırma kapsamında size yüksek lisanstaki "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersine ve bu derste aldığınız süpervizyona ilişkin sorular yöneltilecektir. Soruları samimi bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Psikolojik danışmanların, uygulamalarını gerçekleştirirken kendilerinden daha deneyimli, psikolojik danışma alanında uygulama yapma geçmişine sahip profesyoneller tarafından süpervizyon almaları hizmetin niteliğini artırmaktadır. Süpervizyon, daha deneyimli bir kişi (süpervizör) tarafından daha az deneyimli (süpervizyon alan kişi) meslektaşına yapılan müdahaledir. Süpervizyon ilişkisi, değerlendirici ve hiyerarşiktir. Zamana yayılır. Süpervizyon altındaki kişinin yaptığı çalışmanın niteliğinin izlenmesi ve mesleğin niteliğinin korunması süreçte amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa iletişim bilgilerimden bana rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorular yüksek lisanstaki "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersinin işleyişini öğrenme, ders kapsamında verilen süpervizyon hakkında bilgi edinme maksadını taşımaktadır. Araştırmanın bu formu yüksek lisans düzeyinde "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersini alan öğrencilere (süpervizyon alan kişilere) yöneliktir. Araştırmada veriler, anket sorularının yer aldığı bu form ile elde edilecektir. Araştırma sorularının yanıtlanmasının yaklaşık 30 dakika süreceği düşünülmektedir.

Araştırmada size zarar verebilecek herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Araştırmaya gönüllü bir şekilde katılıyorum. ☐

**Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma
Uygulaması Dersi Süpervizyonunun Değerlendirilmesi**

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

(Süpervizyon Alan Kişi)

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Psikolojik Danışman Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atık'ın danışmanlığında yürütülen, psikolojik danışma ve rehberlik alanında lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırma kapsamında size lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi ile bu dersi yürütmenize ilişkin sorular yöneltililecektir. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorulan sorular lisansüstü “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi yaşantılarınızı öğrenme, ihtiyaç ve beklentilerinizi ortaya koyma amacını taşımaktadır. Lütfen aşağıdaki soruları lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersine yönelik yaşantılarınızı en iyi yansıtacak şekilde yanıtlayınız.

Hazırlayıcı Sorular

14. Cinsiyetiniz: .....
15. Yaşınız: .....
16. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite: .....
17. Şu Anki Öğrenim Aşamanız:
☐ Yüksek Lisans
☐ Doktora
18. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi dönem sonu notunuz (*Puan ya da harf notu olarak belirtebilirsiniz*):
.....
19. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini aynı öğretim üyesinden (süpervizörden) kaç öğrenci ile birlikte aldınız?: .....

Görüşme Soruları

1. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin başlangıcında, süpervizörünüz psikolojik danışma uygulamasına yönelik beklentilerini, sorumluluklarınızı ve yapılması gerekenleri size nasıl açıkladı?
  - a. Bu yapılandırmada sizinle bir ders izlencesi paylaşıldı mı?
  - b. Sizinle belli standart formlar (bilgilendirilmiş onam, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) paylaşıldı mı?
  - c. Kaç danışanla görüşme yapmanız istendi?
  - d. Toplamda kaç oturum görüşme yapmanız istendi?
  - e. Görüşme yapılacak danışan özellikleri hakkında bilgi verildi mi?
  - f. Danışanlara ulaşma süreci hakkında nasıl bir açıklama yapıldı?

- g. Psikolojik danışma görüşmelerinin nasıl bir yerde gerçekleştirilmesi istendi?
  - h. Oturum kayıtlarının kayıt altına alınması ve saklanması ile ilgili nasıl bir açıklama yapıldı?
  - i. Uygulama sürecinin ve performansınızın değerlendirilmesine yönelik olarak nasıl bir açıklama yapıldı?
2. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin başlangıcında, süpervizörünüz süpervizyon sürecine yönelik beklentilerini, sorumluluklarını ve yapılması gerekenleri size nasıl açıkladı?
- a. Süpervizyon sürecini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları açıklayan sözel/ yazılı bir paylaşım oldu mu? Nasıl bir bilgilendirme yapıldığını açıklar mısınız?
  - b. Kaç oturum süpervizyon verileceği ya da nasıl bir düzende süpervizyon verileceği size açıklandı mı?
  - c. Süpervizyonda kullanılacak süpervizyon yöntemleri (bireysel, grup, üçlü, canlı) hakkında nasıl bir bilgi verildi?
  - d. Süpervizyon sizden istenen ya da kullanılacak süpervizyon teknikleri (deşifre, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, ses/görüntü kaydı, yaşantısal teknikler vb.) hakkında nasıl bir bilgi verildi?
  - e. Süpervizyon için kayıtları tutma ve paylaşma hakkında size nasıl bir paylaşım yapıldı?
  - f. Süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili bir paylaşım yapıldı mı?
  - g. Süpervizyonun yapılandırılması aşamasında süpervizyon için öğrenme hedefleriniz üzerinde duruldu mu? Belirlediğiniz hedefleri hatırlıyor musunuz?
3. Süpervizyon sürecinde süpervizörünüzle olan ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?
4. Süpervizörünüzün size verdiği geri bildirimler hakkında ne düşünüyorsunuz?
5. Süpervizyon sürecinizde tam da geribildirime ihtiyacınız olduğu bir zamanda süpervizörünüzün kritik bir müdahalede bulunduğu bir an yaşadınız mı hiç?
6. Süpervizörünüz neler yapınca süreç için daha yararlı hale geldi?
7. Süpervizörünüzün süpervizyonda sizi anlamadığını ya da yararlı olmadığını düşündüğünüz anlar oldu mu? Oluysa bununla ilgili bir yaşantınızı paylaşır mısınız?
8. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi sonunda ne tür kazanımlarınız oldu?
9. Bu ders kapsamında, süpervizörünüzün yerinde siz olsaydınız hem psikolojik danışma uygulamasında hem de süpervizyon sürecinde neyi daha farklı yapardınız?

EK 5. Süpervizöre Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma
Uygulaması Dersi Süpervizyonunun Değerlendirilmesi
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
(Süpervizör)

Bölüm A – Çalışmaya İlişkin Bilgilendirilmiş Onay

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atik'in danışmanlığında yürütülen, “Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırma kapsamında size lisansüstü “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersi ile bu dersi yürütmenize ilişkin sorular yöneltilecektir. Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve süpervizyonun değerlendirilmesi kapsamında planlanmış olan araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz.

Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa iletişim bilgilerimden bana rahatlıkla ulaşabilirsiniz. Soruları içten bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorular lisansüstü düzeyde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin işleyişini öğrenme, ders kapsamında verilen süpervizyon hakkında bilgi edinme maksadını taşımaktadır. Araştırmanın bu formu lisansüstü düzeyde "Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması" dersini yürüten öğretim üyelerine (süpervizörlere) yöneliktir. Araştırmada veriler, anket sorularının yer aldığı bu form ile elde edilecektir. Araştırma sorularının yanıtlanmasının yaklaşık olarak 30 dakika süreceği düşünülmektedir.

Araştırma kendi içinde yüksek lisans ve doktora süreci olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araştırmada size zarar verebilecek herhangi bir risk unsuru bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Araştırmaya, gönüllü bir şekilde katılıyorum. ☐

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık doktora programı öğrencisi Psikolojik Danışman Mücahit Akkaya tarafından Doç. Dr. Gökhan Atık'ın danışmanlığında yürütülen, “Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırma kapsamında size lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi ile bu dersi yürütmenize ilişkin sorular yöneltilecektir. Soruları samimi bir şekilde yanıtlamanız beklenmektedir. Sorulan sorular lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması dersi yaşantılarınızı öğrenme, ihtiyaç ve beklentilerinizi ortaya koyma amacını taşımaktadır.

Hazırlayıcı Sorular

20. Cinsiyetiniz: .....
21. Yaşınız: .....
22. Görev Yaptığınız: .....
23. Akademik Unvanınız (*Lütfen belirtiniz.*)
- ☐ Prof. Dr.
  - ☐ Doç. Dr.
  - ☐ Dr. Öğr. Üyesi
  - ☐ Dr. Öğr. Görevlisi
  - ☐ Araş. Gör.
24. Lisans eğitiminizi hangi programda tamamladınız?
- ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
25. Yüksek lisans eğitiminizi hangi programda tamamladınız?
- ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
26. Doktora eğitiminizi hangi programda tamamladınız? / doktora eğitiminizi hangi programda devam ettirmeniz?
- ☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
  - ☐ Eğitimde Psikolojik Hizmetler
  - ☐ Psikoloji
  - ☐ Diğer (*Lütfen yazınız.*): .....
27. Akademisyen olarak meslekte geçirdiğiniz süre ne kadardır? (*Lütfen yıl şeklinde rakamla yazınız.*): .....

28. Meslek yaşamınızda “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini ne kadar süredir veriyorsunuz? (Lütfen yıl şeklinde rakamla yazınız.):

.....

29. Danışanlarla psikolojik danışma görüşmesi yapıyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

30. Doktora eğitiminiz aşamasında, psikolojik danışma süpervizyonuna (süpervizyon modelleri, yöntemleri ve teknikleri; süpervizyon ilişkisi, süpervizyonda değerlendirme, etik ve çokkültürlülük gibi içerikleri sahip) ilişkin herhangi bir kuramsal ders aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

31. Doktora eğitiminiz aşamasında, bir süpervizör adayı olarak verdiğiniz süpervizyonlara yönelik süpervizyon aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

32. Eğitim sürecinizin haricinde meslek yaşamınızda süpervizyonla ilgili bir eğitim aldınız mı?

☐ Evet ☐ Hayır

33. Doktora eğitiminiz ya da meslek yaşamınızda süpervizyonla ilgili bir eğitim aldıysanız, bu eğitim hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz? (Lütfen yazınız.)

.....
.....
.....

34. Lisansüstü düzeyde “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini Anabilim dalında kaç kişi yürütüyor? : .....

35. Anabilim dalı olarak dersi ortak bir biçimde yapılandırma imkânınız oluyor mu? Oluyorsa, bu süreç hakkında bilgi verebilir misiniz?

Görüşme Soruları

1. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinin ilk buluşmasında, psikolojik danışma uygulamasını yapılandırırken öğrencilerinizle ne tür bilgi ve belgeler paylaşıyorsunuz?
  - a. Ders izlencesi paylaşıyor musunuz?
  - b. Öğrencilerinizle belli standart formlar (bilgilendirilmiş onam, danışan bilgi formu, danışanın sorununu değerlendirme formu vb.) paylaşıyor musunuz?
  - c. Kaç danışanla görüşme yapmalarını istiyorsunuz?
  - d. Toplamda kaç oturum görüşme yapmalarını istiyorsunuz?
  - e. Nasıl özelliklerde danışanlarla görüşme yapmalarını istiyorsunuz?
  - f. Danışanlara ulaşma ve bulma süreci nasıl gerçekleşiyor?
  - g. Psikolojik danışma görüşmelerinin nasıl bir yerde gerçekleştirilmesi istiyorsunuz?

- h. Görüşme kayıtlarının kayıt altına alınması ve saklanması ile ilgili nasıl bir açıklama yapıyorsunuz?
  - i. Öğrencilerin uygulama sürecini ve performanslarını değerlendirmeye yönelik nasıl bir açıklama yapıyorsunuz?
2. Süpervizyon sürecini yapılandırırken öğrencilerinizle neler paylaşıyorsunuz?
- a. Süpervizyon sürecini, süpervizör ve süpervizyon alan kişinin sorumluluklarını, süpervizyonun işlevleri ve amaçlarını, etik ve yasal hususları sözel/yazılı bir şekilde paylaşıyor musunuz?
  - b. Kaç oturum süpervizyon verileceği ya da nasıl bir düzende süpervizyon verileceğini açıklıyor musunuz?
  - c. Süpervizyonda kullanılacak süpervizyon yöntemleri (bireysel, grup, üçlü, canlı) hakkında nasıl bir bilgi veriyorsunuz?
  - d. Süpervizyonda kullanılacak süpervizyon teknikleri (deşifre, vaka notları, süreç notları, oturum özeti, ses/görüntü kaydı, yaşantısal teknikler vb.) hakkında nasıl bir bilgi veriyorsunuz?
  - e. Süpervizyon için kayıtları tutma ve paylaşma hakkında nasıl bir paylaşımda bulunuyorsunuz?
  - f. Süpervizyonda çokkültürlülük ile ilgili bir paylaşımda bulunuyor musunuz?
  - g. Süpervizyon için öğrencilerin öğrenme hedefleri üzerinde duruyor musunuz?
3. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini yürütürken öncelikleriniz nelerdir? Öğrencilerinizin neyi başarmasını beklersiniz?
4. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersinde öğrencilerin performansını nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Süpervizyon oturumlarında öğrencilerinize geri bildirim verme tarzınız genellikle nasıldır?
6. Tipik bir bireysel süpervizyon oturumunu nasıl gerçekleştiriyorsunuz, anlatabilir misiniz? (uygulanıyorsa)
7. Tipik bir grup süpervizyon oturumunu nasıl gerçekleştiriyorsunuz, anlatabilir misiniz? (uygulanıyorsa)
8. “Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması” dersini yürütürken zaman zaman zorlandığınız, bunaldığınız anlar oldu mu? Olduysa bu anların üstesinden gelmenize neler yardımcı oldu?
9. Akademik sorumluluklar, ders veren öğretim üyesi olmanın yanı sıra psikolojik danışma sürecini yürüten öğrencileri takip etmenin beraberinde getirdiği sorumluluk yorucu, yıpratıcı olabilmekte, yürüttüğünüz süreçleri devam ettirmenizi sağlayan etmenler nelerdir? Ne sizi süpervizör olarak bu süreçte canlı tutuyor?
10. Bir süpervizör olarak, süpervizyon uygulamalarınızı geliştirmeye yönelik bir desteğe ihtiyaç duyuyor musunuz?

EK 6. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ ALT ETİK KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 06.06.2024
Toplantı Sayısı : 15
Karar Sayısı : 169

169-Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Doç.Dr.Gökhan ATİK**'in danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi **Mücahit AKKAYA**'nın "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonun Değerlendirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili 15.15.2024 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelendi.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Doç.Dr.Gökhan ATİK**'in danışmanlığını yaptığı, doktora öğrencisi **Mücahit AKKAYA**'nın "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonun Değerlendirilmesi" başlıklı tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 7. Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama Yapma İzni

BELGE TARİHİ: 24.07.2024 BELGE SAYISI: 2400116675

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-14267719-302.08.01-1453887
Konu : Mücahit AKKAYA'nın Uygulama İzni

23.07.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 17.07.2024 tarih ve E-95792562-302.08.01-1444221 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı öğrencisi Mücahit AKKAYA'nın "Süpervizörlerin Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri" konulu tez çalışması kapsamında uygulama yapma isteği hakkında ilgili Enstitü Müdürlüğü'nden alınan 17.07.2024 tarih ve E-95792562-302.08.01-1444221 sayılı yazı ve eklerinin birer örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize ve gereğini saygı ile arz ederim.

Prof. Dr. Yasemin KEPENEKÇİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı ve eklerinin birer örneği (takım)

Dağıtım:

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğüne
Gazi Üniversitesi Rektörlüğüne
Marmara Üniversitesi Rektörlüğüne
Başkent Üniversitesi Rektörlüğüne
Yeditepe Üniversitesi Rektörlüğüne
Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğüne
İnönü Üniversitesi Rektörlüğüne
Adıyaman Üniversitesi Rektörlüğüne
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Rektörlüğüne
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Rektörlüğüne
Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğüne
Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne
Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğüne
Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 791C35DC-ACDA-43D8-9C15-8CF4D83558FD Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Tandoğan Yerleşkesi Döğol Caddesi 06100 Tandoğan / ANKARA

Telefon No: 0312 214 13 50 Belge Geçer No: 0312 223 43 67

e-posta: anogris@ankara.edu.tr Twitter: [@AnkaraUnivKep](https://twitter.com/AnkaraUnivKep) Adresi:

ankunvrek@ankuni.bs01.kep.tr

KEP Adresi : ankunvrek@ankuni.bs01.kep.tr

Bilgi için: Duygu UYGUR

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: (312) 214 13 50-

6163

EK 7. Ankara Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni

BELGE TARİHİ: 24.07.2024 BELGE SAYISI: 2400116675

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğüne
Ege Üniversitesi Rektörlüğüne
Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğüne
Ordu Üniversitesi Rektörlüğüne
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlüğüne
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğüne
Sakarya Üniversitesi Rektörlüğüne
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğüne
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğüne
Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğüne
Maltepe Üniversitesi Rektörlüğüne
Bahçeşehir Üniversitesi Rektörlüğüne
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Rektörlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 791C35DC-ACDA-43D8-9C15-8CF4D83558FD Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Tandoğan Yerleşkesi Döğol Caddesi 06100 Tandoğan / ANKARA

Telefon No: 0312 214 13 50 Belge Geçer No: 0312 223 43 67

e-posta: auogrisi@ankara.edu.tr Twitter: [@AnkaraUnivKep](https://twitter.com/AnkaraUnivKep) Adresi:

ankunvrek@ankuni.hes01.kep.tr

KEP Adresi : ankunvrek@ankuni.hes01.kep.tr

Bilgi için DUYGU UYGUR

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No: (312) 214 13 50-

6163

EK 8. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

Sayı : E-36763901-044-454495
Konu : Anket Çalışma İzni

26.07.2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 23.07.2024 tarih 1453887 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı öğrencisi Mücahit AKKAYA'nın; "Süpervizörlerin Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde uygulama çalışması yapma talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür. Bilgilerinizi arz ederim.

Prof. Dr. Mücahit EĞRİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK 9. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı ve Kurul İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-82493341-044-575790
Konu : Mücahit AKKAYA 'nın Uygulama İzni

29.07.2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 23.07.2024 tarihli ve 1453887 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile bildirilen, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı öğrencisi Mücahit AKKAYA tarafından, "Süpervizörlerin Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemizde akademik personel, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinden veri toplanması talebi, Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Erkan SALAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK 10. Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-36380087-302.08.01-980220
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

02.08.2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Döğol Cad. PK:06100 Tandogan-Çankaya/ANKARA

İlgi : 30.07.2024 tarih ve 977748 sayılı yazı,

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı öğrencisi Mücahit AKKAYA'nın, "Süpervizörlerin Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri" adlı tezi kapsamında Enstitümüz öğrencilerine gönüllülük esasına dayalı olarak uygulama yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU
Müdür

EK 11. Ege Üniversitesi Rektörlüğünden Alınan Uygulama İzni

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-85553214-600-2144128
Konu : Araştırma İzni (Mücahit AKKAYA)

12.11.2024

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 30.07.2024 tarihli ve E-14267719-302.08.01-1451082 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile "...Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Doktora Programı öğrencisi Mücahit AKKAYA'nın "Süpervizörlerin Lisansüstü Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonuna İlişkin Değerlendirmeleri" konulu tez çalışması kapsamında birimlerinizde görev yapmakta olan tüm akademisyenler ile çalışma yapılabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususu belirtilmiş idi.

Anılan yazı ve ekleri incelenmiş olup konu ile ilgili olarak Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Müdürlüğü, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı, Fen Fakültesi Dekanlığı (Biyokimya Bölümü gönüllülük esasına göre olmak üzere diğer tüm bölümler uygun), İletişim Fakültesi Dekanlığı, Mühendislik Fakültesi Dekanlığı (Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Kimya Mühendisliği, Uluslararası Bilgisayar Mühendisliği hariç diğer bölümler), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı, Eğitim Fakültesi Dekanlığı, Çeşme Turizm Fakültesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Diş Hekimliği Fakültesi, Edebiyat Fakültesi Dekanlığı, Ziraat Fakültesi Dekanlığı, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dekanlığı, Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Bayındır Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Tire Kutsan Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı, Tıp Fakültesi Dekanlığı, Ege Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Birgivi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı, Bergama Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürlüğü, Ödemiş Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Emel Akın Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Su Ürünleri Fakültesi, Urla Denizcilik Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Havacılık Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Moda ve Tasarım Yüksekokulu Müdürlüğü, Güneş Enerjisi Enstitüsü Müdürlüğü, Ödemiş Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı, Nükleer Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü tarafından araştırmanın yapılması uygun görülmüştür.

Aliağa Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünden alınan cevabi yazıda ise "...öğretim elemanlarımızın ders yükü ve akademik çalışmaları nedeniyle araştırma izninin verilmesi uygun görülmemiştir." denilmiştir.

Uluslararası Bilgisayar Enstitüsü Müdürlüğünden alınan cevabi yazıda; "...öğretim üyelerinin akademik yoğunluğundan dolayı uygun bulunmamıştır." denilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Mehmet ERSAN
Rektör V.

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Psikolojik Danışma ve Rehberlik Alanında Lisansüstü Düzeyde Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması ve Süpervizyonunun Değerlendirilmesi” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihal Tespit Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Yedi sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan alıntılar” ve (4) “Lisansüstü tezim ile ilgili yapmış olduğum kendi yayınlarım ve yararlandığım mevzuat metinleri gibi kaynaklar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 04.01.2025
Gönderim Numarası	: 2537738894
Sayfa Sayısı	: 197
Sözcük Sayısı	: 53734
Karakter Sayısı	: 413516
Benzerlik Oranı	: % 4
Savunma Tarihi	: 23.12.2024

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihal Tespit Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin, tek bir kaynakla eşleşme oranının ise %2’den fazla olduğunun belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Mücahit Akkaya

Tarih: 06.01.2025

İmza: .....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Mücahit Akkaya

E-Posta Adresi :

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Psikolojik Danışman	Bağlar - Kazım Karabekir Ortaokulu	2019-2024
Psikolojik Danışman	Kayapınar Bilim ve Sanat Merkezi	2024 – (Devam Ediyor)

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	İnönü Üniversitesi	2013-2017
Yüksek lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Hacettepe Üniversitesi	2018-2020
Doktora	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Anadolu Üniversitesi	2020-2021
Doktora	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Ankara Üniversitesi	2021-2024

Yayınlar:

Makaleler

1. Akkaya, M., & Tuzgöl Dost, M. (2021). An Examination of University Students' Level of Assertiveness According to Self Construal and Five-Factor Personality Traits. *Kastamonu Education Journal*, 29(2), 480-489.
doi:10.24106/kefdergi.718520

2. Atli, A., Akkaya, M. & Şad, S.N. (2022). Tattooing: A popular way of self-expression among university students. *Curr Psychol* 41, 8965–8974.
<https://doi.org/10.1007/s12144-021-01389-0>
3. Dursun A., & Akkaya, M. (2022). Kabul ve Kararlılık Terapisi Odaklı Deneysel Araştırmalar: Sistematik Bir Gözden Geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar - Current Approaches in Psychiatry*, 14(3), 340-352.
<https://doi.org/10.18863/pgy.1014526>
4. Akkaya, M. & Demirtaş Zorbaz, S. (2023). Sınav Kaygısına Sahip Bir Ergenle Çalışma: Kısa Süreli Bilişsel Davranışçı Müdahale. *Humanistic Perspective*, 5(3), 1148-1165. <https://doi.org/10.47793/hp.1291925>
5. Akkaya, M., & Duy, B. (2024). Wellness and Psychological Flexibility as Predictors of Loneliness in University Students During COVID-19 Pandemic. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 53(2), 755-785.
<https://doi.org/10.14812/cuefd.1357651>

Bildiriler

1. Özer, A., Akkaya, M., Demir, Y. & Aras-Kemer, F. (2018). Lisans Programlarının İsced Kodlarının Tanımlanması, 20. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, SAMSUN, TÜRKİYE, 25-27 Ekim 2018, pp.378-379.
2. Özer, A., Demir, Y., Akkaya, M., & Aras-Kemer, F. (2018). Hacettepe Kariyer Profiline Tıpta Uzmanlık Alanlarına Uyarlanması, 20. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, SAMSUN, TÜRKİYE, 25-27 Ekim 2018, pp.390-391.
3. Kaya, Ö. S. & Akkaya, M. (2021). Ruh Sağlığı Alanında Çalışanların Yaşam Doyumunu Etkileyen Faktörler: İlişki Doyumu, Kişilik ve Affetmenin Yordayıcı Etkisi, 22. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, MUŞ, TÜRKİYE, 7-10 Ekim 2021, pp. 385-396.
4. Akkaya, M. (2023). Sosyal Görünüş Kaygısı Olan Ergenle Çalışma, 24. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Ankara, Türkiye, 17-19 Kasım, 2023, pp.127-128.
5. Akkaya, M. (2023). Grupla Psikolojik Danışmada Etkin Bir Araç: Geri Bildirim, 24. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Ankara, Türkiye, 17-19 Kasım, 2023, pp.129-130.